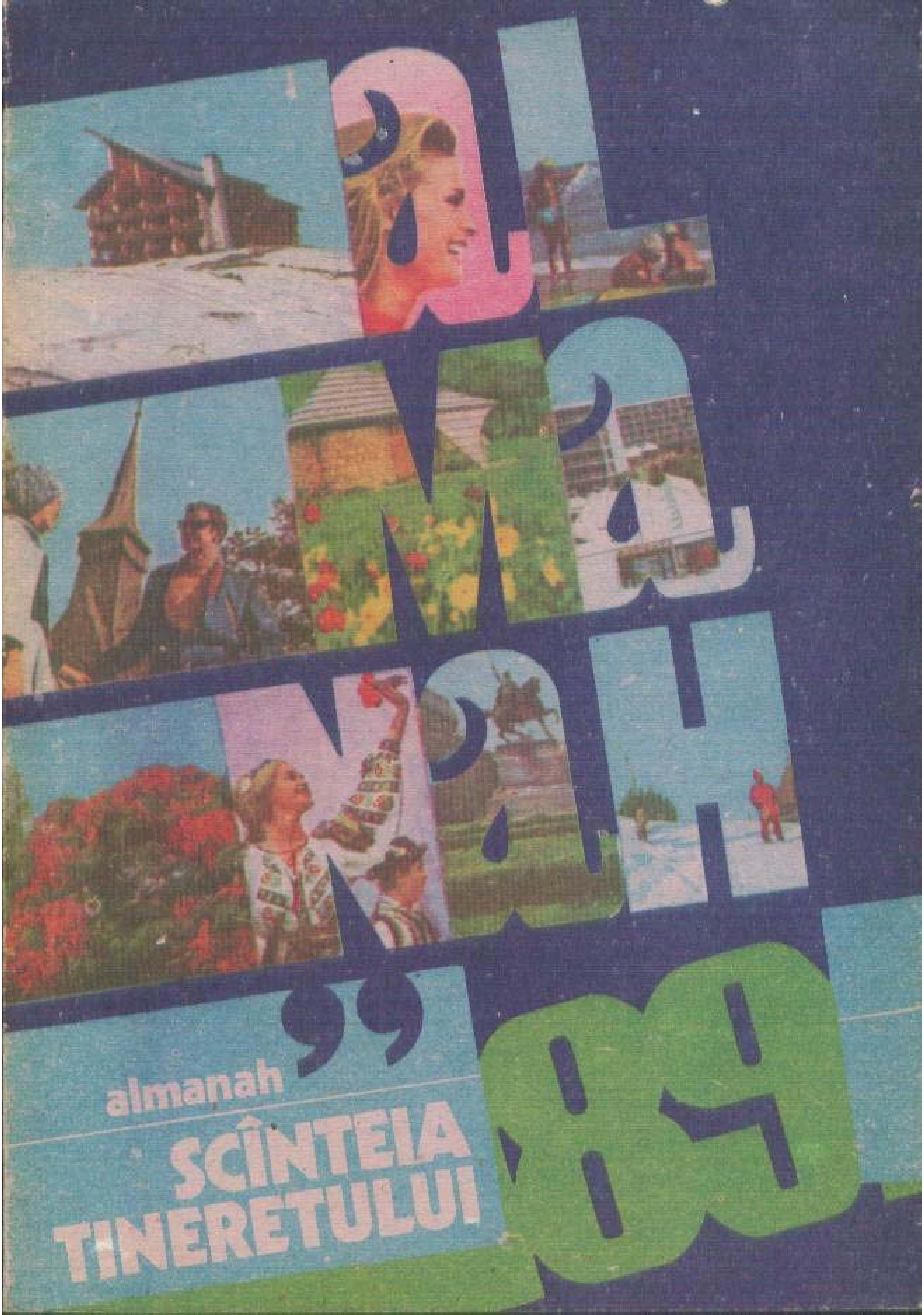

ALMANAH
almanah
SCÎNTEIA
TINERETULUI
'89

„Trebuie să acționăm cu hotărîre în direcția creșterii spiritului revoluționar, a conștiinței socialiste, a răspunderii față de popor, față de cauza socialismului și comunismului. Este necesar să înțelegem bine că procesul revoluționar nu s-a încheiat și nu se va încheia niciodată, că, pe măsura dezvoltării și progresului societății, apar noi cerințe, se pun noi probleme și acestea trebuie să-și găsească o soluționare pe baza concepțiilor revoluționare despre lume și viață, a materialismului dialectic și istoric, a socialismului științific. În același timp, trebuie să se acționeze întotdeauna de pe poziții revoluționare, în spirit revoluționar, iar pentru aceasta este necesară existența forței politice conducătoare a partidului, ca centru vital al întregii națiuni, de la care radiază lumina care asigură unirea întregului popor pe calea făuririi noii orînduiri sociale!"

NICOLAE CEAUȘESCU



Cînd spunem CEAUȘESCU, noi spunem EROISM!

Cînd spunem ROMÂNIA, noi spunem COMUNISM!

TINERETUL — ÎNTOTDEAUNA ÎN PRIMELE RÎNDURI ALE MUNCII PENTRU ȚARĂ

Va fi, acest an, 1989 — anul 45 al libertății noastre — anul în care, într-un singur gînd și o singură voință, întregul nostru popor, sub conducerea partidului a înfăptuit revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă. Astfel s-a deschis o eră nouă, glorioasă în istoria multimilenară a patriei, s-au împlinit cele mai înalte năzuinți de libertate națională și dreptate socială, iar patriei străbune i s-a redat destinul său demn pe care, dintotdeauna și pentru totdeauna, și l-a binemeritat.

Acest al 45-lea an al libertății noastre găsește tînăra generație angajată plenar, cu toate forțele sale creatoare, în primele rînduri ale muncii și luptei revoluționare ale întregului nostru popor, pentru înfăptuirea cu succes a magistralelor obiective și direcții stabilite de Congresul al XIII-lea și Conferința Națională ale partidului, a grandiosului Program de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, așa după cum, în mod memorabil, ne spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, adresîndu-ni-se cu aleasă grijă și părintească înțelepciune nouă, tineretului: „În fața voastră, dragi prieteni tineri, stau perspective minunate. Sînteți participanți la o măreață epopee de transformări revoluționare, de ridicare pe noi culmi de progres și civilizație a României socialiste. Nu precupețiți nimic!"



A FI PREZENT, ÎNTOTDEAUNA, ÎN ORICE ÎMPREJURARE ACOLO UNDE ÎȚI CER ȚARA, PARTIDUL ȘI POPORUL

Da! Sînt, deopotrivă, contemporani și făuritori ai celei mai grandioase și minunate epopei pe care au cunoscut-o vreodată țara și oamenii săi! Sîntem, însă, nu doar „martori la eveniment", ci prezență vie, activă, dinamică, profund implicată în tot ceea ce s-a înfăptuit, se înfăptuiește și se va înfăptui pentru țară și pentru noi.

Generațiile tinere ale anilor noștri au marea bucurie și mîndrie de a avea în față un luminos program de gîndire și acțiune, de muncă și luptă revoluționară. Ele au, totodată, nestrămutata încredințare că numai și numai de modul în care vor munci și învăța, fructificînd în cel mai înalt grad minunatele condiții de formare și afirmare de care beneficiază, din inițiativa generoasă a tovarășului Nicolae Ceaușescu, își pot împlini cele mai temerare idealuri și aspirații. Pentru că România viitorului, scrutată cu realism și cutezanță în orientările cincinalului 1986—1990 și pînă în anul 2000, nu va fi — și, cu siguranță, nu va putea fi — alta decît cea care o făurim noi, astăzi.

AICI ȘI ACUM! PRIN NOI ȘI PENTRU NOI!

Știm că și în viitor ne așteaptă un drum eroic, că noi avem de parcurs încă multe și dificile etape ale procesului revoluționar care, departe de a se fi încheiat, a intrat într-o etapă nouă, superioară. Etapă, ea însăși, marcată de exigențe noi, superioare.

Iată de ce azi, mai mult ca oricînd, legămîntul nostru solemn rostit cu mîndrie, bucurie și aleasă emoție în fața partidului, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu — simbolul suprem al tinereții noastre revoluționare, a tot ce sîntem și vrem să înfăptuim — este acesta și numai acesta: vom face totul, nu vom precupeți nici un efort pentru a răspunde cu cinste înaltului mandat politic și social de a reprezenta, întotdeauna, în orice împrejurare, o puternică forță socială, viitorul însuși al națiunii noastre socialiste.

MUNCA PENTRU ȚARĂ — CEA MAI ROMANTICĂ DEFINIȚIE A VÎRSTEI NOASTRE REVOLUȚIONARE

Acum, în preajma acestui an de impresionant bilanț și vizionare preligurări de viitor — anul 45 al libertății noastre — sîntem, de bună seamă, doritori să dăm și o definiție a profilului moral și politic al vîrstei tinere care a avut șansa istorică de a păși în muncă și viață în epoca inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului — „Epoca Nicolae Ceaușescu".

Preluînd o neuitată imagine-simbol a poetului „Primelor iubiri", Nicolae Labiș, i s-a spus — și nu fără temei — „generația luptei cu inerția". Așa și este! Preluînd cu cinste și ducînd mai departe torța tot mai aprinsă și mai înaltă a romantismului revoluționar, generațiile tinere ale acestei epoci au învățat că dacă au a se lupta cu ceva este tocmai cu ceea ce este vechi și perimat, cu tot ceea ce, chiar dacă se mai revendică de la idei odinioară de netăgăduit, trebuie să facă





loc noului, gîndirii și acțiunii creatoare. Ele au învățat și știu că din fondul principal al exprimării (de fapt, al gîndirii, simțirii și acțiunii unui tînăr patriot și revoluționar al anilor noștri) trebuie să dispară, o dată pentru totdeauna, demult compromisele și perimatele „nu se poate", „greu", „să mai vedem", adică tot atîtea forme de a se manifesta ale pasivității, inerției și rutinei.

I s-a spus, la fel de îndreptățit, „vîrsta care nu cunoaște eclipsa". Da, la fel de viguros formulată în conturul metaforei, această definiție surprinde încă un alt element de referință al vîrstei noastre: fermitatea opțiunilor. De la părinții și frații noștri am preluat, cu emoție și respect, acest cult al neasemuitului DA! rostit, o dată pentru totdeauna.

Da — pentru cauza țării, a partidului și a poporului. Da — pentru a ne asuma, fără preget, cele mai grele, dar și cele mai nobile sarcini!

Opțiunile vîrstei noastre tinere se sprijină tocmai pe certitudinea nedezmințită a justeței magnificei strategii elaborate, din inițiativa și cu decisiva contribuție a tovarășului Nicolae Ceaușescu, privind dezvoltarea economico-socială a patriei în această etapă și care vizează trecerea României socialiste într-un stadiu nou și, pe această bază, făurirea unei civilizații socialiste superioare, împlinirea omului — figura centrală a întregii societăți —, afirmarea multilaterală a personalității sale.

La înalta, demna și atît de fascinanta școală a muncii pentru țară, s-au călit și se afirmă permanent marile noastre valori și opțiuni morale și politice, se certifică idealurile muncii și vieții noastre de fiecare zi.

Prin care ne exprimăm și ne afirmăm — întregind acest posibil portret de generație — să o numim, așadar, și ca o generație a re-asumării istoriei. Și, pe drept cuvînt! Nu mai este demult un secret pentru nimeni faptul că, pînă acum 23 de ani, au fost felurite încercări de a ne face să ne uităm și să ne ignorăm trecutul, mai vechi și mai nou, limba, istoria însăși. Este o mîndrie aleasă și trainică pentru noi toți că asemenea tentative nu au avut nici audiență și nici crezămînt, tocmai pentru că ele nu erau, în nici un fel, emanația ființei și conștiinței noastre, ci proveneau din felurite „zări" și „izvoare", împotrivindu-se, în felul lor neputincios, voinței noastre statornice de a fi, așa cum am și fost întotdeauna, o țară a păcii, a hărniciei, a omeniei și prieteniei.

Generațiile noastre tinere datorează, cu cele mai sincere și alese gînduri, tovarășului Nicolae Ceaușescu, actului istoric — inaugurat de neuitatul Congres al IX-lea al PCR — prin care ne-am re-asumat, o dată pentru totdeauna, istoria.

Astăzi, știm, o simțim și o trăim cu toții, nu mai sîntem doar niște copii care nu își cunosc părinții. Iar acești părinți, bunii și străbunii noștri, se numesc Burebista, Decebal, Mircea, Ștefan, Mihai, Alexandru Ioan Cuza sau sînt, pur și simplu, ei, anonimii, dar atît de eternii patrioți și revoluționari care și-au dat chiar și viața pentru ca România să urce în veac pe piscurile de glorie pe care dintotdeauna le-a binemeritat.

Acest sens, profund patriotic și revoluționar, al istoriei se regăsește, deci, acum, exprimat plenar și atît de sugestiv în însăși conștiința noastră intimă și statornică, de a spori „corola de minuni" a patriei pe măsura epocii noastre înseși.

Ea se scrie nu doar „sub ochii noștri" (cum cu o comodă formulare s-a spus); ea se scrie, prin gîndul și prin fapta noastră, prin eroismul și prin cutezanța



noastră, prin devotamentul pe care, fără vorbe mari şi fără răsunătoare profesiuni de credinţă ocazionale le închinăm numai şi numai ţării, partidului şi poporului.

Astfel şi numai astfel istoria se scrie şi rămîne înscrisă la timpul etern prezent — timpul romantismului, al cutezanţei şi creaţiei revoluţionare.

TEMEIURILE VIITORULUI

Din nou va trebui să recurgem la o poetică definiţie. Ce-i drept, ea a fost enunţată cu mai bine de trei decenii în urmă, dar ea este regăsită şi regîndită în plenitudinea sa numai astăzi: „noi pentru viitor ne pregătim".

Dintotdeauna, tineretul a năzuit, a sperat, a visat. Spre mai bine, mai înalt, mai frumos. Însă, şi nu din vina sa, nu întotdeauna visurile sale s-au împlinit aşa cum şi-ar fi dorit. Au fost şi nedreptăţi, au fost şi oprimări, au fost şi războaie.

Dar, mai presus de orice, au fost ei, tinerii, conştiinţe curate şi cutezătoare, încredinţate ireversibil progresului, unei lumi mai bune şi mai drepte, unei lumi a omului.

Aici, în acest străbun şi neasemuit plai al „Mioriţei", al „Meşterului Manole", al „Baladei" şi al „Luceafărului", tineretul României socialiste are — datorită partidului, tovarăşului Nicolae Ceauşescu — mîndria şi demnitatea de a visa cu fruntea sus şi cu ochii larg deschişi spre viitor, tocmai pentru că el ştie, la fel de bine, că la temelia acestui viitor se află organic încorporate elanul, entuziasmul, pasiunea sa creatoare, romantismul revoluţionar ce îi definesc prin excelenţă vîrsta sa eroică.

Un exemplu strălucit, în acest sens, îl reprezintă însuşi modul exemplar, profund angajant şi responsabil, în care, asemeni comuniştilor, întregului nostru popor, tinerii patriei dezbat şi înfăptuiesc Tezele pentru Plenara CC al PCR cuprinse în magistrala Expunere a tovarăşului Nicolae Ceauşescu din 29 aprilie a.c.

Impresionantă şi elocventă, deopotrivă, este — şi cu acest prilej — deplina concordanţă între vorbă şi faptă, emblemă definitorie a forţei şi trăiniciei marilor noastre opţiuni morale şi politice, care ne legitimează identitatea noastră patriotică şi revoluţionară.

Iată, aşadar, cu ce gînduri, cu ce simţăminte şi cu ce temeiuri ne pregătim să păşim în anul 45 al libertăţii noastre, avînd convingerea de neclintit că numai învăţînd, muncind şi iar învăţînd, aşa cum ne îndeamnă partidul, secretarul său general, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, ne vom face întotdeauna datoria, vom dovedi în mod exemplar că ştim să fim contemporani acestui ev de glorie şi măreţie ce întruchipează „viitorul de aur" al României, înscrisă acum pe magistralele eroice ale socialismului şi comunismului.

„PARTIDUL, CEAUŞESCU, ROMÂNIA!" — SUPREMA ÎNTRUCHIPARE A IDENTITĂŢII NOASTRE DE GÎND ŞI FAPTĂ

Acum, în pragul împlinirii a 45 de ani de la gloriosul act de opţiune istorică de la 23 August 1944, care a descătuşat energiile creatoare ale maselor populare şi



a chemat tînăra generaţie să fie prezentă, cu tot ce are mai bun şi mai generos, în apărarea şi consolidarea cuceririlor revoluţiei, este bine şi este necesar să rostim răspicat unul din adevărurile noastre fundamentale. tot ceea ce am înfăptuit, tot ceea ce înfăptuim, tot ce vrem să înfăptuim se leagă indestructibil de gîndul şi fapta, de eroica personalitate a tovarăşului Nicolae Ceauşescu.

Erou între eroii neamului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a conferit prin eroica, uriaşa sa activitate dimensiuni pînă acum nebănuite procesului revoluţionar din patria noastră, a reuşit ca nimeni altul să catalizeze şi să dinamizeze energiile creatoare ale comuniştilor, ale tinerei generaţii, ale întregului nostru popor, a statutat un grandios şi atotcuprinzător program menit să asigure progresul neîntrerupt al patriei, bunăstarea şi fericirea întregului nostru popor.

Sîntem pe deplin conştienţi că înfăptuirea acestor obiective nu se realizează de la sine, ci este nevoie de efort, de abnegaţie, de cutezanţă, de dăruire. Dar, unde nu este nevoie, în România acestor ani, de asemenea calităţi morale şi politice, unde nu este nevoie „să pui umărul", cum bine se spune în popor, acolo unde este mai multă nevoie de tine? Unde, mai mult ca oricînd, putem şi trebuie să avem conştiinţa datoriei împlinite? Unde tinereţea revoluţionară îşi măsoară forţa şi demnitatea numai şi numai la etalonul faptei?

Nu, toate aceste întrebări nu sînt pur şi simplu retorice. Ele izvorăsc din nevoia unui examen permanent, de înaltă exigenţă şi autoexigenţă, al muncii noastre de zi cu zi, al modului în care viaţa noastră însăşi devine argument suprem al tinereţii noastre revoluţionare. Al unei tinereţi ireversibil încredinţate timpului istoric pe care îl trăim şi îl făurim. Îl trăim sub semnul fascinant al luptei cu inerţia, al romantismului revoluţionar, îl înfăptuim într-un climat de puternică efervescenţă creatoare, de maximă mobilizare a tuturor energiilor noastre naţionale şi sociale.

Astăzi gîndul şi năzuinţele comuniştilor şi ale ţării se îndreaptă cu cele mai alese şi vibrante dovezi de încredere şi statornicie spre cel care ne este minunatul şi neasemuitul nostru Erou între eroii neamului, ctitor şi conducător de ţară nouă, tovarăşul Nicolae Ceauşescu. **Cu simţul său impecabil de a încrusta în cuvinte simple dar atît de elocvente realităţi emblematice ale istoriei, poporul nostru a rostit şi rosteşte aceste cuvinte înflăcărate care simbolizează însuşi destinul României:**

„Cînd spunem Ceauşescu — noi spunem eroism!
Cînd spunem România — noi spunem comunism!"

Pentru noi toţi, tovarăşul Nicolae Ceauşescu reprezintă magistralul exemplu de dăruire şi abnegaţie, fără odihnă, pentru gloria şi măreţia cauzei străbunilor. Pentru noi toţi, tovarăşul Nicolae Ceauşescu reprezintă pilda şi călăuza în acţiune a unei generaţii pe care, cu cea mai aleasă şi emoţionantă formulare, marele nostru erou şi conducător o numeşte „dragi tovarăşi şi prieteni tineri!" Pentru noi toţi, tovarăşul Nicolae Ceauşescu reprezintă certitudinea continuării cu succes, pe noi şi minunate trepte, a procesului revoluţionar din patria noastră, reprezintă chezăşia că, astfel şi numai astfel, putem să asigurăm mersul ferm, neabătut, al ţării spre zările socialismului şi comunismului.

Pentru noi toţi, tovarăşul Nicolae Ceauşescu reprezintă călăuza cea mai încercată, cea mai generoasă, în magistrala epopee revoluţionară pe care sîntem chemaţi să o edificăm prin munca noastră, prin dăruirea noastră,

prin încrederea, prin bucuria și abnegația cu care ne onorăm mandatul de a fi și rămîne în istorie drept adevărată, strălucită forță a progresului și civilizației națiunii socialiste.

Din adîncul inimilor noastre tinere și curate rostim, așadar, și în acest prag de ceas sărbătoresc, cuvintele care ne-au devenit, pentru totdeauna, simbol și legămînt: „Partidul — Ceaușescu — Tinerii!".

MÎNDRIE, ÎNCREDERE, UNITATE

Ne pregătim, așadar, cu toate gîndurile noastre bune și curate, să facem bilanțul celei mai rodnice perioade din întreaga istorie multimilenară a patriei. Bilanțul este generos, pe măsura implicării noastre în fapta creatoare, dar și prin deschiderea sa către noi și tot mai îndrăznețe perspective de dezvoltare economică și socială a României socialiste. Istoricele hotărîri ale Congresului al XIII-lea și Conferinței Naționale ale partidului ne dau, astfel, certitudinea că putem și trebuie să facem mai mult, să muncim mai bine, că stă în forța unită a minților și brațelor noastre să asigurăm progresul neîntrerupt al patriei, să dăm tinereții noastre revoluționare certitudinea absolută că tot ceea ce facem și tot ceea ce înfăptuiește este numai și numai spre binele întregului popor.

Acum, la ceas de rodnic bilanț, dar și de mobilizatoare perspective, tînăra generație a patriei înscrie ca legămînt solemn vocația sa de a edifica trainic și durabil, frumos și adevărat, pe aceste plaiuri de istorie și legendă devenite, sub înțeleapta, cutezătoarea conducere a tovarășului Nicolae Ceaușescu, noi și tot mai mîndre mărturii și ctitorii ale trecerii noastre prin istorie.

O istorie care — sîntem mîndri și bucuroși să o repetăm, prin fiecare cuvînt, prin fiecare faptă, — devine o prezență, o permanență încredințată pentru totdeauna viitorului.

Din adîncul inimii:

PARTIDUL - CEAUȘESCU - TINERII

„Vă vorbesc ca unul care mi-am început activitatea în rîndul tineretului comunist, dar, în același timp, am intrat în partidul comunist. Întreaga experiență, de mai bine de 50 de ani, a activității în rîndul tineretului, al U.T.C.-ului și în partid demonstrează că numai și numai sub conducerea partidului, numai și numai urmînd neabătut politica partidului în toate domeniile, organizația revoluționară a tineretului, tineretul, își poate asigura un viitor fericit, poate juca rolul hotărîtor în întreaga dezvoltare economico-socială, în înflorirea patriei, în victoria comunismului! Urmați, deci, întotdeauna partidul, el fiind forța conducătoare a națiunii, el asigurînd poporului nostru viitorul liber, demn, viitorul de aur — comunismul!"

NICOLAE CEAUȘESCU

Iată, exprimată cu vigoare tinerească și exemplară concizie una dintre cele mai impresionante certitudini ale vîrstei noastre revoluționare: unitatea indisolubilă, exemplară dintre partid și tineret în marea epopee a înfăptuirii cu succes a istoricelor obiective stabilite de Congresul al XIII-lea și Conferința Națională, a Programului grandios de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

Pentru întregul nostru tineret, care a avut bucuria fără seamăn de a se forma și afirma în epoca glorioasă inaugurată de Congresul al IX-lea, tumultuoasa, eroica viață și activitate revoluționară a tovarășului Nicolae Ceaușescu, închinată slujirii celor mai luminoase idealuri ale comuniștilor, ale întregului popor, intereselor vitale ale patriei, reprezintă simbolul suprem al tinereții revoluționare, pilda cea mai impresionantă de eroism și abnegație, de încredere nestrămutată în cauza partidului și națiunii, în triumful țelurilor nepieritoare ale socialismului, progresului și păcii.

Anii revoluției și construcției socialiste au pus cu putere în evidență minunatele calități de organizator și conducător politic ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, impresionanta sa capacitate de a mobiliza și cataliza efortul creator al maselor, în primul rînd al tineretului, pentru făurirea unui nou destin al României și al oamenilor săi. Aceste alese calități morale și politice aveau să găsească binemeritata împlinire odată cu Congresul al IX-lea, cînd, prin voința noastră unanimă și fierbinte, tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost ales în fruntea partidului și poporului, fiind investit cu mandatul de înaltă răspundere istorică de a conduce destinele noastre naționale și sociale pe calea luminoasă a socialismului și comunismului.

Cu cele mai alese sentimente de admirație, recunoștință și respect, gîndul nostru tineresc se îndreaptă către tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu, eminent activist al partidului și statului, savant de largă recunoaștere internațională, care aduce o contribuție magistrală la înflorirea continuă a învățămîntului, științei și culturii românești ca factor decisiv în educarea comunistă, patriotică și revoluționară a omului nou, constructor conștient și devotat al socialismului și comunismului, a tinerei generații a României socialiste, într-un climat de pace, colaborare și înțelegere între popoare.

Pentru Uniunea Tineretului Comunist, pentru întregul tineret al țării reprezintă cea mai aleasă mîndrie faptul că la marea școală a eroicelor lupte organizate și conduse de partid, încă din anii grei ai ilegalității, s-a format și s-a afirmat personalitatea de excepție a tovarășului Nicolae Ceaușescu — pe care încă de pe atunci cu admirație nețărmurită tovarășii săi l-au numit „cel mai bun dintre cei mai buni tineri comuniști" —, a tovarășei Elena Ceaușescu, așa încît astăzi asemenea minunate pilde de eroism, cutezanță și spirit de sacrificiu ne înflăcărează în tot ceea ce înfăptuim pentru binele și fericirea patriei, pentru ridicarea României contemporane pe noi și tot mai luminoase culmi de progres și dezvoltare.

Este un adevăr impresionant și emoționant deopotrivă, faptul că în monumentala operă a tovarășului Nicolae Ceaușescu — genială contribuție la dezvoltarea creatoare a concepției revoluționare despre lume și viață, care îmbogățește cu neasemuite valori tezaurul culturii naționale și universale — problematica atît de complexă a tinerei generații, a formării, educării și afirmării sale ocupă un loc permanent, de prim rang, ea fiind abordată și soluționată din perspectiva exigențelor actuale și de viitor ale procesului istoric pe care-l parcurge societatea românească, a soluționării marilor întrebări și căutări ale lumii contemporane.

Înscrise cu litere de aur în cronica celor mai luminoase tradiții ale organizației noastre revoluționare, întîlnirile tovarășului Nicolae Ceaușescu cu tineretul se constituie în înalte școli de gîndire și acțiune politică, de conștientizare a marilor răspunderi ce ne revin în înfăptuirea programelor de modernizare a patriei și ele determină o mai puternică mobilizare a tuturor resurselor creatoare ale vîrstei noastre, pe măsura investiției de încredere și demnitate pe care o datorăm partidului, secretarului său general, de a reprezenta, prin tot ceea ce facem, prin tot ceea ce ne propunem să realizăm în viitor, o puternică forță socială, viitorul însuși al națiunii noastre socialiste.

Înflăcăratele și mobilizatoarele îndemnuri și chemări, orientările și indicațiile tovarășului Nicolae Ceaușescu reprezintă pentru toți tinerii patriei un grandios program de luptă și muncă, de gîndire și acțiune; **niciodată pînă acum tinerele generații nu au avut un ideal atît de cutezător și de înălțător, niciodată ele nu au beneficiat de un spațiu mai generos de împlinire și manifestare creatoare, liberă, conștientă și demnă. La marea școală a muncii pentru țară — acolo unde se formează și se împlinește personalitatea omului nou, se certifică fundamentalele sale valori și opțiuni politice și morale — tineretul răspunde cu cinste și eroism „prezent", fiind gata să facă orice sacrificiu pentru ca România să-și împlinească destinul său istoric, pentru ca el, tineretul, să își dovedească prin fapte atașamentul nețărmurit față de cauza partidului, a întregului popor.**

În acest amplu și permanent proces de perfecționare a tuturor structurilor vieții noastre politice, economice și sociale, un loc distinct îl ocupă permanentul, neîntreruptul proces de autoperfecționare, de autoconstrucție a omului nou, și în primul rînd a tineretului. Aflat acum la vîrsta definirii idealurilor și personalității sale, tineretul este deschis permanent, cu o impresionantă receptivitate, noului, gîndirii creatoare și cutezătoare, celor mai îndrăznețe proiecte; în același timp, el se află în primele rînduri ale ofensivei energice împotriva oricăror forme de rutină și inerție, a tot ceea ce nu mai corespunde actualei etape a procesului revoluționar. Aceasta presupune o înaltă conștiință politică, un larg orizont de cunoaștere, bazat pe tot ceea ce a creat mai valoros și mai înaintat știința și cultura românească și universală. Pentru că numai astfel pot fi cunoscute legitățile obiective, poate fi orientată cu succes și stimulată permanent fapta creatoare, demersul constructiv, acțiunea socială, participarea nemijlocită a tineretului la organizarea și conducerea, pe baze noi, democratice, a societății dobîndind permanent dinamism și superioară eficiență.

Vital interesat să înfăptuiască politica partidului, politica întregului popor, tineretul nostru năzuiește sincer către o lume mai bună și mai dreaptă, fără arme și război pe planeta noastră. **În acest sens este semnificativ faptul că, încă din primii ani care au urmat istori-**



cului Congres al IX-lea, tovarăşul Nicolae Ceauşescu s-a pronunţat pentru unirea şi mobilizarea tuturor forţelor revoluţionare, democratice şi progresiste de tineret de pretutindeni, pentru creşterea contribuţiei tineretului român la soluţionarea, pe baze noi, echitabile, a marilor probleme ce frămîntă lumea contemporană. În acest cadru generos, profund umanist, se înscriu iniţiativele consecvente ale României socialiste, ale preşedintelui său, pentru crearea şi permanentizarea unor relaţii noi între state şi a unui nou curs în viaţa politică internaţională, a unor structuri economice cu adevărat democratice, în interesul tuturor ţărilor şi popoarelor şi eliminarea oricăror forme de inechitate, asuprire şi discriminare, a oricăror practici colonialiste şi neocolonialiste. De un binemeritat şi înalt prestigiu s-a bucurat şi iniţiativa strălucită a României de a proclama un „An Internaţional al Tineretului" sub deviza „Participare-Dezvoltare-Pace" căreia, însă, trebuie, în concepţia preşedintelui României socialiste, să îi urmeze şi alţi paşi concreţi, efectivi pe calea destinderii şi progresului. În acest sens, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a arătat în repetate rînduri că are deplină încredere în tineretul patriei noastre, care poate şi trebuie să se afirme ca un detaşament tot mai activ în lupta pentru pace şi progres, pentru salvgardarea dreptului fundamental al omenirii — dreptul la viaţă.

„Partidul-Ceauşescu-Tinerii!", iată ecuaţia de suflet de vibrant gînd şi înălţătoare faptă sub care ne înfăptuim marile proiecte şi luminoasele aspiraţii, expresia maturităţii şi forţei creatoare, a minunatei noastre vîrste a romantismului revoluţionar.

ŞERBAN CIONOF

Din adîncul inimii:

PARTIDUL - CEAUŞESCU - TINERII

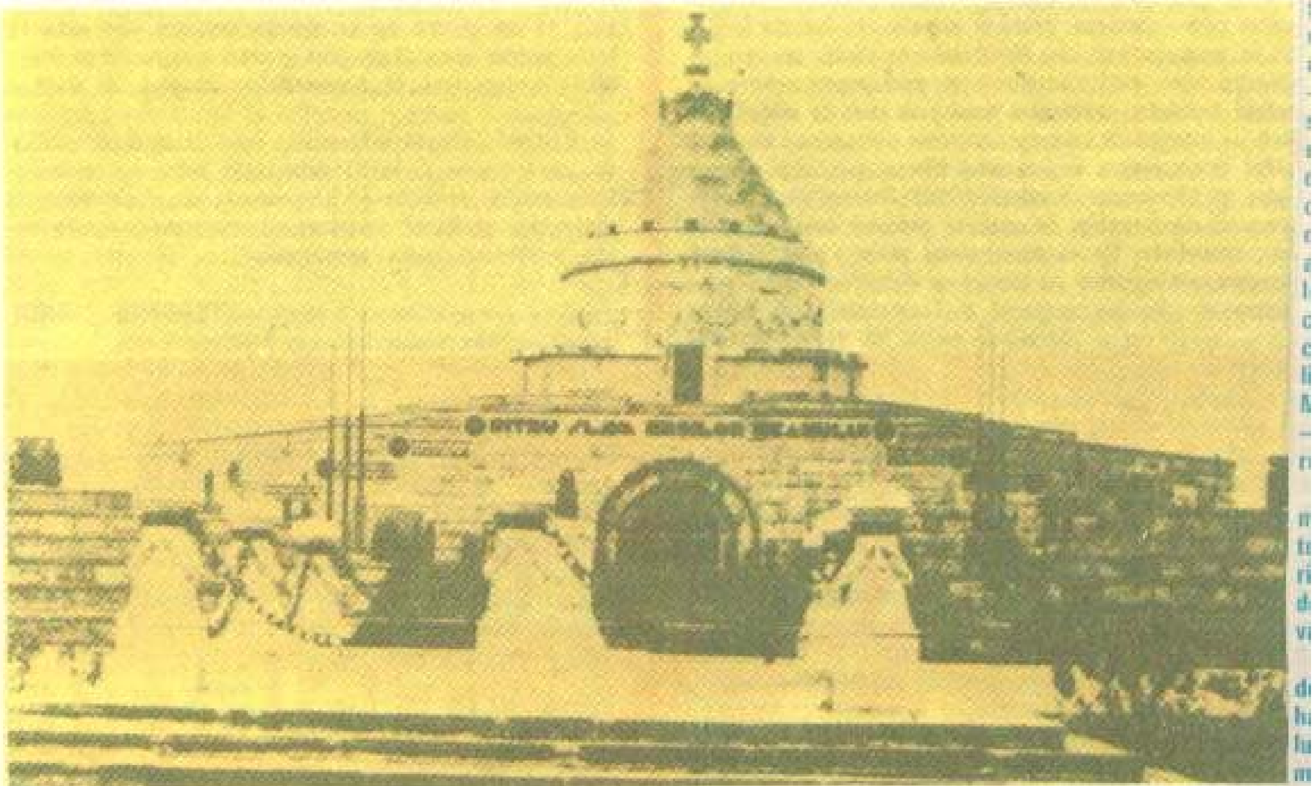
Istoria - marea cartă a adevărurilor noastre fundamentale

Istoria este *„cea dintîi carte a unei națiuni"*. Cugetarea profundă și de aceea atît de des citată a cărturarului pașoptist Nicolae Bălcescu aparține adevărurilor care nu mai au nevoie să fie demonstrate. Aceasta deoarece este deasupra oricărei evidențe realitatea că în fizionomia spirituală a unui popor componenta istorică, adică tot ceea ce au plămădit și modelat veacuri de trudă, jertfă și izbîndă, are rolul decisiv și că numai prin cunoașterea ei o comunitate etnică își dobîndește adevărata conștiință de sine.

Iată de ce, pornind de la constatarea potrivit căreia contemporaneitatea unei națiuni reprezintă sinteza majoră a trecutului său, iar viitorul ei își are rădăcinile puternice în realizările prezentului, partidul nostru, secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, conferă istoriei rolul de fundament al activității ideologice, subliniază că nu se poate vorbi despre educație patriotică, revoluționară, fără cunoașterea istoriei poporului, fără cinstirea trecutului glorios de muncă și luptă al înaintașilor. Pe drept cuvînt, tovarășul Nicolae Ceaușescu punea aceste întrebări fundamentale: *„Oare cum s-ar simți un popor care nu-și cunoaște trecutul, nu și-ar cunoaște istoria, nu ar prețui și nu ar cinsti această istorie? Nu ar fi ca un copil care nu-și cunoaște părinții și se simte străin în lume?* Și răspunsul categoric al secretarului general al partidului nostru: *„Fără îndoială că așa ar fi"*.

Cunoscînd istoria, poporul nostru se cunoaște pe sine, devine mai conștient de propria-i misiune, de necesitatea de a da viață Programului Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

Există în istoria universală a popoarelor mari fapte săvîrșite de înaintași, mari evenimente politice care reprezintă pietre de temelie și coloane de susținere a edificiului național al acestora. Istoria poporului român se sprijină pe numeroase asemenea pietre puternice și este susținut de asemenea trainice coloane. Iată cîteva astfel de evenimente istorice naționale pe care, în spiritul tradițiilor noastre patriotice, autentice și revoluționare, le vom aniversa, cu toată cinstea ce li se cuvin, în cursul anului viitor.



„CHEIA BOLTEI FĂRĂ CARE S-AR PRĂBUŞI TOT EDIFICIUL NAŢIONAL"

Ne înscriem în cadrul comunităţii umane cu o istorie veche. Componentele sale materiale şi de ordin suprastructural sînt evidente pretutindeni pe un teritoriu pe care am ştiut să-l păstrăm în mod constant de-a lungul a peste două mii de ani. Aceeaşi colectivitate umană ar putea găsi, pe de altă parte, puţine exemple comparabile cu zbuciumul permanent înregistrat de istoria poporului român. Împrejurări istorice au făcut să fim mereu în stare de alertă, de strajă la hotarele civilizaţiei occidentale; cu sabia în mînă să ne apărăm vatra strămoşească şi cu acelaşi optimism robust să reclădim de îndată distrugerile provocate de cei care, cum se zice, îşi purtau „civilizaţia" pe copitele cailor.

Format şi afirmat istoriceşte în spaţiul carpato-danubian de la nordul Dunării inferioare, poporul român s-a dezvoltat în Evul Mediu în trei state — Transilvania, Ţara Românească şi Moldova. Îndelungata scindare teritorială şi politică — fenomen caracteristic feudalismului — a constituit o frînă în calea dezvoltării forţelor de producţie, a formării şi afirmării naţiunii române. Cu toate acestea, în pofida împrejurărilor vitrege, a tuturor piedicilor şi greutăţilor, idealul unităţii şi independenţei a condus gîndirea şi acţiunea forţelor progresiste, înaintate ale poporului nostru în toate epocile istorice. Iar cele mai de seamă personalităţi ale trecutului sînt, fără îndoială, acelea care, înţelegînd această aspiraţie profundă a poporului, s-au situat în fruntea sa, luminîndu-i calea cu strălucirea geniului lor şi căutînd a-i păstra existenţă liberă de orice imixtiuni din afară. Conştiinţa unităţii de neam, de limbă, a continuităţii şi a originii etnice comune s-a păstrat şi dezvoltat de-a lungul secolelor. Transmisă din generaţie în generaţie şi mereu prezentă prin realităţile vii, nemijlocite ce legau interesele şi aspiraţiile identice ale populaţiei din cele trei provincii româneşti, această idee apare adesea în scrierile cărturarilor veacurilor trecute. Cronicarii secolelor XVII—XVIII — Grigore Ureche, Miron Costin, stolnicul Constantin Cantacuzino, Dimitrie Cantemir — aplecîndu-se cu înflăcărat patriotism asupra momentelor de glorie sau de restrişte din istoria neamului, sînt unanimi atunci cînd subliniază aceste trăsături comune: comunitate de origine etnică, viaţă spirituală şi continuitate teritorială a populaţiei româneşti de pe ambele versante ale Munţilor Carpaţi. Aceste idei au fost preluate şi dezvoltate în condiţii noi într-o serie de lucrări şi publicaţii din veacul următor. La loc de seamă se înscrie activitatea Şcolii ardelene, ai cărei principali reprezentanţi — Samuil Micu, Gheorghe Şincai, Petru Maior, Ion Budai Deleanu — au militat activ pentru emanciparea naţională a poporului nostru.

Unitatea etnică, precum şi existenţa unor legături permanente între cele trei provincii româneşti au fost factori hotărîtori care au contribuit la formarea unei solidarităţi active între masele populare din Transilvania, Moldova şi Ţara Românească în lupta comună împotriva invadatorilor străini.

Unor atari tendinţe şi scopuri politice i-au fost subordonate strădaniile marelui domn al Ţării Româneşti Mihai Viteazul, care a reuşit, la pragul de trecere al veacului al XVI-lea către secolul următor, să unească Ţara Românească, Transilvania şi Moldova într-un singur organism politic. Dînd o înaltă apreciere acestui moment remarcabil din istoria poporului român, tovarăşul Nicolae Ceauşescu sublinia că unirea sub conducerea marelui voievod *„s-a înscris pentru totdeauna, cu litere de aur, în hronicul ţării, acest act devenind un simbol strălucit, însufleţitor pentru toate generaţiile care au aspirat spre constituirea statului unic naţional"*.

Deşi a avut o durată scurtă, ecoul unirii celor trei provincii locuite de români, în timpul domniei lui Mihai Viteazul, a dat impuls năzuinţelor de eliberare ale maselor, contribuind la dezvoltarea şi afirmarea conştiinţei naţionale.

În secolele următoare, pe fondul istoric al destrămării feudalismului şi apariţiei relaţiilor de producţie capitaliste, al unor ample şi profunde modificări de structură: economice, sociale, politice şi culturale, ideologia conştiinţei de neam s-a transformat într-una a conştiinţei naţionale. Prin ea s-a exprimat cu claritate atît voinţa de progres cît şi conştiinţa de sine a poporului român, dreptul său istoric de a-şi făuri unitatea naţională în cadrele unuia şi aceluiaşi stat. Atît revoluţia din 1821, condusă de Tudor Vladimirescu, cît mai ales revoluţia din 1848—1849, au fost expresii elocvente ale maturizării conştiinţei naţionale româneşti, pentru că şi una şi cealaltă au exprimat nu numai unitatea de neam, ci şi necesitatea acţiunii în comun pentru înfăptuirea unităţii naţionale. Astfel, în documentul program *„Principiile noastre pentru reformarea patriei"*, alcătuit la Braşov de un grup de emigranţi paşoptişti moldoveni, figura şi *„Unirea Moldovei şi a Valahiei într-un singur stat neatîrnat românesc"*, iar în *„Dorinţele Partidei naţionale în Moldova"*, Mihail Kogălniceanu considera Unirea Principatelor drept *„Cheia boltei, fără care s-ar prăbuşi tot edificiul naţional"*. În viziunea revoluţionarilor paşoptişti — Nicolae Bălcescu, Eftimie Murgu, Vasile Alecsandri, Mihail Kogălniceanu — unirea celor două principate urma să constituie doar prima etapă a procesului ce avea să se încheie cu realizarea statului naţional unitar român.

Forţele motrice care au impulsionat lupta pentru unire, în perioada ce a urmat revoluţiei române de la 1848, au fost masele populare, care legau de realizarea acestui deziderat naţional înfăptuirea unor însemnate reforme sociale şi cu caracter politic burghezo-democratic.

Dezbaterile purtate în cele două adunări au avut drept rezultat practic adoptarea hotărîrii poporului român de a-şi realiza unitatea naţională. Dar marile puteri, întrunite în Conferinţa de la Paris din august 1858, au refuzat poporului nostru dreptul la unitate, impunîndu-i, pe calea arbitrariului, un regim constituţional hibrid şi neviabil. Masele populare, conduse de înflăcăraţi patrioţi, n-au înţeles însă să renunţe la înfăptuirea acestui deziderat esenţial, de care depindea însăşi dezvoltarea istorică ulterioară a poporului român. Folosind cu pricepere contradicţiile existente în rîndul marilor puteri, Adunările elective din Moldova şi Ţara Românească au ales la 5 şi respectiv la 24 ianuarie 1859, un domn comun în persoana lui Alexandru Ioan Cuza, revoluţionar paşoptist, cunoscut pentru activitatea sa progresistă şi preunionistă.

Dubla alegere a domnitorului Alexandru Ioan Cuza, act politic care consfinţea Unirea principatelor Române, a fost rezultatul voinţei maselor populare, al întregii naţiuni române. Unirea înfăptuită cu 130 de ani în urmă, în ianuarie 1859, a avut ecou pozitiv peste munţi, în Tran-

silvania, stimulînd lupta de eliberare națională a populației românești din această provincie și prefigurînd realizarea statului național unitar român. *„Este evident* — scria în această privință, cu îngrijorare, ministrul de externe al Imperiului Habsburgic — *că Unirea nu face decît să deschidă drumul spre o completă independență a Daco-României"*.

„EXISTENȚA UNUI POPOR NU SE DISCUTĂ; EA SE AFIRMĂ!"

Compromisul dualist, de împărțire a puterii între clasele dominante din Austria și Ungaria, a avut un caracter reacționar declarat și, așa cum istoria a demonstrat-o, șovin. El a pus capăt statutului de autonomie a principatului Transilvaniei, pe care românii îl apăraseră cu înverșunare secole de-a rîndul.

Statuînd prin lege ideea „statului național unitar ungar", guvernanții reacționari de la Budapesta au provocat o politică imperialistă, reînviind mitul coroanei Sf. Ștefan, în numele căruia au frustrat pe români (și alături de ei pe sîrbi, croați, cehi și slovaci) de cele mai elementare drepturi, încercînd să schimbe mai ales raportul demografic din Transilvania, unde românii au fost întotdeauna majoritari. *„Interesele Ungariei cer ca statul național* (ungar — n.n.) *să fie întemeiat pe șovinismul cel mai neînduplecat"*, declara, de pildă, moșierul Bánffy Dezsö; iar scriitorul șovin Konstensky Géza adăuga: *„Să lăsăm deoparte minciuna convențională că nu am voi distrugerea naționalităților nemaghiare. Da, vrem să le distrugem și trebuie să voim asta"*.

Atare concepții au constituit baza juridică a politicii oficiale de deznaționalizare, naționalismul ungar devenind o religie oficială a Ungariei multinaționale, stat în care ungurii propriu-ziși reprezentau o minoritate. Iată, în această privință, o apreciere autentică, pe care o găsim într-un memoriu din 1881 al lui Gustav Kálnoky, ministru de externe al Austro—Ungariei: *„În cifra totală a populației provinciilor coroanei ungare, de aproximativ 15 milioane, ungurii dețin o minoritate, care, chiar după evaluările cele mai favorabile lor, rămîne cu mult sub cifra de 7 milioane"*.

Pe cale de consecință, guvernanții Ungariei dualiste au căutat să-și mențină dominația politică asupra celorlalte naționalități printr-un sistem electoral reacționar și profund discriminatoriu. Bazată pe cens ridicat și pe știință de carte (în limba maghiară), legea electorală adoptată după compromisul dualist excludea de la dreptul de vot mai ales pe români, săraci și ținuți secole de-a rîndul în întuneric cultural de o stăpînire străină, tiranică și șovină. A rămas celebră în această privință constatarea omului politic francez Georges Clemenceau, care scria următoarele în anul 1884, în ziarul francez „La Justice": *„Prin dispozițiuni arbitrare, introduse în legea electorală s-a ajuns pînă acolo încît românii sînt lipsiți de orice drepturi politice. Censul electoral este de zece ori mai mare pentru românii din Transilvania... Din 417 deputați cîți numără camera maghiară, românii ar avea proporțional dreptul la 75 de deputați, nu au însă nici unul"*.

În vederea realizării programului de deznaționalizare, clasele stăpînitoare maghiare din monarhia bicefală au rezervat un rol deosebit de important școlii. În această privință, ***legea pentru egală îndreptățire a naționalităților din Ungaria***, adoptată în anul 1868, nu numai că nu a fost aplicată, dar a fost modificată și metamorfozată necontenit, devenind instrument de oprimare și deznaționalizare forțată — încît, transformîndu-se în reversul denumirii, i se zicea *Legea pentru egală nedreptățire*. În conformitate cu conținutul acestei legi, naționalitățile din Ungaria trebuiau să beneficieze de instruire școlară în limba maternă, în școli primare și gimnaziale întreținute de stat. În acest fel, ținînd cont că din cele peste 2 500 de școli primare pe care le avea populația maghiară din Transilvania în timpul regimului dualist, aproximativ 1 500 erau școli de stat, românii — de două ori și jumătate mai numeroși — ar fi trebuit să aibă un număr cel puțin dublu de astfel de școli cu predare în limba română. *Nu au avut însă nici una!* S-au înființat în schimb, mai ales în regiunile compact românești, un număr mare de școli de stat și confesionale, în care se preda exclusiv în limba maghiară. Țelurile de deznaționalizare au fost însă intuite foarte bine de țăranul român transilvănean. Cu bunul simț și tenacitatea care l-au caracterizat dintotdeauna, acesta a preferat ca fiii săi să rămînă analfabeți dar să simtă românește, decît știutori de carte într-o limbă străină și înstrăinați de neam.

Politica școlară de maghiarizare a copiilor popoarelor neungare încă din grădinițe și de pe băncile școlilor a provocat reacția opiniei publice internaționale și critici vehemente din partea unor ilustre personalități ale timpului. *"În tinerețe am iubit și admirat mult poporul ungar, atunci cînd el a fost oprimat și a vărsat lacrimi amare* — declara, de pildă, în anul 1907, marele scriitor norvegian Björnstorne Björnson. *Dar, mai tîrziu, cînd l-am studiat mai de aproape, și cînd m-am convins de nedreptățile pe care le comite față de celelalte națiuni... am început să-i detest șovinismul. Aceste nedreptăți vor duce Ungaria, mai devreme sau mai tîrziu la pieirea sa"*.

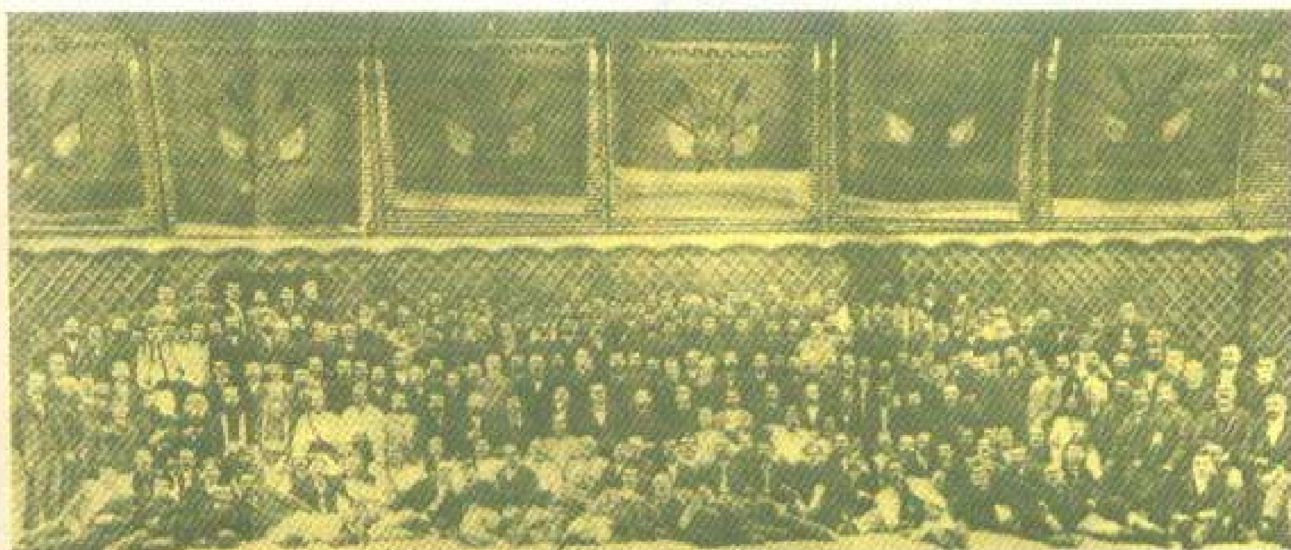
Să fie aceasta încă o profeție? Nicidecum. Era certitudinea scriitorului norvegian bazată pe cunoașterea realităților din epocă, a mișcării largi de masă și extrem de tenace, creată în rîndurile popoarelor din monarhia dualistă împotriva opresorilor maghiari. În ceea ce îi privește pe românii transilvăneni, ei au repudiat de la început și în modul cel mai categoric actul reacționar de alipire forțată a Transilvaniei la Ungaria. Vom găsi exprimată clar această atitudine în numeroase publicații românești ale vremii — apărute pe ambele versante ale Munților Carpați — dar și în memorii de protest adresate curții imperiale de la Viena.

Ideea unui nou memorial politic românesc îndreptat împotriva intensificării politicii de maghiarizare datează de la Conferința Națională a Partidului Național Român din anul 1884, fiind apoi reluată și materializată în conferințele naționale următoare. Textul său definitiv, aprobat la Conferința Națională de la Sibiu, din martie 1892, a P.N.R., cuprindea o analiză temeinică a situației economice, sociale, politice și culturale a celor peste trei milioane de români din Imperiul Austo-Ungar — așa cum a evoluat ea în intervalul de un sfert de veac de după instituirea regimului dualist — relevîndu-se lipsa de drepturi politice, ofensiva nestăvilită a politicii de maghiarizare și deznaționalizare și înfățișînd dorința românilor de a li se crea condiții pentru a putea trăi *"în bună înțelegere cu toți concetățenii noștri și să putem urma în pace lucrarea noastră culturală și economică"*.

Act cu caracter politic precumpănitor, ***Memorandul*** urmărea atingerea scopului politic final, unirea tuturor

românilor într-un singur stat suveran și independent, prin surparea temeliilor zis „constituționale" ale monarhiei dualiste. Ca urmare, el afirma dreptul poporului român la viață națională liberă *"pe baza dreptului său istoric milenar și în virtutea importanței ce i se cuvine din punctul de vedere al numărului fiilor săi, al proporțiunii sale etnice și geografice, precum și al calităților sale"*, subliniind că poporul român a năzuit totdeauna *„spre validarea drepturilor sale naționale, la care n-a renunțat niciodată"*.

domnilor, este însăși existența poporului român. Or, existența unui popor nu se discută, ea se afirmă! De aceea nu ne e în gînd să venim înaintea d-voastră să dovedim că avem dreptul la existență. Într-o asemenea chestiune nu ne putem apăra în fața d-voastră; nu putem decît să acuzăm, în fața lumii civilizate, sistemul asupritor care tinde să ne răpească ceea ce un popor are mai scump: legea și limba! De aceea nu mai sîntem aici acuzați, și sîntem acuzatori".



La 18 mai 1892, o delegație românească compusă din 300 de persoane, reprezentînd toate straturile societății, a plecat la Viena pentru a preda textul *Memorandului* împăratului Frantz Joseph. Acesta, însă, cedînd presiunilor ungare, a refuzat să primească delegația română. Plicul conținînd documentul a fost trimis, nedesfăcut, cabinetului de la Budapesta, unde s-a dispus clasarea sa arhivistică. Fruntașii naționali români se așteptaseră însă la o atare manevră. Ca urmare, textul *Memorandului*, tipărit în patru limbi străine (franceză, germană, engleză și italiană) a fost larg difuzat în străinătate fapt care a declanșat reacția aparatului represiv ungar. Ioan Rațiu, George Pop de Băsești, Vasile Lucaciu, Iuliu Coroianu și alți conducători ai partidului Național Român au fost arestați și implicați într-un monstruos proces politic, care a avut un ecou extraordinar de mare în lumea românească, la fel ca și în opinia publică internațională. *"Procesul memorandiștilor"* a început într-o atmosferă de mare tensiune politică la Cluj, în ziua de 7 mai 1894.

Rezultat din tensiunea raporturilor politice antagonice existente între clasele dominante din Ungaria epocii dualiste și poporul român, cruia i s-au refuzat cele mai elementare drepturi naționale, procesul politic judecat la Cluj în urmă cu 95 de ani a devenit prilejul unui rechizitoriu public care a compromis definitiv formula politică a sistemului dualist austro-ungar. În pofida sentințelor pronunțate împotriva fruntașilor naționali, la 25 mai 1892, procesul memorandiștilor a constituit victoria morală și politică a poporului român din Transilvania împotriva asupritorilor seculari. Au rămas memorabile, în această privință, cuvintele adresate de Ioan Rațiu completului maghiar de judecată: *„Ceea ce se discută aici*

„PRESĂRAȚI PE-A LOR MORMINTE ALE LAURILOR FLORI..."

Primul război mondial, izbucnit în iulie 1914, ca expresie a manifestării contradicțiilor profunde, economice și politice, dintre marile state imperialiste, a grăbit și a adîncit criza monarhiilor multinaționale din Europa. Lupta popoarelor pentru autodeterminare, pentru făurirea statelor naționale unitare, independente și suverane a intrat, în epoca respectivă, în faza sa decisivă, hotărîtoare.

În acest context, după doi ani de neutralitate, România a intrat în război alături de puterile Antantei, în august 1916. Referindu-se la acest eveniment, la obiectivele naționale juste urmărite de România în contextul participării sale la primul război mondial, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia următoarele: *„Cu toate că primul război mondial a avut un caracter imperialist, poporul român nu a participat la acest război călăuzit de intenții de cotropire și anexiune teritorială. Desigur, se poate pune azi întrebarea dacă aceasta era calea cea mai indicată pentru înfăptuirea țelurilor legitime ale poporului român, dacă n-ar fi fost mai bine ca România să evite de a intra într-un război care a îndoliat sute de mii de familii și a atras după sine un lung cortegiu de suferințe și distrugeri. Evoluția evenimentelor a fost însă aceea pe care o știm, și noi trebuie să judecăm faptele așa cum au fost, analizînd în mod obiectiv contextul lor istoric, consecințele pe care le-au generat, străduindu-ne să le dăm interpretarea cea mai justă. Aspirațiilor profunde ale poporului român spre unitate le-au dat glas declarațiile politice ale vremii, presa, puternicele manifestări publice, care au avut loc cu acest prilej pe întreg cuprinsul țării și în mod deosebit, entuziasmul nemărginit cu care ostașii români au fost întîmpinați în Transil-*

vania de masele largi ale întregii populații. Numeroși cetățeni, atît din România de atunci, cît și din Transilvania și Bucovina, aflate sub stăpînirea Imperiului habsburgic, s-au înrolat voluntari, cerînd să li se dea posibilitatea de a lupta pentru cauza întregii țări".

Într-adevăr, argumente istorice de necontestat demonstrează că războiul purtat atunci de poporul român a fost un război drept, departajîndu-se în această privință de conținutul imperialist pe care prima mare conflagrație mondială l-a avut în ansamblul său. România n-a urmărit nici un fel de anexiuni teritoriale. Războiul său a fost un război național, pentru că ea urmărea împlinirea dezideratului secular de unitate națională, prin eliberarea a milioane de români din provinciile românești dominate politic de Monarhia dualistă Austro-Ungară.

În această realitate își găsește explicația și caracterul popular al participării țării noastre la războiul mondial, în sensul că, în afara unor grupuri restrînse de politicieni reacționari, legați prin interese economice de coaliția de forțe a Puterilor Centrale, în frunte cu Germania și Austro-Ungaria, imensa majoritate a poporului român a susținut în acele împrejurări intrarea țării noastre în război de partea Antantei, grupare de forțe politice europene care promitea recunoașterea postbelică a statului național unitar român.

Intrarea României în război și succesele rapide obținute de armata română în Transilvania au produs mari îngrijorări în tabăra adversă. Ca urmare, după cum este cunoscut, pentru a face față situației, Comandamentul Puterilor Centrale a dislocat 40 de divizii de pe alte fronturi, pe care le-a îndreptat împotriva țării noastre. Se urmărea, prin aceasta, crearea unei superiorități zdrobitoare de forțe pe frontul român, scoaterea României din luptă și subordonarea sa economică intereselor de război ale Puterilor Centrale. Planul de invadare a României dinspre nord și dinspre sud a devenit realizabil în condițiile în care pe fronturile principale armatele germane rămîneau neangajate. Covîrșită de forța armată cu mult superioară a inamicului armata română a trebuit să se retragă, apărînd pas cu pas și cu sacrificii umane enorme pămîntul scump al patriei. Capitala și aproape două treimi din teritoriul țării au căzut sub ocupația Puterilor Centrale. Totuși, în pofida tuturor eforturilor, acestea nu și-au putut atinge scopul final, acela de a zdrobi orice rezistență militară românească. Cooperînd îndeaproape, armatele române și ruse au opus o îndîrjită rezistență, reușind să oprească înaintarea inamicului în Carpații Orientali și pe cursul inferior al Siretului și Dunării. *„Noi am respins armata română, dar n-am putut s-o nimicim* — avea să recunoască generalul Erich Ludendorff, șeful Marelui Cartier General german. *A trebuit să lăsăm în Dobrogea și Muntenia forțe pe care înainte de intrarea României în război le-am folosit pe frontul oriental, pe frontul occidental sau în Macedonia".*

La Iași guvernul român își continua activitatea, iar trupele române retrase în Moldova s-au regrupat și au început pregătirea contraofensivei.

În pofida acestei situații deosebit de grele, poporul nostru nu a dezarmat. Cu voință nestrămutată și dăruire patriotică inegalabile și-a reluat lupta pentru realizarea dezideratului de unitate națională. Eforturile întregii populații din Moldova au fost îndreptate atunci spre un singur obiectiv: refacerea armatei și lupta necruțătoare pentru eliberarea țării de cotropitori. Ca urmare a acestei hotărîri patriotice de nezdruncinat, în lunile iulie și august 1917 armatele române au susținut cu succes unele dintre cele mai mari și mai importante bătălii din primul război mondial, cele de la Mărăști, Mărășești, Oituz. În urma acestor bătălii, înaintarea trupelor germane a fost oprită. Armata română făcea încă o dată dovada înaltelor sale virtuți militare.

Victoriile armatelor române pe fronturile de luptă de la Mărăști, Mărășești și Oituz au fost cele mai însemnate obținute de coaliția Antantei în vara anului 1917. În ansamblul desfășurării operațiilor militare din timpul primului război mondial, ele au avut un rol important în înfrîngerea finală a Puterilor Centrale, iată de ce ele au avut și un ecou internațional deosebit. Șefi de state, ziariști și comentatori de politică externă din diverse țări au fost unanimi în a recunoaște că victoriile strălucite ale armatelor române au răsturnat planurile strategice ale Puterilor Centrale pe frontul din răsărit și au facilitat succesele din vest obținute de armatele coaliției Antantei. Articolele și comentariile deosebit de calde apărute în mari publicații din Anglia, Franța, Elveția, Rusia, Statele Unite ale Americii ș.a. reliefează, între altele, și faptul deosebit de important că opinia publică democrată și progresistă din aceste țări s-a solidarizat în acele împrejurări cu poporul nostru, a recunoscut justețea obiectivelor naționale în numele cărora participa la războiul mondial, dreptul legitim al tuturor românilor de a trăi uniți în același stat național. *„Mi se pare că în această oră hotărîtoare din istoria voastră* — spunea omul politic francez Paul Deshanel, adresîndu-se ministrului României la Paris — *întreaga glorie a trecutului vostru, ca și toate încercările prin care ați trecut la 18 secole, se înalță, toți eroii voștri care au căzut nu numai pentru libertatea lor, dar și pentru a noastră, se ridică și aclamă armata română refăcută, patria voastră acoperită de glorie".*



Intrate în patrimoniul eroismului legendar, victoriile armatelor române de la Mărăști, Mărășești și Oituz au fost scump plătite. Mii și mii de țărani, de muncitori și de intelectuali care au luptat atunci sub steagurile tricolore au căzut eroic sau au fost răniți pe cîmpurile de luptă. Jertfa lor se adaugă zecilor de mii de victime ale eroicei rezistențe de pînă atunci. Se adaugă travaliului, sacrificiilor și mizeriei milioanelor de români aflați sub regimul militar de ocupație, mișcării lor proprii (adesea modestă și greu de sesizat, dar deosebit de eficientă) de rezistență opusă armatelor străine. Într-adevăr, frontul și

spatele frontului s-au sudat în acele dramatice momente ale istoriei noastre naționale într-o unitate deplină, care a făcut din tranșeele românești un zid de nepătruns. Rezistența dîrză, animată de patriotismul fierbinte al maselor populare a confirmat prin însuși faptul existenței ei, prin intensitatea pe care a cunoscut-o, că războiul pe care îl ducea poporul român împotriva invadatorilor era propria lui luptă, călăuzită de idealul măreț și scump al unității naționale. Ca urmare, acțiunea militară nu a reprezentat decît una din formele de manifestare ale luptei duse atunci de poporul român pentru înfăptuirea statului național unitar.

Realizarea acestui deziderat național, la 1 decembrie 1918, a creat cadrul favorabil progresului multilateral al societății românești. În anii ce au urmat, România a cunoscut o dezvoltare mai accelerată pe tărîm economic, ca și în domeniile științei, artei și culturii; s-au întărit forțele progresiste, în primul rînd mișcarea muncitorească. Prezența la cîrma țării a partidelor burgheze a constituit însă un obstacol în calea valorificării integrale și echitabile a resurselor sporite ale țării, după cum politica de exploatare a ținut în condiții materiale precare clasa muncitoare, masele de oameni ai muncii, a împiedicat rezolvarea pînă la capăt a problemei naționale. A revenit Partidului Comunist Român misiunea istorică de a soluționa, corespunzător intereselor maselor largi populare, marile probleme care au confruntat poporul român după înfăptuirea statului său național unitar. Sub conducerea partidului comunist au avut loc mari lupte revoluționare împotriva exploatării capitaliste, pentru drepturi și libertăți democratice. Între acestea, un rol deosebit l-au avut acțiunile revoluționare de acum 60 de ani de la Lupeni, din vara anului 1929.



„PENTRU FRONTUL POPULAR ANTIFASCIST, PENTRU ROMÂNIA LIBERĂ ȘI INDEPENDENTĂ"

În împrejurările grave din anii 1938—1939, cînd dimensiunile pericolului fascist asupra României crescuseră considerabil ca urmare a tranzacției rușinoase de la München (septembrie 1938) și a ocupării Cehoslovaciei de către naziști (martie 1939), eforturile partidului comunist de realizare a unui cadru unitar de luptă antifascistă s-au amplificat și s-au diversificat la scară națională. Politica de Front popular antifascist promovată de partidul comunist în acești ani a dobîndit consistență îndeosebi în rîndurile clasei muncitoare. Cadrul organizat, de Front unic muncitoresc pe care au reușit să-l imprime comuniștii în ansamblul activității profesionale și social-politice a breslelor muncitorești constituie, între altele, și explicația caracterului revoluționar deosebit de energic pe care l-au avut manifestările antifasciste și patriotice de la 1 Mai 1939.

Campania politică, de organizare a zilei de 1 Mai 1939 s-a desfășurat în condiții specifice, diferite de cele din anii precedenți. Era vorba de încercarea pe care autoritățile o făceau de a denatura caracterul și semnificația istorică a acestui eveniment, preconizînd imprimarea unui caracter oficial, de sprijinire a regimului de dictatură regală întrunirilor și demonstrațiilor de stradă organizate de bresle în această zi.

Este meritul Partidului Comunist Român că în acele condiții a găsit orientarea tactică cea mai potrivită, reușind, pe baza colaborării cu socialiștii și social-democrații să dejoace intențiile autorităților, să transforme întrunirile și demonstrațiile din ziua de 1 Mai 1939 în puternice acțiuni de protest contra regimului de dictatură regală, împotriva fascismului și pericolului de război, pentru apărarea independenței și integrității teritoriale a patriei.

Toate acestea au fost posibile ca urmare a unei activități organizatorice prealabile deosebit de intense desfășurate de P.C.R. Din inițiativa conducerii de partid s-a constituit o comisie de organizare a sărbătoririi zilei de 1 Mai, care număra, printre cadrele sale de frunte, alături de Ilie Pintilie și Nicolae Ceaușescu, pe Contantin David, Alexandru Iliescu ș.a. Un rol însemnat a revenit în cadrul acestor evenimente lui Ștefan Voitec, Vasile Bîgu și altor militanți comuniști și antifasciști — pe linia asigurării cadrului de acțiune unitar pe care l-au avut întrunirile și demonstrațiile de stradă din această zi.

Poate mai mult decît oricare altă acțiune revoluționară pe care o consemnează trecutul de luptă al clasei muncitoare din România, manifestările politice, antifasciste și patriotice de la 1 Mai 1939 s-au desfășurat cu participarea activă a tineretului revoluționar. Prezența

tovarăşului Nicolae Ceauşescu în Comisia de organizare a zilei de 1 Mai poartă în sine semnificaţia preţuirii pe care partidul o acorda meritelor sale personale, discernămîntul politic, dîrzeniei şi intransigenţei revoluţionare pe care le probase în numeroase împrejurări, ca şi grija pentru obiectivele strategice şi tactice pe care P.C.R. şi le fixase în această epocă: înfăptuirea unităţii de acţiune a clasei muncitoare, reorganizarea Uniunii Tineretului Comunist şi crearea frontului popular antifascist, organism politic menit să acţioneze mai eficient pentru salvarea independenţei, a suveranităţii naţionale şi integrităţii teritoriale a patriei. Ori, era limpede în epocă, iar astăzi cu mult mai clar că experienţa pe care o aducea comunistul Nicolae Ceauşescu în fluxul viu al desfăşurării luptei revoluţionare era deja foarte consistentă. În calitate de membru în conducerea Comitetului naţional antifascist, de activist recunoscut pentru realizarea Frontului unic muncitoresc în cadrul breslelor, în sfîrşit, de conducător al Comisiei de refacere a Uniunii Tineretului Comunist, îşi adusese ori îşi aducea o contribuţie revelatoare, care avea să-şi găsească, după cum au dovedit-o evenimentele, o strălucită confirmare în acţiunile revoluţionare memorabile de la 1 Mai 1939.

Subliniind contribuţia majoră pe care a avut-o tînărul revoluţionar, democrat şi patriot în organizarea şi desfăşurarea campaniei politice de sărbătorire a zilei de 1 Mai 1939, trebuie să reţinem intensa activitate la pregătirea minuţioasă a acestor manifestări desfăşurate de tineretul comunist în cadrul cercurilor culturale de pe lîngă breslele profesionale muncitoreşti. Reuniunile culturale şi întrunirile numeroase organizate în cursul lunilor martie şi aprilie 1939 din iniţiativa tovarăşului Nicolae Ceauşescu, a tovarăşei Elena Ceauşescu (Petrescu), a altor tineri militanţi comunişti şi antifascişti, au constituit cadru propice pentru sublinierea semnificaţiei politice pe care o avea ziua solidarităţii internaţionale a celor ce muncesc şi de reliefare a istoricului acestei sărbători proletare în ţara noastră. Ascultînd glasul şi îndemnurile autorizate ale celor care le conduceau eforturile de refacere a organizaţiei lor politice revoluţionare, tinerii au înţeles încă mai bine, cu prilejul discuţiilor ocazionate de aceste întruniri, care erau sensurile majore ale luptei desfăşurate de clasa muncitoare, de întregul popor român în împrejurările grele şi complexe ale anului 1939, necesitatea de a se ralia acestor eforturi, de a contribui efectiv şi plenar la lupta patriotică a partidului comunist, care îşi propunea salvarea patriei, a destinelor istorice ale poporului român de primejdia fascistă şi revizionistă.

Alături de tovarăşul Nicolae Ceauşescu, desemnat de către conducerea Partidului comunist în Comisia conspirativă de organizare a campaniei politice prilejuite de sărbătorirea zilei de 1 Mai în acest an, conducătorii comisiilor de reorganizare a Uniunii Tineretului Comunist din sectoarele Capitalei, între care tînăra militantă comunistă şi antifascistă, Elena Ceauşescu (Petrescu) şi-au adus contribuţia la desfăşurarea întrunirilor de masă organizate în sălile „Aro", „Tomis", „Eintracht", întruniri care au relevat, pe lîngă spiritul revoluţionar, potrivnic regimului de dictatură regală care se manifesta în cadrul mişcării noastre muncitoreşti, atitudinea intransigentă cu care se afirma poporul român faţă de ascensiunea pericolului fascist şi de război, hotărîrea sa de a da consistenţă chemărilor partidului comunist la lupta pentru apărarea cu orice preţ a libertăţii, integrităţii teritoriale şi a independenţei naţionale a patriei, ameninţate de nazişti şi de partenerii lor revizionişti.

Manifestările revoluţionare din România de la 1 Mai 1939 şi transformarea lor într-o acţiune antifascistă şi antirăzboinică de amploare au avut ecou şi peste graniţele ţării. Ziarele „Daily Herald" din Marea Britanie şi „Izvestia" din U.R.S.S., din 1 şi respectiv 4 mai 1939, publicau informaţii care arătau că în România, la 1 Mai, 20 000 de muncitori au demonstrat în Bucureşti sub lozinci antifasciste, antirăzboinice şi antirevizioniste.

Hotărîrea unanimă a poporului român de a se opune agresiunii fasciste, de a-şi apăra cu orice sacrificiu independenţa, suveranitatea naţională şi integritatea teritorială au produs o impresie profundă şi în S.U.A. Ataşatul român de presă din Washington sublinia, în raportul trimis în ţară, că manifestările de la 1 Mai 1939 din România, prin caracterul lor antifascist şi antirevizionist, au fost comentate şi apreciate în mod deosebit în presa şi în emisiunile diverselor posturi de radio din America. Ele au făcut dese referiri la cuvintele lui Armand Călinescu: *„Cei care cred că avem ceva de dat se înşeală. Apăra-vom cu sîngele nostru ceea ce ne aparţine".*

Organizarea şi desfăşurarea în condiţiile în care fascismul internaţional era în plină ofensivă, cînd unele popoare căzuseră deja victimă agresiunii naziste, iar altele erau direct ameninţate, evenimentele revoluţionare din România de la 1 Mai reprezintă expresia pilduitoare a nobilelor aspiraţii de libertate, independenţă şi suveranitate nutrite de poporul român. Ele au pus în evidenţă forţa şi capacitatea de iniţiativă a clasei muncitoare, voinţa de unitate şi de acţiune a proletariatului, spiritul său de jertfă în slujirea cu credinţă a intereselor naţiunii. Doi reporteri ai timpului, Miron Radu Paraschivescu şi Gheorghe Dinu, scriind într-unul din organele de presă acceptate de regim despre manifestările care au avut loc în ţara noastră la 1 Mai 1939, subliniau următoarele: *„Dacă Armindenul anului acestuia a fost – ca-ntotdeauna – o sărbătoare universală, sensul pe care noi l-am acordat a fost unul de unitate naţională, de cimentare şi deplină afirmare a clasei muncitoare în corpul naţiunii... Ziua aceasta a însemnat sărbătorirea şi legămîntul muncitorimii româneşti pentru apărarea şi cimentarea unităţii şi independenţei naţionale".*

Acţiunile revoluţionare, antifasciste şi patriotice de masă de la 1 Mai 1939 au constituit un moment deosebit de important şi pentru procesul de reconstituire organizatorică a Uniunii Tineretului Comunist, proces încheiat cu 50 de ani în urmă, la Conferinţa Naţională a tineretului comunist din decembrie 1939.

„NOI TINERII COMUNIŞTI, FIII POPORULUI MUNCITOR, VĂ CHEMĂM LA LUPTĂ..."

Înfiinţată în primăvara anului 1922, Uniunea Tineretului Comunist desfăşurase o susţinută activitate politică, ideologică şi culturală pentru mobilizarea la luptă a tineretului de la oraşe şi sate; se afirmase viguros în toate marile confruntări de clasă desfăşurate de proletariat; se ilustrase pregnant în lupta contra fascismului, pentru apărarea integrităţii teritoriale, a independenţei şi suveranităţii naţionale a ţării în faţa tendinţelor revizioniste ale blocului ţărilor fasciste în frunte cu Germania nazistă. Dar tocmai cînd contribuţia U.T.C. la lupta clasei muncitoare, a forţelor progresiste şi democratice contra

pericolului fascist, pentru drepturi și libertăți social-politice largi, pentru democrație și progres era mai relevantă, a survenit, la sfîrșitul anului 1936, dizolvarea ei ca urmare a aplicării mecanice a unei rezoluții emanate de Congresul al VI-lea al Internaționalei Comuniste a Tineretului. Faptul ca atare a fost desigur o greșeală, apreciat astfel și de Conferința P.C.R. din februarie 1939. În consecință, comuniștii, analizînd sarcinile ce reveneau partidului în contextul luptei contra fascismului și războiului, pentru apărarea integrității teritoriului, a independenței și suveranității patriei, precizînd și mijloacele de luptă posibile pentru atingerea unor asemenea obiective, au hotărît în cadrul Conferinței naționale din februarie 1939 să se acționeze pentru refacerea organizației revoluționare a tineretului. În scurt timp a fost creată o Comisie specială însărcinată cu realizarea acțiunii de refacere a U.T.C. la nivel central, tînărul comunist Nicolae Ceaușescu fiind membru atît la aceste comisii cît și conducător al Comisiei de reorganizare a U.T.C. create la nivelul municipiului București.

Un rol important în procesul de reorganizare a U.T.C. i-a revenit tinerei militante comuniste Ceaușescu Elena (Petrescu), în calitate de conducătoare a Comisiei de reorganizare în unul din sectoarele Capitalei.

Întreaga activitate desfășurată de comuniștii însărcinați cu refacerea organizației revoluționare a tineretului, desigur sub conducerea și îndrumarea nemijlocită a partidului, s-a derulat pe fondul general al intensificării luptei antifasciste a maselor, împotriva regimului dictaturii carliste instaurate la 10 februarie 1938, contra pericolului reprezentat de politica, revizionistă a statelor fasciste. Marea demonstrație de la 1 Mai 1939, ca și cele ce i-au urmat, între care deosebit de semnificativă este cea de la 13 august același an, organizată în Parcul Veseliei din București, au constituit fundalul istoric pe care s-au desfășurat pregătirile, tot mai intense, pentru refacerea Uniunii Tineretului Comunist. Sufletul viu al acestei acțiuni, animatorul principal al procesului de reorganizare a U.T.C. a fost tînărul comunist Nicolae Ceaușescu care, în cadrul Comisiei centrale numite de partid, a jucat un rol deosebit, el punîndu-și în valoare și cu acest prilej experiența politică și organizatorică ce o acumulase în anii anteriori, nivelul de pregătire ideologică, pasiunea revoluționară, spiritul de jertfă și de dăruire pentru cauza clasei muncitoare, a poporului căruia îi aparținea.

După minuțioase pregătiri realizate în condiții de conspirativitate desăvîrșită, a putut avea loc, în decembrie 1939, la București, într-o casă conspirativă de pe Șoseaua Giurgiului, Conferința de reconstituire a Uniunii Tineretului Comunist. În problema centrală a Conferinței a fost prezentat un raport susținut de Nicolae Ceaușescu urmat de relatări despre situația existentă pe plan local. O atenție deosebită a fost acordată situației politice interne și internaționale, participanții relevînd cu îngrijorare implicațiile grave ale războiului care izbucnise, locul și rolul României în noua conjunctură politico-militară. În ultima parte a lucrărilor Conferinței a fost adoptat planul de acțiune al U.T.C. și s-a ales Comitetul Central. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost ales în secretariatul Comitetului Central.

Imediat după Conferință a fost lansat un manifest care făcea cunoscută nu numai refacerea U.T.C., dar și principalele ei obiective de luptă. *„Noi, tinerii comuniști, fiii poporului muncitor* — se arăta în manifest — *vă chemăm la luptă pentru dreptul la pîine, la muncă, la carte, la pace și viață. Contra dictaturii sugrumătoare. Pentru a salva prin luptă tineretul muncitor de la orașe și sate de războiul nimicitor s-a înființat cu sprijinul Partidului Comunist din România, Uniunea Tineretului Comunist"*.

Refacerea U.T.C., la Conferința națională de acum 50 de ani, a avut un ecou deosebit în rîndurile tinerei generații, astfel că la 23 februarie 1940 ziarul ilegal „Scînteia" putea să scrie: *„Peste tot unde prin sprijinul și grija partidului comunist se înființează secțiuni ale U.T.C., tinerii aderă la ele cu entuziasm și hotărîre, văzînd în U.T.C. o armă puternică a luptei tineretului din România pentru drepturile sale, pentru o viață mai bună"*.

Mobilizată de U.T.C. și sub conducerea nemijlocită a comuniștilor, tînăra generație s-a angajat ferm în lupta împotriva dictaturii militaro-fascistă și a Germaniei hitleriste, ilustrîndu-se prin capacitatea de inițiativă în sabotarea industriei de război, a transporturilor de trupe și armament destinate aprovizionării frontului, în organizarea și desfășurarea propagandei antifasciste, în realizarea unității de acum 45 de ani a clasei muncitoare, aducîndu-și astfel o contribuție importantă la Victoria actului de demnitate națională înfăptuit de poporul nostru la 23 August 1944.

UNITATEA — TEMEIUL TĂRIEI CLASEI MUNCITOARE, CHEZĂȘIA ÎNFĂPTUIRII MISIUNII SALE ISTORICE

Actul de însemnătate istorică al făuririi statului național unitar român, la 1 decembrie 1918, a creat, între altele, și cadrul necesar centralizării politice și profesionale a clasei muncitoare din România la nivelul întregii țări. Acest proces s-a înfăptuit în contextul avîntului revoluționar care a caracterizat primii ani ai perioadei interbelice.

Transformarea Partidului Socialist în Partidul Comunist Român, la congresul istoric din mai 1921, s-a înfăptuit pe baza voinței unanime, în spirit de unitate a clasei muncitoare din întreaga Românie. Organizat pe baze ideologice și politice revoluționare, Partidul Comunist Român a ridicat, în noile condiții social-economice și politice ale țării, pe o treaptă superioară lupta pentru emanciparea socială și națională a poporului român, punînd la baza eforturilor sale, ca necesitate obiectivă, realizarea unității clasei muncitoare. Acțiunile pentru menținerea unității muncitorești, evidențiate atît de pregnant în cadrul congreselor sindicale de la Sibiu și Cluj din anii 1922—1923, subliniază eforturile deosebite pe care P.C.R. le-a făcut în acest sens în primii ani ai existenței sale.

Luptele politice și economice ale proletariatului român din perioada anilor 1925—1928, împotriva oligarhiei liberale, care au găsit pe comuniști și social-democrați în spatele aceleiași baricade, au constituit o etapă importantă în cadrul procesului de realizare a unității mișcării muncitorești din România.

Congresul de la Timișoara al Sindicatelor Unitare (aprilie 1929) luptele de clasă din perioada crizei economice, care au culminat cu eroicele acțiuni revoluționare ale muncitorilor feroviari și petroliști din ianuarie-februarie 1933, au constituit, de asemenea, factori deosebit de însemnați pe calea înfăptuirii Frontului Unic Muncitoresc.

Unitatea de acțiune realizată în cadrul acestor puternice conflicte sociale, a stimulat lupta revoluționară a clasei muncitoare în perioada următoare, de ascendență a pericolului fascist. Marile acțiuni de masă organizate de Partidul Comunist Român în anii 1934—1940 împotriva primejdiei fasciste, pentru apărarea independenței și suveranității naționale a României, unificarea mișcării sindicale, chemările repetate adresate organizațiilor social-democrate și socialiste, acordurile de colaborare antifascistă care au fost realizate între organizațiile politice muncitorești și democratice, subliniază preocupările permanente ale P.C.R. pentru realizarea Frontului Popular Antifascist, pe baza înfăptuirii prealabile a Frontului Unic Muncitoresc.

Discuțiile principale asupra situației din mișcarea muncitorească internă și internațională și a perspectivelor acesteia, la care au luat parte numeroase cadre din conducerea Partidului Comunist Român și partidul Social-Democrat, inclusiv în lagăre și închisori, căutarea în comun a unor căi de salvare a țării de la catastrofă și găsirea unor soluții adecvate multiplelor probleme ce se ridicau la ordinea zilei, au apropiat din ce în ce mai mult, pînă la identitate, pozițiile celor două partide muncitorești. Ca urmare, tratativele dintre delegațiile Partidului Comunist Român și Partidul Social-Democrat au dus la conturarea platformei acordului de colaborare politică comună, la stabilirea strategiei și tacticii de urmat și, în final, la încheiera, la mijlocul lunii aprilie 1944, a Frontului Unic Muncitoresc.

Înfăptuirea Frontului Unic Muncitoresc cu aproape cinci luni înainte de actul istoric de la 23 August 1944, în condițiile intensificării activității revoluționare desfășurate de clasa muncitoare împotriva terorii fasciste și a trupelor hitleriste de pe teritoriul țării, acțiunile comune duse de reprezentanții celor două partide muncitorești pe linia apărării intereselor fundamentale ale patriei au grăbit realizarea unei largi coaliții de forțe antihitleriste, crearea, în luna iunie 1944, a Blocului Național-Democrat, organism politic reprezentativ care a contribuit la înfăptuirea revoluției de eliberare națională și socială, antifasciste și antiimperialiste din August 1944, moment hotărîtor pentru istoria patriei noastre, pentru devenirea ei viitoare.

MEMORABILA COTITURĂ ÎN DESTINUL NOSTRU NAȚIONAL

Gîndită și pregătită de Partidul Comunist Român, revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din August 1944 își are rădăcinile în toate înfăptuirile politice, economice și sociale care au pus bazele epocii moderne, încorporînd în acest chip întreaga devenire anterioară a poporului nostru. Este o corelație organică intrinsecă, pe care secretarul general al partidului, președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a pătruns-o în marea ei semnificație arătînd că: *„Înfăptuirea actului istoric de la 23 August 1944 a deschis calea unei dezvoltări noi, democratice și progresiste a societății românești, precum și a lichidării definitive a oricărei dependențe a poporului nostru față de monopolurile străine, de cercurile imperialiste internaționale. România și-a dobîndit pentru prima dată în mod cu adevărat plenar independența și suveranitatea națională, la baza cărora au fost puse eliberarea poporului de orice exploatare și asuprire".*

După cum este știut, cu toate greutățile determinate de munca în condițiile unei aspre conspirativități, ale terorii, Partidul Comunist Român are marele merit istoric de a se fi situat și în anii grei ai dictaturii militare fasciste în fruntea acțiunilor revoluționare de luptă ale poporului român. Conducînd mișcarea de rezistență antifascistă, Partidul Comunist Român s-a împotrivit cu hotărîre participării României la războiul declanșat de Reichul hitlerist împotriva Uniunii Sovietice, organizînd, în forme variate și cu antrenarea unor largi categorii sociale, lupta pentru răsturnarea guvernului dictatorial antonescian și instaurarea unui guvern democratic, pentru ieșirea țării din războiul împotriva Națiunilor Unite și alăturarea ei coaliției antifascisate a popoarelor, pentru alungarea din țară a hitleriștilor și recucerirea independenței și suveranității naționale, pentru refacerea hotarelor ciuntite ale patriei prin anularea Dictatului fascist de la Viena. Strategia și tactica partidului comunist și-au găsit reflectarea în numeroase documente de partid elaborate în această perioadă, printre care un rol însemnat l-au avut Circulara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din iulie 1941, Platforma program din 6 septembrie același an, Rezoluția Comitetului Central al P.C.R. din ianuarie 1942, numeroase manifeste și chemări adresate necontenit maselor populare.

Astfel, afirmîndu-se ca adevărat catalizator al voinței și intereselor fundamentale ale poporului, Partidul Comunist Român a grupat în jurul său cele mai largi forțe democratice și patriotice, a reușit să realizeze unirea într-un front comun a tuturor partidelor, grupărilor și cercurilor politice interesate în răsturnarea dictaturii și eliberarea țării, a orientat lupta pentru libertate și independență pe făgașul insurecției antifaciste.

În condițiile accentuării și amplificării cadrului național de luptă și de rezistență antihitleristă a maselor populare din România și în împrejurările internaționale favorabile din vara anului 1944, cînd mișcarea de rezistență a popoarelor cotropite de naziști înregistra un puternic avînd și trupele hitleriste primeau puternice lovituri pe toate fronturile, Partidul Comunist Român, în colaborare cu celelalte forțe patriotice și democratice naționale, a declanșat revoluția de eliberare socială și națională antifascistă și antiimperialistă din august 1944. Conducătorii guvernului de dictatură militară-fascistă au fost arestați, puterea politică a fost preluată de un guvern în care participau reprezentanți ai Blocului Național Democrat, România a ieșit din războiul hitlerist, întreaga armată a întors armele împotriva Germaniei naziste. În cursul unor bătălii grele unitățile militare, împreună cu formațiunile patriotice, bucurîndu-se de sprijinul întregului popor au lichidat rezistența trupelor naziste, au eliberat în cîteva zile capitala și o mare parte a țării. Începînd de la 23 August 1944, România și-a pus toate resursele materiale și umane, întregul potențial economic și militar în slujba luptei contra Germaniei hitleriste. Însuflețită de un fierbinte patriotism, armata română a săvîrșit fapte de eroism legendar în lupta pentru desăvîrșirea eliberării teritoriului național, ca și în bătăliile pentru eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei de sub dominația nazistă.

Eveniment remarcabil în istoria multiseculară a patriei, 23 August 1944 a constituit un moment de cotitură



în dezvoltarea ţării pe calea progresului neîntrerupt în toate domeniile, creînd bazele restabilirii şi consolidării independenţei naţionale, înfăptuirii celor mai înalte idealuri de libertate şi dreptate socială pentru care au luptat de-a lungul secolelor generaţii după generaţii, patrioţii cei mai luminaţi, forţele cele mai înaintate ale poporului român. Activînd în condiţii de legalitate, Partidul Comunist Român a devenit în anii de după eliberare principala forţă politică a societăţii româneşti. Sub conducerea sa s-au înfăptuit marile obiective ale revoluţiei democrat-populare: democratizarea reală şi efectivă a vieţii publice, înfăptuirea reformei agrare, instaurarea, la 6 Martie 1945, a primului guvern democratic din istoria ţării, abolirea monarhiei şi proclamarea republicii, numeroase alte reforme şi măsuri care au deschis perspectiva trecerii poporului nostru la edificarea societăţii socialiste. Cea mai importantă realizare a acestor ani o constituie victoria deplină a socialismului în patria noastră. Azi, România se înalţă între popoarele lumii ca o ţară a demnităţii şi a progresului, a libertăţii şi democraţiei, ilustrind, prin înfăptuiri şi împliniri fără precedent, forţa pe care o dobîndeşte un popor liber, stăpîn pe hotăririle şi destinele sale.

În anul celei de a 45-a aniversări a revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă, partidul nostru se prezintă cu un măreţ bilanţ de înfăptuiri şi transformări revoluţionare, de succese istorice în toate domeniile de activitate. În constelaţia înfăptuirilor contemporane se impun în mod deosebit realizările istorice din anii hotărîtori ai epocii de mare efervescenţă creatoare de cînd în fruntea partidului şi statului nostru se află tovarăşul Nicolae Ceauşescu. Dînd un înalt exemplu personal, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, a imprimat partidului un stil de muncă avînd drept trăsături definitorii legătura indisolubilă cu masele largi ale poporului, consultarea permanentă a oamenilor muncii şi atragerea lor activă la întreaga activitate de conducere, investigarea aprofundată a realităţilor, examinarea minuţioasă a problemelor, abordarea lor într-o viziune de largă perspectivă.

Aşa după cum rezultă deosebit de clar din expunerea tovarăşului Nicolae Ceauşescu din 29 aprilie 1988, cu privire la unele probleme ale conducerii activităţii economico-sociale, ale muncii ideologice şi politico-educative şi ale situaţiei internaţionale, preocuparea Partidului Comunist Român pentru definirea şi redefinirea formelor şi relaţiilor de conducere a vieţii sociale, în conformitate cu normele cele mai largi şi adecvate de afirmare a democraţiei socialiste îşi are izvorul în dinamica însăşi a realităţii, în necesitatea de a evalua şi reevalua tendinţele dezvoltării societăţii, de a se supune unei analize minuţioase procesele noi care îşi fac apariţia şi, pe acest fundal, de a se găsi cele mai potrivite mijloace de realizare a actului de conducere. În această privinţă, partidul comunist, conducerea sa superioară, au în vedere nu numai faptul că făurirea noii orînduiri în concordanţă cu legile obiective ale dezvoltării societăţii, cu cerinţele exprimate de acestea, este o operă conştient realizată, dar şi concluzia că pe calea făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate sporeşte şi va spori necontenit complexitatea proceselor economice, sociale şi politice, care trebuie dirijate, întrucît lupta dintre vechi şi nou, ca izvor al dezvoltării, trebuie să-şi găsească rapid cele mai adecvate forme de rezolvare, pe căi paşnice, democratice.

Iată de ce documentele programatice ale partidului nostru comunist insistă asupra cerinţei ca, în funcţionalitatea lui, largul sistem al democraţiei socialiste să instituie o ordine desăvîrşită în întreaga desfăşurare a vieţii economice, sociale, să asigure respectarea şi traducerea în fapt a hotărîrilor de partid şi de stat, în concordanţă deplină cu legile ţării şi normele de convieţuire socială.

Marile obiective de viitor, de dezvoltare necontenită, materială şi spirituală pe coordonatele de pace şi progres social ridicate de Patidul Comunist Român în faţa poporului nostru, îşi vor găsi, fără îndoială, împlinirea şi prin procesul de întărire şi adîncire necontenite a democraţiei socialiste, prin lărgirea cadrului de participare efectivă a maselor la întreaga viaţă social-politică a ţării. Se va adeveri, astfel, din nou, faptul că socialismul este opera maselor, că el se construieşte cu poporul şi pentru popor că şi dezvoltarea continuă a democraţiei socialiste este un factor determinant al făuririi socialismului şi comunismului în România.

Dr. OLIMPIU MATICHESCU

INFORMAȚIA
o sursă inepuizabilă a dezvoltării

Concretizînd o anume stare de fapt, specifică practic ultimelor două decenii, termenul de „explozie informațională" vine să exprime sugestiv această autentică avalanșă de știri, de date, începînd cu cele cu caracter politic, economic și sfîrșind cu cele de ordin științific. Mediile de informare — presa, radioul, televiziunea, cartea — se numără între tehnicile responsabile de difuzare în masă a informației, în acest context fiind vorba deopotrivă, atît de rapida succesiune a evenimentelor cît și de iuțeala difuzării lor. Oprindu-ne dintre acestea la ceea ce se cheamă informație tehnico-științifică, să reținem cîteva elemente ce ilustrează explozia informațională în acest domeniu:

Peste 90 la sută dintre oamenii de știință pe care i-a avut omenirea pînă în zilele noastre sînt contemporanii noștri, tot ceea ce ei crează contribuie implicit la continuitatea acestei avalanșe informaționale ● Deși pare incredibil, s-a ajuns la situația ca la circa un minut să apară în lume un brevet de invenție ● Firește, toți acești creatori sînt în egală măsură „difuzori" și „consumatori" de informații de specialitate, la dispoziția lor aflîndu-se peste 75 000 diverse publicații tehnico-științifice, redactate în peste 60 de limbi, în paginile cărora sînt publicate anual între 3,5—4 milioane de articole de profil ● Tot într-un an sînt editate mai mult de 500 000 cărți cu caracter tehnico-științific, plus, peste jumătate de milion de documente de sinteză (rezumate ale diferitelor lucrări prezentate la congrese, referate, concluzii ale unor comisii pentru diferite probleme etc.) ● Tot o statistică internațională arată că și pentru cel mai conștiincios specialist, timpul luat de citirea unui articol din profesiunea sa echivalează cu apariția în lume a altor 5 noi comunicări ● De aici și opinia unora că acest flux de informații este mai degrabă un neajuns. Drept pentru care în ultima vreme s-a dezvoltat o adevărată industrie a informării, concretizată în existența a peste 1700 bănci de date, ce oferă sistematizat, documentarea necesară, practic pentru orice domeniu.

Cadența vertigionasă a creațiilor tehnico-științifice, această incontestabilă realitate a zilelor noastre, se manifestă ca un fenomen generator de progres, multe dintre aceste cuceriri ale gîndirii novatoare avînd ca specific originalitatea, altfel spus, conținutul creativ de cel mai înalt nivel. Indiferent însă de caracterul acestor noutăți, ritmul apariției lor a făcut și face ca ele să fie tot mai greu de cuprins, specialiștii acuzînd frecvent acest șoc al exploziei informaționale. Cum sugestiv se exprima publicistul Silviu Neguț în cartea sa „Un singur pămînt", „Pe măsură ce omenirea a crescut, lumea s-a micșorat"! Se merge pînă acolo încît, fără a respinge necesitatea informării, unii autori afirmă că este mai ușor să creezi un lucru, decît să verifici dacă el a mai fost conceput vreo dată. Efectul unei astfel de viziuni nu e greu de anticipat. Bunăoară, peste 30 la sută din propunerile de brevet înaintate spre examinare la O.S.I.M. sînt respinse fiind... lipsite de noutate. Iată un adevărat paradox ca în această eră de bombardament informațional să se inventeze ori inoveze ceea ce a mai fost inventat ori inovat de cîtva timp, în lume sau la noi în țară. Nu în ultimul rînd asistăm la situații în care specialiștii din întreprinderi nu dețin, pentru îndeplinirea sarcinilor curente, surse elementare de documentare, tot acestei informări deficitare datorîndu-i-se preocupările paralele pe o anumită temă de cercetare, hotărîrea de a apela la importul unor produse. Ce înseamnă toate acestea altceva decît irosirea de timp, de energie, de mijloace și, deloc de neglijat, de insatisfacția rezultată? Concluzia apare cît se poate de lipede: specialistului de azi îi este necesară o bogată și la zi cunoaștere a ultimelor descoperiri din sectorul său de activitate. Și nu numai. Firește, în condițiile actuale, cînd cum spunea același autor citat mai sus, „pînă și zvonul poate fi categorisit ca informație științifică", acest obiectiv nu este simplu de îndeplinit. Cum ne informăm deci, cum îl ajutăm pe specialist să se informeze, cum îl formăm în acest spirit, cum tratăm informația pentru ca ea să înceteze a mai fi privită ca un șoc?, iată tot atîtea chestiuni pe care ne-am propus să le abordăm în convorbirea noastră cu directorul **Institutului Național de Informare și Documentare**, inginer Gheorghe Anghel.

— De la bun început se impune subliniat faptul că preocuparea pentru informare, pentru documentare nu mai poate fi specifică doar vîrfurilor, specialiștilor. Într-un context în care sarcini ferme stabilesc ca 95 la sută dintre produsele fabricate de economia românească să fie de nivel mondial ridicat, iar 2—3 la sută peste acest nivel, devine limpede că pentru asigurarea acestei performanțe, răspunderea revine în egală măsură tuturor creatorilor de bunuri materiale, de la cel învestit cu concepția pînă la ultimul executant. Însăși noțiunea de specialist nu mai privește doar pe individul cu studii superioare, ci și pe maistrul, pe muncitorul ce realizează produsul folosindu-se de mașini mereu mai perfecționate. Apare deci limpede că pentru materializarea acestui primat al calității este nevoie de o adevărată politică de democratizare a informației, prin care activitata de documentare să devină o

formă de pregătire cu caracter continuu, metodic să se transforme într-un fenomen de masă.

— Deci bogăția informațională este o realitate. Cu toate că industria informării, respectiv acea știință a prelucrării, a sistematizării informațiilor este azi capabilă să pună la dispoziția creatorului, practic, tot ce are nevoie, asistăm totuși destul de frecvent la manifestări mergînd de la necunoașterea tezaurului de cunoștințe recomandat de către instituțiile de profil — respectiv I.N.I.D. și oficiile departamentale de documentare — pînă la respingerea acestor oferte. Ce șanse există pentru schimbarea acestor mentalități?

— Principala șansă o reprezintă chiar acest patrimoniu de cunoștințe înregistrat la sus-numitele organisme naționale specializate. Dar pentru ca această avuție să fie valorificată la un înalt nivel, pentru ca această îndatorire să fie însușită ca o necesitate vitală, se impune într-adevăr o schimbare de atitudine, ce nu se poate materializa decît prin stimularea și cultivarea sistematică a respectivei cerințe. Altfel zis, chestiunea ține de educație. Nu în accepțiunea dată pînă nu de mult, adică a ne baza doar pe tradiția de familie, cînd casa cu pereții camerelor plini cu cărți contribuie la statornicirea gustului pentru lectură, sau pe șansa de a fi avut un dascăl ce a știut să te îndrume, să te incite pînă la a-ți inocula această preocupare, încît toate acestea să contribuie la nevoia aproape biologică de a citi, fiecare întîlnire cu cartea, cu orice sursă de documentare făcîndu-te să te simți mai bogat spiritual. Dar așa cum am mai arătat, problema privește în egală măsură pe toți realizatorii de bunuri materiale. Cum însă nu este ușor de luptat cu mentalitatea unor oameni, privind oportunitatea acestei acțiuni, fiind cum se spune, mai greu de făcut educație la bătrînețe, nu tot așa se pune problema cu tinerii.

— Vă propun să accentuăm ideea că informația nu este numai o problemă a formării de timpuriu în acest spirit, dar și că aceasta este o chestiune educabilă în general.

— Că tinerii sînt receptivi la nou, că însăși setea de cunoaștere este specifică acestei vîrste, constituie o limpede stare de fapt. De altfel, faptul că acum potențialul creativ este deosebit de ridicat, observîndu-se la unii o adevărată precocitate (vezi o serie de valoroase realizări ale pionierilor și elevilor de liceu) probează că există o strînsă legătură între dorința de a ști cît mai mult și aptitudinile lor creative tot mai înalte. Cu atît mai mult, în ce îi privește pe aceștia, trebuie făcut totul pentru a-i învăța să se documenteze, să știe să caute ceea ce au nevoie, dar mai ales ca această preocupare să devină o obișnuință cotidiană. Într-o serie de state industrializate, programa școlară include chiar cursurile de tehnica informării și încă din învățămîntul mediu. N-ar fi rău să preluăm și noi această idee, care ține în fond de modernizarea școlii. Nu este rău că se fac unele încercări la nivelul învățămîntului superior, de a-i modela pe studenți, viitori specialiști ce vor avea peste puțină vreme în față importante responsabilități, în spiritul pasiunii pentru informarea ritmică, organizată, dar în acest caz trebuie să ne grăbim. Obiectiv aplicabil și în mai buna valorificare a potențialului uman de care dispunem. Este dovedit faptul că nu toți oamenii s-au născut inventatori. Fiecare însă are un anume potențial de creativitate în stare latentă, și depinde și de cei din jur — de dascăli, de cadrul creat în unitatea respectivă — ca aceasta să se declanșeze. Există, se știe, o bucurie a creației, a împlinirii care o dată încercată vei merge mereu către ea. Este vorba de nașterea pasiunii de a crea, care e un drum fără întoarcere. M-aș opri iată, la ceea ce s-a reușit la Politehnica din Iași, unde foarte mulți tineri, fără a fi toți niște vîrfuri au ajuns realizatori ai unor creații valoroase, chiar de invenții, activitate pe care o continuă și după absolvirea facultății la locurile lor de muncă. Nu în ultimul rînd să ne referim la Festivalul Național „Cîntarea României", care de asemenea este de natură, prin formele specifice de antrenare a tinerilor, a tuturor oamenilor muncii la activitatea de creație tehnico-științifică, să-i determine, să-i stimuleze pe toți aceștia să dea întreaga măsură a pasiunii și aptitudinilor ce îi caracterizează. Evident că o dată cîștigat pentru această muncă, o dată ce el însuși a devenit încrezător în sine, specialistul va simți și nevoia să se informeze. De unde și dezideratul ca această preocupare pentru studiu permanent, bazat pe această știință în a te informa, să devină de timpuriu un bun cîștigat, iar specialistul nostru de toate vîrstele și preocupările să fie făcut să înțeleagă că fără a continua o asemenea practică ori a trece chiar în ceasul al doisprezecelea la exercitarea ei, înseamnă pur și simplu deprofesionalizare.

— Ar fi util să vedem cum se poate plafona un specialist al zilelor noastre.

— Să o spunem tranșant: aproape fiecare tînăr care termină o anumită formă de învățămînt este, la momentul încadrării într-un loc de muncă — prin cunoștințele pe care i le-a dat școala, prin ceea ce el a mai citit — un personaj mai mult sau mai puțin competent. Asta la început, cîtă vreme exigențele momentului pot fi satisfăcute de nivelul de pregătire acumulat. Cum însă asistăm la un ritm deosebit de rapid de apariție a noi cunoștințe, de perisabilitate a altora — practic, rata medie de dublare a cunoștințelor e apreciată azi la 8 ani, pentru altele la doi pînă la un an și jumătate — dacă un specialist deci nu citește, nu se informează la zi, valoarea lui se înjumătățește față de semenul său ce este la curent cu noutățile. Dacă de exemplu, un anume specialist primește o temă de proiect și transpune pe planșetă cunoștințele de acum 8 ani să spunem, apare evident ce va ieși, cît de actual, de modern va fi proiectul! Nu este nevoie așadar de un „efort prea mare" pentru a te plafona. A accepta că cercetarea bibliografiei înseamnă timp pierdut, a amîna mereu pentru sfîrșitul de săptămînă ori pentru concediu soluționarea problemei informării, iată tot atîtea condiții de a ajunge într-o situație de neinvidiat.

— Teoretic pare simplu. Totuși, destui specialiști consideră că acest „boom" informațional este mai degrabă un neajuns, că una din cele mai uzuale greșeli este a crede tot ce citești.

— Nimic mai fals. Astăzi, cînd o întreagă industrie are ca obiect al muncii sistematizarea informațiilor, oferind o bogăție de date din domenii variate și din numeroase surse, ce înseamnă aceste servicii altceva decît timp cîștigat, știut fiind faptul că acest parametru devine adesea

obsedant în procesul muncii. Dincolo de aceasta este limpede că pentru a fi original este important să ai o minte deschisă, receptivă la nou, iar asta se realizează numai printr-o informare largă. Tot documentarea continuă face să se dezvolte imaginația, aceea care dă viață ideilor și faptelor. Nu este o pledoarie de circumstanță. Este sublinierea unei necesități obiective, această idee de pregătire continuă, de învățămînt permanent fiind subliniată cu numeroase prilejuri de către secretarul general al partidului nostru, tovarășul **Nicolae Ceaușescu.** Cu atît mai mult, nu pot fi acceptate pretențiile unor specialiști de a dispune în mod special de un număr cît mai mare de publicații științifice. Vrem să fim bine înțeleși. Nu numai la noi, dar chiar în țările bogate nu se mai poate asigura pentru fiecare specialist dintr-un anume sector, cîte o publicație care îl interesează. Cu niște decenii în urmă, acest lucru mai era posibil; era poate și mai comod, nu avea timp s-o răsfoiască la birou, o lua acasă unde mai beneficia de ea și familia. Iată deci o chestiune de optică, ce trebuie modificată în sensul firesc, acela că apelînd la serviciile specializate, fiecare va putea să aibă pe masă ultimele noutăți, cel puțin aceleași din publicațiile originale mult rîvnite. Din nou precizăm — nu ținem să ne facem reclamă ori a forța mîna (a se citi bugetul diferitelor unități) cuiva, dar așa cum însăși practica mondială o probează, acesta este drumul care duce la succes.

— Nu am putea încheia această convorbire decît rugîndu-vă a prezenta pe scurt facilitățile pe care le oferă instituțiile specializate din țara noastră, cum acționează ele pentru ca activitatea lor să fie cît mai bine cunoscută.

— La dispoziția specialiștilor din diferite sectoare de activitate se află o importantă rețea de unități ce au ca profil, difuzarea informației. În primul rînd iese în evidență activitatea **Institutului Național de Informare și Documentare**, care grație bogatului său fond științific, reprezentînd circa 1 600 000 unități de bibliotecă răspunde necesităților de informare a institutelor de cercetare și de învățămînt superior, a întreprinderilor. În contextul acestei activități, institutul editează o serie de publicații de informare și documentare tehnico-științifice, cu caracter general ori pe domenii, publicații destinate cadrelor de conducere privind metode moderne de conducere a întreprinderilor și altor instituții, publicații conținînd orientările și tendințele în cercetarea științifică și ingineria tehnologică, și oferă o gamă diversificată de servicii de informare documentară adresată tuturor categoriilor de beneficiari. Nu în ultimul rînd subliniez existența între colecțiile noastre a unui fond de aproape 948 000 reviste (peste 3 500 titluri anual intră în **INID** pe bază de abonamente și la schimb), precum și a circa 133 000 volume de lucrări științifice. Alături de **INID** își desfășoară activitatea 26 de oficii de documentare departamentale, care oferă și ele publicații și servicii specifice. Aș mai evidenția biblioteca Oficiului de Stat pentru Invenții și Mărci care deține un adevărat tezaur de idei: peste 13 milioane de brevete din întreaga lume. Fonduri valoroase sînt și la Biblioteca Academiei R.S. România, B.C.S., Biblioteca Arhivelor Statului, Biblioteca Centrală Pedagogică etc.

Firește, între răspunderile ce ne revin se află și aceea de a face mai bine cunoscută activitatea institutului, drept pentru care specialiștii noștri se află într-o permanentă legătură cu specialiștii din unități economice și de cercetare, din cele de învățămînt superior. Au loc frecvent întîlniri între cadrele **INID** și comisiile inginerilor și tehnicienilor, dar mai ales, reprezintă un fapt pozitiv prezența **INID** la manifestările tehnico-științifice ale tineretului, întîlnirile organizate în facultăți și licee etc. Așa au putut fi lansate pentru acesta, la casele științei și tehnicii pentru tineret, dar și pentru ceilalți oameni ai muncii, în diferite întreprinderi și instituții, cursuri de tehnica informării. Căutăm astfel să fim mereu aproape de consumatorul de informații, de a trezi, prin exemple sugestive și interesul altor posibili utilizatori, demonstrîndu-le că recurgerea la aceste servicii este o metodă modernă, cert profitabilă, că apelînd cu regularitate la sistemele de informare specializate, omul de știință, muncitorul, tînărul specialist nu mai au motive să vadă în afluxul contemporan de informații, un handicap. În fine și nu în ultimul rînd încercăm să ilustrăm că adoptînd fiecare o asemenea politică, nu facem decît ceea ce este firesc, respectiv de a fi pregătiți la întîlnirea cu mileniul al treilea. Dar pînă atunci, prezentul este mai aproape de noi.

ALEXANDRU STROE

Mozaic tehnico-științific

☐ **Perpetuum mobile?** Un specialist american susține că un motor creat de el revoluționează tehnica, în sensul că principiul de funcționare se bazează pe forțe magnetice și produce mai multă energie decît consumă. Ideea vine în contradicție cu principiul științific conform căruia „nimic nu se pierde, nimic nu se cîștigă, totul se transformă", drept pentru care omul nu poate să creeze „ex nihilo" energie, ci numai să o transforme. Ca urmare, în procesul transformării este inevitabil ca o anumită parte din cantitatea de energie să se piardă, de unde rezultatul că orice motor furnizează mai puțină energie decît consumă. Astfel, un motor de autoturism nu produce decît 45 la sută din energia pe care o consumă, în timp ce un motor electric produce 90 la sută din această energie. În cursul unei conferințe de presă, o echipă de 30 de oameni de știință au recunoscut că mașina respectivă creează într-adevăr energie, iar un fizician de la firma de ordinatoare „Sperry-Univac" a declarat că viitorul speciei umane ar putea fi bulversat de această creație revoluționară. Cu toate acestea, autorul se luptă de șase ani pentru a convinge forul național de resort să-i breveteze creația, pe care a realizat-o în trei exemplare, cea mai mare cîntărind trei tone. Specialiștii de aici nu s-au lăsat convinși nici cînd experții desemnați de ei au arătat că există dovezi zdrobitoare că mașina furnizează mai multă energie decît consumă și deci ar trebui acordat un brevet inventatorului J. Newman. Pînă la elucidarea acestui conflict, comercializarea motorului a fost blocat. Cazul se află acum în atenția curții federale de justiție, autorul declarînd că va merge pentru ideea sa pînă la Curtea Supremă.

☐ **Diagnostic cu ajutorul cristalografiei.** Un colectiv de cercetători





NUNTA MARAMUREȘANĂ CU COPIII DIN BOTIZA





sovietici lucrează pentru punerea la punct a unei originale metode de diagnostic, bazată pe proprietățile substanțelor, capabile să se cristalizeze sau să se modifice în anumite condiții și sub acțiunea diferitelor substrate biologice (țesuturi și lichide din organism). Orice boală, fiind o abatere de la normal a mecanismelor biologice se reflectă în întregul organism, prin modificarea compoziției fizico-chimice a substanțelor sale. Determinînd acțiunea lor asupra substanțelor cristalizabile, specialiștii cultivă cristale al căror aspect diferă potrivit stării de sănătate a subiectului. S-a demonstrat că o abatere chiar infimă de la normal modifică evident forma cristalelor. Astfel, analizînd saliva, lacrimile, sîngele, lichidul cefalorahidian se pot determina caracteristicile diferitelor boli. Se lucrează în prezent la crearea unui atlas de cristalograme pentru diagnosticare. Combinat cu alte metode, sistemul va permite, după cum se apreciază, reducerea timpului pentru stabilirea diagnosticelor, și creșterea preciziei acestora.

☐ **Dispariția fasungului clasic?** La un recent salon al inventatorilor, marele premiu a fost acordat unui autor care a prezentat la manifestare un tip original de fasung. Spre deosebire de dispozitivele obișnuite, cele realizate de un inventator francez nu mai prezintă filetul corespunzător, contactul între bec și fasung făcîndu-se magnetic. Demonstrațiile făcute arată că respectiva propunere poate revoluționa în viitor industria specializată în fabricația de corpuri de iluminat, avînd în vedere că noul dispozitiv contribuie la economisirea unor importante cantități de metale neferoase și rare.

☐ **Jantă de viitor.** O firmă suedeză a creat pentru autocamioane și autobuze, o jantă de tip nou. Construită din aluminiu, ea este cu 15 kg mai ușoară decît una standard, contribuind, în consecință, la reducerea substanțială a uzurii pneurilor și a frînelor datorită posibilităților sale unice de transfer a căldurii.



Veşnic tînără pădurea noastră

În ţinutul carpato-dunărean pădurea, această importantă bogăţie naturală, a constituit pentru naţiunea română casă şi leagăn, scut şi tranşeu, cămară de bunuri, sursă permanentă de influenţe binefăcătoare pentru sănătatea şi educaţia generaţiilor care s-au perpetuat pe aceste străbune plaiuri române.

Schimbările economico-sociale care s-au petrecut de-a lungul istoriei multimilenare au determinat mutaţii profunde în modul de folosinţă a pădurilor şi, deci reglementări diferite, după cum pădurile au fost atribuite comunităţilor rurale, aşezămintelor de binefacere, minelor şi salinelor, instituţiilor bisericeşti sau menţinute ca domenii personale.

Primul Cod silvic al României, promulgat la 19 iulie 1881, a reglementat timp de 3 decenii modul de gospodărire a pădurilor ţării, asigurîndu-se condiţii pentru amenajarea fondului forestier naţional şi o viitoare zonare funcţională a pădurilor. Silvicultorii patrioţi au militat constant pentru înţelegerea rosturilor multiple ale pădurilor în economia generală a ţării, dezvoltarea fondului forestier de stat, promovarea unei silviculturi adecvate condiţiilor proprii de staţiune şi arboret.

Etatizarea pădurilor în iunie 1948, după revoluţia de eliberare socială şi naţională din august 1944, înfiinţarea Ministerului Silviculturii şi organizarea corespunzătoare a activităţilor de cultivare, exploatare şi industrializare a lemnului marchează o etapă nouă de confirmare a rolului şi importanţei deosebite ce se acordă resurselor forestiere în ansamblul patrimoniului naţional. Trecerea tuturor pădurilor în proprietatea statului a asigurat silviculturii un rol de sine stătător în cadrul economiei naţionale, creîndu-se astfel premisele pentru satisfacerea nevoilor crescînde ale societăţii de produse ale pădurii.

Un nou Cod silvic a fost adoptat la 28 decembrie 1962, prin care se stabilesc liniile directoare pe baza cărora se asigură integritatea fondului forestier şi buna lui gospodărire. În temeiul acestei legi, pădurile ţării s-au încadrat în grupe funcţionale în raport cu funcţiile de producţie şi protecţie deosebite pe care acestea le îndeplinesc, acţiune prin care se legalizează un regim diferenţiat de gospodărire a lor.

Dar care sînt dimensiunile resurselor noastre forestiere?

La începutul acestui an fondul forestier al României,

constituit din totalitatea pădurilor și terenurilor necesare gospodăririi acestora, însuma 6353 mii hectare, respectiv 26,7% din teritoriul țării, revenind la un locuitor 0,27 hectare pădure. Circa 10% din pădurile țării se află la cîmpie, 30% în zona de dealuri și podiș și aproximativ 60% în zona muntoasă. În județele Suceava, Vîlcea, Covasna, Caraș-Severin, Hunedoara, Neamț, Maramureș, Argeș, Gorj, Bacău pădurile ocupă peste 40% din teritoriu. Județele Constanța, Brăila, Ialomița, Călărași, Teleorman, Galați, Dolj, Olt și Botoșani dispun de suprafețe reduse cu pădure, respectiv între 4 și 9% din teritoriu. Frumoase păduri de conifere întîlnim în Suceava, Harghita, Neamț, Bacău, Argeș, Bistrița Năsăud, Cluj, Maramureș, Mureș, iar păduri de fag și stejari în toate județele țării.

Sub raportul compoziției, aspect care imprimă o notă de particularitate valorii pădurilor, speciile de rășinoase ocupă 1925 mii hectare, din care 1426 mii hectare molid, 317 mii hectare brad și 140 mii hectare diverse specii de pin. Speciile de foioase sînt preponderente, reprezentînd 70% din întinderea fondului forestier. Pe primul loc se situează arboretele de fag, care ocupă 1881 mii hectare; pădurile de stejari însumează 1148 mii hectare, între care gorunul 687 mii hectare și stejarul pedunculat 146 mii hectare. Diverse alte specii de foioase totalizează 1258 mii hectare, între care 329 mii hectare sînt specii de foioase moi.

Potențialul productiv al condițiilor de sol și climă în care se dezvoltă vegetația forestieră se redă prin clasa de producție, indicator care reflectă în parte aceste condiții. Elementele specifice cadrului natural românesc favorizează existența unor condiții superioare de producție, indicele mediu fiind de II-9; deosebit sensibile sub acest raport se înregistrează între diferite formațiuni forestiere. Molidișurile și brădetele, de exemplu, vegetează în proporție de 90% pe stațiuni de productivitate superioară și mijlocie, făgetele de bonitate inferioară reprezintă numai 18%, iar arboretele de stejari și „diverse tari" vegetează în proporție de peste 70% în stațiuni de productivitate mijlocie și inferioară. Aceste condiții de vegetație variază sensibil în profil teritorial.

Sortimentul speciilor care intră în compoziția arboretelor, precum și bonitatea stațiunilor forestiere fac ca pădurile României să se caracterizeze printr-un potențial productiv superior. Producțiile medii la hectar cu valori ridicate: 280 mc în păduri de rășinoase, 256 mc în arboretele de fag, 151 mc în cvercinee. Volumul mediu la hectar reprezintă 219 mc. La nivelul pădurilor administrate de unitățile Ministerului Silviculturii, indicele creșterii medii se apreciază la 5,4 mc pe an și hectar. În unele formațiuni forestiere, creșterile medii, pe an și hectar, sînt de 6,5 mc la rășinoase, 5,5 mc în făgete și 4,7 mc la stejari. De remarcat că, în comparație cu datele similare înregistrate de arboretele din Centrul Europei și partea europeană a Uniunii Sovietice, pădurile din România realizează la aceeași vîrstă înălțimi și creșteri medii anuale superioare cu 15 la 28%.

Pe linia cunoașterii cantitative și calitative a materiilor prime convertibile în surse de energie s-au efectuat recent cercetări asupra conținutului în biomasă a arborilor și arboretelor de fag, gorun, molid și brad. Rezultatele acestor cercetări arată că lemnul existent în trunchi, deci care poate fi folosit cu prioritate pentru producția industrială, reprezintă între 75 și 85% din volumul total









de masă lemnoasă pe picior. Procentul de coajă variază între 4 şi 13%, volumul crăcilor reprezintă între 8 şi 11%, iar cioatele şi rădăcinile conţin, împreună, pînă la 16% din volumul de masă lemnoasă nediferenţiată.

Este instructiv de arătat că masa verde a aparatului foliar variază între 6 şi 8 tone/ha în cazul speciilor de foioase şi de la 35 la 50 tone/ha la speciile de răşinoase, reprezentînd 1,5 şi respectiv 5,9% din volumul total de biomasă la hectarul de pădure. Prin uscare frunzele pierd între 58 şi 60% din greutate, revenind în final o biomasă a aparatului foliar, care variază între 2 şi 4 tone/ha în arboretele de fag sau gorun şi 10 la 14,5 tone/ha în pădurile de răşinoase.

O analiză a principalilor indicatori privind resursele forestiere ale R.S. România, comparativ cu o serie de ţări europene, evidenţiază faptul că sub raportul procentului de împădurire şi al suprafeţei de pădure ce revine la un locuitor, ţara noastră se situează pe poziţii medii între ţările europene. În ceea ce priveşte ponderea arboretelor de răşinoase, specii solicitate în principal pentru prodecerea de cherestea, ne situăm pe o poziţie modestă, fapt compensat prin valoarea arboretelor formate din specii de foioase valoroase (stejar, gorun, fag), care la noi găsesc condiţii bune de dezvoltare.

Din masa lemnoasă care se aduce în circuitul economic, unităţile de industrializare şi prelucrare a lemnului realizează o gamă diversificată de produse a căror valoare mare de întrebuinţare, la nivelul economiei naţionale, ilustrează aportul pădurii la venitul naţional. Valoarea produselor obţinute dintr-un metru cub de masă lemnoasă ce se industrializează anual a crescut, faţă de 1950, de 2 ori în 1958, de 3 ori în 1963, de 4 ori în 1967 şi de peste 16 ori în 1987. Aceasta, în condiţiile menţinerii unui volum relativ constant al cotelor anuale de tăiere, sporirii continue a rolului de protecţie deosebită a pădurilor şi cerinţelor tot mai mari pentru conservarea şi protejarea mediului înconjurător.

Cele relatate ilustrează faptul că ţara noastră dispune de un potenţial forestier ce se caracterizează prin valoarea ridicată a indicatorilor ce evidenţiază mărimea şi structura resurselor forestiere, prin capacitatea industriei proprii de a valorifica în mod superior şi complex masa lemnoasă care se dă anual în circuitul economic, precum şi prin gradul înalt de înţelegere asupra rosturilor pădurii în dezvoltarea economică şi socială a ţării.



Ne situăm pe primele locuri din Europa în ceea ce priveşte volumul de masă lemnoasă pe picior, potenţialul productiv al arboretelor de răşinoase şi fag, producţia de cherestea şi alte produse de fag, producerea de produse stratificate şi mobilă, exportul cu produse pe bază de lemn.

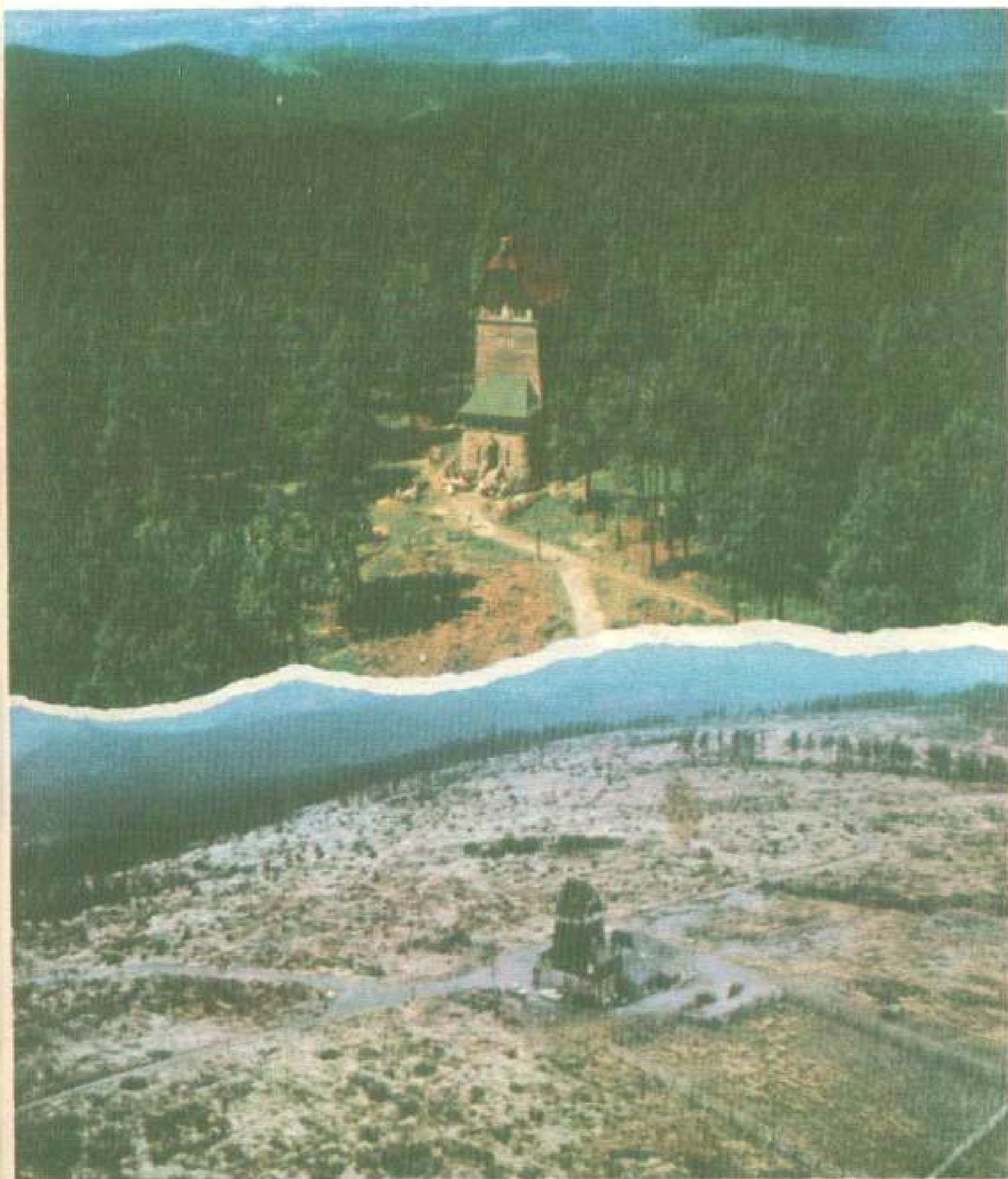
România se află, de asemenea, printre primele ţări din Europa şi din lume care a amenajat integral resursele sale forestiere şi are un Program naţional pentru conservarea şi dezvoltarea fondului forestier pînă în anul 2010. Acest program, conceput ca „un ansamblu de măsuri pe termen lung, în scopul apărării, conservării şi dezvoltării patrimoniului silvic, valorificării sale calitativ superioare, asigurării unei exploatări raţionale a pădurilor, protecţiei mediului înconjurător, a faunei cinegetice şi piscicole", face parte din „programul general de organizare armonioasă a întregii vieţi economico-sociale, prefigurează dezvoltarea viitoare într-o îndelungată perspectivă a societăţii noastre, perspectiva de mîine a patriei, perspectivele de viaţă ale generaţiilor prezente şi viitoare".

Este, aşadar, pe deplin motivată grija statornică pe care o acordă partidul şi statul nostru modului în care gospodărim pădurile. Recenta Lege privind conservarea, protejarea şi dezvoltarea pădurilor, exploatarea lor raţională economică, pentru menţinerea echilibrului ecologic (1987) ilustrează odată în plus acest fapt. Se stabilesc, astfel, obiective noi cu privire la mai buna gospodărire a fondului forestier şi a vegetaţiei lemnoase din afara acestuia, precum şi obligaţia ce revine organelor şi organizaţiilor de stat, cooperatiste, celorlalte organizaţii obşteşti care au în administrare, folosinţă sau proprietate terenuri cu vegetaţie forestieră, de a asigura conservarea acesteia în acelaşi scop de protejare a localităţilor, obiectivelor industriale, terenurilor agricole, căilor de comunicaţie, a cursurilor de apă, lucrărilor hidrotehnice, lacurilor de acumulare şi ameliorarea factorilor climatici.

În consens cu măsura de limitare a tăierilor de masă lemnoasă la nivelul a ceea ce poate da pădurea, a fost definitivat un program unitar pentru intensificarea împăduririlor în cincinalul 1986—1990. În judeţele Tulcea, Vrancea, Buzău, Mureş, ca şi în altele, în care există suprafeţe de terenuri excesiv degradate, inapte pentru folosinţe agricole, urmează a se împăduri în cincinalul actual, pe lîngă lucrările curente ce se execută pe 211.134 hectare în fondul forestier, o suprafaţă de 61.990 hectare, cu 39.228 hectare mai mult decît prevederile iniţiale. În judeţul Constanţa, de exemplu, programul de împăduriri s-a majorat la 21.314 hectare, fapt ce va conduce în final la creşterea sensibilă a procentului actual de împădurire în acest judeţ, în prezent de numai 4%, la îmbunătăţirea cadrului natural şi a condiţiilor mediului nostru de viaţă.

La realizarea acestui program participă şi tineretul, cu deosebire în cadrul acţiunilor ce se organizează în perioada martie-aprilie a fiecărui an, în raport de condiţiile locale, sub generoasa emblemă a „LUNII PĂDURII". Această manifestare, cu semnificaţii deosebite, are ca scop popularizarea importanţei sociale şi economice a pădurii, formarea unei opinii favorabile în rîndul populaţiei, în special a tineretului şi copiilor, pentru conservarea şi protejarea acesteia, pentru menţinerea echilibrului ecologic.

dr. ing. **IOAN MILESCU**



UN studiu ONU specializat avertizează că din pădurile tropicale dispar anual prin defrişare 110 mii kilometri pătraţi, ritm care anunţă că în mai puţin de un secol aceste teritorii inundate de vegetaţie vor fi aride deşerturi. ÎN Europa peste 20 milioane hectare de pădure sînt muribunde sau uscate. ÎN India s-a pierdut peste 20 la sută din rezerva de pădure numai într-un singur deceniu (ultimul, bineînţeles!). INSTITUTUL de Cercetări Forestiere din Finlanda, după un studiu întreprins în 72 ţări în curs de dezvoltare, apreciază că pînă în anul 2025, în 60 dintre acestea regiunile împădurite vor descreşte cu 30-45 la sută faţă de acest deceniu, dar intensificarea activităţilor legate de despăduriri nu va duce la o creştere egală a economiei. Situaţia nu se va îmbunătăţi dacă în ţările în curs de dezvoltare nu se va schimba orientarea în silvicultură şi industria forestieră, dacă nu se adoptă o legislaţie adecvată de protecţie şi dacă nu se pune capăt corupţiei din aceste domenii şi din instituţiile guvernamentale. PĂDURILE Iugoslaviei sînt ameninţate de o „plagă verde", care distruge rapid şi pe scară largă copacii, în special în Slovenia şi Serbia. Gradul de distru-

gere a pădurilor în Slovenia a crescut cu 10 la sută în ultimul an, un copac din trei fiind afectat de „plaga verde". Experţii avertizează că bioxidul de carbon este cel mai serios duşman, apoi diferiţii licheni, ploaia acidă şi alte elemente poluante. După cum informează ziarul „Borba", uscarea pinilor, în special a pinilor negri, din regiunile de vest ale Serbiei s-a transformat vara trecută într-o adevărată epidemie. Principalele cauze ale acestei boli, manifestată prin „epuizare fiziologică" şi care se aseamănă cu sindromul imuno-deficitar dobîndit (SIDA), sînt tot factorii ecologici, dar este prea devreme să fie aduse acuzaţii concrete împotriva cuiva. Singura cale de oprire a epidemiei constă în tăierea copacilor bolnavi cît mai repede posibil, afirmă experţii. ÎN revista britanică „The Economist" a apărut anul trecut un interesant articol: „Cît de verde este continentul nostru?" Referindu-se, desigur, la EUROPA, revista subliniază că de 200 de ani locuitorii „Bătrînului Continent" plasează mari cantităţi de substanţe toxice în aerul, apa şi solul ce ne înconjoară, dar abia acum au început să se manifeste primele semne de reală îngrijorare. JUMĂTATE din copacii pădurilor din RFG sînt afectaţi de poluarea aerului. ÎN fiecare an ţările Comunităţii europene (Piaţa Comună) degajă activităţi industriale în atmosferă 18 milioane tone dioxid de sulf şi 10 milioane tone oxizi de nitrogen. ŞTIAŢI că anul trecut a fost „Anul European al Mediului Înconjurător"? De ce numai un (singur) an? ORAŞELE Europei erau altădată înnegrite de fumul care ieşea pe coşurile caselor încălzite cu cărbuni, acum multe case sînt încălzite cu electricitatea generată de centralele energetice din ale căror coşuri înalte iese un fum care otrăveşte lacurile şi distruge păduri situate la sute de kilometri depărtare. SAVANŢII vorbesc despre o posibilă catastrofă mondială dacă oamenii vor continua să producă substanţe cum sînt „spray-urile cu aerosol". NUMAI CĂ POLUAREA ESTE O PROBLEMĂ TRATATĂ LOCAL! CCE (Piaţa Comună) a emis în ultimii zece ani peste 100 de directive, reglementări şi recomandări, dar cel puţin jumătate au fost ignorate de una sau mai multe ţări membre. „Ploile acide" continuă să distrugă pădurile şi să otrăvească rîurile, lacurile, aerul, pămîntul. LIMITAREA producţiei de oxid de azot cu 40 la sută pînă în 1995 a întîmpinat o puternică rezistenţă. CU cît sporeşte viteza de circulaţie a automobilelor, cu atît sporeşte poluarea, de aceea se prevede dotarea motoarelor cu convertizoare catalitice, dar care au încă un preţ de cost foarte ridicat. DUPĂ incendiul care a izbucnit în 1986 la uzinele chimice Sandoz, din apropiere de Basel, s-au făcut apeluri insistente în favoarea controlării mai stricte a folosirii şi depozitării substanţelor toxice. Normele de depozitare a deşeurilor otrăvitoare variază de la o ţară la alta. Există consensul principiului „CINE POLUEAZĂ, PLĂTEŞTE!", dar nu s-a întocmit un sistem internaţional de compensaţii REAL faţă de pagubele irecuperabile produse de poluare. Mai rău ca în junglă (avem jungla tehnologică, deci!) această afrondă adusă naturii care ne înconjoară şi ne găzduie generos!

D. ŞTEFAN

CUM AU APĂRUT ŞI S-AU DEZVOLTAT PĂDURILE?

Acum 500 milioane de ani o algă verde a părăsit marea, a reuşit să menţină acolo unde apa întîlneşte uscatul, s-a ancorat în el şi a devenit erectă. Urmaşii ei aveau să cucerească uscatul. Era sfîrşitul erei geologice Cambrianul, iar alga ce a evadat din mare aparţinea unui grup bine diferenţiat, avînd o considerabilă diversitate de forme, a cărei evoluţie a mai necesitat încă circa 100 milioane de ani pentru a da naştere în perioada Siluriană unei flore de uscat, care a format probabil primele păduri de pe glob.

Datorită mişcărilor orogenetice din Silurian (formarea lanţului muntos Caledonian din Scandinavia, Scoţia şi Asia Centrală) s-au păstrat puţine mărturii asupra vegetaţiei.

Cercetările de paleobotanică şi paleogeografie atestă existenţa unei mari schimbări în Permian (acum 200-240 milioane ani), care a afectat în mod fundamental compoziţia vegetaţiei forestiere. Pădurile din Carbonifer, anterior deci, cu arbori uriaşi, care au lăsat actualele zăcăminte de cărbune, au fost desfiinţate de cea mai mare perioadă de glaciaţie pe care a cunoscut-o evoluţia globului terestru.

În emisfera nordică, evidenţe ale glaciaţiei din Permian au fost găsite în Alaska, Massachusetts, Anglia, Franţa, Germania, în Munţii Urali şi în India. În emisfera sudică, întreaga Australie era acoperită cu gheaţă, iar depozite glaciare extensive au fost semnalate în Madagascar, Brazilia, Argentina şi Bolivia. A fost o perioadă de criză pentru toate formele vechi de viaţă — animale şi vegetale.

În esenţă, Permianul a schimbat radical flora, a eliminat formele vechi şi a adus în prim plan pe reprezentanţii grupurilor arborescente moderne. În Triasic şi Jurasic (acum 225-165 milioane de ani), mişcările orogenetice hercinice dau naştere unor munţi tineri, iar cele două mari continente reunite în Triasicul superior, la nord continentul nord atlantic şi Gondwana în sud, se fragmentează în Jurasic, fiecare în trei blocuri mai mici. Încep să se dezvolte în acest timp diferite specii de conifere.

În Cretacic (140 — 80 milioane de ani în urmă) are loc o dezvoltare şi diversificare a plantelor cu flori şi se produce diferenţierea genurilor, delimitîndu-se arealele de răspîndire a acestora: predominanţa răşinoaselor în emisfera nordică şi a foioaselor în cea sudică. La sfîrşitul Cretacicului şi în era Terţiară (acum circa 80 milioane ani) majoritatea speciilor forestiere de astăzi erau bine reprezentate.

Istoria a oferit întotdeauna lecţii aspre. Omul a avut nevoie de adăpostul pădurii în faza copilăriei sale şi oricît de formidabilă va fi tehnica pe care el o va dezvolta în deceniile şi secolele ce vor să vină, el va simţi îndemnul de a veni din cînd în cînd la malul mării unde viaţa a luat fiinţă.







CARE ESTE SITUAȚIA FONDULUI SILVIC ÎN ȚARA NOASTRĂ?

În condițiile climatice și geopedologice din patria noastră, se dezvoltă o vegetație bogată și variată. Se disting trei zone de vegetație: zona alpină, zona forestieră și zona de stepă.

Zona alpină este, în general, lipsită de păduri. În partea ei inferioară se găsesc tufărișuri de ienupăr, jneapăn și anin verde, trecerea spre zona forestieră făcîndu-se prin rariști constituite din molid, pe alocuri din fag, mai rar din larice și zimbru.

În zona forestieră se disting:

— subzona molidișurilor, caracterizată prin predominarea acestei specii, care ocupă suprafețe mari în jumătatea de nord a țării, unde coboară la altitudini mici;

— subzona amestecului de rășinoase cu fag, se caracterizează prin molid, brad și fag, care formează fie arborete amestecate, toate trei la un loc sau cîte două, fie arborete pure. Brădetele pure sînt puțin răspîndite, bradul găsindu-se mai des în amestec, în special cu fagul. Ca specii de amestec pentru ambele subzone sînt paltinul de munte, scorușul de munte, plopul tremurător, mesteacănul, aninul alb, iar pentru zona amestecului de rășinoase cu fag: tisa, carpinul, aninul negru, ulmul de munte, teiul pucios și pe alocuri chiar gorunul, stejarul pedunculat și frasinul;

— subzona fagului pur cu o mare extindere în sudul și sud-vestul țării. Dintre speciile de amestec, rășinoasele se mențin diseminate, iar cele de foioase sînt din ce în ce mai abundente, adăugîndu-se ulmul de cîmp, paltinul de cîmp, jugastrul, sorbul de cîmp etc.;

— subzona fagului în amestec cu gorunul, unde caracteristică este alternanța făgetelor pure cu gorunetele pure, după expoziție (fag în locuri umbrite, gorun în cele însorite). Este regiunea cea mai bogată în specii forestiere. Aici se găsesc goruneto-făgete, făgeto-carpinete, făgete amestecate și șleauri cu sau fără participarea fagului.

— subzona gorunului pur se reduce la o fîșie îngustă în partea inferioară a dealurilor, fiind mai bine reprezentată în Podișul Ardealului și în Podișul Central Moldovenesc și în nordul Dobrogei. Speciile de amestec sînt bine reprezentate, fagul însă este din ce în ce mai rar.

Se mai deosebesc subzona stejarului pedunculat și subzona cerului și gîrniței. Ambele subzone prezintă interferențe cu subzona gorunului. Subzona cerului și gîrniței este localizată în sudul și vestul țării, a stejarului pedunculat în întreaga țară (excepție Dobrogea). În subzona cerului și gîrniței se găsesc cerete și gîrnițete pure, cereto-gîrnițete și mai rar cero-șleauri.

Silvostepa apare la periferia zonei forestiere în est și vest. Se caracterizează prin prezența solurilor de stepă levigate și răspîndirea speciilor de stejari termofili (Q. pedunculiflora și Q. pubescens).

Un loc aparte ocupă în ansamblul vegetației forestiere din România vegetația azonală de lunci, reprezentată mai ales prin plopi și sălcii, fiind deosebit de dezvoltată în lunca și Delta Dunării.

România deține o poziție proeminentă pe plan european și mondial prin valoarea deosebită a unor indicatori sintetici, cum sînt: volumul mediu la hectarul de pădure (219 metri cubi), media creșterii curente de masă lemnoasă (5,4 metri cubi pe an și hectar), fondul lemnos pe picior (1 355 milioane metri cubi) și, nu în ultimul rînd, proporția ridicată în compoziția pădurilor (peste 90%) a unor specii autohtone deosebit de valoroase (stejari, fag, brad și molid). Țara noastră promovează o politică silvică rațională, ilustrată prin grija față de perenitatea pădurilor și asigurarea continuității producției de lemn, pe baza unei legislații complexe, care apără cu fermitate ideea generoasă potrivit căreia conservarea și protejarea pădurilor, a vegetației lemnoase din afara fondului forestier se face în interesul întregii societăți și constituie o problemă de stat, o îndatorire a tuturor cetățenilor patriei noastre.











DOI REPORTERI

În căutarea cerbului cu diamante

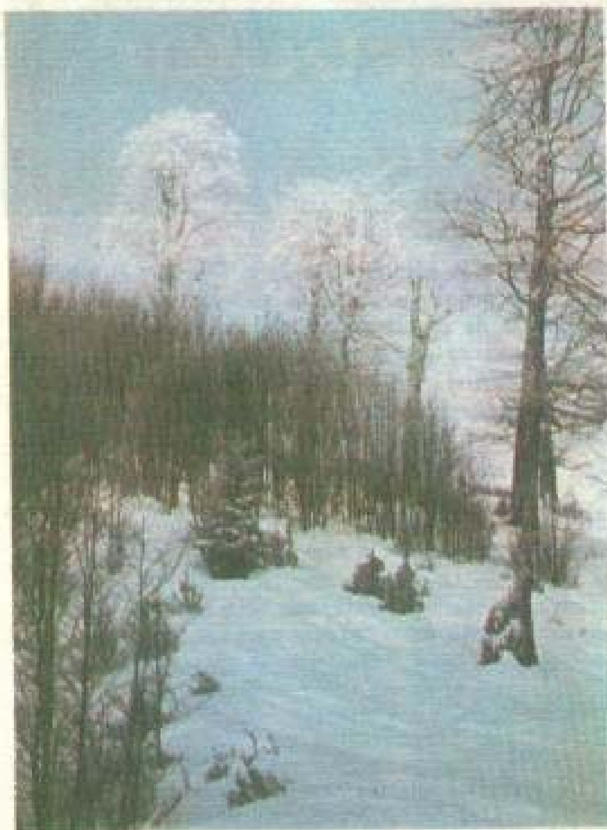
Unde e cerbul cu diamante? Unde... unde? Se auzi ca un ecou în pădure, în pădure. Dau năvală vînătorii, se adună gonaşii, prepelicarii iau urma. Sperie lighioanele, rup desişurile, calcă în picioare poienile timide, strivesc florile, retează copacii. Piere cîntecul păsărilor izgonite de căutătorii cerbului cu diamante. Din ungherele nevăzute ale pădurii răvăşite pornesc furtuni, stropi mari de ploaie golesc stîncile, focul trăsnetului muşcă din carnea lemnului dospit, viaţa se învălmăşeşte spre moarte. Nimic, se pare, nu poate stăvili febra căutătorilor. Unde se ascunde? Pe unde umblă cerbul cu diamante? Cărările-s prea tainice, pădurea prea deasă. Valea se pustieşte, coamele sînt dezbrăcate, piscurile chelesc. Pustiul se întinde de jur-împrejurul vînătorilor, dar cerbul cu diamante tot nu se arată. Era aici, va fi mîine, trebuie să fie. Acelaşi glas ca un ecou se făcu auzit: cerbul cu diamante va reveni abia peste o sută de ani.

Aici sfîrşeşte legenda şi tot aici începe adevărul. Pădurea — adevăratul cerb cu diamante — nu mai există. Oamenii nu înţeleseseră vorbele în tîlcul lor şi pădurea devenise doar o amintire tristă. Or, într-o amintire nu poţi căuta cerbul cu diamante. Rostul şi existenţa lui se află în întreaga pădure, în pădurea pulsînd de viaţă. „Vestea" aceasta — veste-poveste — s-a născut dintr-o amară experienţă, atît de diferită de acest cîntec maramureşean: „Codrule cu frunza lată,/ Pice bruma, nu te bată/ Că mi-ai fost tare bun tată,/ Cînd m-a uitat lumea toată/ Că mi-ai fost bună mămucă,/ Cînd am fugit de lumucă./ Codruţ cu frunză domnească,/ Cerul nu te prăpădească/ Că eşti casă românească".

MAI MULT DECÎT O VIAŢĂ DE OM

„Legile pădurii nu sînt simple!" Afirmaţia inginerului Nicolae Bogdan nu este gratuită, nici excesiv de didactică. Acest om, care a coordonat lucrări de împădurire pe mai bine de 10 000 ha, nu poate fi considerat circumspect cînd vorbeşte despre munca silvicultorilor. „Un copac trăieşte şi mai bine de o sută de ani, timp mai lung decît o viaţă de om, aşa că pădurarii ştiu că nu trebuie să aibă pretenţii faţă de munca lor. Nu greşesc cînd spun că un silvicultor are în suflet veşnicia tinereţii preluată de la pădure, chiar dacă, aparent, pădurea nu are vîrstă. Cînd am făcut cunoştinţă cu codrii Vrancei mă consideram tînăr. Am luat în primire, ca specialist, ... suprafaţă de aproape 30 000 ha de dealuri, munţi şi văi, dar care o treime nu era acoperită cu păduri. Fuseseră tăiate de diferite societăţi străine de exploatare, afacerea din care nu ne-am ales cu nimic, doar cu terenuri goale, supuse degradării. Legile ţării dinainte de '40 nu ocroteau patrimoniul silvic naţional, avantajînd exploatarea lui neraţională, în scopuri pur economice. Din comoditate şi eficienţă se făceau **tăieri rase**, adică se intra cu fierăstraiele şi topoarele la un capăt al pădurii şi se încheia la celălalt capăt. O sută de ani de viaţă se suprimau în cîteva luni, într-un an poate, fără nici o milă. Nu se făcea nici măcar un calcul simplu: pentru a reface ceea ce ai tăiat îţi trebuie o sută de ani! Aici, vorba domoală a inginerului Nicolae Bogdan

s-a sugrumat. Un moment greu de tăcere apăsa vorbele acestui om. Şi pe bună dreptate: între o **tăiere rasă** şi o viitoare pădure se întindeau o sută de ani de singurătate! Şi asta în cazul în care imediat după tăiere se trecea la replantări! Ceea ce, desigur, se petrecea foarte rar. Înţelegem, deci, greutatea vorbelor inginerului „Pădurea creşte mai greu decît omul şi cine nu ştie acest lucru rămîne fără pădure." Spre exemplu, după vîrstă, copacii se împart în şase clase: de la 1 la 20 de ani, de la 20 la 40 de ani, 40—60 ani, 60—80 ani, 80—100 ani, 100—120 de ani. Într-un perimetru silvic toate aceste clase trebuie să coexiste echilibrat în proporţii pentru a asigura **continuitatea pădurii**. Orice disproporţie temporală între clasele de vîrstă nu poate fi eliminată decît după un ciclu complet de vegetaţie de peste o sută de ani. de aceea, munca silvicultorilor trebuie să fie egală, din prima zi a însămînţării speciilor forestiere şi pînă în ultima zi cînd lemnul tăiat pleacă spre folosinţele lui economice. Fiecare neatenţie lasă cicatrici adînci, greu de vindecat, în viaţa pădurii. Chiar şi neînsemnatul gest de a scrijeli scoarţa unui copac este o rană în sufletul pădurii. Pentru silvicultori, mai ales pentru ei, viitorul înseamnă munca prezentului.



INTERVIU DE SPECIALITATE

— Titi Olteanu, care sînt responsabilităţile unui tînăr inginer silvic?

— Ocolul silvic Nereju, judeţul Vrancea, se întinde pe aproape 19 mii ha, cu tendinţe de creştere a suprafeţei deoarece vom lua în cultură (mai bine zis în silvicultură) şi terenurile degradate care nu pot fi redate circuitului economic decît prin plantaţii forestiere. Speciile noastre de bază sînt bradul, molidul, şi fagul la care se



adaugă paltinul, cireşul (forestier), arinul, pinul, larice şi dudul. Avem o pepinieră de 3,5 ha din care ne asigurăm necesarul de puieţi pentru noi cît şi prin transfer, pentru alte ocoale silvice. Prin tehnologiile de îngrijire, realizăm o creştere anuală de 10—12 mc pe an la hectar în plantaţiile cu arborete tînăr, iar în plantaţiile mature 5,5—5,8 mc / an / ha. Media anuală de plantări este în jur de 120 ha, din care mai bine de 20 la sută în terenuri degradate. Campaniile principale de munci sînt concentrate vara şi primăvara, cînd faţă de numărul mediu de 80 de oameni ai muncii, forţa de acţiune se triplează pentru diversele lucrări de împăduriri şi cules fructe de pădure.

— Numai la atît se reduce munca forestierilor?

— Întrebarea este corectă şi binevenită! Aceasta deoarece pînă nu demult cam aşa se înţelegea munca noastră. Ceva împăduriri, ceva strîns de fructe de pădure, ceva tăieri de lemne şi unele lucrări în fondul cinegetic. Realitatea este cu totul alta. Pădurea cere multe lucrări de îngrijire şi protecţie, atît a copacilor cît şi a vietăţilor adăpostite aici. În primul rînd, după plantări, care se fac după anumite norme legate de biologia fiecărei specii, se fac două întreţineri de mobilizare a solului şi o descopleşire a puieţilor. Aceste lucrări se realizează într-o primă etapă de 5—6 ani pînă la aşa-numita reuşită deplină. Apoi se continuă cu degajările de specii crescute natural şi care nu sînt valoroase — pînă la 10—12 ani, se trece la curăţiri în etapa următoare cînd se înlătură ramurile uscate de la bază (elagaj) — o acţiune ce se întinde pe 30—50 de ani. De la 60—la 70 de ani încep răriturile şi tăierile de regenerare naturală. Pe tot acest interval de ani este foarte important ca solul să nu rămînă descoperit!

— Cum sînt urmărite aceste multiple lucrări care se desfăşoară pe mai mulţi ani şi pe suprafeţe întinse?

— Legea după care se conduc pădurarii poartă numele de **amenajament**. După anumite criterii se delimitează parcele de 0,2—50 ha care cuprind acea compoziţie de specii precum şi condiţii egale de staţionare (relief). În acest amenajament se trec lucrările ce se efectuează la arborete pe parcelele delimitate, dar în raport de evoluţia ulterioară a vegetaţiei, la un deceniu, se face **reamenajamentul**, adică o reactualizare a situaţiei şi se propun lucrările noi de îngrijire pentru următoarea perioadă. Urmărind în timp şi spaţiu fiecare activitate, silvicultorul ştie cu precizie ce se întîmplă în perimetrul forestier de care răspunde, mai ales că pădurea, fiind un organism viu, aduce cu fiecare zi elemente noi. Cei care iubesc această meserie, o practică frumos.

— Aşadar, înainte de pădure sînt oamenii...

— Mă bucură să spun că media de vîrstă a celor care lucrează în ocolul nostru este 27—28 de ani. Deci, oameni tineri care se ocupă de tinerețea pădurilor românești. Avem și oameni cu experiență căci meseria de pădurar se transmite din generație în generație.

LOCUL UNDE FAGII SÎNT CA ȘI NIȘTE COPII

E greu să-ți închipui că un fag ce-ți ia ochii sau un molid ce te pierde cu privirile în înaltul cerurilor au fost mici și neajutorați mai rău decît un copil abia născut. Despre drumul arborilor de la semințe la ceea ce admirăm noi ca pădure Anton Luca vorbește de parc-ar spune de pruncuții lui. Îngrijește 4 ha de pepiniere și 4 solarii la Nereju Mic, Vrancea. Ambiția lui a fost și este să descopere ceva, să fie ceva nou-nouț pornit din mintea, munca și dragostea lui pentru pădure. Mai întîi a învățat tehnologiile și rețetele clasice după cum le-a deprins el la liceul din Cîmpulung Moldovenesc și le-a citit în cărțile de specialitate: pentru solarii se pregătește un pat germinativ de humus de pădure și nisip care se tratează împotriva ciupercilor. 7 zile, solariile stau închise ermetic pentru a se distruge (**pentru ca să distrug**, zice Anton Luca, avînd el un mare „dinte" împotriva dăunătorilor) bacteriile care ar putea ataca puieții. O zi după aceea, solariile se aerisesc. Pregătirile fiind încheiate, se poate trece la semănatul semințelor. După o săptămînă încep să răsară puișorii de pin silvestru, larice, molid și dud. Temperatura trebuie să fie constantă în toată această perioadă. Plăpînzi, puieții au mare nevoie de grija omului: au nevoie de aer, dar nu prea mult, au nevoie de apă, au nevoie de căldură, cer ocrotire. O coropișniță scăpată într-un solar distruge aproape complet puieții. O zi-două fără grija omului și puieții își lasă moțul în jos și, gata, ia-i pierdut. După o lună, începe acomodarea puietului cu condițiile de afară, ridicîndu-se foliile laterale. Abia toamna solariile se dezvelesc pentru ca puieții să intre în vegetație clătinîndu-se, după cum am zice noi profanii. Pare paradoxal, nu?. Ca o primăvară și-o vară să-i ocrotești cu folie, să-i uzi, să le asiguri 25—28°C pentru ca tocmai cînd vine iarna să-i lași să se descurce singuri, aruncîndu-i în brațele reci ale zăpezilor. Pare paradoxal, dar nu este pentru că obișnuirea s-a făcut treptat și așa cum arborii cresc ducîndu-se după lumină, tot astfel se întremează și vor fi viguroși numai în condițiile climatice naturale.

Drumul, din solarii la pădure, trece prin pepinieră. Alte lucrări, alte zile de veghe și griji. Molidul stă doi ani în pepinieră. Larice, pinul și dudul — numai un an. Abia după acest stagiu ei pot fi plantați spre a întregi pădurile. În stare naturală, acest ciclu durează 4 ani. Cîștigul este nu numai de timp, deși ce-ar mai însemna 2 ani la cei 30—40—50 de ani pînă cînd un arbore ar ajunge la maturitate, ci și vigoare, de selecționare a celor mai puternice exemplare.

Urmează plecarea spre păduri. Nu în orice condiții, ci și acum numai după respectarea strictă a tuturor normelor. Fără camion dotat cu prelată și fără paiele necesare acoperirii puietului un silvicultor nu va livra nici măcar un puiet. E vorba doar de munca lui de doi ani, de dragostea sa împărțită fărîmă cu fărîmă fiecărui puiet.

Îți trebuie carte multă pentru a îngriji de-o pepinieră?! Oho, îți trebuie! Dar, după o vreme, cărțile sînt depășite (pentru că natura îți dezvăluie încetul cu încetul tainele sale) și atunci cea mai bună știință este cea acumulată ani de zile prin observațiile tale. Anton Luca a observat că paturile germinative cu humus de pădure nu-s favorabile dudului (cum scrie la carte). A încercat mai multe compoziții pînă cînd a ajuns la concluzia că un pat germinativ cu gunoi de grajd este cel mai favorabil dudului. Așa a ajuns să dea puieți și de 1 m înălțime de unde pînă atunci ei nu se ridicau la mai mult de 70 cm. Asta-i ceva nou, făcut din mintea, munca și dragostea lui de-o viață: pădurea. Pentru că miile, zecile de mii, sutele de mii de puieți ce vor fi arbori falnici și vor face mîndria codrilor sînt pentru el doar o obligație pe care și-a asumat-o singur și o duce pe cont propriu pentru oamenii Sahastrului natal ce s-au ocupat toată viața lor de pădure și lemn.









DRUMUL CERVIDEELOR

În biroul inspectorului șef al Inspectoratului silvic județean Vrancea, Mircea Diaconu — unul care de peste 3 decenii se dedică grijii pentru pădure —, intră un om de-o frumusețe aparte. Se îndreaptă cu seninătate spre bătrînețe, cu chipul calm al celui care-a trecut prin multe în viață, dar nimic nu l-a făcut să-și piardă omenia. Ba dimpotrivă, i-au descoperit straturile cele mai profunde ale sale. Îl cheamă Ion Mărășteanu și este pădurar.

— Unde?

— La Soveja. De la 1 octombrie 1952 numai și numai la Soveja. De-acolo și sînt de loc așa că pot zice fără teama de a greși că de-o viață sînt pădurar la Soveja.

— Cum ați ajuns la meseria asta?

— Bunicul a fost pădurar. Eu am fost copil sărac și mi-am cîștigat existența tot la pădure. Am obținut, la vremea armatei, în București, calificarea în șoferie, dar mai mult m-a atras pădurea.

— Ce povești despre pădure auzite în copilărie s-au adeverit și care nu?

— Pădurea e frumoasă cînd e vie și cînd animalele trăiesc. Pădurea-i o ființă de care n-ai de ce te teme. Părinții îndeosebi înfricoșază copiii cu poveștile lor despre lupi, duhuri rele și alte pericole ce s-ar ivi în pădure. Și eu am auzit în copilărie destule și, cum nu aveam cum să văd animalele, mi le imaginam cît mai înfricoșătoare. Pe la 17—18 ani am început să aud povești mai realiste despre pădure. Era după vremea războiului și cum rămăsese mult armament pe la oameni, braconajul era o nenorocire. Cînd am dat ochi cu vînatul mi-am dat seama că el altă dorință decît de a-și scăpa viața nu are; de aceea trebuie și ocrotit. Vînate fără minte, animalele dispar. Cum era să se întîmple cu jderii și rîșii. Și cu vînatul comestibil.

— Pe cei ce nu trăiesc în preajma pădurilor, ce nu știu tainele lor îi înfricoșează încă orice vietate a pădurii. Dumneavoastră aveți 36 de ani de cînd ocrotiți vînatul. Ce povești adevărate ne puteți spune despre animalele acestea pe care le considerați sperioase și gata oricînd să se facă nevăzute?

— În cele mai multe povești, lupul apare ca fiind cel mai rău răpitor. Dar, e-un animal care își agonisește cu greu hrana. Aleargă și 100 km pe zi iar de vînat vînează animale nevolnice, și nu de puține ori pierde ore bune pentru a prinde un șobolan de pădure. Nesupravegheat, se înmulțește foarte repede. Lupoaica fată în fiecare an 6—8 pui.

— E greu de vînat?

— Nu. Se împușcă și la chemătoare.

— Ce-nseamnă asta?

— Dacă lupul e în teren, îl imit în pumni și este imposibil să nu răspundă. Apoi, trebuie să cunoști trecerile lupului. El vînează ca și omul. Află de obișnuința vînatului și-i ațin calea în haită. Unii aleargă vînatul ca gonacii și-l abat către locurile unde stau cei mai puternici.

— Care este cel mai periculos animal, totuși?

— Cel mai periculos e rîsul. Pe cît e de mic, dar poate ucide un cerb. Și, dacă ucide, nu consumă tot și hoitul rămas poate deveni focar de infecție în pădure. Cerbul încearcă să scape de rîs, cînd acesta i-a sărit în spate, intrînd sub crengi bogate, frecîndu-se de coroanele joase pentru a-l desprinde. Altfel nu-i chip.

— Urșii?

— Urșii n-au coborît în apropierea oamenilor cîtă vreme și-au aflat hrană în perimetrul unde trăiau. Satele erau rare și ursul avea o zonă mare unde să-și afle hrana. În general, urșii răi se scot din fond. Îi prindem în flagrant delict de cele mai multe ori și dacă avem autorizație scoasă pentru ei îi împușcăm.

— Ați dat vreodată ochi cu ursul și v-a fost frică?

— Da. Era într-o toamnă, pe vremea boncănitului, și ieșisem pe-o culme să iau urma cerbilor pentru că în timpul boncănitului ei nu-și dau glas, dar, de obicei, cerbii se adună ani de zile în același loc. În stînga era o pădure, în dreapta semințiș. Din semințiș am auzit un fîșiit. M-am uitat cu binoclul, dar n-am văzut nimic. Am zis: cauți tu pe dracu! Dădea semne de enervare. Am părăsit eu locul și am așteptat să văd ce face. Și-a urmat drumul, luînd-o către mine. Am făcut zgomot, dar nu s-a abătut din drum. Am tras un foc de armă de intimidare. A fost singurul animal nepăsător la un foc de armă.

— Să lăsăm răpitoarele și urșii care ne-au cam înfiorat, cu toate asigurările dumneavoastră noi tot n-am vrea să dăm ochii cu lupii în pădure, și să trecem la maiestuozitatea și frumusețea cerbilor.

— Oho, sînt atît de multe de spus. Se făceau tăieri rase și cervideele au făcut un circuit întreg după cum mergeau tăierile astea. Ce se întîmplă? În urma tăierilor, crește o iarbă cu valoare nutritivă foarte bună. Și cervideele veneau și se înmulțeau. Și cînd nu mai era iarbă se duceau acolo unde să tăiaseră păduri. Atunci

am putut noi urmări acest drum al lor şi să ne dăm seama de el. Lucru pe care nu-l ştiam pîn-atunci.

— De ce este atît de interesant — şi pentru specialişti — boncănitul cerbilor?

— Pentru noi ca pădurari boncănitul cerbilor înseamnă a trece în revistă efectivele de animale. Adunîndu-se toate exemplarele cele mai frumoase putem vedea starea de sănătate şi putem aprecia chiar efectivele. Toamna, cam între 15 septembrie—15 octombrie, cerbii vin în acelaşi loc şi nu-l părăsesc decît dacă apar exemplare mult mai puternice. După boncănit, masculii se împrietenesc, separîndu-se de ciute. Rămîn numai cîţiva cu ele şi aceia foarte tineri.

— Deci, grija puilor o au ciutele?!

— Da. La mistreţi şi cerbi masculii sînt mai puţin puternici. Ciutele bătrîne şi scroafele conduc grupurile şi le apără.

— Sînt urşii atît de familişti după cum ni-i arată poveştile?

— Lupii trăiesc în familii. Urşii mai rar şi mai puţin. Ursoaica umblă cu puii. Şi în al doilea an chiar ursoaica poate fi văzută cu puii din anul ce-a trecut după ea.

— Dintre animalele domestice care vă este cel mai drag?

— Calul. Cu el sau pe jos am străbătut 36 de ani pădurea, zilnic, cîte 20 km. Am un cal — Ghiuri îl cheamă, l-am cumpărat de la Covasna — bătrîn ca şi mine, care trăind numai printre lupi şi urşi nu se mai sperie şi ştie să se păzească de ei. Nu suferă biciul. Dacă vrei ceva de la el numai cu vorbă bună obţii. A fost şi el accidentat de un urs. Era tare slăbit într-o primăvară că-l lăsasem unui coleg care nu fusese prea pregătit pentru iarnă şi cînd l-a adus din munte, în martie, la Soveja, Ghiuri era pe ducă. Nu m-am îndurat de el şi l-am lăsat la iarbă verde şi l-a prins într-o noapte ursul de pulpă. Aşa beteag a fugit pînă la ocol, în grajd. Trăieşte şi acum. Nu se sperie de lupi. Uneori dimineaţa, găseşte urme de lupi pe unde paşte el, dar nu l-am mai aflat în grajd de la povestea cu ursul.

— Vorbiţi foarte frumos. Cu cuvinte bine alese.

— Eu n-am decît 4 clase, dar am încercat să ţin pasul cu lumea. De 25 de ani nu beau nici un fel de băutură alcoolică din cauză de boală. Şi am cîştigat foarte mult timp. Şi, în timpul ăsta cîştigat, citesc. Deşi mă obişnuiesc cam greu cu expresiile astea moderne. Fără dicţionar nici nu le lămureşti.







Ce ştim despre pădurile lumii?

Din suprafaţa de 4 600 milioane hectare, cît se estimează ca terenuri forestiere pe mapamond, peste 4 100 milioane hectare sînt efectiv acoperite cu pădure. Dintre acestea, 3,4% sînt în Europa, 12,8% în Asia, 16,4% în Africa, 16,7% în America de Nord, 20,8% în America de Sud, 1,8% în ţările din America Centrală şi 5,9% în Australia, Noua Zeelandă şi alte insule din zona Pacificului. Uniunea Sovietică deţine 22,2% din întinderea pădurilor pe glob.

Procentul mediu de împădurire reprezintă 29% în Europa, 19% în Asia, 24% în Africa, 38% în America de Nord, 47% în America de Sud şi 42% în U.R.S.S. În unele ţări (Arabia Saudită, Mali, Niger, Ciad, Libia), pădurile sînt practic inexistente sau ocupă suprafeţe foarte reduse. În Republica Gabon, R.P.D. Coreeană, Republica Zair, Republica Centrafricană, pădurile reprezintă mai mult de 3/5 din teritoriu, revenind la un locuitor între 6 şi 11 hectare, faţă de 0,30 hectare, media pe continentul european, 0,24 hectare în Asia, 5,30 hectare în America de Sud, 1,76 hectare media pe glob.

Din totalitatea pădurilor, 1 388 milioane hectare, respectiv 30% sînt constituite din specii de conifere, în majoritatea lor aflîndu-se în emisfera nordică. Mai mult de 80% din arboretele de răşinoase de pe glob se află în Uniunea Sovietică, S.U.A. şi Canada.

Pădurile de foioase sînt preponderente în Asia, Africa şi America de Sud. Brazilia, Canada, U.R.S.S., Indonezia, Filipine şi Zair dispun de cele mai întinse suprafeţe de acest fel. Se deosebesc: păduri de foioase din zona climatului temperat, păduri de foioase umede sau xerofite din zona climatului temperat-cald, păduri de tip mediteranian şi păduri tropicale.

Pădurile tropicale ocupă jumătate din suprafaţa terenurilor forestiere de pe Terra. Se întind între cele două tropice şi sînt formate dintr-un mare număr de specii — cîteva sute — dintre care un număr relativ mare (circa 80) prezintă importanţă economică. Se deosebesc păduri tropicale umede cu frunzişul permanent, păduri tropicale umede cu frunzişul nepermanent, păduri tropicale mezofile umede cu frunzişul nepermanent, precum şi păduri de mangrove, bambus şi răşinoase din zona climatului tropical.

Mai trebuie reţinut că pădurile de pe glob însumează un volum de masă lemnoasă pe picior estimat la peste 240 miliarde metri cubi, din care se exploatează anual circa 3,5 miliarde metri cubi. Aproape o treime din masa lemnoasă ce se exploatează anual pe mapamond serveşte ca sursă de energie domestică. Ţările în curs de dezvoltare consumă 88% din totalul energiei mondiale provenite din lemn.



UN SELF-MADE-MAN LA NĂRUJA

Ion Ioniță, șeful ocolului silvic Năruja, Vrancea, provine dintr-o familie numeroasă. Au fost 11 frați, trăiesc 9, ultimul (ultima de fapt) căsătorindu-se anul acesta, la 18 ani, în tradiția, să zicem, a zonei care te socoate om întreg numai cînd porți pe umerii tăi greul unei familii. Aceste date biografice sînt foarte importante în cazul lui Ion Ioniță pentru că el este un veritabil self-made-man. Fiind copii mulți în casă, părinții se îndemnau a-și vedea urmașii cît mai degrabă stăpîni pe rosturile lor pentru a fi sprijin pentru cei ce-i urmau. Și Ion a lucrat cu tată-său la pădure, la Andreiașu, acolo unde oamenii văd zilnic — și asta de foarte multă vreme — un foc veșnic viu. Și lui Ion i-a plăcut munca, nu s-a dat în lături de la a ridica doboriturile, de a trage la ferăstrău sau de la dulgheri. Dar, i-a mai plăcut și cartea și cînd a fost vremea ei nu s-a lăsat mai prejos în a-și urma îndemnul. A mers la Piatra Neamț, la liceu. I-a plăcut cartea, dar nu i-a plăcut niciodată spațiul înghesuit al orașelor. De aceea, a și plecat de la Bacău, de la spații verzi, și s-a adunat către casă. Și-a promis că va da examen la facultate și că va rămîne la studii numai și numai dacă va intra cu bursă. A dat și a intrat cu bursă. Asta era pariul lui de fiecare an: dacă pierd bursa, mă întorc acasă, pentru că nu vreau să fiu povară pentru ceilalți. Nu a fost niciodată povară și după absolvirea facultății de silvicultură de la Brașov a fost repartizat la Nehoiul, Buzău. Frumos și-acolo. Făcea și meserie, dar Vrancea îl atrăgea ca un magnet pilitura de fier. În 1985, la 27 mai, o dată memorabilă de o ține minte așa de bine, a ajuns la ocolul silvic Năruja. Era, după ani de zile, acasă. Era foarte tînăr — zice el — cînd s-a trezit șeful ocolului silvic. Grea răspundere. Se aflau aici oameni cu experiență care cunoșteau nu numai pădurile, ci și fiecare arbore sau fiecare palmă de pămînt. Numai din amintirile și povestirile lor și puteai face un istoric solid și bine argumentat științific. S-a apucat să învețe și „materia" asta. De data asta nu mai era nevoie de-o notă de bursă, ci de una de competență. Pădurea-i foarte respectată aici, în Vrancea și o dovadă o avea Ion Ioniță în întrebările tot mai dese — mai tare su mai încet — pe care oamenii și le puneau despre tăieri. E bună tăierea: dă de lucru oamenilor, ivește iarbă pentru vite, rămîne în urma ei doborituri sau crengi numai bune pentru nevoile casei. Dar amintirea puhoaielor, vederea crestelor golașe nu erau de natură să-i încînte. Legea 2/1987 părea ruptă din chiar neliniștile lor, ale vrîncenilor. Acum, ochii celor de pe raza ocolului silvic Năruja se îndreaptă spre dumnealor, pădurarii și spre dumnealui, șeful ocolului silvic: va primi Vrancea înapoi marea ei bogăție? Acestea sînt întrebările la care vrea să răspundă Ion Ioniță. Muncind zi și noapte pentru că nu e oră în care să nu se ivească vreo problemă. Rîde chiar numai la gîndul că un pădurar ar putea fi navetist. Singurătatea meseriei? Păi, pădurea e-un organism, o ființă atît de vie și atît de atrăgătoare încît te copleșește cu viața ei. Și apoi fiecare pădurar este dotat cu stații, are un plan de bătaie bine stabilit pentru fiecare zi, pentru fiecare oră. Un alt paradox, ne spune Ion Ioniță: pentru ca un ocol să funcționeze foarte bine are nevoie de un contabil foarte bun. Fănică Tuvene, contabilul șef de la Năruja, provine dintr-o familie de silvicultori, așa că înțelege foarte bine mecanismele funcționării unui ocol silvic. Greul îl împarte șeful ocolului cu Nicolae Manu, inginer mai în vîrstă, dar plin de vioiciune. Cu pajiștile se ocupă Toader Vatră (a fost 18 ani primar la Năruja, acum, în locul său a venit un fost silvicultor!), iar dintre pădurari Toader Rogoz (26 de ani de călcat pădurile pas cu pas), Ion Măciucă, Vasile Diaconu, Ion Soare. De fapt, toți. „Ca n-avem oameni care să nu iubească pădurea"!



DESPRE EXCLUSIVISMUL ARBORILOR

Speciile, ne-a zis Viorel Butnaru, inginer la Inspectoratul silvic județean Bacău, sînt exclusiviste, iar altele aproape sinucigașe. Iată o informație la care nu poți rămîne impasibil chiar dacă de mai multă vreme încerci să afli cîte ceva dintre cele multe taine ale pădurii. Bradului îi place lumina puțină și preferă vecinătatea fagului care și el vrea versanți umbriți. La masa liniștii și a umbrei umede se asociază și molidul. În schimb, chiar dacă face parte din familia rășinoaselor, laricele preferă culmi cu circulație atmosferică mare. Gorunului îi plac coastele însorite și nu este un copac singuratic. Singurătatea l-ar omorî pentru că letiera sa (frunzele căzute) este foarte acidă. Așa că preferă să trăiască în bună vecinătate cu carpenul, frasinul, teiul (ale căror frunze sînt bogate în azot). Apoi, unele specii sînt mai „leneșe" la începutul vieții, altele mai grăbite. Bråduții pentru pomul de iarnă au nici mai mult nici mai puțin decît 10 ani! Se folosesc, în consecință, în combinații acele specii care cresc mai repede cu cele ce cresc mai greu pentru că lupta pentru lumină — un fel de luptă pentru existență — speciile de împingere le obligă și pe celelalte la un activism care nu le este în fire. Există o întreagă știință de a conduce arboretul pînă la faza de exploatabilitate. Silvicultorul trebuie să știe și cît spațiu este necesar fiecărei specii și care este vigoarea de creștere. Trebuie să mai aibă noțiuni de meteorologie asociate fitotehniei. În anii de secetă pădurea fîncezește, adică nu mai are puterea de a se „bate" eficient cu dăunătorii. Un silvicultor mai trebuie să aibă cunoștințe de inginer de drumuri, dar drumurile forestiere comportă o știință aparte, așa că, de multe ori, soluțiile sînt alese tot după tradiția curbelor de nivel „trasate" de viețăți (de aici și expresia că cel mai bun „drumar" tot măgarul rămîne). În fine, să mai spunem că există specialiști — silvici, evident — care calcă fiecare metru pătrat de pădure cu piciorul pentru a propune o des-

criere a pădurii şi a gamei de lucrări ce trebuie efectuate spre a se reamenaja pădurea. Iar în Moldova se reamenajează an de an cam 150 000 ha! La Hemeiuş, un colectiv de cercetători s-a ocupat multă vreme despre influenţa luminii asupra pădurii, ajungînd la concluzia că poluarea luminii este cauza degradării „aurului verde". Sună aproape poetic (sună chiar mai frumos decît într-o poezie: influenţa luminii asupra pădurilor), dar este un adevăr dureros. De care va trebui să se ţină seama în viitor.

PORŢILE SOARELUI

Civilizaţia s-a clădit pe lemn. Înainte ca fierul să acapareze binefacerile invenţiilor, totul era de lemn: şi roata şi plugul şi casa şi tot inventarul ei. La Bogdan-Vodă, în Maramureş, mai există şi azi o casă la construcţia căreia nu s-a folosit nimic de fier, îmbinările fiind făcute numai şi numai din lemn. Civilizaţia lemnului a dominat multă vreme Europa pentru că foarte multă vreme Europa a fost dominată de păduri. Pentru a înţelege exact anumite fenomene, denumiri sau aşezări ale unor localităţi trebuie mai întîi să descifrăm peisajul întîmplărilor. (Să amintim aici cazul Bucureştiului, oraş bine tocmit la vremea lui, dar de neînţeles poziţia lui azi. De ce? Pentru că în vremea ctitoriei sale, cetatea era înconjurată de un scut enorm de păduri ce porneau tocmai din stepa rusă, se afla lîngă un curs de apă — cu mult mai multe ramificaţii decît vedem noi azi — şi ţinea în mînă nodul de drumuri dinspre Dunăre spre trecătorile munţilor şi la est şi la vest.) Maramureşul este exemplul clasic, din toate punctele de vedere. Primele familii nobiliare s-au chemat, în Maramureş, Codrea. Oraşele s-au clădit întîi şi întîi din lemn. Oamenii au trăit din lemn şi au fost înconjuraţi de lemn atît de strîns încît au făcut din lucrarea lui o artă ce are şi dimensiunile monumentului (celebra poartă maramureşeană prin care pătrunzi în adevărata lume maramureşeană: universul casnic), dar şi fineţea miniaturilor (arme, să zicem). Compactă, cu trăsături distincte pentru fiecare vale (a Marei, a Izei) şi pentru fiecare zonă (ex. Chioarul) lumea din lemn a Maramureşului a supravieţuit pînă în zilele noastre, devenind un fel de monument în aer liber. Ceea ce era obişnuit (din ce să construieşti cînd în jurul tău nu se află decît lemn?!) a devenit ne-obişnuit. Ceea ce ar trebui să mire este extraordinara capacitate a omului de aici de a folosi natura, de a-i descoperi bogatele-i resurse (culorile vegetale au provenit din necesitate, dar au fost descoperite de un geniu similar celui ce-a adus în prim-planul vieţii noastre sinteticul). Nu materialul trebuie să fie punctul de atracţie (aşa cum se întîmplă pentru cei care nu privesc lucrurile în conexiunea lor) ci folosirea lui, trecerea de la profan (de la izul profund gospodăresc al tuturor obiectelor) la excepţionala paletă simbolistică (grinda principală a casei cu rol strict de susţinere, devenind maistăr grindă şi purtînd istoria casei şi a familiei: pe ea se iscălea meşterul, pe ea punea anul, deasupra ei se aşezau actele, pe ea se însemnau înmulţirea sau împuţinarea familiei). Cu lemnul se trăieşte în Maramureş într-o strînsă legătură. Şi pădurea trăieşte cîtă viaţă dau maramureşenii lemnului pe care-l doboară şi-l prelucrează. Căci nu-i totuna de dobori un arbore pentru a face din el rumeguş, o grămadă de cenuşă sau de-l dobori pentru a face o ladă de zestre. Mai tot maramureşeanul îşi are cîte-un arbore la care se uită cu drag închipuindu-şi-l ba stîlp de poartă, ba maistăr grindă, ba ladă de zestre pentru vreun cocon de-al său. Şi, uneori, îi este suficient să şi-l ştie acolo. Pentru că fără o nevoie anume, maramureşeanul nu ar rupe nici măcar o crenguţă dintr-un copac. Pădurile Maramureşului foşnesc încă mii de ani după ce arborii au fost strămutaţi de la locurile lor spre a împodobi viaţa omului. Respectul pentru pădure se vede din ceea ce faci din lemnul ei. Este lecţia pe care o înveţi de la orice maramureşean căruia îi treci poarta (cu simbolurile solare şi arborele vieţii!) numai în chip de om de omenie.



În căutarea cerbului cu diamante am fost conduşi pe cărările ştiute şi mai mult neştiute de oameni competenţi din judeţele Vrancea, Maramureş, Bacău. Ei ne-au dat certitudinea că cerbul se află şi este bine ocrotit, că oamenii au înţeles cu adevărat legenda. Tot ei au născocit-o, de altfel, şi tot după nişte adevăruri ce-au presupus căutări, speranţe şi dezamăgiri. Acum, după cele văzute şi ascultate putem adeveri că totul este adevăr şi că cerbul cu diamante există. De aceea şi semnăm liniştiţi.

ŞTEFAN DORGOŞAN
CONSTANTIN STAN





















Dimineața forestierilor

Lucrează în depărtările munților, străbătute doar de mașini forestiere, ale căror motoare se aud urcînd greu, opintit, și care nu zăbovesc în singurătățile acelea decît răgazul de încărcare, coborînd apoi, cu povara de trunchiuri retezate, spre lumea de jos, cea obișnuită. Dar pentru ei, muncitorii forestieri, singura lume posibilă și adevărată e aceea a pădurilor, pătate acum tot mai mult de ruginiul toamnei. De aici coboară, odată la trei luni, cîte o săptămînă, să-și vadă familiile și casele, să mai repare o șipcă ruptă din gard și să închine un pahar cu vecinii. Apoi încă un anotimp stau sus, în munți. Veștile le vin o dată pe săptămînă și tot o dată pe săptămînă le vin alimentele și celelalte produse necesare vieții. Pentru forestierii de la Ivanu, aproape de izvoarele Cernei, ziua aceasta e joi. Atunci, Ilie Babeș, gestionarul unității comerciale nr. 52, I.C.S.M. Băile Herculane, devine omul cel mai important din întreg parchetul de exploatare. Semnele lumii de jos sosesc înaintea zorilor, cu primul transport al sectorului de exploatare Băile Herculane, condus de opt ani încoace de inginerul Gheorghe Cîrjan. La ora 6,00 oamenii sînt deja adunați, nu toți, ci doar cei care preiau scrisorile și alimentele. Și nu numai pentru parchetul forestier Ivanu, ci și pentru parchetele Olanu, Cărbunele, Cernișoara, Balmeș. Se aprovizionează de aici trei exploatări, două unități I.C.F. și muncitorii sezonieri a două ocoale silvice, în total vreo 800 de oameni. Asta fiindcă pînă la venirea iernii aici se lucrează mult. Mult se lucrează însă și iarna, dar numai cu 300—400 de oameni, cei mai încăpățînați și mai vechi. „Am o brigadă aproape neschimbată, din 1962 și pînă acum — ne spune cu mîndrie șeful de brigadă Vasile Bîrsan, de loc din Vișeu. Toți 40 sîntem maramureșeni. Dar ne-am învățat cu Munții Cernei și nu ne mai putem despărți de ei. Apăi, că la noi cine nu mere în pădure să lucre, acela se cheamă că nu-i bărbat în toată legea." Bărbați în toată legea sînt însă mai ales cei 40 de forestieri care constituie o brigadă fruntașă într-un sector fruntaș. Înaintează cu viteza de 60 mc arboret tăiat pe zi, iar la ora actuală raportează o depășire de plan de 2 700 mc. În timp, asta înseamnă că sînt cu două luni înainte. „Dacă ar fi după cum lucrează Bîrsan și oamenii lui, am sărbători Anul nou la sfîrșit de octombrie", clatină din cap admirativ Zaharia Lazea, maistrul de parchet, „decanul de vîrstă" (la cei 60 de ani pe care i-a împlinit de curînd) al forestierilor de pe Valea Cernei.

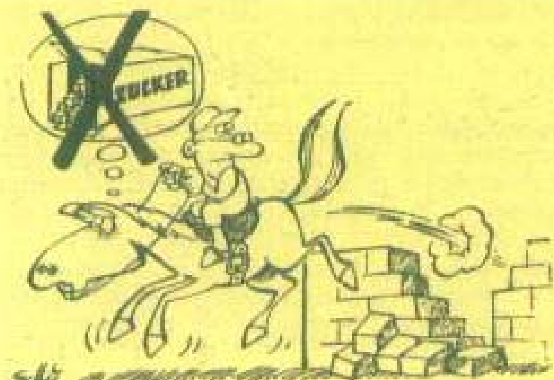


„Nea Zărică" ar putea să iasă deja la pensie, dar zăbovește uneori, uitîndu-se cum Iliuță Stan, de 18 ani (vîrsta minimă la care un tînăr poate deveni muncitor forestier), retează cu pricepere trunchiurile arborilor și își spune că n-a trecut chiar atît de mult timp de cînd reteza și el la fel, la Jervan, la Anina, la Bocșa, în Vatra Jiului ori în Munții Cernei. Așa că bătrînețile pot să mai aștepte pînă ce și tinerii ăștia neastîmpărați învață temeinic să fi muncitor la pădure, om al muntelui. Și, de fapt, ce trebuie să înveți aici, chiar dacă ești forestier din tată-n fiu? Să retezi arbori cu iuțeală și fără greșeli, apoi, după ce-i vezi cum se prăvălesc încet, cu scrîșnet dureros și lung, să-i pregătești pentru încărcat, să-i transformi în bușteni, să-i despici și să-i cureți, să-i aduci cu țapina pînă la rampa de încărcare, să-i pui în mașină. Dar asta încă nu e nimic! „Acum vreo două săptămîni, doar terminasem de încărcat a opta mașină, adică ultima — își amintește încruntat Vasile Bîrsan — și ne pregăteam să plecăm, cu drujbele și țapinele în spinare, spre cabana de la Ivanu (cale de vreo șase kilometri), cînd Ion al lui Țicală strigă: „Măi oameni buni, că doar n-o fi foc sus, la ciobani!" Atunci ne-a trecut pe toți o răcoare. În locul de-i zice dom' inginer Cîrjan „gol alpin", către muntele Godeanu, se lățea incendiul. Ciobanii coborau în fugă să ceară ajutor de la noi, forestierii. Dar noi deja văzusem. Am dat chiot jos, către cabană, și-am început a urca muntele pieptiș. Și tare frică ne-o fost, nu pentru noi, numa' pentru pădure, să nu ajungă focu' la pădurea noastră de fagi și să-i culce la pămînt. Am auzit în spatele nostru motoare și ne-am bucurat. Mașinile încărcate s-or întors, peste bușteni s-or agățat oamenii de la cabană și ne-am repezit asupra focului cu găleți de pămînt, că apă nu era de unde. Am cărat pămînt cîteva ceasuri, eram nădușiți și ni se făcuse sete. Noaptea, la lumina farurilor, am reușit să-l stingem. Am rămas acolo, de pază, pînă dimineața, noi și ciobanii, și cînd o venit dimineața ni s-o fi părut că ceva îi tare fain. N-am știut ce, dar am început toți a rîde și ne-am strîns mîinile. Să nu scrieți asta, că-i rușine. Cum să rîzi așa, deodată, în liniștea aia din vîrfu' muntelui?!"

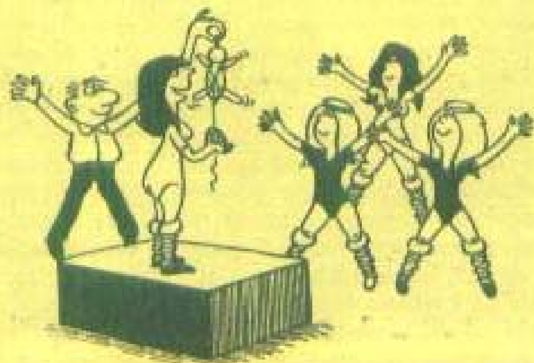
Ce te învață mai mult și mai mult deci viața de forestier? Să fii om! Să înțelegi, sub apăsarea depărtărilor și a singurătății, că izbînda poate fi o ipostază cotidiană a muncii. Să aștepți fiecare dimineață ca pe o bucurie și ca pe un început. Fiindcă există, fără îndoială, o dimineață a forestierilor, în care mireasma aspră a pădurii, zvonul fierăstraielor și chemarea mereu vie a lumii de jos se unesc într-o nestăpînită sete de viață și dragoste de oameni.

RADU CIOBOTEA

STUDIU ÎN ROȘU

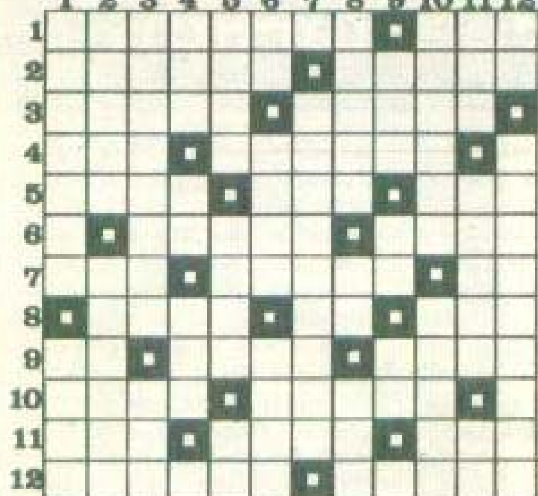


	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1									■			
2							■					
3						■						■
4				■							■	
5					■				■			
6		■						■				
7				■						■		
8	■					■			■			
9			■					■				
10					■						■	
11				■					■			
12							■					



ORIZONTAL: 1) Pictor sovietic rus, semnatarul uleiului „Opt dreptunghiuri roșii" (Kazimir) — „Cîntecul...roșu", volum al scriitorului român de limbă germană Paul Langfelder (nom.) 2) Poet și prozator francez, semnatarul cărții „Frontul roșu" (Louis) — „...roșii ale războiului", volum de lirică patriotică aparținînd lui Emil Verhaeren (neart.) 3) Regizorul filmului românesc „Mere roșii" (Alexandru) — Scriitor american, autor al romanului de demitizare a războiului civil, „Semnul roșu al curajului" (Stephen) 4) Intreprinderea mecanică Timișoara (abr.) — În 1940 a apărut volumul de versuri „Pomul roșu", al acestui scriitor român (Zaharia) 5) Masiv muntos în Caucaz — A pregăti terenul — Localitate în Iugoslavia 6) Prozator libanez, autorul romanului istoric „Emirul roșu", o panoramă a feudalismului islamic (Marun) — Șir 7) Localitate în Elveția — „Schimb pe... roșie", povestire din volumul Aretei Șandru, „Magazinul de clepsidre" — Constantin Radina 8) Din schelet — Invitație — Ministerul Afacerilor Externe (abr.) 9) Mihai Neamțu — Autorul versurilor „Pe frunze roșii s-a culcat/ În amurg pămîntul/ din firul ierbii respirînd" („De tine am uitat"; Gabriel) — „...roșie în peisaj", lucrare a pictorului german August Macke (pl.) 10) Fără accent — Prozator român, semnatarul volumului „Trandafirul roșu" (Dumitru) 11) „...roșu", western semnat de Howard Hawks, cu John Wayne în rolul principal (nom.) — Pictor german, fondator al grupului „Die Blaue Vier" (Cei patru albaștri), autor al pînzei „Vesta roșie" (Paul) — Pieptănătură înaltă 12) „...roșie", emoționant film al sovieticului Vasili Sukșin — Prozator român, autorul romanului „Izvorul roșu" (Nicolae)

VERTICAL: 1) Celebru pictor francez, autor al pînzelor „Armonie în roșu" și „Mare interior roșu" (Henri) — Pictor german, semnatar al pînzei „Cal roșu" (Franz) 2) Autorul poeziei „Zăpada roșie", din volumul „Scări la stele" (Horia) — Compozitor român, semnatar al cîntecului „Fragă roșie și coaptă", pe versurile lui Mihai Beniuc, (Emil) 3) Regizor italian, autor al peliculei „Alb, roșu și..." (Alberto) — Vîrf în Munții Bistriței 4) Eu, în limba latină — Curbe! — „...cu flori roșii", tablou de Paul Gauguin (sing.) 5) Scriitor iluminist german (1751—1826) — Localitate în Vietnam — Canee! 6) Plantă textilă — Muscă mare — Spectacol deosebit 7) Apreciată actriță italiană, prezentă în coproducția italo-sovietică „Cortul roșu" (Claudia) 8) „...roșie", volum al poetului sovietic Volodimir Mikolaiovici Sosiura — Maria Arsene — Inel anual în trunchiul copacilor (trans.) 9) Animal proverbial pentru culoarea sa roșie — Cură! — Costel Anton 10) Lucruri ieșite din comun — „...morții roșii", povestire de Edgar Allan Poe 11) Rîuri — Strămoș al pieilor roșii sud-americane — În cont! 12) Carie! — Mare pictor român, autor al celebrului tablou „Broboada roșie" (Ion)





ATLANTIDA
o lume dispărută

Între anii 1968-1986 s-au descoperit numeroase vestigii ale unei civilizații străvechi, căreia îi aparțin construcțiile și artifactele găsite pe fundul Oceanului Atlantic, în apropiere de Bahamas și Bimini. Este vorba despre bastioane, drumuri, scări, terase și ziduri alcătuite din blocuri mari de piatră, asemănătoare cu cele de la Tiahuanaco, Sacsayhuaman, Stonehenge ori cu cetățile Greciei Minoice. Vîrsta orașului scufundat este incertă, dar datarea prin metoda C 14 a rădăcinilor de mangrove fosilizate printre pietre a determinat o vechime de circa 12 000 ani.

Una dintre cele mai interesante descoperiri este așa-numitul „Bimini Road" sau „Bimini Wall", găsit în 1968 de echipa scafandrilor Jacques Mayol, Harold Climo și Robert Angove, sub îndrumarea unui cunoscut specialist în arheologie subacvatică, dr. J. Manson Valentine. Iată cum descria acesta construcția respectivă: „Este un zid sau poate un drum realizat din pietre netede, rectangulare și poligonale, de variate mărimi și grosimi, prelucrate și aliniate pentru a forma un aranjament evident artificial. Aceste blocuri de stîncă au zăcut multă vreme sub apă, deoarece colțurile celor mai mari s-au rotunjit, dîndu-le înfățișarea unor gigantice pîini sau perne. Unele sînt însă absolut rectangulare, alcătuind pătrate perfecte, or, se știe că liniile și unghiurile drepte nu se întîlnesc la formațiuni naturale. Cele mai mari piese, avînd 10—15 picioare lățime (3—4,5 m — **n.a.**) au fost folosite pentru a delimita cele două margini paralele ale drumului, pe cînd cele mai mici formează un pavaj gen mozaic, acoperind porțiunea dintre laturile exterioare. (...) În zonă sînt mai multe drumuri realizate din pietre care au fost așezate în așa fel încît să se potrivească una cu alta. Aceste străzi sînt drepte și paralele, iar cea mai lungă dintre ele este o șosea cu două laturi exterioare bine delimitate și realizate din pietre foarte mari, plate, sprijinite la fiecare capăt de stîlpi verticali (ca la străvechile dolmene din Europa). Extremitatea sudică a acestei impresionante autostrăzi se sfîrșește într-o curbă executată cu mare acuratețe; tot acolo există și trei scurtături care unesc brațele buclei și sînt realizate din pietre mari, aliniate cu precizie și încadrate de șiruri de blocuri cioplite, avînd suprafețe și unghiuri de o uniformitate clar artificială" (Charles Berlitz, **„The Bermude Triangle"**, Panther Books, Granada Publishing Ltd, 1975).

Inițial, aceste descoperiri au fost considerate simple formațiuni naturale de către geologii și arheologii care nu vizitaseră niciodată zona, cum ar fi americanul W. Harrison, al cărui articol (publicat în iulie 1971 de revista **„Science et Vie"**) susținea că toate zidurile și drumurile de lîngă Bimini sau Bahama nu sînt altceva decît îngrămădiri de pietre, depuse de-a lungul anilor și modelate în aceste forme de cutremurele submarine. Faptul nu era imposibil, în cazul **unui singur drum**, alcătuit din pietre de **mărimi și forme neregulate**. Dar atunci cînd sînt găsite zeci de străzi și ziduri paralele sau curbe, unite între ele de drumuri secundare și realizate din blocuri prelucrate, ipoteza devine inconsistentă.

În aceeași regiune s-au mai descoperit numeroase ruine a ceea ce par să fi fost bastioane, temple, porturi sau incinte cu rol nedeterminat, întinzîndu-se și ramificîndu-se în jurul insulei Bimini, într-o structură gigantică, ale cărei destinații rămîn necunoscute. Despre acest complex, dr. Valentine spunea: „Opinia mea personală este că multitudinea de construcții și drumuri scufundate (...) ar putea reprezenta un centru de ceremonie sau ceva asemănător. În această ordine de idei, trebuie amintit că unele incinte sacre străvechi, cum ar fi Glastonbury Circle (30 mile circumferință) sau desenele de la Nazca cu linii și imagini de animale (lungi uneori de cîteva mile), vizibile integral numai de la mare înălțime (...) nu au nici un punct virtual de referință cu tehnologia noastră modernă, iar scopurile acestor creații maiestuoase sînt absolut de neînțeles pentru noi".





La enumerarea de mai sus s-ar putea adăuga desigur, complexul de la Stonehenge, desenele sau construcțiile din deșerturile **Majes** și Sihuas, șirurile de dolmene și cromlehuri din Franța și multe altele. Interpretarea lor ca observatoare astronomice, incinte destinate unor practici de cult (sacrificii, oracole etc) sau monumente funerare, nu reprezintă decît o serie de ipoteze fără nici un argument palpabil, iar modul lor de realizare rămîne o enigmă, în pofida numeroaselor încercări de a o soluționa.

Explorările aeriene care au debutat în 1968, au adus o serie de dovezi importante cu privire la existența în jurul insulelor Bahamas (zonele Bahama Banks, Andros, Bimini etc.), Cuba, Haiti și Santo Domingo, a numeroase ansambluri de clădiri, șosele și fortificații scufundate. Unele dintre ele sînt piramide, domuri gigantice sau platforme pe care — probabil — se înălțau o dată temple și bastioane. Astfel, lîngă Bimini a fost descoperit un trunchi de piramidă cu dimensiunile bazei mici de 54 $\times$ 42 m și jumătatea inferioară îngropată în nisip.

Totul a început în august 1968, cînd Robert Brush și Trig Adams, piloții unui avion-cargou, efectuau un zbor deasupra insulei Andros. Observînd sub apa limpede ceva ce părea o construcție, Brush a fotografiat zona, iar imaginile obținute de el (publicate pentru prima oară de **„The Miami News"** la 23 august 1968 și apoi reluate de mai toate revistele științifice americane și europene, de la **„National Geographic"** la **„Science et Vie"**) arătau un ansamblu de ziduri măsurînd 33 $\times$ 25 m, și parțial acoperit de vegetație marină. Botezate „Templul submarin" de către ziariștii americani, ruinele păreau a fi de natură artificială și Robert Brush a anunțat descoperirea unor specialiști de prestigiu în domeniul explorărilor marine: Dimitri Rebikoff (unul dintre pionierii fotografiei subacvatice) și prof. dr. J. Manson Valentine (conservator la Muzeul de Științe din Miami).

Cei doi cercetători, cărora li s-au alăturat cîteva echipe de scafandri, precum și doctorul Evans de la Massachussetts Institute of Technology, s-au deplasat imediat pe insula Andros. Profesorul Valentine a publicat în buletinul Muzeului din Miami cîteva fotografii și un articol în care își exprima părerea că, așa-numitul templu era un edificiu precolumbian, extrem de vechi, avînd în vedere modul cum se întărisera nisipul și cochiliile ce acopereau baza zidurilor. Dar publicația avea tiraj foarte mic și nu a ajuns la cunoștința prea multor specialiști. Ulterior a mai fost descoperită o structură în formă de **„P"**, a cărui linie dreaptă are 120 m lungime. Analizînd fotografiile celor două structuri, profesorul Thomas Goedicke, a relevat importanța acestor descoperiri, opinînd că ele nu sînt în nici un caz opera naturii, ci a unei civilizații necunoscute.

S-a încins o controversă aprinsă, majoritatea arheologilor americani afirmînd că zidurile erau ridicate în acea poziție de cutremurele submarine și căpătaseră forma respectivă sub acțiunea apei. Cîteva luni mai tîrziu o echipă de scafandri reușea să aducă la suprafață o dală de piatră lungă de 6 m, în mod evident prelucrată de om. Fiecare din blocurile ce compuneau zidurile avea o greutate de 25-30 tone!

Însă dovezile decisive le-a furnizat Dimitri Rebikoff, sosit la bordul hidroavionului său **Seabee.** El a explorat imensul platou scufundat care se întinde între insulele Berry, Andros și Bimini (numit și Great Bahama Bank). Echipa sa dispunea de cele mai perfecționate „avioane submarine" la vremea aceea (cunoscute sub numele de „torpile Pégase"), vehicule prevăzute cu aparate de cartografie fotogrametrică, ce permiteau (asemeni sistemelor spațiale de pe „Lunar Orbiter") realizarea automată a unor hărți în relief, de mare precizie.

S-au stabilit apoi „foto-mozaicuri" cu un cîmp deosebit de întins și un unghi diagonal de 92 grade în apă (după corecția optică), imaginile fiind luate cu aparatajele speciale de la bordul lui **Seabee** și ajungînd la o precizie de cîțiva milimetri. După asamblarea și coroborarea fotografiilor obținute de echipele submarine și cele aeriene s-au putut analiza cu o remarcabilă acuratețe marile ziduri din est (70 m lungime și 10 m lățime) și respectiv din vest (500 m lungime și la 10 m lățime). Blocurile ce alcătuiesc aceste ziduri au fost măsurate prin două metode (cu semi-decametru și stereo-comparator) utilizate în tehnica aero-spațială. Dimensiunile dalelor de piatră erau impresionante: pătrate cu latura de 5 m și înălțimea de 0,5 m, deci avînd o greutate de 25 tone la densitatea minimă.

După cum declara Rebikoff, cele mai uimitoare informații au fost obținute însă prin săparea a două mici șanțuri de explorare la suprafața zidului de est:

1) sub primul pat de pietre există cel puțin încă unul identic. Toate sînt legate între ele printr-un strat de ciment ce depășește 6 cm grosime;
2) fațada exterioară a zidului este perfect dreaptă, iar pietrele au fost aliniate și șlefuite;
3) colțurile inferioare ale blocurilor, protejate de eroziunea valurilor, sînt perfect perpendiculare în cele 3 axe;
4) laturile care au fost acoperite de ciment poartă urme clare de prelucrare cu unelte puternice, după cum am putut constata peste tot unde am izbutit să îndepărtăm stratul de ciment;
5) zidurile principale sînt perfect rectilinii, orientate N-S și paralele cu suprafața apei, la adîncimea de 6 m. Aceasta indică faptul că au fost construite pe o fundație dreaptă, făcută din rocă tare și concepută de ingineri pricepuți. Altfel nu se poate explica modul cum aceste ziduri ciclopice au rezistat mii și mii de ani la taifunele și uraganele tropicale, însoțite de vînturi de zeci sau sute de noduri și valuri înalte de 10 m. Astăzi nu am putea face o construcție mai solidă;
6) este de asemenea surprinzător ca aceste ziduri să fie atît de puțin năpădite de viață submarină (cu excepția citorva alge, bureți, briozoare și madrepori). Unii geologi sugerează că ansamblul ruinelor a stat ascuns sub nisip de-a lungul secolelor și numai recent a fost degajat de uraganele anilor '60" (**„Science et Vie"**, ianuarie 1971).

Ulterior s-au descoperit în zona Bahamas (unde sute de insule aproape plate sînt înconjurate de cîmpii submarine aflate la mică adîncime, dar întrerupte brusc de falii cu adîncimi de mii de metri) alte „șosele", compuse din dale dreptunghiulare, precum și coloane de piatră, sau chiar de marmoră. Există în unele locuri, blocuri prelungi, susținute de cîte patru stîlpi conici, jgheaburi mari de piatră, fragmente de zid puternic cimentate între ele etc.

În apropiere de Bimini se află o șosea lată de 4 m și cîteva coloane răsturnate. Contururile unor diguri ori ale unor bastioane rectangulare (printre care unul de 18x30 m) și o serie de terase artificiale au fost găsite într-o zonă întinzîndu-se pînă dincolo de insulele Harbour și Du Chat. La Cay Lobos, vîrful unui munte submarin este în



conjurat de un drum sau un zid mare, fotografiat și localizat cu precizie.

Problema care se ridică în acest caz este identificarea civilizației ce a realizat uriașul complex din Atlantic. Dovezile (filme, fotografii, blocuri de stîncă prelucrată, fragmente de coloane și jgheaburi, hărți ale zonei etc.) au fost analizate de numeroși specialiști: în octombrie 1970, geologii și arheologii Universității Miami, sub conducerea profesorilor de geologie marină dr. Cesare Emiliani, dr. H. Ginzburg, precum și arheologul John Hall; în Mexic, la Muzeul Juarez, de către Don Pablo Bush Romero, expert în arheologie precolumbiană; la Paris, sub egida profesorului Lehman de la Muzeul Omului, la Laboratorul de Geologie Dinamică al Facultății de Științe (de către Wladimir Nesteroff), precum și de vulcanologul Haroun Tazieff; la Congresul Internațional de Arheologie Submarină de la Saint-Raphaël, de către toți experții reuniți cu acest prilej, printre care prof. Nino Lamboglia și M. Denis Fouquer, descoperitorul faimosului oraș grec scufundat lîngă Adge.

Ulterior problema a fost studiată separat de comandantul J.Y. Cousteau și arheologul John A. Gifford de la Universitatea Miami. După cum consemna revista **„Science et Vie"** în numerele din ianuarie și septembrie 1971, toți acești specialiști, s-au alăturat păreri exprimate inițial de Valentine și Rebikoff, respingînd ipostaza unor formațiuni naturale. Complexul de la Bahama Banks este, fără îndoială, opera unor populații din America. Din care? Spaniolii, în secolele XVI—XVII? Ar fi trebuit să construiască **sub mare**, cu pietre uriașe! Or, nici un document spaniol nu atestă construirea de diguri sau porturi în zona Bahamas și nu există o dovadă că fundul apei s-ar fi lăsat în ultimele cîteva mii de ani. Atunci poate o civilizație precolumbiană locală, cum ar fi de exemplu olmecii, care au realizat impresionantele monumente și sculpturi de pe coasta atlantică (La Venta, Baie de Campêche, San-Lorenzo, Las Choapas etc.)? Dar tipul de construcții megalitice olmece diferă considerabil de complexul scufundat, care se aseamănă mai mult cu cetățile Greciei Minoice sau cu cele preincașe din Peru.

Pe de altă parte, geologia submarină afirmă că, în zona Great Bahama Banks, nivelul apei a fost cu 6 m mai scăzut decît cel actual, cam prin anii 6 000 î.e.n., ceea ce înseamnă că, ținînd cont de înălțimea zidurilor respective, ele trebuie să fi fost construite prin anii 8 000 î.e.n. Dar piramidele și terasele sînt și mai vechi, probabil de prin anii 10—12 000 î.e.n. cînd nivelul mării era cu 12—14 m mai scăzut decît astăzi. Echipa inginerului Rebikoff a datat prin metoda C14 o serie de probe dintr-o turbărie scufundată în zona Bahamas. Rezultatele au arătat 6 000 ani pentru 4 m adîncime și 10 000 ani pentru 6 m. După cum se știe, topirea ghețarilor după ultima glaciație (sfîrșită cam prin anii 25 000 î.e.n.) a provocat o creștere considerabilă a oceanului, inundînd zone din Florida și dintre insulele Bahamas, Bimini, Andros, New Providence, Harbour, Du Chat ș.a. (pămînturi unite odinioară în mase mai mari, după opiniile geologilor). Astăzi, în mijlocul acestora există un canion foarte adînc, numit „The Tongue of the Ocean" („Limba Oceanului") care era probabil, cu mii de ani în urmă, o strîmtoare sau un golf navigabil.

Descoperirile din Bahamas nu sînt singulare. Căutînd specii rare de moluște în adîncurile de la Milne-Edward, directorul programului de cercetări oceanografice ale Duke University's Marine Laboratory, dr. Robert J. Menzies, a fotografiat cîteva uriașe coloane de piatră pe care erau săpate semne indescifrabile. După gradul de eroziune al acestora, coloanele păreau să fi zăcut sub apă multe mii de ani.

Doi ofițeri din Marina Militară Franceză, căpitanul Georges Houot și locotenentul Gérard de Proberville (care au coborît cu batiscaful **Archimede** pînă la cea mai mare adîncime din Oceanul Atlantic), au descoperit în largul

coastei nordice a Insulei Puerto Rico o scară lungă de 5 mile, ale cărei trepte fuseseră tăiate în roca platformei continentale. Treptele (de aceleaşi dimensiuni) erau erodate dar aveau o formă dreptunghiulară, obţinută în urma prelucrării cu unelte şi nu a hazardului geologic. Batiscaful **Archimede** a urmat această ciudată scară pînă cînd capătul ei s-a pierdut între nişte formaţiuni stîncoase unde nava nu mai putea pătrunde.

Pe coasta peninsulei mexicane Yucatac, au fost observate din avion numeroase drumuri de piatră care se continuă rectiliniu sub apă, îndreptîndu-se spre larg. Dacă porţiunile terestre sînt greu detectabile datorită junglei care le acoperă, cele submarine se pot observa chiar şi din barcă, atunci cînd curenţii sau furtunile mătură nisipul ce le maschează.

În 1967, submarinul de mare adîncime **Aluminaut**, a efectuat o misiune în largul coastelor Floridei, Georgiei şi Carolinei de Sud, descoperind întîmplător o enormă „şosea" pe fundul oceanului. Coborînd pînă la adîncimea de 1 000 m, şi avînd peste 150 mile lungime, acest drum este pavat cu un strat de oxid de mangan şi s-a păstrat atît de intact încît, atunci cînd pe **Aluminaut** au fost instalate roţi submarinul a putut parcurge şoseaua în întregime, asemeni unui autovehicul! O suprafaţă pavată uriaşă, a fost găsită şi de dr. Bruce Heezen de la Lamont Observatory, în timpul unei scufundări la mare adîncime în zona Bahamas.

Unele dintre aceste construcţii din Atlantic sînt vizibile din avion sau din batiscafe şi submarine. Altele sînt însă îngropate sub nisipul de pe fundul oceanului. După cum se ştie, ruinele terestre acoperite de pămînt schimbă culoarea, aranjamentul sau densitatea vegetaţiei de deasupra lor. Pe baza acestor constatări şi a observaţiilor aeriene au putut fi găsite oraşe dispărute de mii de ani, pe teritoriile Iranului, Irakului, Turciei şi în Asia Centrală, castre şi drumuri romane în Anglia, cetăţi şi porturi etrusce în Italia etc. Asemănător s-a procedat şi în zona Bahamas, unde pe platoul continental aflat la cîţiva metri sub apă, au fost fotografiate din avion nenumărate linii lungi, paralele, (unele cotind în unghiuri drepte), precum şi pătrate, triunghiuri, hexagoane sau cercuri concentrice de ziduri, toate identificate după prezenţa sau absenţa ierbii de mare de deasupra lor. În aceste cazuri, respectivele construcţii zac îngropate sub un strat de nisip gros de 1—2 m după cum au dovedit-o sondajele echipelor de scafandri.

Descoperirile din Atlantic i-au surprins profund pe arheologi. Pînă atunci, cercetările în căutarea unor civilizaţii pierite sub ape fuseseră concentrate în Mediterana, în special în jurul Insulei Santorin. Scafandrii din Bahamas şi de pe coastele Floridei căutau exclusiv epavele galioanelor spaniole încărcate cu aur şi argint, ocupaţie evident mai rentabilă decît găsirea unor ruine despre care nimeni nu ştia cînd şi de cine au fost construite. După cum scria Berlitz, „chiar şi cu dovezile în mînă, un efort egal cu cel necesar explorării este cheltuit de unele cercuri ştiinţifice în vederea discreditării descoperirilor respective" (fapt, cu atît mai curios cu cît această dezaprobare vine din partea oamenilor care nici măcar n-au studiat fotografiile sau probele existente). Apoi, datorită acţiunii furtunilor, nisipul acoperă adesea o parte din ruinele cartografiate deja şi descoperă altele, dînd naştere unei confuzii permanente. După 1971, o serie de uragane şi o mişcare de ridicare a bancului din jurul insulei Great Bahama, au dezvăluit cîteva formaţii care nu fuseseră văzute în 1968, cum ar fi o uriaşă săgeată de piatră la S-E de Sout Caicos arătînd spre S-E (în larg) şi aliniată cu un zid rectiliniu şi gros sau o altă săgeată, de 30 m lungime, aflată între North Cat şi South Cat Cays (Bimini).

După 1970, unele ruine au fost curăţate de sedimente şi se disting acum cu perfectă claritate, ca fiind în mod evident opera omului. Unul dintre oceanografii sceptici, doctorul Hames Thorne, a efectuat o cercetare submarină, examinînd coloanele groase care susţin marile dale de piatră încastrate în „Bimini Road". Concluzia sa a fost că „în nici un caz natura nu putea ridica blocuri dreptunghiulare pe cîte doi sau patru stîlpi conici similari şi asta pe un interval de 600 m. Deşi nu mi-a venit să cred cînd am aflat, acum mă înclin în faţa realităţii: s-a descoperit o mare civilizaţie". Un grup de scafandri a găsit mai tîrziu o podea pavată lîngă Bimini. Scufundătorii erau în căutarea unui galion spaniol, căruia îi găsiseră ancora şi, cînd au îndepărtat nisipul de pe o formă geometrică, s-au pomenit înaintea unui dreptunghi de cîţiva metri pătraţi, acoperit cu plăcuţe de mozaic frumos colorat.

În anul 1979 a fost organizată în Bermude o expediţie franco-italo-americană din care făceau parte, printre alţii Charles Berlitz şi Jacques Mayol. Totul pornise de la filmul obţinut de o cameră de mare adîncime a unei nave americane de cercetări, care imortalizase pe peliculă un obiect piramidal de mari dimensiuni (aproximativ 200 m înălţime) avînd două orificii situate pe laturi opuse: printr-unul apa era „aspirată", iar prin celălalt „expulzată" din ciudata construcţie. Expediţia a descoperit într-adevăr o piramidă, la 900 m adîncime avînd un unghi de înclinare al feţelor, identic cu al piramidei lui Kheops şi fiind situată la aceeaşi latitudine.

Dar cine a construit toate acestea? La S-E de Mexico City se află piramida Cuicuilco acoperită în parte de lavă

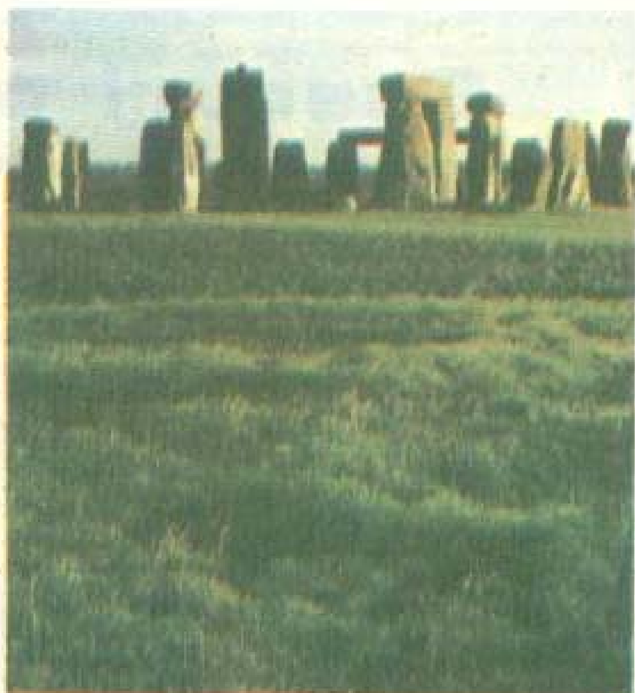


solidificată. Nu departe de ea se înalță vulcanii din Cerro Xitle, ale căror ultime erupții s-au produs, după cum consideră C.W. Ceram, acum circa 8 000 de ani. Ceea ce înseamnă că piramida a fost construită mai înainte de anii 6 000 î.e.n.! În Mexic, Columbia, Peru și Brazilia apar mereu dovezi asupra existenței unor civilizații din ce în ce mai vechi. Se crezuse inițial că mayașii sau incașii sînt primele popoare puternice și prospere din America. S-au descoperit însă urmele olmecilor, apoi ale civilizațiilor de la Chavin do Huantar și Cerra Gallan. Au fost găsite la Pedras (Rio Utamă-Amazonia) inscripții parietale vechi de 8—10 000 de ani. Nimeni nu mai poate nega faptul că istoria cunoscută își mărește limitele spre un trecut tot mai îndepărtat, în America prin Tiahuanaco sau Cerra Gallan, în Europa și Asia prin Catal Huyük, Mohenjo-Daro sau vestigiile cetăților vechi de peste 8 000 de ani găsite în zona „Porții de Fier", în Africa prin cetatea Zimbabwe etc.

Este interesant de remarcat faptul că egiptenii pretindeau că strămoșii lor veneau dinspre mare (deci din vest), pe cînd mayașii sau incașii afirmau că faimoșii viracochas, „Fiii Soarelui", veniseră tot pe ocean, deci din est. De unde rezultă că, în Atlantic trebuie să fi fost un pămînt pe care trăia un popor rămas necunoscut pînă astăzi. Încă din 1890, Edward Herbert Thompson (descoperitorul celor mai multe centre mayașe din Yucatan și al „fîntînilor morții" de la Chichén Itza) afirmase existența în Oceanul Atlantic a unui continent sau unui lanț de insule de pe care un popor de navigatori, pornise cu milenii înaintea fenicienilor, să exploreze întreaga lume.

Teoria lui Thompson se poate rezuma astfel: o puternică civilizație atletă (să ne amintim de **„Atlantida"** lui Platon) s-a dezvoltat pe insulele mai mari sau mai mici dintre America și Africa, pînă prin mileniul X î.e.n., cînd ridicarea apelor după sfîrșitul ultimei glaciațiuni i-a inundat patria, din care nu au mai rămas decît rămășițe (insulele Bahamas, Madeiras, Azora, Canares, Capului Verde). Dar atlanții n-au pierit, ci au întreprins colonizări succesive de ambele părți ale oceanului. În America Centrală și de Sud unde apare poporul viracochas, în Africa și bazinul mediteranean, unde au fost descoperite o multitudine de urme stranii: enigma civilizațiilor cretane, minoice, a celor 25 de monumente megalitice din Baleare, a guanchos-ilor din Canare, a toreenilor din Corsica, a nouraghilor din Sardinia, a uluitorului hipogeu de la Hal Salfieni (Malta), care amintește frapant de construcțiile amerindiene, a descoperirilor lui Henry Breuil, ce prezenta, în expunerea de la Fundația Singer-Polignac de la Paris, dovezile existenței unor oameni cu pielea albă în sudul Africii, cu mii de ani înaintea erei noastre.

În 1970, o echipă de experți ai O.N.U. (geologi, botaniști, zoologi, antropologi, etnografi) a întreprins o expediție în Arhipelagul Canare, pentru a studia atît originea insulelor cît și guanchos-ilor, băștinașii cu pielea albă, părul blond și ochii albaștri, găsiți aici de portughezi în 1344. Cercetători ca Mikluho-Maklai și Heyerdahl observaseră succesiv că, nu departe de Canare, în Maroc, existau triburi berbere complet diferite atît antropologic, cît și cultural sau religios de arabi: oameni albi și blonzi, cu ochii albaștri și care foloseau săbii cu mînerul în formă de cruce. Motivele ceramice și ale olăriei din Canare păstrează imaginea discului solar cu 16 raze, așa cum este el reprezentat în Japonia și Mexic. Pe insule s-au descoperit tăblița cu inscripții străvechi, asemănătoare cu scrierea maya și morți mumificați după rețete apropiate



de cele egiptene, păstrați în mici piramide tetraedrice. Cu toate acestea, guanchos-ii nu știau să navigheze și aveau o spaimă atavică de ocean! În 1981 o echipă de scafandri italieni a descoperit în apropiere de insula Lanzarote din Arhipelagul Canarelor, o uriașă scară ale cărei trepte dreptunghiulare, cioplite și șlefuite din piatră dură, cîntăresc cîteva tone fiecare. Unele au fost desprinse și aduse la suprafață cu mare dificultate, pentru a fi expuse la Salonul Nautic Internațional de la Genova. În zonă există și ruinele mai multor clădiri și fortificații, în mare parte acoperite de nisip.

În 1973, un grup de 70 cercetători americani și spanioli conduși de prof. Maxim Asher de la Universitatea Pipperdine (Los Angeles — S.U.A.) au descoperit și fotografiat în largul golfului spaniol Cadix, o serie de șosele pietruite, coloane împodobite cu motive în spirală, ziduri și ruine ale unor porturi și bastioane care se continuă spre mijlocul Atlanticului, dincolo de limita teritorială a apelor spaniole (pe atunci 12 mile marine). Cîțiva ani mai tîrziu, nava sovietică de cercetări **Vitiaz**, avînd la bord o echipă de 50 specialiști printre care și directorul adjunct al Institutului Oceanografic al Academiei de științe a U.R.S.S., **Andrei Aksenov**, găsea, în zona munților marini de la jumătatea drumului între Portugalia și Arhipelagul Madeira, vestigiile unor construcții scufundate. După cum declara Aksenov în timpul unei escale la Lisabona, aparatele navei au obținut o serie de imagini, dintre care opt arată ziduri și scări ciclopice, erodate și acoperite parțial cu ierburi marine. Se mai pot deosebi și cîteva șosele pavate cu pietre dreptunghiulare, iar pe coastele munților au fost observate două terase aparent artificiale. După 1980, echipele comandantului Cousteau aveau să fotografieze drumuri pietruite și construcții uriașe pe coastele europene (Spania, Portugalia) și americane (Florida, Bermude, Bimini, Puerto-Rico).

Iată deci destule dovezi pentru a argumenta concluzia lui N.F. Jirov: „În prezent, majoritatea datelor științifice atestă existența reală, în trecut, a Atlantidei lui Platon".

DAN APOSTOL

Eșecuri pilduitoare

Acad. Radu P. Voinea

Președintele Academiei Republicii Socialiste România

Am avut norocul să „prind" un eșec, din fericire, la o vîrstă foarte tînără; aveam numai 12 ani. Eram elev în clasa a doua la Liceul „Frații Buzești" din Craiova și, deși aveam media 9,29, am luat premiul al doilea.

Ei bine, am descoperit că la seria paralelă, cel care obținuse premiul întîi avea media 8,19. Adică — mi-am zis — cum este posibil ca acest coleg, cu o medie mult mai mică decît a mea, să ia premiul întîi, în timp ce eu, de pildă, aflat înaintea lui cu mai bine de un punct, să obțin premiul al doilea? M-a afectat foarte mult acest lucru. Nu-l puteam înțelege în nici un chip. Toată vacanța care a urmat am fost frămîntat de această nedreptate.

Întîmplarea aceasta a însemnat pentru mine însă un mare avantaj: din acel moment n-am mai învățat pentru notă. Am început să învăț pentru a ști, ceea ce, la vîrsta respectivă, a avut pentru mine o importanță deosebită.

Copiii — se cunoaște bine acest lucru — stimulați îndeosebi de note, fac adevărate tragedii cînd așteptările lor nu se împlinesc în sensul dorit de ei.

Mie, faptul descris mai înainte, mi-a dat, prin consecințele lui, o anume direcție, o anumită orientare. Eu, am hotărît atunci, trebuie să muncesc perseverent, conștiincios, astfel încît să pot să răspund demn la propriile judecăți, pe care mi le fac singur, să nu pun prea mult în balanță aprecierile pe care alții le fac asupra activității mele. Nu în sensul de a le ignora, ci în sensul de a ține întotdeauna cont, în primul rînd, de convingerile mele intime.

În acest mod trebuie educat tineretul nostru: să muncească în spiritul autocunoașterii și autodepășirii permanente. Nu poți să rămîi indiferent la aprecierile celorlalți — dar, în nici un caz nu trebuie să constituie aceste aprecieri un scop în sine al activității pe care o desfășori, cum din păcate se întîmplă, în realitatea imediată, nu de puține ori.

Eșecuri, în general, pentru a reveni la tema pe care mi-ați propus-o, nu pot spune că am avut în activitatea mea științifică. Sau mai degrabă cuvîntul „eșec" nu mi se pare cel mai potrivit pentru a numi insuccesele temporare pe care le-am avut.

Desigur, am intrat în anumite puncte moarte, care m-au ținut multă vreme departe de soluțiile adevărate. Cu aceste „eșecuri", totuși, peste care am trecut, cu timpul m-am obișnuit, ele fiind în cercetarea științifică absolut firești.

Pentru elaborarea tezei mele de doctorat — pentru a da numai un exemplu — am făcut numeroase calcule. M-am prezentat cu ele la profesorul meu Mihail Hangan, care îmi spunea, invariabil: „E foarte bine ce-ai făcut, dar, știi, trebuie să mai lucrezi, rezultatul trebuie să fie unul foarte frumos".

La un moment dat, eram pur și simplu descurajat. Nu mai știam ce să fac pentru a ajunge la rezultatul pe care-l dorea profesorul meu. L-am întrebat: „Cum trebuie să fie acest rezultat foarte frumos?", întrebare la care dînsul mi-a dat un răspuns neașteptat: „Nu știu, pentru că dacă aș ști, l-aș publica eu..."

Mărturisirea profesorului m-a descurajat și mai mult. Pot spune că am trecut după aceasta printr-o perioadă de neliniște, de neîncredere în mine însumi, de derută. Îmi revedeam mereu notele concretizate în calcule pe sutele de pagini și nu găseam nici o cale de a răspunde pretențiilor conducătorului științific al lucrării mele, mai ales că nu-mi era foarte clar ceea ce voia el de fapt.

Și deodată, în timpul acestor frămîntări, mi-a apărut, ca o străfulgerare o idee nespus de simplă, care lega între ele toate calculele mele de pînă atunci, dovedindu-se a fi soluția întregii munci întreprinse cu atîta dîrzenie.

N-am aruncat nici o pagină din ceea ce lucrasem pînă în acel moment, ideea descoperită se dovedea a fi axul pe care rezultatele deja obținute se pliau perfect, ca ramurile numeroase pe trunchiul unui copac foarte bogat.

Lucrarea în sine, acum, îmi oferea, într-adevăr, imaginea unui copac cu frumusețea lui verde.

Am alergat imediat la profesorul meu și i-am arătat ceea ce obținusem. „Da, a fost răspunsul lui, acesta e rezultatul pe care trebuia să-l obții".

Dacă aș putea numi căutările febrile povestite mai înainte drept „eșec temporar", atunci învățătura cuprinsă în ele este aceea că nu trebuie să ne temem de eșec.

Dacă muncești corect, cinstit, dacă ai în permanență încredere în tine, eșecurile nu pot constitui decît piedici temporare în drumul pe care ți l-ai ales, drum de la care nu te poate abate nimeni și nimic, niciodată.



Șerban Cioculescu

Am luat licența în Litere, la Universitatea din București, cu specialitatea limba franceză. Pînă la acea dată (1923), citisem, ca să nu spun devorasem, mai multe cărți de literatură și critică în acel idiom, decît în cel părintesc. Peste cîteva luni, îmi luam și examenul de capacitate, cu specialitatea principală franceza, iar româna, ca secundară.

După un an de funcționare la Li

ceul Dr. C. Anghelescu din Găiești, am colaborat la periodicul săptămînal **Viața universitară**, alături de studenți comuniști, precum și de alți studenți democrați, din celelalte partide. Personal, eram independent, neafiliat nici unuia, dar adversar al fascismului, ca și al mișcărilor huliganice din țară. Curînd mi s-a oferit ocazia să mă perfecționez în specialitatea mea. Statul francez oferise învățămîntului nostru o bursă pentru Școala Normală Superioară din Paris, instituție culturală cu absolvenți mai riguros selectați decît studenții Sorbonei. M-am prezentat, avînd printre concurenți pe regretații D. Murărașu și N. Condeescu. La sfîrșitul probelor, președintele comisiei de concurs mi-a comunicat, neoficial, reușita.

Peste alte două zile, un alt mesaj al său:

— Vous avez mauvaise presse... sau pe românește:

— Este un curent contra d-tale.

Ce era acesta? Al doilea dintre cei șase sau șapte candidați, Condeescu, obținuse fișa mea de la Siguranță, cu calificativul: comunist. Încă o dată, nu mă pot lăuda cu acest vechi titlu. Totuși, ca atare, s-a făcut, la cererea Rectoratului, pare-se, inversarea ordinii, în favoarea lui Condeescu, iar mie, ca fișe de consolație, pe același afiș al rezultatului concursului, mi s-a trecut pe la nas... o bursă echivalentă din partea Statului! Ironist de felul meu, am gustat amar această ironie din partea celor ce mă lucraseră.

Rezultatul a fost că, încet-încet, în anii următori, am compensat lipsa mea de informație (exhaustivă) în direcția literaturii naționale, am renunțat la visurile studenției și mi-am cîștigat, în decurs de decenii, oarecare credit în critica și istoria literară românească. Singura mea întoarcere de front a fost în timpul regimului antonescian, cînd am dat ziarului **Ecoul** acele medalioane franceze, de la Maurice Sceve la Paul Léautaud, miezul volumului cu același titlu, apărut în editura **Univers** (1971).

Am uitat să amintesc că am urmat două semestre, fără bursă, la Sorbona, unde-mi înscriam în decembrie subiectul de teză **Ferdinand Brunetière, sa vie et son oeuvre,** cu profesorul Fortunat Strowski, conducător, și la Ecole Pratique des Hautes Etudes, la lucrările profesorului Abel Lefranc (ambii membri ai Institutului Francez). Timpul prea scurt (noiembrie 1926 — martie 1928) nu mi-a îngăduit să obțin nici o diplomă. La 1 aprilie 1928 mă întorceam la catedra de limbă franceză de la Găiești. Curînd apoi m-a angajat Emil Socor, unul din directorii **Adevărului** și **Dimineții**, cronicar literar la primul din aceste două cotidiene. De atunci încoace, am publicat prea puține articole, studii și prefețe despre literatura franceză și nenumărate despre literatura națională. Îmi spuneam și înainte de ancheta prietenului meu mai tînăr, că a fost spre norocul meu faptul că nu m-am dedicat literaturii franceze, fie chiar cu aceeași ardoare, dar cu mult mai modeste rezultate.



Ioana Postelnicu

Întîlnirea mea cu criticul E. Lovinescu, cu cenaclul literar pe care îl conducea, a fost un moment esențial în existența mea. Din acea clipă viața mea a luat un alt drum decît cel pe care mă aflam. M-a săltat din condiția mea de soție și mamă, la aceea de scriitoare. M-a așezat pe acel drum care convenea ființei mele, aspirațiilor mele tainice. M-a pus în situația de a scoate la iveală tot ceea ce frămînta sufletul unei femei tinere de a așterne pe hîrtie aceste frămîntări, de a le oferi semenilor mei cuprinse într-o carte. M-a așezat pe un drum pe care mă aștepta o activitate trudnică, unica activitate care satisfăcea sufletul, gîndirea, adică întreaga mea existență.

S-ar părea că viața personală n-a prețuit foarte mult pentru mine că nu mi-a adus satisfacții și că deci nu contează în cadrul întrebării puse. Dimpotrivă, ea contează imens. Ea a fost linia care a curs paralel cu drumul menționat mai sus. S-au prelungit aceste două linii de-a lungul existenței mele, pătrunzînd prin ani, fiecare cu potențialitățile ei, niciodată ciocnindu-se. Adică să nu mint. S-a întîmplat să se iște un nod — ciudat la liniile paralele — care m-a făcut să înclin, în orice caz, spre drumul definirii mele ca scriitor chiar cu sacrificarea celuilalt drum. N-am greșit că nu m-am speriat de întrebarea: ce se întîmplă cu mine dacă mă dedic profesiunii de scriitor, sacrificînd celelalte „profesiuni" ce le aveam, de soție, mamă și gospodină? Am ajuns la un compromis, în care menirea mea de femeie să nu fie trădată. Să împlinesc — cît puteam de bine — cele ce-mi reveneau în această calitate, preocupată fiind însă și stăpînită ca de o forță implacabilă față de mine însămi în primul rînd, de dorința de a trudi cu înverșunare pe coala albă de hîrtie, acoperind-o cu idei, cu acțiuni, cu viață, astfel încît toate acestea să ajungă o **carte**.

Celelalte îndeletniciri îmi aduceau satisfacții de durată scurtă. Erau spumoase, dar se risipeau ca florile de păpădie, lăsîndu-mi adesea un gust amar. Statutul de scriitor îmi oferea — chiar dacă eram răpită din mijlocul unei vieți vesele și confortabile — bucurii pe care nu le pot descrie. Îmi cerea o izolare de lume, claustrare la masa de lucru, o muncă de săptămîni și luni și poate și mai mult, o concentrare asupra celor ce imaginația mea crea și transpunea cu ajutorul condeiului. Ce lanț de simțăminte imposibil de analizat se iveau și se ivesc în mine în tot timpul elaborării, care mă făcea (și mă face) să nu simt trecerea vremii, a anotimpurilor, a soarelui ce mîngîia pămîntul, a ploii care-i ostoiește setea înșirînd cu pana, pe nerăsuflate, ceea ce mă frămîntase ore, zile și nopți!

Ce uriașă bucurie mi se oferea cînd vîrful condeiului, ce fugea pe hîrtia albă, transporta și fixa ideile care-mi ardeau tîmplele, le concretiza înșirîndu-le în rînduri, rînduri, brodînd cu miraculoasa andrea a pixului **proza**. Pentru aceste momente de deplină înflorire a gîndului, a întregii ființe, nu simțeam truda, claustrarea, absența vieții ce se desfășura dincolo de pereții încăperii în care scriam. Pentru miracolul de a vedea cum curge din pană, nu cerneală ci

viață, cum din caierul de gînduri clădite sub frunte se alege firul povestirii și curge pe hîrtie prin mișcarea mîinii ce poartă unealta de scris, întorceam (și întorc) fața de la viața obișnuită, adeseori plăcută, dar nu comparabilă cu cea a procesului de elaborare. În aceasta din urmă se află stimulentul, recompensa la toate renunțările pe care le cere **scrierea**, schimnicia la care ne supunem de bună voie sorbind singuratici și aproape perverși strălucirea frazei care se naște sub ochii noștri.

N-am avut în cariera mea situații potrivnice, care să determine într-un fel altfel decît am voit eu curgerea drumului meu major. Le-am avut pe acelea care se leagă de orice creație, fie ea artistică sau în afara acestui perimetru. Nimic nu se cîștigă fără greutate. Important este să nu te dai bătut, să nu te împiedici de cele neesențiale, căci ceea ce e esențial este creația, izolarea, la masa de lucru. Cînd te afli față în față cu tine, martor fiindu-ți coala albă de hîrtie, totul piere în jur. Te simți **investit** cu misiunea de a transforma lumea însăși, de a o recrea, cu ajutorul gîndirii și al fanteziei tale, așezînd în **carte** tot ceea ce-ți frămîntă sufletul și nu dă pace unei vieți pe care n-o dorești molcomă. Viața ta este o continuă stare de veghe, o continuă frămîntare, prefacere, elaborare — și cînd te plimbi, și cînd dormi, și cînd îți faci datoria față de celălalt drum al paralelei. Arhimede în asemenea stare a fost cînd soldatul roman l-a ucis fără ca el să fi abandonat starea de creație.

Mai apoi urmează o altă perioadă, mai dificilă încă, aceea a preliminariilor, a alcătuirii complete a cărții: dactilografierea manuscriselor, lectura în editură, referatele, timpul tăcerii și al așteptării, verdictul și, în sfîrșit, trimiterea lucrării la tipar. Toate acestea sînt momente grele care însă nu pot altera lumina ce nu se stinge în sufletul tău, aceea a uriașei bucurii de a te așterne la o nouă alcătuire a unei cărți. Dușmănești masa de lucru, te uiți cu mînie la topul de hîrtie ce te așteaptă, lași pentru un timp deoparte stiloul prin penița miraculoasă a căruia trebuie să curgă viitoarea carte. În toată vremea asta ești stăpînit de o putere de neînfrînt. Se nasc sub fruntea ta noi siluete, noi personaje și situații, dialoguri care se schimbă ca norii pe cer. Și deodată obstacolele au pierit.

Te trezești la masa de scris, eliberat de o povară, de un chin. Textul curge ca din fîntînă, iar tu te umpli de acel simțămînt binecuvîntat al minții, al firii, al gîndirii, urmărind cum se înșiră literele, frazele, textul, romanul. În momentul acela te simți cel mai puternic om din lume.



Ioan Zamfirescu

Cer îngăduința ca în relatarea de mai jos să nu dau nume, să nu vin cu amănunte și precizări materiale, ci doar să scot în evidență un înțeles moral și psihologic.

Eram student la filozofie, anul I. Mă îndreptasem înspre această disciplină din convingere. Mă socoteam un student conștiincios. Nu lipseam de la cursuri. În seminarii, îmi impuneam să fiu prezent și activ. Oricum, țineam să fiu citat printre studenții buni; aceasta, firește, și din puțină vanitate, dar în genere din sentimentul că trebuie să mă știu în regulă cu datoria mea de viață.

La un moment dat, într-unul din aceste seminarii, mi s-a întîmplat ceva neobișnuit. Mai bine zis: ceva de natură să mă amărască profund, chiar să mă zdruncine din siguranța pe care ca student începusem s-o capăt în mine. Aveam la ordinea zilei, în acel seminar, comentarii asupra unui text filozofic. Unul din paragrafele textului în discuție, mai dificil decît celelalte, dădea naștere la păreri diferite. Am cerut și eu cuvîntul, socotind că aveam ceva de spus. S-a petrecut însă aproape un dezastru. Fie din timiditate, fie de emoție, fie din cine știe ce imprevizibil în clipa aceea, fapt e că m-am fîsticit și chiar m-am pierdut cu totul. În loc de o părere, spusă limpede și cu rost, a ieșit mai departe un galimatias.

Conducătorul seminarului — un om de care începusem să mă apropii și căruia continui să-i port o amintire plină de respect — a avut și el un moment nefericit. Mi-a luat cuvîntul, dar nu căutînd să mă înțeleagă și eventual să mă dojenească blînd, ci cu un accent de iritație și necruțare în glas:

— De ce ridici degetul, dacă știai că ai să te bîlbîi?

Am simțit atunci că tot cerul cade pe mine. Nu merg pînă la a spune că mi-ar fi trecut prin minte vreun gînd de sinucidere. Trist, însă, eram; cum nu cred că de atunci să mai fi fost vreodată. Mă întrebam, stăruitor, în sinea mea: „Merg cumva pe un drum greșit în viață?" sau „Trebuie oare să renunț la planul meu de a deveni om de catedră și a mă adresa semenilor mei cu înțelesuri gradate limpede și spuse frumos?

Din fericire, această stare de confuzie și apăsare nu a durat prea mult. Am avut puterea și înțelepciunea s-o înfrîng. E posibil — îmi spuneam — ca admonestarea ce mă sancționase să fie aspră și nedreaptă; în acest caz, eu trebuie să dovedesc contrariul. E posibil, de asemenea, ca vina să fi fost și a mea, poate ca urmare a unui avînt tineresc ori a unei suficiențe orgolioase. De aceea, în loc de a continua să mă amărăsc și a trage concluzii negative, să încerc cu înțelepciune să mă observ mai bine, să mă analizez, să mă pun la încercare, să perseverez în ceea ce socotesc că totuși pot scoate la capăt. Ceea ce, în realitate, am și făcut.

Timiditatea? Aceasta poate fi și un semn bun. Un semn de modestie, de spirit critic, de sinceritate, de bună credință; nu este cazul, deci, să vedem în ea un factor descurajant. Totul e să știm că atunci cînd sîntem siguri pe ideea în joc, și credem cu adevărat în această idee, timiditatea nu numai că nu ne-ar sta în cale, dar ar putea să imprime afirmării noastre un plus de emoție și de frumusețe.

În ce privește meșteșugul de a vorbi public, de a formula corect și expresiv, de a crea stare de atenție și de interes în rîndurile acelora cărora te adresezi, de asemenea, trebuie să știm că și acest meșteșug poate fi dobîndit prin judecată, me-

todă şi perseverenţă. Dacă se adaugă şi puţin talent, cu atît mai bine; principalul, însă, este să **vrei** acest lucru, să-l gîndeşti tot timpul, să ţi-l asimilezi şi să aştepţi cu încredere izbînda, dar nu o izbîndă foc de paie, cu strălucire de moment, ci una cu adîncimi şi durate.

Şi ce a urmat? Am devenit profesor; şi, cred, într-un chip demn şi cuviincios. M-am deprins să vorbesc public; nu cu zboruri de mare oratorie, într-adevăr, dar cu o linişte de pedagog şi cu sentimentul că aceia care mă ascultă mă pot simţi drept prietenul lor.

Ce s-ar fi întîmplat dacă necazul de atunci, din primul an de studenţie, ar fi pus atîta stăpînire pe judecata mea încît să mă abată de la calea pe care pornisem? Şi ce s-ar fi întîmplat, dacă din împrejurarea amintită aş fi stors numai venin şi motiv de resentimente? Las pe cititor să reflecteze şi să răspundă singur la aceste întrebări.



Henri H. Stahl

Întrebarea care mi se pune despre „eşecurile pilduitoare" mi se pare ciudată; despre ce „eşecuri" poate fi vorba? Şi „pilduitoare", pentru cine?

Nu pot răspunde decît anecdotic, şi mai mult în glumă. Francezul spune: „à quelque chose, malheur est bon". Poate că şi eşecurile pot fi învăţătură de minte, pentru altă dată. Mai ales cînd eşecurile de un anumit fel se repetă sistematic, e semn că ai pornit-o greşit şi că trebuie să-ţi schimbi drumul şi apucăturile. Dar experienţa ta nu poate fi pilduitoare pentru alţii. A văzut vreodată, cineva, un om care să înveţe din păţaniile altuia? Experienţa vieţii se învaţă pe piele proprie, pe urma propriilor tale eşecuri.

Sunt însă eşecuri de care nu eşti vinovat, rod fiind al nenorocului. Dar acestea depăşesc capacitatea ta de înţelegere. Cu destinul, nu ai a sta de vorbă. Nici să interpretezi soarta, în chip pilduitor pentru alţii.

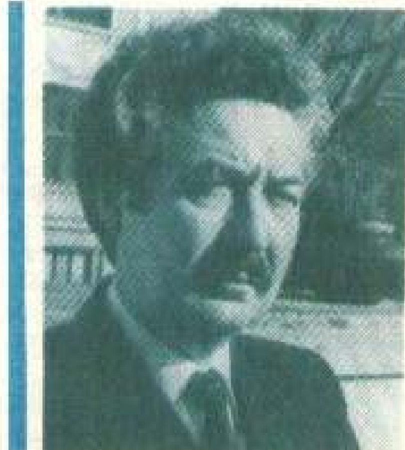
Ai avut ghinion să fii bolnav într-o săptămînă cînd aveai de dat examene şi ai căzut la toate probele. Ce învăţătură să tragi de aici? Că altă dată trebuie să ai noroc? Să fii sănătos tun în sesiunea examenelor?

Sunt însă eşecuri a căror vină nu ţin de noroc, dar a căror răspundere nu se poate totuşi să o porţi. Cum sunt de pildă unele erori de calcul cu privire la profesia pe care ţi-o alegi. Cînd eşti copil, îţi făureşti idealuri optimiste, uneori ridicole, alte ori grandioase, irealizabile. Te visezi cînd medic, cînd artist dramatic, cînd arheolog, cînd romancier sau poet liric. Personal, la 13 ani eram sigur că voi fi un erudit „genial", pentru că ştiam pe de-a rostul colecţia revistei „Je sais Tout" din biblioteca părintească. Această bună impresie despre mine mi-a trecut rapid, fără să pot spune că aş fi înregistrat un eşec. La alegerea profesiei, la vîrsta adolescenţei însă, eşecurile pot fi multe şi grave. Deseori din vina noastră, dar prea dese ori şi din cea a îndrumătorilor noştri, care vor, uneori, cu tot dinadinsul, să realizezi tu ce ar fi dorit şi n-au putut ei.

Un cunoscut al meu, puţin mai în vîrstă decît mine, avea un tată care dorea neapărat ca fiul lui să devină un violonist de faimă mondială. I-a luat profesor, nici mai mult nici mai puţin, decît pe Enescu (era bogat). Acest tînăr, „copil minune", A ŞI DAT UN CONCERT, acompaniat la pian de Enescu. Dar odată major, a zvîrlit cît colo vioara şi s-a apucat de medicină, ajungînd un chirurg de seamă. Ba şi eu, greşit îndemnat de alţii, am crezut că pot ajunge avocat. Mi-am luat licenţa în drept, m-am înscris în baroul de Ilfov şi mi-am dat imediat seama că meseria de avocat îmi era odioasă. Am părăsit-o, urgent, pentru a face... sociologie!

Ce pildă se poate trage din asemenea eşecuri? Că omul greşeşte din proprie iniţiativă sau la îndemnul altora, în alegerea profesiunii? Că unii au noroc să scape şi alţii nu? Că unii au nevoie de multiple eşecuri, de tatonări haotice, pînă îşi găsesc „vocaţia" (dacă o au)? Ca atare ce sfaturi poţi da adolescenţilor aflaţi în preajma alegerii carierei? Prea puţine. Dacă n-ai nici o vocaţie, vei merge din eşec în eşec, pînă te vei obişnui cu ele; dacă ai vocaţie, eşecurile, oricît ar fi nu te vor putea abate de la ce ţi-e scris.

Iată deci că, cel care e ca Stan Păţitul, nu poate decît să dorească tuturor „să aibă noroc la ghinion", cum spune un umorist nuvelist specializat în poveşti cu oameni fără noroc.



Nicolae Corjos

Un moment mai dificil al carierei mele a fost atunci cînd am realizat, ca regizor al versiunii române, filmele „Piraţii din Pacific" şi „Insula comorilor", de fapt semidebutul meu ca regizor principal, pentru că pînă la această dată am lucrat mai mulţi ani ca regizor secund, sau ca regizor la scurt-metraje. Mai întîi s-a realizat un serial în şase episoade intitulat „Doi ani de vacanţă" coproducţie româno-franco-germană, după romanul lui Jules Verne, regizor principal era vestitul cineast francez Gilles Grangier, iar regizor al echipei a II-a: Sergiu Nicolaescu — care deţinea şi funcţia de regizor din partea germană. Eu am fost investit cu funcţia de regizor din partea română. Şi cu angajamentul producătorului că voi realiza şi filmul în varianta versiunii române. S-a muncit foarte mult de către toţi ca şi de întreaga echipă, s-a terminat realizarea versiunilor franceză şi germană, iar în momentul

cînd trebuia să se realizeze versiunea română, mi s-a contestat dreptul de a o face... A urmat zile întregi de discuții, de argumentări logice, argumentări pentru a nu mi se lua acest drept, în fața tuturor factorilor implicați, și în final datorită în special spiritului de omenie și de dreptate al directorului general al Centralei Româniafilm, am reușit să duc la sfîrșit cu bine, și să semnez regia versiunii române a celor două filme amintite.

Acest moment crucial în viața mea mi-a consolidat opțiunea morală că munca intensă, de calitate, continuă, indiferent în ce funcție, este dătătoare de rezultate, și argumentele faptei și ale logicei elementare, ca și apelarea la spiritul de dreptate, de omenie, de echitate al oamenilor de bună credință din jur, pe care trebuie să-i distingi, să-i cauți, te poate salva din orice impas.

Repet, deși știu că nu spun o noutate, munca intensă, perseverentă și continuă este cheia succesului. Dar, mai ales acum, în zilele noastre, contează, în orice domeniu, să știi să-ți alegi o echipă de calitate, să te constitui într-o echipă de calitate sau să conduci o echipă formînd-o de calitate, este una din condițiile reușitei individuale... a succesului...

— Bineînțeles că am fost, și mă consider încă tînăr și acum, cu toate că, uitați-vă, am trecut de treizeci de ani de muncă în cinematografie. Pe de altă parte, mă aflu și eu alături de alți oameni de artă și cultură, care consideră că tinerețea este o stare de spirit, o stare de existență, ce o are sau n-o are un om, un artist, indiferent de vîrsta fizică pe care o înscrie buletinul de identitate. Apoi în artă, se știe, important este, în special, vîrsta ce se degajă din opera de artă, spiritul de prospețime, de vivacitate, ce se transmite celor ce le este destinat faptul artistic prin cartea, pictura, piesa de teatru, filmul realizat de către autor.

În sfîrșit, încărcarea poetică, de frumusețe, de tandrețe sufletească, dă întotdeauna operei de artă, indiferent de genul ei, acea apropiere de vîrsta tînără. Am mai spus-o și cu alte prilejuri, și o spun și acum, că atît în operele de artă destinate tineretului — în cazul nostru în filme — ca și în viața de zi cu zi a tinerilor, niciodată nu se poate spune că este prea multă poezie, totdeauna este încă loc de poezie...



Solomon Marcus

Perioadă nefastă a fost o bună parte din tinerețea mea, care a coincis cu ascensiunea fascismului și cu cel de-al doilea război mondial. În acei ani problema principală care îmi marca existența era aceea a supraviețuirii. A te afla într-un punct limită, la vîrsta marilor visuri și proiecte, a marilor ambiții și speranțe, iată situația dramatică a generației mele. La 23 August 1944 mă aflam într-un oraș de provincie, încă înfricoșat de un posibil bombardament. Mi-au trebuit cîteva zile pentru a mă dezmetici și a înțelege noua realitate. Mă consideram un răsfățat al soartei, care mi-a cruțat viața într-o vreme de maximă incertitudine și amenințare. Știam că tot ceea ce aveam să fac de atunci înainte urma să se afle sub semnul unei înalte responsabilități. Un sentiment de gravitate a existenței umane m-a urmărit de atunci necontenit și poate că din acest sentiment am extras tăria morală de a mă angaja în proiecte care cereau un efort susținut, o concentrare a unor forțe deopotrivă intelectuale și afective. Din această înțelegere a vieții ca angajare totală a rezultat și modul meu de a mă apropia de profesia de matematician, în care am văzut de la început nu numai o profesie, ci și o înțelegere specifică, rațională și emoțională a existenței umane.

Față de această încercare majoră la care m-a supus istoria, mai contează oare diferite accidente școlare, conflictele cu unii oameni sau cu unele instituții? Mai contează oare acestea, chiar dacă au reușit să îmi întîrzie realizarea unor proiecte, să-mi fure o bună parte din timpul pe care l-aș fi vrut afectat activității intelectuale? Insuccese au fost multe, dar am avut mereu încredere în proiectul meu pe termen lung; o încredere alimentată de pasiunea pe care am căpătat-o încă din adolescență pentru universurile de ficțiune ale poeziei și ale științei.

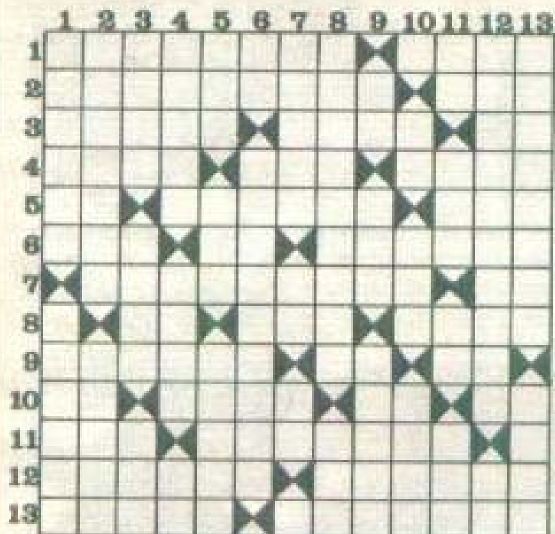
Uneori îi aud, pe cei din generația mea, criticînd pe tinerii de azi pentru ușurința de care dau dovadă. „Ei n-au cunoscut războiul, n-au avut greutăți, cred că totul li se cuvine." N-ar mai rămîne, după această logică, decît să le dorim tinerilor de azi să cunoască și ei un război! Este adevărat, există destui tineri care, pînă la 18—20 de ani, nu simt în fața lor nici un obstacol, nu parcurg nici o experiență care să-i pună într-un fel la încercare, să le solicite un efort deosebit. Dar această situație nu este în ordinea naturală a lucrurilor, ci o consecință a unui tratament necorespunzător din partea familiei și a celorlalți educatori. Într-o dezvoltare normală individul uman parcurge, în fiecare etapă a existenței sale, începînd chiar cu nașterea sa, o experiență conflictuală. Am prezentat pe larg această problemă în **Timpul** (Ed. Albatros, 1985, pp. 241—257) și nu vreau să mă repet aici. Accidentele care rezultă din diferite calamități ale naturii, din conflicte cu oameni sau instituții pot desigur agrava situația uneori în mod dramatic. Chiar în cadrul profesiei mele cunosc tineri care au trăit aceste situații limită, de exemplu doi dintre ei și-au pierdut vederea, unul la sfîrșitul anilor de liceu, iar celălalt la sfîrșitul anilor de studenție. Amîndoi au găsit în ei resursele necesare de a se afirma în mod strălucit ca matematicieni creatori. Exemple de acest fel ar trebui să se afle mereu în atenția acelor tineri (dar și a educatorilor lor) care la sfîrșitul anilor de liceu nu manifestă nici un interes deosebit de a se pregăti pentru o profesie anume și sînt gata să încerce oriunde: la Drept, la Medicină sau mai știu eu unde, numai să devină studenți. Cei mai mulți din tinerii care ajung în această situație nu sînt victimele unor obstacole exterioare întîlnite în cale, ci, dimpotrivă, plătesc pentru faptul că nu au văzut la timp obstacolul din propria lor mentalitate. Ei s-au dezvoltat pe calea unei corecti-

tudini mediocre, evitind confruntarea cu probleme grele, dar interesante, a căror rezolvare i-ar fi umplut de satisfacţie şi le-ar fi stimulat dorinţa de dobîndire a unei priceperi superioare. Nefiind puşi în situaţia de a testa de unde le poate veni bucuria, răsplata spirituală, ei nu au contractat nici o pasiune pentru o activitate creatoare.

— Adolescenţii şi tinerii m-au impresionat întotdeauna prin curajul imaginaţiei lor şi prin încrederea naivă în posibilitatea transpunerii în realitate a construcţiilor lor imaginare. Folosesc aici atributul **naivă** fără nici o nuanţă peiorativă. Cred că tocmai această naivitate (care nu are nimic comun cu prostia) este una din însuşirile de seamă ale tinereţii. Nu este greu de observat că marii creatori, fie ei poeţi sau savanţi, rămîn şi mari naivi, de-a lungul întregii lor vieţi. Simptomul cel mai clar al tinereţii îl constituie preponderenţa preocupării de viitor faţă de aceea pentru trecut, a aşteptării şi speranţei faţă de amintire şi resemnare, a făuririi de planuri faţă de alcătuirea de bilanţuri. Rămînem tineri atîta vreme cît nu sîntem obsedaţi de frustrările la care ne-a supus viaţa şi nu sîntem paralizaţi în acţiunile noastre de un scepticism pentru care găsim uşor o justificare în lunga noastră experienţă.

A fi tînăr înseamnă a fi capabil ca, în fiecare dimineaţă, sau măcar din cînd în cînd, dar nu prea rar, să realizezi acea stare de prospeţime a gîndurilor şi a simţurilor care-ţi permite să trăieşti ca şi cum ai lua lucrurile de la capăt, înseamnă a face totul cu bucurie şi a avea naivitatea să crezi că timpul care ţi se aşterne în faţă depinde esenţial de capacitatea ta de a avea nevoie de el.

Anchetă realizată de NICOLAE ŢONE şi ION IACOB



TOPÎRCEANU

ORIZONTAL: 1) Satul copilăriei lui Topîrceanu — „Papură-...", poem dramatic neterminat. 2) „Parodii...", volum de versuri (1916) — Conducător. 3) „Migdale...", volum de versuri (1928, „Cartea Românească") (sing.) — Numele de fată al soţiei sale — Set! 4) Orificii — Tip — „Balada... din Rudeni", poezie apărută în „Viaţa românească" (nom.). 5) Ten! — „...teatral", poezie publicată în revista „Teatrul" (pl.) — Ţărm. 6) Literă gotică — Bold — Revistă la care debutează cu poezia „Chemare" (1907). 7) „...şi răspuns", fabulă scrisă de Topîrceanu (pl.) — Topîrceanu la debut! 8) Urmări! — Culcuş — Floare albă. 9) „Scrisori fără...", volum de proză umoristică şi pesimistă — Acum! — Aer! 10) În plop! — Însemnări teatrale ale lui Topîrceanu în „Lumea literară şi artistică" — Acuşi! — Ene Savu. 11) „Vis...", parodie după Otilia Cazimir — Poezie în care a cîntat „visul iubirii trecute". 12) Medic — „Domnia lui... Vodă", inclusă în volumul „Scrisori fără adresă". 13) „Distih...", poezie apărută în revista „Lumea" (1926) — „Clipe de...", poezie publicată în „Semănătorul".

VERTICAL: 1) „...de toamnă", poezie apărută în „Viaţa românească" — „...vesele", primul său volum. 2) „...vesperale", parodie semnată M. Piscobomba — Numele cu care o alinta pe soţia sa, Victoria. 3) Mie — Şiret — Banco. 4) Arbust de munte — „În...", una din poeziile sale de început, apărută în „Duminica" — Teo! 5) Fluviu în U.R.S.S. — Oare (reg.) — Termen. 6) Sorin Nanu — „Un... de talent", poezie publicată la „Revista noastră". 7) „...nopţii", versuri scrise în 1909 (pl.) — Nu — În temă! 8) „Revista..." la care colaborează între 1906—1907 — Pseudonim al lui Bacalbaşa. 9) Emil Giuroiu — Lac canadian — Poet parodiat în „Viaţa românească" cu „Menajerie" (1916). 10) Ape! — „Balada unui greier...", cunoscută poezie a lui Topîrceanu — Marmură. 11) Ciolan — Vîrf în Bucegi — Cură! — Abia (reg.). 12) Poezie apărută în „Viaţa românească" (1915) — Aur. 13) Femeia care l-a ajutat pe scriitor în perioada de la Sofia, evocată în volumul „Pirin-planina" — Farmec.

Dicţionar: EIS, BCO, EIA, OAR, ACB, EAR, STUC, ABI, AFTALION.



● — De ce a închis băiatul ochii şi a luat oglinda?
— Ca să vadă cum arată cînd doarme.

● — Care dintre luni are 28 de zile?
— Toate.

● CAMERĂ DE SPITAL: Un loc unde prietenii de-ai pacientului merg să discute cu alţi prieteni de-ai pacientului.

● — Ce face ZIB ZZZIB ZZZZIB?
— O albină care zboară înapoi.

● — Ce-i spune cutia de conserve celui care o deschide?
— Vezi că-mi sare capacul!

Mozaic cinematografic



Kim Basinger – *nu numai o prezență agreabilă în lumea Hollywood-ului.*



Michael Douglas – *Așchia nu sare departe de trunchi, adică de Kirk Douglas, tatăl său. Premiul Oscar 1988 pentru cea mai bună interpretare masculină în filmul „Wall Street", realizat de Oliver Stone, rol pentru care a obținut și „Globul de aur" 1988.*



Priscilla Beaulieu *încearcă să demonstreze, cu fiecare apariție în filme, că merită să fie cunoscută nu numai ca soția lui Elvis Presley*



Maruschka Detmers, *o speranță a ecranului francez, solicitată de realizatori de pe întreg mapamondul și pentru ușurința cu care vorbește șase limbi străine*



Joan Chen și Wo Jun mei, *două interprete din filmul „Ultimul împărat", realizat de Bernardo Bertolucci, film care a cîștigat 9 premii Oscar*

Prin metrouri de-a lungul timpului



PEISAJE SUBTERANE BUCUREŞTENE

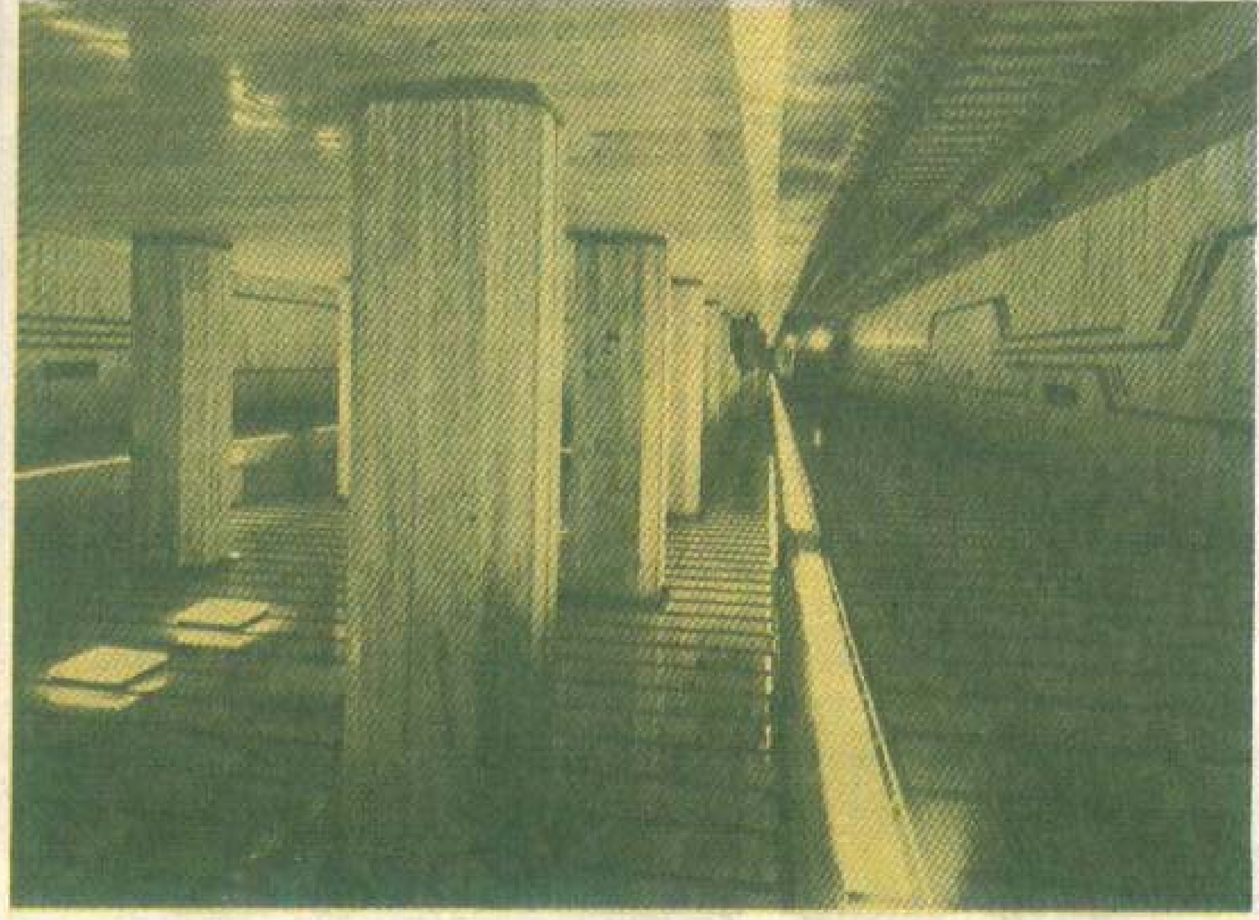
La începutul secolului nostru, inginerul Dimitrie Leonida punea pentru prima dată în discuţie posibilitatea construirii unui metrou în Bucureşti. Necesităţile efective de transport într-un oraş cu aproximativ 350—400.000 locuitori — cît avea Bucureştiul atunci — nu justificau însă angajarea unor forţe materiale şi umane însemnate pentru o operă de o asemenea amploare; de altfel nici potenţialul economic de atunci al ţării nu putea sprijini realizarea unui astfel de proiect.

Data de 25 noiembrie 1974 va rămîne ca un simbol atît pentru evoluţia transporturilor în ţara noastră, cît şi pentru toţi beneficiarii metroului bucureştean. Atunci, de la înalta tribună a Congresului al XI-lea al Partidului Comunist Român, în Raportul prezentat de tovarăşul Nicolae Ceauşescu, secretarul general al partidului, se arăta: „Va începe, de asemenea, construirea metroului în Bucureşti". Într-o perioadă scurtă, de numai 5 ani, primul tronson al magistralei I era terminat, iar lucrările la restul traseului erau într-un stadiu avansat de execuţie. La 19 decembrie 1979, primii călători circulau cu elegante vagoane de metrou, fapt cu totul inedit în „peisajul" transportului în comun din Capitală.

Despre metroul Capitalei României socialiste se vorbeşte de aproape 10 ani mai curînd la timpul prezent şi viitor decît la timpul trecut. Fiindcă Bucureştii sînt deja subtraversaţi de aproape 50 km, de la nord la sud şi de la est la vest, iar sute de mii de locuitori ai Capitalei se îndreaptă zilnic spre intrările subterane marcate cu semnul distinctiv (acelaşi utilizat în toată lumea) format din prima literă a cuvîntului metrou.

Oricîtă istorie bogată ar avea alte metrouri, oricum ar arăta „oraşele" lor subterane, cînd noi, românii, vorbim de al nostru nu putem evita o puternică trăire sentimentală şi nu ne putem abţine să apelăm la cuvinte, precum admiraţie, utilitate incontestabilă (direct simţită de locuitorii Capitalei), sobrietate, armonie estetică, curăţenie desăvîrşită, originalitate, tehnicitate, confort, rapiditate, într-un cuvînt **civilizaţie socialistă contemporană**. Dacă aceste expresii ajută la „personalizarea" metroului, ca o construcţie unică în ţara noastră, trebuie găsite alte cuvinte pentru a caracteriza miile de proiectanţi, ingineri, constructori, mineri, instalatori, sudori, excavatorişti, automatişti, mecanici, electricieni etc.

Aceste cuvinte ar putea fi: ingeniozitate, cutezanţă, abnegaţie, spirit creativ, putere de sacrificiu, dragoste de meserie, supercalificare, pricepere, hărnicie, disciplină,





dragoste de țară și, în ultimă instanță, dragoste de oameni.

Metroul bucureștean, așa cum arată în prezent are următoarea configurație prin spațiul subteran al Capitalei. Magistrala I în lungime de 26 km face legătura între zona industrială din sud-estul Capitalei (cu Uzinele 23 August, Republica, IMUAB și alte unități economico-industriale și cu mari aglomerații de populație) și platforma industrială Militari, unde în ultimile decenii a luat ființă un adevărat micro-oraș.

Inaugurată pe prima secțiune (Semănătoarea — Timpuri Noi) la data de 19 noiembrie 1979, magistrala I a fost dată complet în folosință în anul 1983. De la Stația Eroilor, metroul se îndreaptă în bifurcație spre Militari și Crîngași iar de aici, de la data de 24 decembrie 1987 continuă pînă la Gara de Nord. Una dintre cele mai complicate secțiuni a fost aceea din zona Gării de Nord, datorită complexului feroviar și legăturii ce se va face cu magistrala III. Adăugîndu-se cei 2,9 km ai tronsonului „de legătură" pînă la Gara de Nord, se obține pentru magistrala I o lungime totală de 28,9 km.

Magistrala II în lungime totală de 18,7 km pornește de la IMGB în sus și continuă la Piața Unirii unde subtraversează Dîmbovița și unde s-a creat un tunel de legătură cu magistrala I. De aici linia merge pe sub Bulevardele 1848, Bălcescu, și Magheru și Ana Ipătescu, avînd o stație la Universitate, alta la Piața Victoriei, încă una la Piața Aviatorilor, alta la Aurel Vlaicu, ultima fiind amplasată, la suprafață, la Pipera; în această zonă linia de metrou servește frumosul cartier al Aviației și zona industrială Pipera, citadela electronicii românești. Împărțită în cele două mari tronsoane (IMGB — Piața Unirii și Piața Unirii II — Pipera), magistrala II a fost dată în exploatare în două etape, la distanță de un an și zece luni una de alta. Primul tronson a primit pe cei dintîi beneficiari la data de 24 ianuarie 1986 iar cel de-al doilea la data de 24 octombrie 1987. Acest ultim tronson a fost dificil în special prin complexitatea lucrărilor de la Piața Victoriei, unde va fi intersectat de magistrala III și prin lucrările de subtraversare a lacului Herăstrău. Tronsonul al doilea al magistralei a II-a a fost dat în exploatare cu 68 zile mai devreme.

Magistrala III la care se lucrează deja în diferite puncte — urmînd a fi dată în funcțiune în anul 1989 — va porni de la Gara de Nord, va urma traseul Piața Victoriei, Șoseaua Ștefan cel Mare, Obor, Soseaua Iancului, Muncii, Dristor unde va întîlni magistrala I.

Sînt interesante unele elemente ale dotării metroului și modului său de funcționare. În primăvara anului 1985 funcționau pe liniile existente 33 trenuri de metrou, respectiv 66 de rame sau 132 vagoane. Capacitatea unui vagon este de 200 călători, iar trenurile erau formate din 2 și 4 vagoane, cu o capacitate de 40 și respectiv 800 de călători. Între timp modernizarea metroului a cuprins și sporirea capacității de transport, precum și a frecvenței de circulație; trenurile sînt formate în prezent din 4 și 6 vagoane iar capacitatea a crescut corespunzător. În 1988 se preconizează un trafic de 850.000 călători zilnic, iar în 1989—90 de 2 milioane.

Pentru orice călător cu metroul, cea mai impresionantă realizare o constituie stațiile. Construite de o manieră arhitecturală inspirată din tradițiile românești, stațiile se impun prin elemente decorative de o mare varietate; la aceasta contribuie discreția formelor și culorilor, modul în care elementele arhitecturale și decorative sînt dispuse în spațiu, geometria originală, simplă și odihnitoare a volumelor; toate acestea își au la rîndul lor originea în inspirația arhitecților decoratori, dar și în materialele și tehnicile utilizate.

Prin toate aceste elemente și trăsături, metroul bucureștean — și, firește, în primul rînd stațiile — stîrnesc respect și admirație. În cei aproape 10 ani de funcționare, metroul a intrat deja nu numai în conștiința Capitalei și a țării întregi, ci și în viața de zi cu zi a sutelor de mii de călători, beneficiari ai celui mai modern și rapid mijloc de transport urban din țara noastră.

Din peisajul citadin diurn de la suprafață, cu tumultul străzilor, cu circulația de furnicar a oamenilor și autovehiculelor, cu frenezia sălilor de spectacole și cu torentele de cumpărători ai marilor magazine, cu parcurile împînzite de zeci de mii de oameni — toate creîndu-ți de la distanță imaginea atomilor într-o moleculă, din acest peisaj deci, bucureșteanul pătrunde în subteran acolo unde găsește, înainte de mijlocul de transport rapid, civilizat și confortabil, o lume a ordinii, a rigorii, a liniștii și fanteziei, un peisaj parcă ireal: și totuși cît de real, palpabil, firesc și binefăcător a intrat metroul Capitalei în viața noastră de fiecare zi, în însăși ființa noastră.

Mă număr și eu printre cei care folosesc metroul în mod obișnuit și-mi place să constat în fiecare zi — dar mai ales atunci cînd intemperiile vremii sînt mai accentuate — cît este de solicitat „underground"-ul nostru; cînd văd sute și mii de oameni îndreptîndu-se cu încredere, cu exuberanță chiar, spre gurile de metrou, cînd îi revăd apoi așteptînd civilizat pe peroane, în ambianța plăcută, reconfortantă a stațiilor (ce bine ar fi dacă muzica ar cînta în toate...!) gîndul îmi fuge uneori la alte metrouri din lume cu care am călătorit de-a lungul timpului; Mi-am amintit astfel cît de vechi și cît de răspîndit este acest mijloc de transport urban în comun. Noi ne-am construit metrou mai tîrziu, dar alte țări — majoritatea! — nici nu-și pot pune asemenea probleme și avem astfel avantajul de a utiliza din capul locului și durabil cele mai moderne tehnici, ultimile realizări ale științei în domeniile implicate.

Multe din metrourile construite în urmă cu 75—125 de ani sînt supuse în prezent unui amplu și costisitor proces de modernizare, fiindcă, sub multe aspecte, ele nu mai fac față cerințelor actuale de confort, trafic și securitate. O călătorie imaginară prin cîteva metrouri europene, reprezentative pentru acest gen de construcții, oferă posibilitatea să distingem mai multe etape în această aventură subterană a constructorilor. Așadar, ne-am oprit, nu întîmplător, la cel dintîi metrou din lume („The London Underground" — 1863), la unul tipic pentru sfîrșitul secolului trecut și începutul secolului nostru (Paris — 1900) și la un altul care avea să deschidă, 30—40 de ani mai tîrziu, la Moscova, era metrourilor monumentale în U.R.S.S.

„THE LONDON UNDERGROUND"

Prima linie de metrou pe care au fost transportați cei dintîi pasageri prin tunelul subteran, s-a deschis la Londra, la data de 10 ianuarie 1863. Lungimea liniei era de numai 6,4 km, și lega stațiile Paddington și Farrington, în perimetrul numit azi de londonezi Central London.

În anii următori liniile au fost prelungite ajungînd ca în 1884 să se contureze definitiv actuala Circle Line.

Între cele două războaie mondiale dezvoltarea metroului s-a realizat în special prin construirea de noi linii prin prelungirea celor existente ori prin unirea a cîte două li-

nii. După cel de-al doilea război mondial se construieşte actuala linie numită Central Line. O altă linie foarte importantă (Victoria) a fost construită între 1962—1971.

Un moment de referinţă în istoria metroului londonez îl constituie anul 1977 cînd Piccadilly Line a fost prelungită pînă la aeroportul Heathrow.

Astăzi The London Inderground are 9 linii cu un total de 408 km şi 273 staţii. Un număr de 22.000 persoane formează „staff"-ul care pune în mişcare, întreţine, dezvoltă şi modernizează în permanenţă acest organism gigantic şi întortocheat de sub pămîntul capitalei britanice. Cele 457 trenuri (3875 vagoane în circulaţie) transportă cu viteza de 33 km pe oră un număr de 2.430.000 pasageri zilnic. Adîncimea cea mai mare faţă de nivelul mării este de 150 m, punctul acesta aflîndu-se pe Metropolitan Line, iar staţia Amersham este situată la adîncimea de 147 m; adîncimea faţă de suprafaţa solului este de 67 m.

Începînd cu anul 1987 metroul londonez cunoaşte o nouă etapă în evoluţia sa. Este vorba în primul rînd de înnoirea echipamentului, respectiv vagoanele, lifturile, scările rulante, instalaţiile de semnalizare, staţiile, podurile şi alte componente tehnice şi de construcţie. O atenţie specială se acordă în prezent staţiilor cu atît mai mult cu cît peste 50% din ele au fost construite înainte de anul 1910. Există o strategie de restaurare, renovare, înfrumuseţare şi... adaptare a unror staţii potrivit cu unele elemente arhitecturale, de istorie, de artă de care sînt legate staţiile respective. Cîteva exemple sînt elocvente: staţia Bakerlo, de exemplu, va fi amenajată în concordanţă cu „influenţa" estetică a celor două mari galerii din apropiere: National Gallery şi National Portrait Gallery. Staţia Trafalgar va fi înnobilată cu copii după opere plastice aparţinînd lui Da Vinci şi Canaletto, în timp ce staţia Schepherds Bush va primi un tablou mural avînd drept temă „satul şi oraşul", semnat de Julia King. Oxford Circus Station va fi decorată cu un imens mozaic, iar Charring Cross cu o frescă reconstituind plastic o interesantă construcţie medievală. Faimosul erou al lui Conan Doyle, Sherlock Holmes, va fi motiv de inspiraţie pentru decoratorii staţiei Baker Street. Toate aceste preocupări atesă faptul că la un metrou totdeauna mai este ceva de făcut, chiar după ce, sub aspect constructiv propriu-zis, el nu se mai dezvoltă decît foarte puţin.

Metroul londonez a avut de-a lungul timpului şi utilizări mai puţin dorite, dar deosebit de eficiente. Aşa, bunăoară, în luna septembrie 1917, „tube"-ul a folosit drept adăpost împotriva raidurilor zeppelinurilor germane şi tot în luna septembrie, a anului 1940, în timpul celui de al 2-lea război mondial, aici au fost adăpostite 117.000 de persoane, cărora li s-au asigurat în fiecare noapte 7 tone de hrană. Atunci în Marea Londră un număr de 79 staţii de metrou au fost utilizate ca adăpost, pe o distanţă de 25 km. tuneluri. O secţiune de 8 km tunel a adăpostit o fabrică de componente pentru avioane, iar o altă secţiune scoasă din uz, pe Piccadilly Line, a adăpostit o bună parte din tezaurul lui British Museum.

METROUL DIN „ORAŞUL LUMINĂ"

Încă în anul 1855 se promova un memoriu prin care se propunea o legătură subterană pe calea ferată între centrul Parisului şi periferie, pentru aprovizionarea cunoscutelor şi controversatelor „Halles", dislocate după mai bine bine de un secol. Au fost necesari aproape 50 de ani pînă cînd, în 1898 în martie, a fost emis decretul „de utilitate publică" pentru construirea primelor 5 linii de metrou, în lungime de 65 km. Către sfîrşitul aceluiaşi an încep lucrările la primele trei linii (A,B,C,), avînd lungimea de 42 km. Primul război mondial a încetinit realizarea programului de extindere a liniilor sau lucrările nu au fost întrerupte.

Între 1901 şi 1931, populaţia oraşului s-a dublat ajungînd la două milioane locuitori. Aşa se explică faptul că încă în anul 1939 liniile metroului ating lungimea totală de 159 km. La începutul războiului utilizarea metroului a fost redusă substanţial (de la 1,6 milioane zilnic, la 300.000). Chiar în condiţii de război se lucra la încă 5 linii de metrou, două fiind terminate înainte de stingerea conflagraţiei. Perioada dintre 1968—1979 constituie o etapă importantă şi nouă în evoluţia generală a metroului; în special prin prelungirea unor linii, dar mai ales prin modernizările tehnice şi de confort. În 1974—1975 se realizează pentru prima dată subtraversarea Senei prin prelungirea unor linii pînă la staţia Châtelet. Între 1979—1983 metroul primeşte configuraţia actuală şi anume: 13 linii principale, 2 complementare, cu lungimea totală de 198 km. din care 158 în oraşul propriu-zis, cu 315 staţii. Cea mai lungă linie are 22 km iar cea mai scurtă 1,3 km. Periferia este servită de 40,1 km linii

Personalul utilizat în întreaga reţea a metroului (38.800 persoane) este mult mai numeros decît la cel din Londra (22.000), ceea ce se poate explica şi prin numărul mai mare de staţii, amplasate la distanţe foarte reduse, în jurul a 500 m una de alta...

Cea mai mare parte a staţiilor au fost construite în urmă cu aproape 50 de ani, aşa încît nu surprinde faptul că o preocupare de căpetenie a autorităţilor şi specialiştilor este îndreptată spre repararea şi modernizarea staţiilor, atît sub aspect tehnic cît şi funcţional şi estetic. De exemplu „personalizarea" unor staţii, sub aspect artistic — cultural (fenomen întîlnit şi la metroul londonez): staţia Luvru — cu opere de artă plastică prezente la Muzeul Luvru, Varenne — cu sculpturi de Rodin, muzeul omonim aflîndu-se în apropiere, Hotel de Ville evocînd evoluţia arhitecturală, urbanistică şi instituţională a primăriei Parisului; Saint Germain de Près — evocînd Cartierul Latin, Bobigny — care a primit în 1985 pe frescă de Picasso, Villejuif — cu o frescă a lui P.V. Couturier şi altele. Dacă toate acestea pot fi socotite elemente artistice „statice" în sensul că operele de artă sînt expuse permanent, alte staţii găzduiesc manifestări interesante, expoziţii, concerte, spectacole, acţiuni profesionale etc. Iată cîteva dintre aceste forme de viaţă artistică şi culturală, ştiinţifică şi profesională, care demonstrează că staţiile de metrou se pot transforma, cu bun gust şi preocupare în adevărate centre de cultură şi educaţie. „Muzica în metrou" (1977) „Vive le Cirque" (1978) „Violon d'Ingres" (1980); „Show Métiers" (1982) „Les Provinces francaises" (1984) „La métro la nuit" (1980); alte manifestări se referă la economisirea de energie, bicentenarul teatrului Odeon, Opera din Paris, Castelul Tuileries, tricentenarul comediei franceze şi multe altele.

În afara acestor forme de „animation dans le métro", multe staţii cunosc o bogată şi diversă activitate comercială (magazine, alimentare, marochinărie, tutungerie, fructe, cadouri etc.) ca şi o foarte colorată şi stridentă activitate publicitară (în special de film). În fiecare staţie

de metrou sînt expuse hărţi amănunţite cu toate mijloacele de transport în comun din Paris, inclusiv (şi în primul rînd!...) metroul.

LA MOSCOVA — UN METROU MONUMENTAL

Necesitatea unui asemenea mijloc de transport devenea tot mai presantă la Moscova, ceea ce a făcut ca în anul 1931 să înceapă lucrările de construcţie a metroului, primul din U.R.S.S.; peste patru ani, în mai 1935, era dată în exploatare prima linie de metrou, în lungime de 12 km. pe distanţa Parcul de cultură şi odihnă Gorki — Sokolniki.

Începutul războiului mondial a întrerupt construirea metroului, dar în decembrie 1941, după zdrobirea şi alungarea armatelor hitleriste din Moscova — lucrările au fost reluate; în condiţiile grele ale mobilizării pe front a resurselor umane şi materiale, sub Moscova se mai năşteau două linii de metrou în lungime de 7 km fiecare.

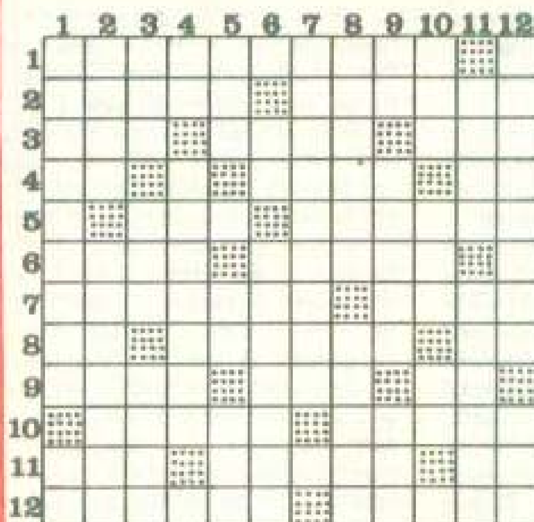
După război au fost continuate în ritm intens lucrările, prelungindu-se liniile existente anterior, construindu-se altele noi între care una inelară, intersectînd toate liniile radiale şi unind 7 staţii de cale ferată de la suprafaţă.

În perspectivă metroul moscovit va racorda la transportul rapid subteran oraşele satelit construite în ultimii ani, noile cartiere, zonele de agrement şi de odihnă ale oraşului, aeroporturile, lungimea liniilor trecînd de 400 km.

Fără îndoială, aceste caracteristici tehnice şi comerciale situează metroul din Moscova printre cele mai moderne şi mai eficiente din lume; dar ceea ce îl deosebeşte, mai pregnant, de formele de transport asemănătoare din alte ţări este estetica sa şi arhitectura interioară, respectiv staţiile. Marmura albă şi granitul roşu se îmbină într-o manieră sobră şi monumentală, constituind fundalul pe care sînt executate sau aplicate opere de artă autentică — picturi, sculpturi, basoreliefuri, elemente miniaturale de arhitectură, decoraţiuni artistice de mare fineţe etc. Staţiile Kropotkinskaia şi Komsomolskaia au primit „Marele premiu" la Expoziţia Universală de la Bruxelles, iar staţia Maiakovskaia, Medalia de aur la o expoziţie „de profil" organizată la New York.

Experienţa dobîndită de constructorii de metrou din Moscova a constituit un element esenţial în construirea altor „oraşe" subterane, în alte mari aglomeraţii urbane sovietice, ca de exemplu în Leningrad (dat în funcţiune în anul 1955, are 5 linii magistrale cu 116 km. lungime, 72 staţii, viteza de 40 km./h şi transportă anual aproximativ 1 miliard de pasageri), Kiev (în funcţiune din 1960, o singură linie magistrală de 18,2 km lungime şi 15 staţii, 38 km pe oră, transportă anual peste 270 milioane călători); de asemenea, oraşe ca Harkov, Taşchent, Baku, Tbilisi, Erevan şi-au construit metrouri în ultimii ani. De altfel în Uniunea Sovietică există un program amplu de perspectivă pentru construirea metrourilor în toate oraşele cu peste un milion de locuitori; în prezent se află în construcţie metrourile din Minsk, Gorki, Kuibîşev, Novosibirsk, Sverdlovsk Dnepropetrovsc; pentru alte oraşe ca Riga, Alma-Ata, Rostov pe Don, Odesa, Omsk, Celeabinsk, Ufa, Perm, Kazan se definitivează proiectele; în total într-un viitor nu prea îndepărtat 23 de oraşe sovietice vor dispune de acest mijloc modern şi rapid de transport.

CONSTANTIN CHIFANE-DRĂGUŞANI



PE LITORAL

ORIZONTAL: 1) Staţiunea tineretului de pe însoritul litoral 2) Altă perlă din şiragul derulat între Constanţa şi Mangalia — Loc predilect al plimbărilor pe malul mării 3) Nedoritul zilelor de plajă — Centru luminos — Marea cea galbenă a verii 4) Slip nr. 13! — Beneficiarul diret al razelor de soare — La ieşirea în larg! 5) Ridicat la malul apei — A da căldură 6) Sol reintors în miezul verii — Altă perlă a litoralului românesc 7) Deosebit de înzestrat — Îndemn la odihnă 8) Îţi aduce adesea marea în casă (abr.) — Bara din sport (pl.) — Întîlnită la ceas! 9) Prinsă de căţei — Ies la grămadă! — Apa care pierde urma! 10) Un spaţiu destinat jocurilor — Te-nsoţeşte prin ploaie 11) La jumătatea străzii! — Pasaj de parcurs (pl.) — Rupt la mijloc! 12) Perla de nord a litoralului românesc — Teren de întrecere

VERTICAL: 1) Oraşul-erou, punct de gravitaţie al vacanţelor estivale la mare — Turism, în cele din urmă! 2) Facilitează o bronzare uniformă şi fără arsuri (reg.) — Expusă la Teatrul de estradă 3) Rînduri-rînduri (sing..) — Văd pe la spate! — Nelipsit de pe litoral 4) Extremele ţărmului! — Şiragul de perle al Mării Negre, zestre de aur a turismului românesc 5) Ipsos... neprins de os! — Frumoasa din port — Opus la ei! 6) Parcat pe laterale! — Perioada de aur a tinereţii (petrecută la munte sau la mare) 7) O binecunoscută staţiune la Marea Neagră (2 cuv.) 8) Alt punct turistic de interes printre stelele litoralului — Bază de lansare în lumea mare 9) Tele! — Furnizori de evantaie multicolore — Printre curatele binefaceri ale odihnei la munte sau la mare 10) Lei... restituiţi! — Intervine în grup la avarii (abr.) — Din vară-n vară 11) Orizontul îndepărtat al mării (pl.) — Strălucitoare perlă turistică a litoralului... 12) ...şi cea care încheie şiragul de staţiuni de pe ţărmul românesc — Atracţia nr. 1 a litoralului românesc

Mărirea şi decadenţa artiştilor de cinema

Vittorio Taviani, unul din cei doi cunoscuţi şi apreciaţi fraţi regizori, povestea într-un recent interviu următoarele: „Cu mulţi ani în urmă, plecaţi din mica noastră urbe toscană spre Roma, la sosirea în Cetatea Eternă, eu şi Paolo am rămas surprinşi, într-o piaţetă, de figura unui ins care şedea pe trotuar şi cerea de pomană; avea în faţă o bucată de hîrtie pe care erau scrise cîteva cuvinte: **Ero artista di cinema**".

Despre un **fost** nume din lumea music-hall-ului povesteşte şi filmul **A CHORUS LINE** (1984, regia Richard Attenborough). Nu de mult, Cathy era vedeta spectacolelor în care apărea. Acum... acum aude că va avea loc o selecţie pentru cîteva locuri în ansamblul de dans al unei reviste care se va monta pe Broadway şi se prezintă şi ea. Sînt mulţi cei care se supun la dura probă a selecţiei, artişti talentaţi, dar, care, acum, nu (mai) au nume, ci doar numere. „Sînt dansatoare. Pot dovedi. Şi am nevoie de slujba asta. **Trebuie** s-o obţin" — îi spune regizorului spectacolului, care de altfel o cunoştea prea bine. „Dar e pentru ansamblu, nu-i pentru tine. Tu eşti altfel, eşti deosebită" — afirmă regizorul. „Nu-mi pasă. Sînt dansatoare. Lasă-mă să încerc, să arăt ce ştiu. De altfel, toţi sînt deosebiţi. Ia-mă sau dă-mi ceva aparte" — insistă Cathy. „Ai lucra şi 24 de ore pentru cîţiva cenţi?!..." „Exact".

Da, pentru a cîştiga cîţiva cenţi trebuie să munceşti din greu, să tragi ca un sclav la galere, cum se spune. Transpiraţia şi zîmbetul amar, de învinşi, îi însoţesc pe cei eliminaţi. Fiindcă dintre cei mai buni sînt aleşi cei „perfecţi". Cursa pentru un contract este şi de talent, dar şi de rezistenţă, de înverşunare, de tenacitate. Şi asta mai mult ca oricînd astăzi, cînd cinematograful este în acelaşi timp artă şi industrie, imaginaţie şi putere. Un adevăr axiomatic, pe care nimeni nici măcar nu încearcă să-l verifice sau să-l demonstreze, un adevăr ucigător, care mistuie cu lăcomie lumea spectacolului cinematografic.

NU-I NICI O AFACERE CA AFACEREA CU SPECTACOLE

În 1972, filmul **CABARET** a propulsat pe firmamentul celei de-a şaptea arte numele unui creator total — regizor, actor, coregraf, scenarist. L-am numit pe Bob Fosse, artistul care a surprins lumea cinematografică cu acest film, primul musical politic: arta filtrează realitatea, focalizează atenţia, se implică în istorie printr-o privire analitică, lucidă asupra ascensiunii fascismului în Germania. Fosse nu era un complet necunoscut, dimpotrivă, numele său reprezenta o garanţie pe Broadway, dar pentru film — chiar dacă lucra la Hollywood — încă de la vîrsta de 25 de ani — nu însemna acelaşi lucru. (Cinefilii cunosc, cu siguranţă, filmul său din 1969 **SWEET CHARITY**). Acum, pelicula-metaforă va fi învingătoarea detaşată, prin cele opt recompense, în competiţia Oscarului.

După doi ani, va regiza LENNY (cu Dustin Hoffman), subiectul fiind plasat tot în lumea, atît de dragă şi atît de cunoscută, a spectacolului de revistă, pentru ca, în 1979, Bob Fosse să revină spectaculos în atenţie printr-un zguduitor film, **ALL THAT JAZZ**, care păstrează caracterul analitic, angajant din **Cabaret**. Dar, de data aceasta, regizorul abandonează scena „lumii ca teatru" şi ne conduce în culisele show-ului, un univers fascinant prin demonicul care-l patronează. Dacă laitmotivul din **Cabaret** era „Money makes the world go rund", acum Bob Fosse îşi propune să analizeze relaţia dintre producători (cei care dau banii) şi creatori, sau, cu alte cuvinte care este statutul creatorului în lumea spectacolului marcat de miza financiară? Răspunsul regizorului (al filmului, implicit) este zdrobitor de crud: nimeni şi nimic nu contează în afară de **ban, de profit**. Chiar şi acel metaforic a crea înseamnă a muri puţin, cu fiecare rol, cu fiecare operă, şi-a pierdut po-



Liza Minnelli în „Cabaret"

ezia, farmecul. Fiindcă astăzi totul, în lumea artei, este afacere, este cifră. Filmul lui Bob Fosse este o radiografie pe două planuri: pregătirea spectacolului în sine şi spectacolul afacerilor. Filmul are ca punct de plecare un amănunt autobiografic: cu cîţiva ani în urmă, pe cînd monta o revistă pe Broadway, Fosse suferă un atac de cord. Producătorii (cei care datorită puterii financiare pe care o deţin, intervin chiar în actul creaţiei) se grăbesc să analizeze eventualele pierderi cauzate de acest „accident" al regizorului, mergînd pînă la a propune înlocuirea lui, chiar dacă se pierde calitatea artistică a spectacolului, numai ca întîrzierea premierei să nu se producă şi deci pagubele financiare să fie diminuate, sau chiar atenuate — mai ales dacă se fructifică jurnalistic şi povestea cu infarctul, pentru a atrage spectatorii (reclama plus amănuntul biografic egal bani!). Acest moment real din viaţa regizorului oferă story-ul filmului **All That Jazz**. Punctul culminant: operaţia pe cord deschis, montată în paralel cu întrunirea producătorilor care analizează „impasul" şi caută soluţii care să-i „coste" cît mai puţin. Mon-

tajul paralel are suspansul lui Alfred Hitchcock, dramatismul lui John Ford, violenţa lui Sam Peckimpah, umorul amar al lui Milos Forman, fiorul tragic al lui Luchino Visconti, profunzimea analitică devastatoare a lui Michelangelo Antonioni şi grotescul baroc al lui Federico Fellini. „It's no business like show business, like no business I know" — se aude din „off" vocea regizorului, iar pe ecran apare grupul celor care finanţează spectacolul socotind şi socotind, căutind profitul cu orice chip. Timp în care, chirurgul se uită la ceas, pe monitorul de control semnalele luminoase se răresc, bătăile inimii sparg timpanul. „Doamna albă cu coasa" — tînără, frumoasă, blondă, inundată de reflexele paietelor, ca o vedetă de musical — îşi face apariţia. „Bye, bye, life, bye, bye happiness, hello loneliness, I'm gonna' die, I think I'm gonna' die" — cuvintele izbucnesc pe acordurile muzicale ale numărului pe care trebuia să-l interpreteze regizorul-actor. Gata? Nu, chiar dacă o piesă s-a uzat, ea este înlocuită rapid, fiindcă „the show must go on!" Spectacolul se dezlănţuie, are succes, toţi se felicită, businessmenii sînt fericiţi, aplauzele şi ovaţiile înseamnă bani, ce importanţă are faptul că vreun actor îşi mai şterge pe furiş o lacrimă, numai cei vii mai contează. La clinică, semnalele luminoase pe monitor se opresc, fermoarul la sacul de plastic în care se află defunctul regizor este tras cu putere. Acum e gata. Filmul. Lumea spectacolului însă este „o viaţă fără de moarte", este o caracatiţă în permanentă mişcare după pradă — glorie, faimă, bani, chiar dacă toate acestea se obţin cu „a muri puţin". Fiindcă, totuşi în primul rînd...

CINEMATOGRAFUL ESTE INDUSTRIE

Şi ca orice ramură industrială supusă legii implacabile a investiţiei şi a profitului, nici el nu este ocolit de „răul specific": conflictul dintre „majors" (marile companii producătoare) şi producătorii (modeşti financiar) independenţi, migraţia de talente (atrase şi de numărul „biletelor verzi"), inflaţia şi falimentul, opulenţa şi şomajul etc. Şi în acest sector industrial sînt unii care au reuşit, şi-au fructificat şansa (care li s-a ivit, cînd li s-a ivit) şi alţii care — încă — o aşteaptă cu disperare. Şi parcă nici nu-ţi vine să crezi că



există şi aşa ceva, cînd, zilnic, răsfoind publicaţiile (mondene, în special), te izbesc ştiri de felul: Catherine Deneuve şi Alain Delon, după ce au investit cîteva milioane în industria de parfumuri şi-au lansat pe piaţă ultimul produs din gama care le poartă numele; Silvester Stallone a plătit 20 de milioane fostei soţii Sasha, la pronunţarea divorţului (şi de atunci a mai divorţat încă o dată); Paul Newman, realizînd într-un singur an 24 de milioane beneficiu în urma publicităţii la o serie de sosuri, îi investeşte în binefaceri, apărînd „cauze pierdute"; pentru sustragere de la plata impozitelor, fiscul a reţinut mai multe tablouri (unele aparţinînd unor maeştri de acum 300 de ani), în valoare de cîteva zeci de milioane, din colecţia particulară a Sophiei Loren; Victoria Principal donează 1,5 milioane pentru îngrijirea copiilor rămaşi handicapaţi de pe urma poliomielitei (boală de care a suferit şi ea în copilărie); Joan Collins investeşte enorm într-o casă de modă pe care o conduce, iar Elizabeth Taylor oferă 10 milioane cercetătorilor care studiază maladia SIDA (nu poate uita că Rock Hudson a fost prieten de familie); Robert Redford şi Jane Fonda şi-au investit o mare parte din cîştiguri în înfiinţarea unor companii producătoare (WILDWOOD ENTERPRISES şi EYEWITNESS) care să sprijine actorii şi regizorii independenţi în realizarea operelor lor (ca odinioară Francis Ford Coppola şi George Lucas, rampele de lansare pentru Steven Spielberg, Mel Brooks, Peter Bogdanovich, Woody Allen...). Şi lista ar putea continua la nesfîrşit. Dar aceasta ar fi doar o faţă (în culori) a lumii filmului, fiindcă, din păcate, mai există şi altele, printre care cea amintită la început:

FAŢA ÎNTUNECATĂ A LUMII SPECTACOLULUI

Da, „the dark side of show's world", pentru că un actor şomer este aidoma unei păsări fără aripi, căreia i s-a interzis momentul de farmec: zborul. Or, cine cunoaşte faptul — unul din multitudinea de aspecte sub care se manifestă în lumea atît de zbuciumată, invidiată şi extrem de agitată a filmului — deci, cine, cîţi cunosc faptul că, în spatele fastului, al luxului şi splendorilor unui festival (de pildă, cel de la Cannes, renumit în lumea-ntreagă), se „ascunde" un alt decor, deloc atrăgător, dar mai dramatic, mai şocant prin realismul său? „Zidul şansei". Denumirea aceasta este cunoscută de actorii şomeri, care, zi de zi pe parcursul manifestărilor festivaliere, îşi „expun" aici, ca-ntr-o expoziţie de stradă, fotografiile lor, însoţite de fişa artistică, în speranţa că-i va vedea vreun impresar şi vor găsi un angajament. Speranţa, de fapt, că li se va ivi şi lor şansa pe care s-o fructifice, că vor înceta să mai fie un număr şi vor deveni un NUME.

Sînt numeroşi cei care, în fiecare dimineaţă, se înghesuie la birourile de angajare ale companiilor artistice, puse la dispoziţia lor pe timpul festivalului. Actorii tineri vin să-şi depună „candidatura" pentru vreo eventuală figuraţie, un mic rol sau chiar un spot publicitar. Ei numesc acest zid „zidul ruşinii". Astfel, o tînără actriţă americană de 28 de ani, Peggy Marlow, care a debutat pe scena unui teatru la vîrsta de 4 ani, la

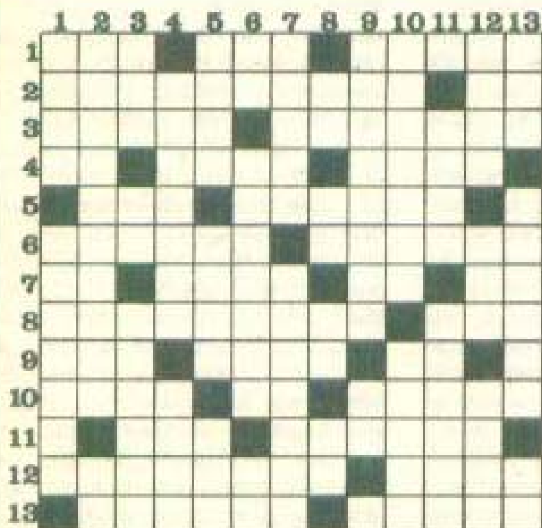
Minneapolis, apoi a absolvit, la 18 ani, cursurile de artă dramatică, nu pierde speranţa de a obţine un rol mare: „Mulţi dintre tinerii noştri contemporani şi-au pierdut adevăratul simţ al vieţii, căutîndu-l în consumul dezlănţuit de droguri, în alcool şi erotism, căutînd fericirea, însă rezultatul este o tristeţe profundă, un vid în suflet, uneori disperarea. Eu mă încăpăţînez să caut fericirea în munca de actor, pentru care m-am pregătit. Cred că am dreptul să pretind aşa ceva în meseria asta, fiindcă m-am măsurat cu mari actori străini, pe care i-am deprins cu stilul englez de interpretare". Peggy a obţinut pînă acum doar roluri nesemnificative în cîteva filme — printre care **„AU NOM DE TOUS LES MIENS"** de Robert Enrico. Dar visul ei este de a turna „într-un Zeffirelli", de exemplu. A luat pulsul mulţimii de pe croazetă cînd a participat la cîteva „şedinţe" ca fotomodel, la cererea televiziunii. În puţine minute a fost înconjurată de sute de persoane convinse că o recunosc. Peggy le-a



făcut jocul şi a semnat autografe, cu un surîs puţin amar. Pentru a întîlni producătorii — cei care manevrează starurile şi se vor inabordabili — trebuie să te faci remarcat. Dar tînăra actriţă refuză toate compromisurile, nu apreciază starletele seminude care se oferă haitelor de fotografi. Cu privirea sa profundă şi voluntară, cu un fizic atrăgător, Peggy nu trece chiar neobservată. Dar, pentru ea, asta nu-i decît o problemă de decor, principala calitate fiind „talentul de actriţă". Povesteşte neplăcerile acestei dure meserii de debutantă, în special cînd, după ce obţinuse o întrevedere la o casă de producţie, a trebuit să respingă avansurile unui producător, sau cînd, convocată de un altul, i s-a propus un „mare" rol într-o producţie pornografică HARD...

Dacă Peggy, ieri — cadru didactic, azi — actor şomer, reuşeşte să se impună, ea va face parte din cei 10 actori şomeri din 200 care obţin un rol şi astfel ies din anonimat. Dar pentru cît timp? Nimeni nu poate răspunde exact la această întrebare. Fiindcă, vorba aceea crudă ca adevărul pe care-l face cunoscut: „It's no business like show business, like no business I know".

DAN GERARDI



MAMA

ORIZONTAL: 1) Fiica lui Minos, regele Cretei şi mama lui Milet — Divinitate celtică, mesageră a zeiţei Frigga, socotită mamă a neamului omenesc 2) Mama lui Meleagru şi soţia lui Eneu — Tăiat la capete! 3) Înşiruiri de nume — Alinare 4) Limitele lui Uranus! — Incursiune — Nimfă, mama lui Teucru, primul rege al Troiei 5) Croială la mijloc! — Fiul nimfei Liriope, ce a fost schimbat într-o apă, îndrăgostit de propriul chip 6) Plini de tărie în faţa greutăţilor — Bulboană 7) Leda! — Nimeni (trans.) — Egle... fără inimă! — Zina! 8) Mama lui Iason, comandantul argonauţilor — Fiica lui Cadmos şi soţia lui Atlant, una din zeiţele mării 9) Bulboană în Banat — Mama uriaşilor Atlas şi Prometeu — Nul, sec! 10) Mama tuturor şi a naturii în mitologia egipteană — Din inimă! — Mama centaurului Chiron 11) Tip de automobil american — Împreună cu sora sa, Electra, şi-au ucis mama, pe Clitemnestra, răzbunîndu-şi tatăl, pe Agamemnon 12) Zeiţa tăcerii la romani — Copil 13) Nimfă italică, mama lui Latinus, regele Latiumului — Presă de vii

VERTICAL: 1) Zeul Apollo, fiul lui Zeus şi al Latoniei, în mitologia etruscă — Cîntată de toţi 2) Soră a Electrei, fiica Clitemnestrei — Nume avocalic! 3) Mama vînturilor în mitologia greacă — Mama lui Epaf, fiu al lui Zeus — Soţia lui Odin, mamă a neamului omenesc la scandinavi 4) Copii fără de mamă — Un metru cub de lemn 5) Mama tuturor celor însufleţiţi, în mitologia greacă — Masă de seară — Inima lui Doris! 6) Număr limitat! — Ca o mamă iubitoare (masc. pl.) — Ochiul din faţă! 7) Fără picioare (fem.) — Una din cele 50 de fiice ale lui Danaos, soţia lui Poseidon şi mamă a lui Nauplie 8) Isis! — Sfîrşitul lui Meleagru... în scrum! — Femeia de la ceas! — Ca o mamă vitregă (inv.) 9) Mama lui Ulise, moartă de durere pentru fiul său — La capetele nopţii! 10) Numele Electrei, înainte de a fi schimbat de Homer — A deveni mamă 11) A porni în lume — Epitet atribuit zeiţei Diana, protectoarea maternităţii 12) Mama lui Teseu, ajunsă sclava prea frumoasei Elena — Nave extraterestre (abr.) — Compact 13) Zeiţa nenorocirilor şi a răzbunării, la greci — Nimfă iubită de Apollo, preschimbată în lotus — Parce!

„EFECTUL BUMERANG" al militarizării cosmosului

Cursa înarmărilor, în special a celor nucleare, evoluția aberantă a puterii de distrugere, extinderea razei de acțiune a factorului militar de la spațiul terestru, maritim și aerian în Cosmos au creat o situație deosebit de gravă pentru destinul omenirii. Experiența istoriei a arătat, indubitabil, că, pe măsură ce cresc arsenalele militare, se amplifică pericolul ca acumulările de putere distructivă să formeze la un moment dat și din cauze incontrolabile „masa critică" ce provoacă detonarea ei. Această amenințare se repercutează asupra întregii planete și vizează toate domeniile de activitate.

Odată declanșată era cosmică, explorarea spațiului extraatmosferic, crearea de stații orbitale complexe, lansările de sateliți ș.a. sînt receptate tot mai des ca evenimente obișnuite ale vieții cotidiene. De la începuturile sale, cucerirea Cosmosului a îmbrăcat, însă, un caracter dualist, cercetările în scopuri pașnice fiind concurate și depășite de cele cu aplicații militare. Cercetarea militară spațială poate determina nu numai apariția, ci și dezvoltarea și proliferarea unui sistem de arme cosmice greu controlabil și care ar amplifica imprevizibil amenințările de confruntare și război, inclusiv nuclear. Există, deci, riscul ca spațiul să repete, la altă scară și în alte condiții cariera de nejustificat a atomului a cărui aplicare pașnică este incomparabil depășită de utilizarea în scopuri militare. Apare cu totul paradoxal și intolerabil ca, în timp ce omenirea este confruntată cu o gravă și persistentă criză energetică, forța inepuizabilă a atomului să fie încătușată în 55 000 de încărcături nucleare capabile să transforme planeta vie într-un pustiu radioactiv.

Folosirea în scopuri pașnice a spațiului extraatmosferic ridică, la rîndul ei, o serie de probleme practice. Deși este considerat de marea majoritate a statelor ca un bun comun al întregii umanități, Cosmosul continuă să fie utilizat numai de un grup restrîns de „puteri spațiale". În absența unor reglementări pentru folosirea sa rațională, au loc numeroase lansări cu consecințe negative asupra mediului ambiant, inclusiv a existenței pericolului de contaminare radioactivă a teritoriului a numeroase state, dat fiind faptul că unii sateliți sînt prevăzuți cu surse de energie nucleară.

TENDINȚE ÎN MILITARIZAREA COSMOSULUI

Într-un studiu al S.I.P.R.I. se arată că, la numai un an după lansarea primului satelit artificial (1957), au început să fie plasați pe orbite circumterestre sateliți cu utilizări militare. Dacă în 1960 au avut loc 14 lansări, în 1967 ele se ridicaseră la 106. În perioada care a urmat după 1967, lansările de sateliți în scopuri militare s-au menținut la cote foarte ridicate, aproximativ 100 anual, experții apreciind că din totalul sateliților ce se lansează 70—80 la sută au finalități militare. Potrivit institutului menționat, în intervalul 1958—1986 au fost lansați 2314 sateliți cu utilizări militare, dintre care 1320 de sateliți cu diferite misiuni de recunoaștere și 994 cu alte destinații, în această categorie înscriindu-se și circa 60 de sateliți de luptă. De la un an la altul, folosirea Cosmosului în scopuri militar-strategice a căpătat o tot mai mare pondere. În acest sens, specialiștii consideră că informațiile strategice vitale sînt obținute pe cale cosmică în proporție de 98 la sută și numai 2 la sută prin alte mijloace. Se invocă, de asemenea, că cea mai scurtă distanță de lovire a oricărui punct de pe glob se obține din Cosmos. Dacă pentru a atinge ținta o rachetă balistică intercontinentală trebuie să străbată circa 6 000 km, pentru un proiectil lansat de pe o orbită joasă ea ar fi de numai 200 km. La aceasta se adaugă și elementul surpriză întrucît timpul scurt în care se parcurge distanța de la lansare la obiectiv face extrem de dificilă dacă nu imposibilă luarea de contramăsuri.

Încă de la sfîrșitul deceniului al șaptelea a devenit evident că este posibilă apariția unui teatru de acțiuni militare extraatmosferice, dezvoltarea armamentelor strategice — în special a rachetelor balistice intercontinentale — constituind un stimul puternic pentru utilizarea spațiului cosmic în scopuri militare. Alături de tehnica de luptă, o mare atenție a fost acordată aparaturii de detectare, în cadrul acesteia sateliții de cercetare fotografică ocupînd un loc central. Cu ajutorul acestor sateliți se obțin imagini de mare acuratețe care sînt transmise la sol prin mijloace radio sau prin introducerea fotografiilor în capsule care sînt aduse pe Pămînt de mici rachete. Performanțele fotografiilor (în domeniul militar) făcute din Cosmos au avut o evoluție impresionantă. Deși nu s-au comunicat date oficiale în această privință, specialiști apreciază că, dacă inițial pe înregistrările fotografice cosmice se puteau distinge detalii cu dimensiuni sub 40 metri, ulterior s-a ajuns la identificarea unor detalii de 20 metri, 10 metri, pentru a se înregistra, în prezent, valori sub 15 centimetri.

În cadrul programelor de militarizare a Cosmosului, o direcție bine conturată o constituie realizarea de mijloace antisatelit plasate în spațiul extraatmosferic. În acest scop, s-au conceput și experimentat sateliți antisateliți (numiți și „sateliți ucigași") care se apropie de țintă și după identificare o distrug. Se afirmă că experimentarea unor sateliți de interceptare-distrugere a început cam din 1968. Realizarea armelor antisatelit, tendința de a le perfecționa au provocat luarea de contramăsuri. Astfel, se urmărește dotarea sateliților cu mijloace de protecție împotriva unor efecte de lumină care le-ar putea avaria. Pentru că pierderile de sateliți n-ar putea fi totuși evitate se studiază posibilitatea lansării pe orbite îndepărtate dincolo de 30 de km a unor sateliți de „rezervă" sau „sateliți întunecați". Aceștia, fiind dotați cu o carcasă care îi protejează împotriva undelor radar, sînt mai greu sau chiar

imposibil de descoperit. La nevoie, printr-o comandă dată de la sol, „sateliții întunecați" sînt transferați pe orbitele de pe care urmează să-și îndeplinească misiunile. Există, de asemenea, posibilitatea de a plasa focoase nucleare în acești sateliți de „rezervă" constituindu-se astfel stocuri atomice la înălțimi foarte mari de unde apoi să fie întrebuințate prin surprindere. Sînt analiști care apreciază că un conflict de amploare ar începe, inevitabil, prin acțiuni îndreptate împotriva sateliților militari și adversarului. S-ar realiza o așa-numită „lovitură de orbire", care să scoată din funcțiune, în primul rînd, acele mijloace cosmice ale oponentului care ar putea să împiedice atacul. Această posibilitate generează prin ea însăși mari pericole. Teama că adversarul ar putea executa o „lovitură de orbire" poate duce la acțiuni catastrofale pentru omenire.

S.D.I. SCUT SPAȚIAL?

În 1983 s-a proiectat o nouă etapă în militarizarea Cosmosului, în care se are în vedere crearea mijloacelor și utilizarea spațiului extraatmosferic pentru desfășurarea unei bătălii strategice. Denumit oficial „Inițiativa de apărare strategică" (Strategic Defense Initiative — S.D.I.) sau metaforic „războiul stelelor", acest program lansat de președintele Reagan survine într-o situație în care cursa înarmărilor nucleare se înscrie în noi parametri calitativi și cantitativi. „Scutul spațial", ca și alte proiecte militare spațiale nu ar face decît să accelereze cursa înarmărilor, imprimîndu-i a patra dimensiune — cosmică — după cea terestră, maritimă și aeriană. O asemenea evoluție ar spori considerabil riscurile de confruntare și război, competiția militară spațială adăugînd un rezervor uriaș de primejdii amenințătoare deja arhisuficiente generate de armele nucleare și convenționale. Nu există nici un indiciu sigur că S.D.I. ar putea duce la perimarea și, deci, la dezafectarea arsenalelor nucleare. Programul ar necesita, potrivit autorilor săi, minimum 25 de ani, interval în care potențialul nuclear ar putea căpăta noi proporții. În schimb, evenimentele demonstrează că arenele nucleare pot fi reduse prin acorduri corespunzătoare. Trebuie, așadar, perseverat tocmai pe această cale pentru negocierea unor tratate care să interzică armamentele atomice de toate categoriile. Or, amplasarea fortificațiilor spațiale nu numai că ar împiedica această perspectivă, dar ar și stimula competiția înarmărilor atomice, S.D.I. implicînd ca element fundamental mijloacele militare nucleare. În aceeași ordine de idei, aplicarea S.D.I. ar determina o nouă și agravantă escaladare a cheltuielilor militare. Potrivit unor estimări oficiale, „scutul spațial" ar costa peste 1 000 miliarde dolari. Spre comparație, să menționăm că proiectul „Manhattan" (crearea bombei atomice) a costat 10 miliarde dolari, iar programul „Apollo", care a dus la primii pași pe Lună — 100 miliarde dolari. Cercetările în domeniul militaro-spațial au și consumat numai în S.U.A. 291 miliarde dolari în perioada 1970—1984. Prin natura lucrurilor, exacerbarea alocațiilor militare ale Statelor Unite ar determina urcarea generală a bugetelor de înarmare, ceea ce ar duce la alte amputări drastice ale fondurilor consacrate dezvoltării economice și progresului social. Nu încape îndoială că sporirea exagerată a cheltuielilor militare ale marilor puteri ar exercita o presiune ridicată asupra alocațiilor de apărare ale tuturor statelor, în primul rînd ale țărilor din cele două blocuri militare, NATO și Tratatul de la Varșovia. De asemenea, S.D.I. se anunță ca un sistem extrem de complicat și de sofisticat. Conform datelor furnizate de oameni de știință americani, „scutul spațial" implică amplasarea a sute de sateliți, unii de observație și detectare, alții dotați cu aparatură laser și arme cinetice, mii de arme antirachetă, o impresionantă „armada" electronică a cărei punere în acțiune ar fi subordonată deciziei, aproape instantanee, a computerelor. Intervenția omului pare, deci, a fi exclusă cu desăvîrșire. Ca urmare, de la hotărîrea asupra destinului omenirii tocmai omul este lăsat de-o parte. Ce s-ar întîmpla, de exemplu, dacă unul din sutele de sateliți ai programului S.D.I. ar exploda ca urmare a unei defecțiuni — se întreba autorul unui articol apărut în revista „Political Affairs". În acest caz, arată publicația americană, computerul care controlează sistemul militar respectiv, neputînd stabili că în realitate este vorba de o explozie accidentală ar comanda „atac". O dată declanșat conflictul nu va mai fi posibilă nici o corecție. Niciodată — continuă revista — programatorii nu pot avea certitudinea eliminării tuturor erorilor posibile de computer. Într-adevăr, cercetătorul John Bakus de la compania I.B.M. afirma că programul computerelor nu va putea fi niciodată testat într-o situație apropiată de varianta reală. El va fi utilizat, deci direct doar într-o situație de criză. Există astfel o primejdie enormă ca unele erori de programare să declanșeze începutul unui „război al computerelor". Experții atrag atenția asupra împrejurării că, nu de puține ori, lumea a fost adusă în pragul catastrofei de diferite erori comise de computere. În acest sens, buletinul „Defense Monitor" aparținînd Centrului american pentru informații privind apărarea, dezvăluie că între 1977—1984, sistemul de avertizare nucleară a S.U.A. a dat 20 784 alarme false. Odată sistemul declanșat — menționează buletinul american — oamenii nu vor mai avea timpul de a lua o decizie. Automatizată la maximum, lansarea rachetelor va avea loc în funcție de datele furnizate de sistemul de avertizare, „a cărui funcționare poate fi supusă totdeauna erorii". În aceeași ordine de idei, profesorul Kosta Tsipis, de la institutul de tehnologie din Massachusetts, afirma categoric: „Un astfel de sistem (S.D.I. — nn) nu va fi niciodată eficient și etanș. Statele Unite se vor ruina pentru nimic. Proiectul nu este decît o enormă farsă, întrucît în loc să se pună capăt cursei înarmărilor, detronînd rachetele nucleare, cum s-ar putea înțelege, programul este de natură să determine o nouă escaladare a înarmărilor și mai amenințătoare, de astă dată în Cosmos, deasupra capetelor noastre, cu încărcături atomice vehiculate și de la dreapta și de la stînga". În fine, în alte concluzii ale cercetătorilor din domeniul testării tehnologiilor de vîrf se spune: „toate aceste proiecte (din cadrul S.D.I. — nn) ridică probleme tehnice încă nerezolvate. Toate vor costa probabil trilioane de dolari. Toate violează unul sau mai multe tratate internaționale existente. Toate sînt extrem de vulnerabile. Toate pot fi anihilate de o serie de rachete ofensive și din acest motiv vor impulsiona cursa înarmărilor în domeniul armelor ofensive. Dacă vor funcționa, armele pe care le implică vor fi mai eficiente ca arme ofensive decît ca arme defensive. Deosebit de periculos se anunță faptul că ele vor putea rupe echilibrul din domeniul armamentelor, ceea ce ar putea duce la declanșarea războiului nuclear. Va fi necesar un efort de cercetări de mulți ani pentru a obține rezultate cît de cît convingătoare în legătură cu eficiența militară a programului de înarmări spațiale, cunoscut sub numele de „războiul stelelor".

FOLOSIREA TEHNICILOR SPAȚIALE ÎN SCOPURI PAȘNICE

Experiențele de pînă acum evidențiază într-adevăr unașele avantaje ale folosirii pașnice a tehnicilor spațiale. Sateliții au permis, astfel, perfecționarea lucrărilor cartografice, ajutînd la stabilirea unor hărți de o mare exactitate și aduse la zi. S-a observat că „fizionomia" Terrei este schimbătoare. Cutremurele de pămînt, erupțiile vulcanice, alte calamități naturale fac ca numeroase hărți să devină caduce într-un teren scurt, neajuns pe care fotografiile spațiale îl pot remedia rapid și în întregime. Cercetările spațiale au permis, totodată, sudarea sau obținerea unor metale în condiții de imponderabilitate, deosebit de utile pentru dispozitive electronice și optice perfecționate. Realizări remarcabile au fost dobîndite în industria telecomunicațiilor, care înregistrează un veritabil „boom". O semnificativă experiență s-a făcut prin sistemul de sateliți COSPAS-SARSAT, care a permis salvarea a peste 600 de vieți omenești în urma unor accidente petrecute pe mări și oceane ca și în spațiul aerian. Navele maritime folosesc sateliți de telecomunicații în cadrul acordului internațional INMARSAT, la care au aderat peste 40 de țări. Cercetările spațiale pot aduce servicii considerabile și meteorologiei. Sateliții meteo avertizează asupra unor fenomene precum formarea taifunurilor sau cicloanelor; sateliții ecologici detectează imediat incendiile de pădure, iar „patrulele solare" supraveghează erupțiile de pe marele astru. Specialiștii consideră realizabilă pe termen scurt prevederea seismelor cu ajutorul tehnicilor spațiale studiind relația dintre deplasările scoarței terestre și fenomenele ionosferice.

Astfel de succese sînt abia la început, dar oamenii de știință sînt unanimi în a aprecia perspectivele strălucite ale științei și tehnologiei spațiale pentru dezvoltarea civilizației și culturii umane. Această perspectivă este, însă, serios îngrădită, dacă nu întunecată de cursa militarizării cosmice. Ea abate cuceririle științei și tehnologiei de la obiective civile, deturnîndu-le pe „orbite" militare. Navetele spațiale americane bunăoară au fost și se prevede a fi folosite și pentru misiuni secrete legate de pregătirea „războiului stelelor". Stația orbitală, ce va fi lansată pe orbită la mijlocul deceniului viitor, este amenințată de aceeași soartă. Departamentul american al apărării și-a declarat intenția de a prelua o parte importantă din misiunile stației orbitale, care ar urma să fie utilizată ca platformă pentru aprovizionarea instalațiilor militare incluse în proiectul „scutului spațial", ca și pentru misiuni de recunoaștere și de dirijare a acțiunilor în caz de conflict.

Competiția militară spațială restrînge drastic participarea majorității statelor la explorarea și folosirea pașnică a Cosmosului. Numeroase cercetări și activități spațiale rămîn din același motiv acoperite de cel mai strict secret, ceea ce împiedică extinderea cooperării internaționale în utilizarea civilă a spațiului extraatmosferic. Un tratat internațional elaborat sub egida O.N.U. ar înlătura asemenea obstacole și ar deschide un cîmp larg, practic nelimitat, colaborării între toate statele în cercetarea spațială și în fructificarea pașnică, economico-socială a acestei investigații. Reprezentanții unor puteri spațiale consideră că ar fi nerealist să se vorbească despre accesul tuturor statelor, inclusiv al țărilor în curs de dezvoltare la operațiunile științifice și tehnologice, avînd în vedere lipsa de mijloace tehnice și financiare, precum și faptul că aceste state sînt confruntate cu alte probleme de natură economică și socială. Abordarea apare simplistă și neconformă realităților. Țările în curs de dezvoltare din Asia, Africa și America Latină ar beneficia de resurse adecvate, dacă nu ar fi antrenate în cursa înarmărilor la care participă cu un tribut de 200 miliarde dolari pe an și dacă nu ar fi jefuite prin practici discriminatorii, protecționiste, ca și prin dobînzile cămătărești, care le-au ridicat datoriile externe la peste 1 000 miliarde dolari.

Fapt curios dar explicabil, militarizarea Cosmosului a scăpat o anumită perioadă atenției opiniei publice internaționale, cu toate că activitățile militare în spațiul extraatmosferic se desfășoară de două decenii. Rezultatele spectaculoase și încurajatoare pentru progresul civilizației umane obținute în cucerirea pașnică a Cosmosului au estompat în bună măsură amploarea, intensitatea și periculozitatea activității pe plan militar în spațiu extraterestru. Reliefînd senzaționalul realizărilor cosmice și menținînd secretul asupra complexelor activități spațiale cu caracter militar, unele mijloace de informare în masă au putut ascunde timp îndelungat enormele primejdii ale militarizării Cosmosului pentru civilizația umană. De aceea, mass-mediei de pretutindeni le revine misiunea de a informa corect și obiectiv opinia publică atît asupra progreselor înregistrate în explorarea pașnică a Cosmosului, cît și a marilor pericole pe care le generează militarizarea spațiului extraatmosferic. Este nevoie ca anumite mijloace de propagandă occidentală să renunțe cu desăvîrșire la prezentarea denaturată a acțiunilor militare în Cosmos, interpretate deseori ca „necesare pentru restabilirea echilibrului strategic" ori pentru „compensarea" unor pretinse asimetrii în balanța forțelor din cele două blocuri militare.

Se impune, așadar, o abordare nouă și în domeniul spațiului cosmic, dosar care se încadrează în ansamblul problemelor privind dezvoltarea, dezarmarea și securitatea internațională, de unde imperativul unei analize complexe și de perspectivă, care să asigure accesul la explorarea Cosmosului ca bun al întregii omeniri, în conformitate cu interesele fundamentale ale fiecărui stat.

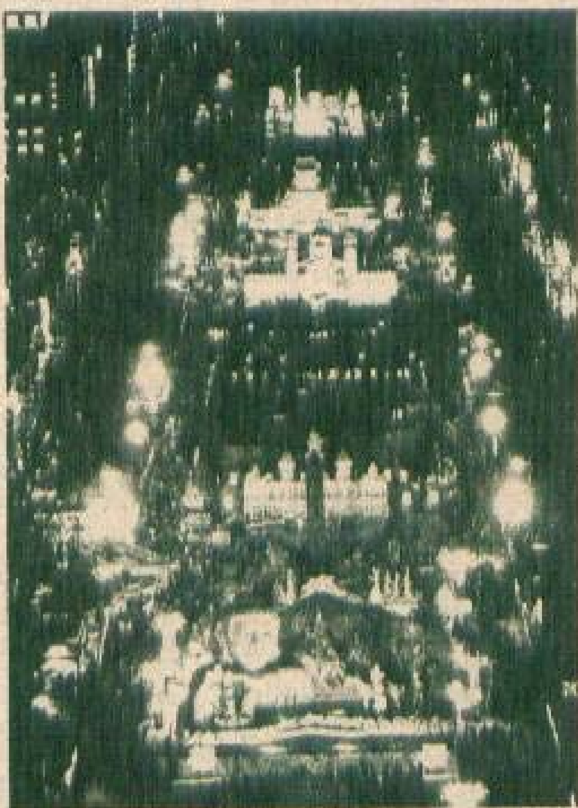
ȘTEFAN CÂRJĂ

Mozaic tehnico-științific

☐ **Combustibil.** Specialiști japonezi au demarat construcția a patru instalații pentru transferul și păstrarea unui amestec de înaltă consistență format din apă și cărbune. Sînt deja finalizate lucrările la două instalații de producere a respectivului amestec praf de cărbune și apă într-o anumită rețetă, împreună cu un sistem pentru îndepărtarea cenușii. Testele de performanță arată buna lui comportare drept combustibil pentru cazane.

■ **Sortator automat.** Un inventator francez a realizat un aparat ce poate tria fructele după mărime și culoare, deci, după gradul de maturitate, într-un ritm de cinci pînă la 10 bucăți pe secundă. Acest sortator automat are în componența sa o cameră video și un sistem de stocare a imaginilor pe bază de microprocesor. În timpul lucrului, mîna automată acționează conform deciziilor transmise de memoria computerului.

Fapt divers pe mapamond

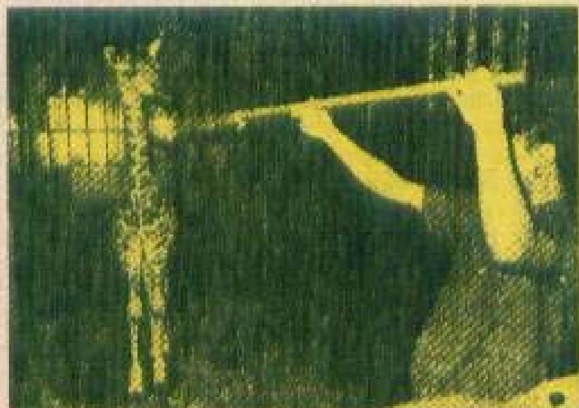


● Sapporo, important centru cultural din Insula Hokaido–Japonia, este gazda renumitului Festival Anual al Zăpezii, manifestare în cadrul căreia sînt prezentate cele mai diverse creații de sculpturi în zăpadă și gheață, opere de artă efemere care încorporează multă muncă, măiestrie și talent.



● „Thang Long" – Zmeul care se înalță – este numele celui mai mare pod din Asia de sud-est, cel care face legătura între malurile Fluviului Roșu la nord de Hanoi (R.P. Vietnam).

Construit pe două niveluri, el poate fi traversat la o înălțime amețitoare, pe benzi diferite, de autocamioane, trenuri și biciclete. Podul măsoară 5,5 km.



● Zoologii de la Grădina zoologică din Berlin (R.D.G.) s-au văzut obligați să crească artificial un pui de girafă rămas orfan. Problema? „Micuța" (cum a fost botezată) de patru săptămîni, extrem de sperioasă și susceptibilă, nu lăsa pe nimeni să se apropie. Supraviețuirea ei în lipsa mamei era incertă, dar după 36 de ore de încercări continue, răbdătoare și pline de tact „Micuța" a putut fi păcălită și hrănită cu un polonic cu coadă lungă. „sistemul" acesta de hrănire cu lapte durînd 2 luni.

● Pe Bulevardul Leningrad din Moscova s-a deschis o cafenea cu program non stop. În afară de programul prelungit, particularitatea și noutatea le constituie faptul că programul artistic este asigurat la orice oră de consumatori; artiști amatori și profesioniști care frecventează cafeneaua cîntă la pian, la ghitară, vocal sau prezintă alte momente artistice, fără o regie sau un scenariu prealabile.

● La Moscova a fost înființat un serviciu telefonic inedit care va sta permanent la dispoziția locuitorilor marii metropole. În schimbul unei taxe de 2 ruble pot fi solicitate orice fel de consultații juridice.

● La Madrid sau în oricare mare oraș al Spaniei cine vrea să fie sigur că o scrisoare sau un pachet ajunge repede la destinație nu le încredințează serviciului de poștă tradițional. De cele mai multe ori expeditorul apelează la un „mesajero" motorizat, pentru că încrederea în poșta spaniolă a dispărut „ca zăpada sub razele calde ale soarelui", cum plastic se exprima un reporter.

Încă din 1977 s-au găsit amatori deveniți între timp concurenți ai „Poștei ca un melc". S-au înființat astfel primele 12 oficii de poștă prin mesageri, iar în decurs de 10 ani numărul acestora a crescut la 500. Cîteva mii de „mesajeros" sînt angajați în această afacere, se pare, destul de rentabilă.

Destinul unui document

În toamna anului 1940, după două decenii de luptă consecventă împotriva politicii revizioniste, devenită primejdios de agresivă după instaurarea regimului nazist în Germania (30 ianuarie 1933), România a fost aruncată în orbita Berlinului, ca urmare a izolării ei politice și militare, generată de evenimentele ce s-au succedat în Europa din august 1939 pînă în august 1940. După realizarea Marii Uniri în anul 1918, obiectivul fundamental al politicii externe a României fusese apărarea independenței naționale și a integrității teritoriale a statului unitar, făurit prin lupta și jertfele întregii națiuni române. Acțiunile statelor fasciste și revizioniste constituiau, evident, o amenințare pentru România și ea a militat statornic pentru stăvilirea politicii de expansiune și agresiune a Germaniei hitleriste și Italiei fasciste, secondate de aliații lor, în primul rînd Ungaria horthystă. În septembrie 1940, România era abandonată de puterile în al căror concurs ar fi putut spera („Ne considerăm complet izolați și lipsiți de sprijinul material și politic al oricărei puteri străine" evalua situația, la 26 august 1940, Secția operații din Marele Stat Major român).

Integrarea României în sfera de dominație a Reichului nazist s-a făcut împotriva voinței și intereselor poporului român. Era firesc, așadar, ca în rîndurile acestuia să se intensifice starea de spirit antifascistă, care, pe măsura manifestării consecințelor nefaste ale știrbirii suveranității naționale de către Germania hitleristă să se manifeste tot mai viguros. Partidul Comunist Român a fost cel dintîi partid politic din țara noastră care a denunțat regimul de dictatură, instaurat în umbra baionetelor Wehrmacht-ului; el a elaborat un program de unire a tuturor forțelor națiunii române, expus în Platforma-program **Lupta poporului român pentru libertate și independență națională**, (6 septembrie 1941) primul document programatic, întocmit de un partid comunist dintr-o țară ocupată sau controlată de Reichul nazist.

Factorii de conducere ai Germaniei hitleriste nu-și făceau iluzii asupra adevăratelor sentimente ale poporului român: îl știau ostil oricărei colaborări cu Reichul nazist și de aceea înțelegeau că trebuie să-l supravegheze îndeaproape.

O amplă rețea de servicii de spionaj hitlerist au acoperit România: militari, diplomați, ziariști, oameni de afaceri, membri naziști ai grupului etnic german din România, cu toți spionau și întocmeau rapoarte despre situația din țara noastră, relevînd cu toții că poporul român era profund și unanim ostil Germaniei naziste care contribuise decisiv la amputările teritoriale suferite de țara noastră în vara anului 1940, împinsese România în războiul antisovietic și-i jefuia bogățiile.

Pe măsura intensificării mișcării de rezistență antihitleristă din România, s-au înmulțit și rapoartele acestor reprezentanți sau agenți ai Reichului. Despre demersul unuia dintre ei, aflăm dintr-o însemnare din 16 octombrie 1944 făcută în jurnalul său de Rudolf Semmler, secretarul lui Joseph Goebbels, ministrul propagandei. Acesta, ostil ministrului de externe Joachim von Ribbentrop (al cărui post îl rîvnea) îl prezenta — ceea ce nu era lipsit de adevăr — drept un incapabil pe șeful diplomației Reichului. Drept exemplu al incapacității lui Ribbentrop, Goebbels i-a relatat lui Semmler următorul episod: „În mai 1944, un memorandum despre evenimentele politice care aveau să se desfășoare probabil în România a fost întocmit de un expert economic care lucra în afaceri de petrol la București și care, de ani de zile, studiase situația de acolo. El indica diverse cercuri care lucrau în țară împotriva Germaniei, îl denunța pe generalul Antonescu ca pe un trădător și prezicea că dacă în politica germană nu se producea nici o schimbare, că dacă ministrul Killinger (reprezentantul diplomatic al Germaniei în România — n.n.) continua să-și neglijeze îndatoririle, în trei sau patru luni, românii vor trece de partea Aliaților (coaliția antihitleristă — n.n.).

Șeful grupului român din Asociația Germanilor din Străinătate a făcut să parvină acest memorandum lui Bohle (șeful Secției Germanii din străinătate din partidul nazist — n.n.) care l-a prezentat lui Bormann (lider nazist, care îndeplinea funcția de secretar al lui Hitler — n.n.). Acesta, la rîndul său, l-a arătat lui Hitler, care, surprins de gravitatea situației din România, s-a arătat iritat de rapoartele superficiale, trimise de Killinger. Hitler crezuse pînă atunci că se putea conta pe România. El a transmis memorandumul lui Ribbentrop, însoțit de observații foarte neplăcute, și i-a dat ordin să studieze doleanțele și să ia măsuri pentru a opri dezvoltarea primejdioasă a situației din România.

Ribbentrop s-a arătat furios că Hitler primise un memorandum privind politica externă, fără ca el să fi trecut prin mîinile sale. Se știe energia desfășurată de Ribbentrop pentru ca nimeni să nu-i încalce sfera atribuțiilor sale. De aceea el nu a considerat (reamintim că Semmler consemnează relatarea făcută de Goebbels — n.n.) memorandumul drept un avertisment, ci ca o imixtiune străină în sfera sa de atribuții. În loc, deci, să-l convoace pe Killinger pentru a-i cere explicații sau de a se duce el însuși la București pentru a se informa, și-a pierdut timpul pentru a afla cine trimisese memorandumul. Ancheta sa dură o lună și, ironie a soartei, îl descoperi pe autor chiar în ziua prăbușirii din România cu consecințele ei dezastruoase".

Înainte de a încerca identificarea autorului acestui memorandum, cîteva lămuriri suplimentare sînt necesare.

Relatarea consemnată de Rudolf Semmler provine de la un rival al lui Ribbentrop, interesat, deci, să-l prezinte cît mai defavorabil. Ministrul de externe al Reichului nu a fost atît de inactiv, pe cît îl prezintă Goebbels. Știm din alte surse că la 16 iulie sosise în Germania Andreas Schmidt, șeful nazist al Grupului Etnic German, pentru a-l informa direct pe Hitler despre situația din România, considerat de el ca fiind deosebit de gravă, ca urmare a înmulțirii manifestărilor de ostilitate față de Germania hitleristă. Schmidt nu a fost primit de Hitler — preocupat de situația critică de pe fronturi și, după 20 iulie, de consecințele atentatului —, dar s-a întîlnit cu Ribbentrop. Acesta a scris lui Killinger: „Din diverse surse s-a rapor-

tat la cartierul general al Führerului despre o iminentă defecțiune a României. Vă rog să-mi comunicați părerea Dvs. în această privință precum și o evaluare a situației". Telegrama (probabil din 15 august) a lui Killinger califica zvonurile despre posibila ieșire a României din orbita Reichului drept... „Latrinengerüchte! (zvonuri lipsite de orice temei). Infatuat și arogant, ministrul Germaniei la București credea că ține situația sub control și, numai cu o săptămînă înainte de Actul revoluționar de la 23 August, el își asigura șeful direct că Germania nu avea nimic de temut din partea României.

După cum se știe surprinderea strategică a adversarului a jucat un rol important în victoria revoluției române din august, inițiată, organizată și condusă de Partidul Comunist Român. Actul revoluționar de la 23 August 1944 a provocat destrămarea întregului dispozitiv german din Europa de sud-est și a privat economia de război a Reichului de cea mai importantă sursă de aprovizionare cu petrol. Prin consecințele sale strategice și logistice (logistica este o subdiviziune a artei militare care se ocupă cu asigurarea materială și tehnică a trupelor), acțiunea curajoasă a României din august 1944 a scurtat cel de al doilea război mondial cu cel puțin 200 de zile.

Lovitura de trăznet reprezentată de revoluția română din august 1944 și gravele ei urmări pentru Germania nazistă și Wehrmacht au provocat furie lui Hitler, care a ordonat o anchetă severă pentru a se stabili ce informații existaseră despre iminența întoarcerii armelor de către România și cine erau vinovații pentru neluarea în seamă a acestor comunicări.

Documentele acestei anchete, rămase încă inedite (ele se păstrează în Arhivele din R.D. Germană) nu cuprind referiri la memorandumul evocat de Goebbels. Printre cei care au avertizat asupra desprinderii României din orbita Germaniei hitleriste, figurează însă un inginer Verdross, arătat a fi „proprietarul unei mari întreprinderi din București", care a plecat la Berlin pentru a alarma Ministerul de Externe, Înaltul Comandament al Wehrmacht-ului precum și conducerea S.S.-ului (Himmler) „pe baza unui mare număr de fapte concrete" despre evoluția primejdioasă — pentru interesele Reichului — a situației din România și pentru a cere trimiterea unei divizii S.S. care să împiedice acest curs al evenimentelor. Ancheta — care invocă mărturiile profesorului Ernst Gamillschegg, directorul Institutului Științific German din București, și a librarului Karl Buchholz — înregistrează asigurările date, la reîntoarcerea sa la București, prietenilor și cunoștințelor, potrivit cărora măsurile necesare aveau să fie luate de îndată de autoritățile hitleriste.

Deși între relatarea lui Goebbels și anchetă ordonată, după 23 August, de Hitler există unele deosebiri lesne de observat, sîntem înclinați să credem că autorul memorandumului a fost inginerul Verdross.

Așa cum scrie publicistul vest-german Siegfried Kogelfranz în „Der Spiegel" (1984), Actul revoluționar de la 23 August 1944 a fost un fapt unic în istorie: niciodată, un singur eveniment nu a provocat într-un timp atît de scurt pierderea unor teritorii atît de întinse și a unor efective atît de numeroase ca acele suferite de Germania hitleristă în urma acțiunii României.

Un temei de mîndrie patriotică pentru poporul român, autor al acestei performanțe istorice.

FLORIN CONSTANTINIU

Fapt divers pe mapamond



● *Cu ajutorul aparatului robot se poate realiza cel mai rapid și exigent desen. În numai 3 minute, cu ajutorul unei video-camere care înregistrează toate trăsăturile și detaliile chipului, robotul realizează portretul desăvîrșit al persoanei solicitante.*



● *Secretul celebrei pînze „Mona Lisa", tablou atît de mult disputat de către critici și iubitorii de artă, este dezvăluit azi de către tînărul pictor iugoslav Predrag Lukovic Bajo. Reproducînd picturile celebrului pictor Leonardo da Vinci, îndeosebi cel al „Monei Lisei" pictorul iugoslav stabilește faptul că celebra pînză reprezintă de fapt autoportretul lui Leonardo da Vinci. Descoperirea pictorului iugoslav anticipează, astfel, faptul atestat de computerul din New York.*

TIT A NIC

În vara anului 1985, o expediţie franco-americană reuşea să găsească epava Titanicului şi să o fotografieze. În 1986 o nouă expediţie făcea o explorare temeinică a epavei, ziarele şi mai ales revistele ilustrate consacrînd acestui eveniment un număr important de pagini. Mitul Titanic era epuizat sau cel puţin aşa se părea pentru că în vara trecută o expediţie franceză a săvîrşit ceea ce americanii considerau un sacrilegiu: a recuperat circa 800 de obiecte. Cît de franceză a fost expediţia şi ce se ascunde în spatele întregii afaceri vom vedea în continuare.

13 răspunsuri la enigmele epavei

1. CUM SE POATE SCUFUNDA O NAVĂ „INSCUFUNDABILĂ?"
2. CARE ESTE CAUZA REALĂ A SCUFUNDĂRII?
3. CARE ESTE CIFRA EXACTĂ A VICTIMELOR?
4. APARIŢIA LEGENDEI TITANIC-ULUI?
5. CARE ESTE STATUTUL EXACT AL EPAVEI?
6. EXISTĂ UN PROPRIETAR LEGITIM AL TITANICULUI?
7. DE CE A DISPĂRUT EPAVA PENTRU 73 DE ANI?
8. CINE SÎNT CEI CARE AU GĂSIT EPAVA?
9. CUM ARATĂ TITANICUL ASTĂZI?
10. LOVITURĂ DE TEATRU: 800 DE OBIECTE SCOASE DE SUB NASUL „AMERICANILOR"?
11. CARE SÎNT COSTURILE ULTIMEI EXPEDIŢII (VARA LUI 1987)?
12. CINE SE ASCUNDE ÎN SPATELE INIŢIALELOR ORE?
13. CE A MAI RĂMAS NEELUCIDAT ÎN ISTORIA NAUFRAGIULUI?

1. CUM SE POATE SCUFUNDA O NAVĂ „INSCUFUNDABILĂ"?

La 10 aprilie 1912, ora 13, cea mai mare navă din lume pleca în călătoria inaugurală. Avea să fie şi ultima. După numai 4 zile, 15 ore şi 20 de minute, titlul de cea mai mare navă din lume era restituit de TITANIC navei soră OLYMPIC de la circa 4 000 metri adîncime, de pe fundul Oceanului Atlantic.

O lume întreagă era stupefiată. Luni de zile, toate marile ziare publicaseră ştiri despre ultimele realizări ale tehnicii, despre cele două pacheboturi minune ale companiei White Star, nave ce depăşeau în mărime, confort şi securitate tot ceea ce se construise pînă atunci. Cu numai cîteva zeci de tone mai greu decît sora geamănă TITANIC-ul echivala cu un hotel avînd 762 camere de trei categorii, şapte kilometri de coridoare şi punţi de promenadă. Avea 269 metri lungime, 28 metri lăţime şi o înălţime de la mărul catargului la chilă de 53 metri. Cele 46 328 tone deplasament erau împinse cu o viteză de 22,5 noduri (puţin peste 42 kilometri pe oră) de către 46 000 cai-putere. La bord puteau fi îmbarcaţi 2 440 pasageri, astfel încît, împreună cu cei 860 membri ai echipajului se putea ajunge la 3 300 persoane. Din fericire, cum se va fi dovedit ulterior, la bord nu se găseau în prima sa cursă decît aproximativ 2 206 persoane, (pasa-



geri+echipaj) pentru care au fost luate la bord **44** tone de carne, 27 000 sticle de bere și apă minerală, 35 000 ouă, **40** tone de cartofi și 5 tone de zahăr.

Construcția navei se efectuase în șantierele Harland Ţ Wolf în condiții de siguranță absolută. Toată structura era asamblată prin nituire, fiind bătute 2 950 000 nituri în greutate de circa 1 200 tone. Corpul era alcătuit din 15 compartimente etanșe, cel mai lung fiind cel care adăpostea motoarele alternative, cu o lungime de 62 metri. Calculele preliminare arătau că inundarea completă a oricăror 2—3 compartimente nu poate afecta flotabilitatea navei. Pereții etanși se înălțau mult pe linia de plutire, fără însă a ajunge pînă la puntea principală. Ei erau prevăzuți cu uși de acces ce puteau fi închise manual sau electromagnetic, astfel încît la o simplă răsucire de buton nava trebuia să devină inscufundabilă. Sonerii de alarmă anunțau închiderea ușilor cu cîteva zeci de secunde înainte de închiderea automată pentru a permite părăsirea compartimentelor afectate.

Cele cinci pompe de balast și trei pompe din cală puteau evacua 400 tone de apă pe oră, un adevărat record.

și totuși...



Atunci cînd **Titanicul** pleca în primul său voiaj, nava soră **Olympic** efectuase deja 6 traversări ale oceanului, toate cu un deosebit succes, primele cinci sub comanda căpitanului Edward Smith, ce va comanda Titanicul. La comandă, alături de el, se vor găsi în noaptea dezastrului și secundul Wilde și primul ofițer Murdoch. Vedeta presei internaționale și a reclamelor era pînă atunci **Olympic. Titanicul** avea să devină celebru după scufundare. Reclama pentru prima traversare se înscria în linia generală a companiei. Constructorii și proprietarii lansaseră sloganul „Nici chiar Dumnezeu nu poate scufunda această navă", menit să cîștige încrederea celor superstițioși. Nu însă pentru mult timp.

Iată **filmul dezastrului**:

2 aprilie 1912: Cel mai mare vapor de pasageri din lume, **Titanic**, proprietate a companiei White Star Line pleacă în cursa transatlantică inaugurală din portul Belfast către Southampton, unde îmbarcă o parte din pasageri; apoi se îndreaptă către Cherbourg în Franța și Queenstown în Irlanda.

10 aprilie: Titanic pleacă din Queenstown către New York, cu „toate biletele vîndute" spre New York, sub comanda căpitanului Edward J. Smith transferat pentru această cursă inaugurală de pe nava **Olympic**. Comandantul, adevărat veteran al traversărilor transatlantice, urma să fie pensionat după cursă în urma unui serviciu ireproșabil la compania White Star Line.

14 aprilie: În cursul serii, nava parcurge o zonă în care apare gheață, în cabina de telegrafie fiind recepționate mesaje de avertizare din partea unor nave aflate în vecinătate, **Caronia, Baltic**, și **Californian**. Aceste mesaje sînt transmise către puntea de comandă, spre deosebire de cele de pe **Amerika** și **Mesaba** ce rămîn în cabina radio. Presupunerile comisiei de anchetă evaluează viteza absolută a navei la 22,5 noduri. În realitate, după cum afirmă cei care au găsit epava era de „numai" 21 noduri.

14 aprilie, ora 23,40. Vizibilitate perfectă. Temperatura a scăzut cu circa 6°C în două ore. Frederick Fleet, omul de veghe din cuibul de cioară de pe catargul prova, anunță prin telefon puntea de comandă: „Aisberg drept în față". Ofițerul de cart William Murdoch ordonă timonierului „Totul tribord" și imediat acționează telegraful mașinilor „Stop; maximum de viteză înapoi". Cîrma era deja maximum tribord, iar nava schimbase de drum cu două puncte către tribord cînd s-a produs coliziunea. Experiențele efectuate cu nava **Olympic** au permis să se tragă concluzia că pentru a întoarce nava cu două puncte la 22,5 noduri erau necesare 37 de secunde de la darea ordinului, deci aisbergul se găsea la circa 450 de metri cînd a fost identificat. Concomitent, al cincilea ofițer, Joseph Boxhall, pleacă să îl anunțe pe comandant. Acesta sosește pe punte imediat după coliziune.

14 aprilie, ora 23,42: Comandantul sosit pe punte se informează asupra gravității situației. Același Fleet din cuibul de cioară raportează la întrebarea dacă ciocnirea este puternică: „Nu, sir. A fost o radere la mustață". Suficientă însă pentru a produce o rupere a tablelor pe o lungime de circa 90 de metri la trei metri sub apă.

14 aprilie, ora 23,45: Mașinile sînt oprite.

15 aprilie, ora 0,05: Directorul tehnic al firmei constructoare, Thomas Adrews, îi comunică comandantului că nava este pierdută, urmînd să se scufunde. 3 000 de tone de apă au fost deja ambarcate în compartimentele provei. Afundîndu-se, aceasta permite apei să treacă peste pereții etanși prin culoarele punților.

15 aprilie, ora 2,20: În nori de abur, urlete și resturi plutitoare, Titanicul dispare complet de la suprafață. Rămîn bărcile ce au plecat prematur și au încă cîteva sute de locuri disponibile. Ele vor fi luate la bordul navelor ce sosesc în ajutor la numai cîteva ore. Între ele se găsește și **Californian** care dacă nu ar fi închis postul radio ar fi putut sosi la timp pentru a salva majoritatea oamenilor de pe **Titanic**.

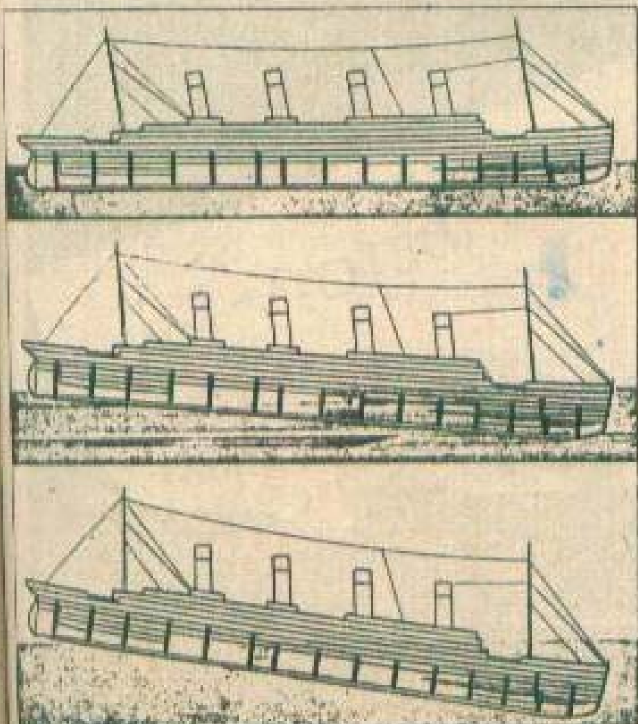


2. CARE ESTE CAUZA REALĂ A SCUFUNDĂRII?

Pînă de curînd, ipoteza plauzibilă și acceptată unanim era că aisbergul reușise să deschidă coca navei, asemenea unui cuțit cînd taie o cutie de conserve, pe o lungime de cinci compartimente, inclusiv un compartiment cu căldări. Se știe că un aisberg are numai o zecime din volumul său deasupra apei, înglobînd în masa sa stînci și pietre de pe solul de care s-a rupt. Pentru a rupe coca pe o asemenea lungime era suficient să agațe și să „deșire" chila de ruliu din tribord, odată cu tablele de legătură.

O ipoteză apărută după ce echipele de scufundători nu au reușit să găsească nici o urmă a fisurii laterale, corpul fiind îngropat adînc în mîl, vine să reevalueze, ceea ce se considera a fi eroare umană și să risipească misterul comportamentului comandantului Smith.

Nava era în rodaj, cu motoarele noi, cu dispozitivele aferente avînd puține ore de funcționare. Mulți dintre membrii echipajului nu știau să manevreze multe dintre



dispozitivele ce le fuseseră încredințate. De aceea, tot timpul cursei, exceptînd ziua premergătoare dezastrului, nava mergea cu o viteză mai mică decît cea maximă de croazieră. Cu circa șase ore înainte de întîlnirea cu aisbergul, unii dintre pasageri și membri ai echipajului au perceput o ușoară vibrație a corpului navei, datorată creșterii de viteză. Nava adoptase regimul de viteză maximă, decizie cel puțin curioasă din partea comandantului, cu atît mai mult cu cît se primiseră mesaje de avertisment ce anunțau prezența aisbergurilor. Comandantul Smith, un om cu aproape jumătate de veac experiență pe mare, ordonase în aceste condiții ridicarea vitezei. Era cel puțin curios. El luase toate măsurile de prevedere (întărirea posturilor de observație, om în gabie etc.) exceptînd una: micșorarea vitezei.

Bazîndu-se pe mărturiile cîtorva dintre naufragiați, doi dintre scufundătorii francezi ce au inspectat epava, Paul-Henry Nargeolet și Patrice Lardeau au lansat o ipoteză îndrăzneață, dar foarte plauzibilă și în concordanță cu comportamentul căpitanului Smith: **Titanicul** părăsise Liverpoolul cu un început de incendiu într-una dintre magaziile de cărbuni. Era un tip de accident frecvent în perioadă, combustia făcîndu-se fără flamă. Singura posibilitate de stingere ar fi fost inundarea magaziei sau aruncarea peste bord a cărbunilor, ceea ce ar fi alertat pasagerii și ar fi compromis afacerile companiei. Comandantul a decis păstrarea secretului în condițiile în care combustia s-a amplificat. Mărind viteza navei el ar fi redus timpul necesar navigației și odată debarcați pasagerii ar fi putut să arunce peste bord cărbunele aprins. În acest fel combustia magaziilor de cărbuni (una sau două) a influențat direct soarta navei, fără însă ca să o decidă: acest lucru l-a făcut aisbergul. Combustia l-a forțat pe comandant să mărească viteza și să nu țină seama de pericolul real al ghețurilor plutitoare. Restul l-a făcut hazardul.

3. CARE ESTE CIFRA EXACTĂ A VICTIMELOR?

La 3,35 **Carpathia** găsește prima barcă, după ce face cîteva schimbări de drum pentru a evita aisbergurile. La ora 8.15 minute toate bărcile de pe **TITANIC** erau strînse. La locul sinistrului și-au făcut apariția pe rînd **Californian** (în sfîrșit) care după o oră nu a găsit nimic și a plecat, **Parisian, Baltic** și **Virginian**. Trei sau patru aisberguri dominau peisajul, la cîteva mile spre vest se întindea un cîmp de gheață.

Nava care va avea o surpriză macabră va fi însă puitorul de cabluri american **Mackay-Benett** ce la circa o săptămînă după naufragiu găsește peste trei sute de cadavre duse în derivă de Golfstream. Vestele de salvare le țineau pe toate la suprafață. Oamenii muriseră la o oră, cel mult două de la naufragiu din cauza temperaturii scăzute a apei. Mulți dintre membrii echipajului nu aveau să uite niciodată femeile cu fețe tumefiate ce țineau prunci împietriți la piept...

Toți salvați de pe TITANIC după coliziune este titlul de o șchioapă al articolului de fond din cotidianul „The Evening Sun" (Soarele serii) din 15 aprilie 1912. Plasat între două anunțuri de baseball, articolul avea subtitluri grăitoare: „Salvați de Carpathia și Parisian; Pachebotul este remorcat spre Halifax după ce s-a ciocnit cu un aisberg", apoi în continuare „Baltic, Virginian, Olympic și

alte nave chemate prin apeluri radio urgente. CEL MAI MARE PASAGER ACCIDENTAT. Peste 1 400 de pasageri transportaţi, multe personalităţi — mesaj de la Olympic — Relatarea salvării"

Adevăratele proporţii ale catastrofei nu erau încă cunoscute, iar telegramele primite de către navele din zonă şi releul de coastă nu puteau fi date publicităţii. Era în joc reputaţia companiei şi totul era atît de puţin verosimil...

Ulterior s-au desfăşurat concomitent o anchetă a Ministerului Comerţului Britanic şi una a Senatului american. Rapoartele întocmite de membrii celor două comisii au fost publicate şi interpretate în diverse moduri atît de către specialişti cît şi de supravieţuitori şi de opinia publică. Există unele diferenţe între concluzii, cea mai uşor de detectat fiind cea dintre procentele de supravieţuitori şi numărul exact al pasagerilor de pe navă.

Iată şi cifrele, în raportul american şi cel britanic:

clasa I — Pasageri salvaţi	bărbaţi	34%.	respectiv	32,57%
	femei	97%.	—„—	97,22%
	copii	100%.	—„—	100%
clasa a II-a Pasageri salvaţi	bărbaţi	8%.	respectiv	8,33%
	femei	84%.	—„—	86,02%
	copii	100%.	—„—	100%
clasa a III-a — Pasageri salvaţi	bărbaţi	12%.	respectiv	16,23%
	femei	55%.	—„—	46,06%
	copii	30%.	—„—	27,08%

Echipaj	**23%**	**respectiv**	**23%**
Total pasageri	**1308**	**— „ —**	**1316**
Supravieţuitori	**703 din 2206, 711 din 2201**	**respectiv**	

Înainte de orice fel de altă observaţie şi indiferent de concluziile anchetelor care au stabilit că nu există probe de inechitate socială la bordul navei, procentul ridicat de morţi de clasa a treia datorîndu-se poziţiei pe o punte inferioară punţii bărcilor, cifrele care acuză sînt cele ale morţilor copii: nici unul din clasele I şi a II-a şi 53 (în varianta americană 52) la clasa a treia!!! Diferenţele de cifre au atras multe publicaţii şi specialişti, ale căror anchete s-au soldat cu rezultate diferite.

Problema rămîne deci deschisă.



4. APARIŢIA LEGENDEI TITANIC-ULUI

Istoria mondială a navigaţiei cuprinde multe episoade în care realitatea depăşeşte imaginaţia celor mai fecunzi scriitori, iar întîmplarea joacă un rol determinant. Odată cu **TITANIC**-ul, aveau să dispară în ocean 1 522 de oameni (cifră aproximativă). Nu era pentru prima dată cînd se întîmpla aşa ceva în istoria sinistrelor navale, pe timp de pace, 900 de oameni pieriseră pe ROYAL GEORGE ziua în amiaza mare, în port la Spithead, pe o mare „oglindă" şi fără vînt, în anul 1782. În războiul ruso-japonez din 1904 dispăruseră în valuri cuirasate cu cîte 900—1 000 de oameni la bord, dar în luptă totul este posibil. În cei şaptezeci şi cinci de ani care au trecut de la sinistru, tragicul record de atunci a fost net depăşit, în primul rînd datorită celor două războaie mondiale, existînd pacheboturi care au pierit cu 6 000 de oamenii la bord; dar faima TITANIC-ului a rămas neştirbită. Compania **White Star Line** mai pierduse nave. Să amintim însă şi numai naufragiul lui **Atlantic**, în 1873, cu şase sute de morţi.

Pentru a ajunge un mit, a trebuit să concure o serie de factori pe care vom încerca să-i prezentăm succint. Deci, TITANIC-ul pleca în prima sa cursă în condiţiile în care constructorii şi proprietarii săi lansaseră sloganul „Nici chiar Dumnezeu nu poate scufunda această navă". Presa britanică şi cea americană elogiaseră calităţile deosebite ale OLYMPIC-ului, ce traversase de şase ori oceanul dus-întors în condiţii de vreme dificile, cu medii orare cuprinse între 20,5 şi 22,5 noduri. O traversare, în aceste condiţii, dura numai 5 zile şi jumătate. Cînd TITANIC-ul pleca în cursă inaugurală, deţinătorul trofeului „Panglica albastră" pentru cea mai rapidă traversare era MAURETANIA, ce aparţinea companiei **Cunard** şi care, la 15 septembrie 1910, obţinuse o medie de 26,06 noduri în 4 zile, 10 ore şi 41 de minute. Propulsia TITANIC-ului era asigurată de o turbină pentru elicea din mijloc şi de două motoare alternative cu triplă expansiune pentru celelalte două elici, astfel încît să se asigure un consum redus de combustibil. La probele de viteză, nici OLYMPIC-ul şi nici TITANIC-ul nu au depăşit 22,5 noduri, ceea ce exclude orice fel de afirmaţie că în timpul călătoriei fatale TITANIC-ul încerca să stabilească un nou record. În consecinţă la faima navei au contribuit, în rezumat, următorii factori:

— Naufragiul: împrejurări, deznodămînt, victime;
— reclama iniţială;
— personalităţile ce au dispărut în sinistru;
— presupusele fabuloase comori de la bordul navei;
— schimbarea legislaţiei privind securitatea vieţii pe mare;
— nenumăratele articole din presă, multe cu date false şi exagerate, dar şi dezbateri corecte şi pertinente asupra inegalităţilor sociale, goanei după profit, legislaţiei etc.;
— apariţia unor cărţi, piese de teatru, melodii, ulterior filme şi chiar seriale TV cu mare audienţă la public;
— apariţia unor „enigme", cum ar fi existenţa unei nave fantomă ce ar fi trecut la numai 3 mile de transatlantic cînd acesta se scufunda, enigma morţii comandantului Smith etc.

Puţine evenimente din istoria lumii au ajuns atît de cunoscute ca naufragiul TITANIC-ului, povestea în nenumăratele ei aspecte intrînd în domeniul folcloric, pe toate meridianele.

5. CARE ESTE STATUTUL EXACT AL EPAVEI?

Problema s-a pus cu acuitate din momentul în care epava Titanicului a fost regăsită după 73 de ani pe fundul Atlanticului. Pînă atunci discuţiile s-au purtat mai mult între membrii cluburilor înfiinţate pentru salvarea navei şi au fost considerate pur teoretice. Ele au atins un maximum în primii ani de la dezastru şi apoi au fost pur şi simplu neglijate. Discuţiile au reînceput cu ardoare din vara anului 1985 cînd moştenitorii victimelor, ai titlurilor de proprietate sau cei care sperau să obţină ceva oricum au intentat tot felul de acţiuni (juridice şi... publicitare) descoperitorilor epavei. O echipă americană a vizitat din nou nava şi în sfîrşit în cursul verii lui 1987 o echipă franceză a tăiat nodul gordian, recuperînd de pe epavă peste 800 de obiecte. Discuţiile şi scandalul în jurul acestui fapt au izbucnit din nou şi ca de obicei s-au diminuat după numai cîteva săptămîni. Iată punctul de vedere al unuia dintre cei mai reputaţi salvatori de comori din adîncuri, francezul Robert Stenuit, aşa cum apare într-un interviu acordat revistei „Science et Vie":

„Legislaţia internaţională în materie de epave începe însăşi cu definirea epavei şi se termină cu modul de partajare a eventualelor bunuri recuperate din adîncuri. Este un domeniu unde se poate fabula cu mult succes. Dispoziţiunile legate sînt foarte diferite, în funcţie de criteriile luate în studiu. De exemplu, este vorba de ape teritoriale (fiecare ţară are alte reglementări) sau de ape internaţionale? Cu ce tip de epavă avem de a face? — acest termen aplicîndu-se unei multitudini de obiecte şi uneori chiar fiinţelor. Epava este chiar nava, sau numai o parte a ei, armamentul, încărcătura, bunurile personale ale pasagerilor sau echipajului? Articolele recuperate au ele un proprietar capabil să-şi reclame drepturile? Are salvatorul încheiat un acord în prealabil cu proprietarul (dacă există unul) pentru partajare? Este el descoperitorul epavei sau pur şi simplu exploatează epava găsită de alţii? Există unul, sau mai mulţi salvatori? Mai intră în discuţii şi alţi factori, ca de exemplu valoarea prăzii, costuri, primejdii, riscul de insucces al acţiunii etc.

Noţiunea de epavă în sens juridic se poate raporta la diverse realităţi. Animalelor vii sau moarte cum ar fi de exemplu: balene, delfini, sturioni, algelor marine şi chiar ambrei (secreţie formată în timpul digestiei în stomacul caşaloţilor: articol de valoare în parfumerie), coralilor, nenumăratelor obiecte plutitoare la suprafaţă sau între două ape, în derivă sau nu, abandonate sau nu şi chiar aruncate pe ţărm, sau eşuate deliberat.

În ciuda credinţei generale că o epavă aparţine celui care o găseşte, adevărul este că ea are un proprietar, cu care salvatorul trebuie să trateze pentru partajarea valorilor, de obicei prin intermediul autorităţilor maritime. Epava poate fi „orfană" în două cazuri: a) dacă proprietarul a făcut formele oficiale de abandon, ceea ce în practică nu se face niciodată, decît dacă nava ajunge să reprezinte un pericol şi el poate fi învinovăţit de accidente sau b) dacă autoritatea maritimă va efectua pe banii ei operaţiunile de curăţire a zonei sau şenalului navigabil afectat. Un alt caz de pierdere a drepturilor asupra epavei este în apele teritoriale, conform legislaţiei statului suveran. De exemplu în Spania toate epavele mai vechi de 100 de ani, sau în Grecia cele anterioare lui 1830 sînt de drept ale statului, dacă proprietarul nu face dovada drepturilor sale asupra epavei într-un timp delimitat.

Recuperatorul este obligat să facă eforturi rezonabile pentru a-l găsi pe proprietar, acesta trebuind să-şi justifice drepturile.

Rămîne cazul în care proprietarul nu mai există sau se dovedeşte de negăsit sau nu poate face dovada drepturilor sale. Majoritatea statelor îşi arogă dreptul de proprietate asupra epavelor din apele lor teritoriale şi uneori şi asupra a ceea ce aruncă marea pe coastele lor.

În tot acest labirint juridic cazul **Titanicului** pare simplu şi clar. Definiţia de epavă i se poate aplica direct: „Navă scufundată, sau părţi şi fragmente din ea, inclusiv inventarul de bord şi anexele, conţinutul, încărcătura, curierul transportat şi bunurile private ale persoanelor ambarcate-pasageri şi membri ai echipajului".

Titanicul se găseşte în apele internaţionale. Salvatorul în posesia drepturilor de descoperire este consorţiul de doi asociaţi ce a localizat pentru prima dată epava, respectiv americani şi francezi.

Societatea franceză IFREMER, participantă la descoperire, a recuperat obiecte de pe **Titanic** respectînd legislaţia domeniului. Toate obiectele au fost înscrise în jurnalul de bord, respectîndu-se legea pavilionului. Obiectele au fost declarate în Franţa, deşi legile britanice sînt mult mai indulgente, ceea ce atrage aici mulţi recuperatori din adîncuri. (Legea Franceză) stipulează că toţi salvatorii trebuie să declare obiectele recuperate în maximum 48 de ore Administraţiei Afacerilor Maritime, sub pedeapsa de deturnare, asimilată furtului şi pedepsită cu închisoare de la 1 la 5 ani, inclusiv o amendă substanţială. Prins în neregulă el pierde toate drepturile la o indemnizaţie de salvare).

Din momentul declarării este sarcina Administraţiei să publice anunţuri în ziare şi sub formă de afişe pentru a-i face pe eventualii proprietari să se prezinte. Dacă unul sau mai mulţi se prezintă şi pot face dovadă drepturilor lor, îşi pot căpăta obiectul plătind salvatorului o indemnizaţie de recuperare: aceasta se calculează în funcţie de cheltuielile efectuate, de complexitatea aparaturii utilizate, de dificultate şi riscuri, adîncimea fiind un criteriu capital al riscului de eşec, a valorii intrinseci a epavei salvate. Valoarea poate fi fixată de către proprietar în comun acord cu salvatorul sau în caz de dezacord de către un tribunal maritim sau de comerţ din locul unde au fost debarcate bunurile.

În cazul de faţă, indemnizaţiile vor fi considerabile, circa 80—90% din valoarea obiectelor. Dacă proprietarii nu se prezintă, statul poate decide că obiectele au valoare artistică, istorică sau arheologică şi că îi aparţin. Rămîne achitarea indemnizaţiei de salvare ceea ce va antrena noi aspecte juridice.

6. EXISTĂ ASTĂZI UN PROPRIETAR LEGITIM AL TITANICULUI?

Nava aparţinea companiei „White Star", societate în decădere după naufragiu. Ea a fost absorbită, la 22 de ani după catastrofă, de către „Cunard Line", care a cumpărat navele existente, capitalul comercial dar... nu şi drepturile asupra epavei.

Compania de asigurări ce lucra împreună cu „White Star" a plătit despăgubirile necesare la vremea respectivă şi ea ar putea fi, logic, proprietarul bunurilor pentru care a plătit compensaţii. Dar, la fel ca şi clientul ei, ea s-a dizolvat între timp. O companie de asigurări britanică, „Commercial Union" se declară proprietară a epavei, ca descendent al fostei firme de asigurări. Dacă va reuşi să se facă recunoscut de tribunalele internaţionale, acest posibil proprietar va avea drepturile de posesie asupra navei, mobilelor, instalaţiilor şi accesoriilor, dar nu şi asupra bunurilor personale ale pasagerilor.

Nu se ştie dacă au fost recuperate bijuterii de valoare, piese de aur şi de argint din acest cimitir maritim. Obiectele de uz cotidian, ca de exemplu un toc port-ochelari, păstrat intact ca prin minune, pot avea numai o valoare relativă pentru colecţionari, ca o cunozitate istorică sau, de ce nu, ca o amintire nostalgică. Este greu de crezut că după 75 de ani de la naufragiu se va găsi un moştenitor care să atesteze că în ziua cutare, obiectul respectiv era în posesia unei anumite persoane. Din acest punct de vedere IFREMER şi cei care au finanţat-o nu vor avea probleme.

Pentru foarte mulţi procedura de recuperare nu ridică probleme juridice, ci morale. Echipa americană, după fotografierea şi inspectarea epavei s-a desolidarizat de „prădarea" franceză a epavei, pe care, din considerente poate numai sentimentale, o consideră „violare de epave şi morminte".

Cei cîţiva supravieţuitori ai catastrofei, care încă mai trăiesc şi descendenţii victimelor s-au manifestat puternic împotriva unei acţiuni de recuperare, manifestare inutilă după cum se va vedea.



7. DE CE A DISPĂRUT EPAVA PENTRU 73 DE ANI?

Regăsirea epavei Titanicului a fost o dorință arzătoare pentru multe persoane încă a doua zi după naufragiu, dar posibilitățile tehnice și financiare ale celor ce doreau nu erau în concordanță cu cele solicitate de realitate: o adîncime de peste 4 000 de metri, fund muntos, curenți de fund și de suprafață, condiții meteorologice dificile pentru cei de la suprafață, poziția eronată a naufragiului.

41°46' nord, 50°14' vest, iată poziția oficială a epavei, estimată de comisiile de anchetă în raport cu ultima determinare a poziției efectuate la bord la orele 18.30, de indicațiile semnalului SOS primit de Carpathia și pozițiile bărcilor de salvare recuperate. Poziția s-a dovedit a fi falsă și cu timpul au început să apară noi și noi moduri de calcul a poziției corecte. Prima eroare detectată a fost aceea a schimbării orei bordului și efectuarea unei corecții de o jumătate de oră față de calculul inițial, epava fiind deci mult mai la est. A fost luat apoi în considerație și puternicul curent de suprafață ce avea în seara fatală circa o jumătate de nod, deci viteza maximă a navei în valoare absolută nu era de 22,5 noduri ci de 22 noduri etc. Principalul impediment în detectare a fost totuși de ordin tehnologic și abia după cel de-al doilea război mondial au fost efectuate mai multe expediții, rămase fără rezultat.

Perfecționarea sonarului și a magnetometrelor pentru detecția submarinelor a permis descoperirea a numeroase epave pe fundul mărilor și oceanelor, la adîncimi din ce în ce mai mari. Războiul rece și trecerea submarinelor strategice în primul plan al echilibrului strategic au dus la continua perfecționare a mijloacelor de luptă antisubmarin. Realizarea propulsiei nucleare a conferit submarinelor un avantaj imens, sursa de energie de la bord permițîndu-le să atingă performanțe la care nici nu visaseră submariniștii din cel de al doilea război mondial: peste 100 de kilometri pe oră viteză în imersiune și atingerea unor adîncimi operaționale de peste 1 000 de metri.

Toate aceste calități și mai ales opacitatea adîncurilor oceanului pentru actualele tehnologii de detecție au făcut din submarinele nucleare un mijloc ideal de transport și lansare al rachetelor strategice cu capete nucleare. Actualele arme din dotare au o rază de acțiune de peste 6 000 de kilometri și o precizie înfricoșătoare: un cerc de cîteva sute de metri în jurul țintei. Pentru a putea realiza asemenea performanțe, submarinele trebuie să-și cunoască poziția proprie pe fundul oceanului cu o eroare de cîteva zeci de metri, ceea ce a necesitat din partea puterilor posesoare de astfel de arme sofisticate cartografierea foarte precisă a fundurilor de mare și implicit a dat un avînt fără precedent cercetărilor oceanografice. De toate aceste „perfecționări" (de fapt de amplificarea cursei înarmărilor) a beneficiat... **Titanicul**, inițial indirect și apoi în cel mai direct mod cu putință prin aparatele de scufundare realizate pentru intervenții la mari adîncimi în cazul recuperărilor din epavele cu... vectori nucleari.

Indirect a beneficiat prin lansarea în presă a tot felul de ipoteze printre care aceea că o epavă de cîteva zeci de mii de tone de fier poate constitui un adăpost ideal pentru un submarin purtător de rachete. Mijloacele de detecție vor confunda submarinul cu epava și deci, este în interesul direct al celor ce posedă aceste arme să cunoască locațiile precise ale epavelor și „semnătura" lor precisă pe ecranele aparatelor de detecție. Rezultă de aici că US NAVY, de exemplu, ar fi trebuit să cunoască cu mulți ani înaintea căutătorilor particulari localizarea precisă a epavei **Titanicului** și din considerente lesne de înțeles să păstreze aceste date confidențiale. Ulterior s-a demonstrat că în zona epavei există cel puțin patru anomalii magnetice ce puteau fi confundate cu **Titanicul**; în plus, este greu de conceput deocamdată o platformă purtătoare de vectori nucleari ce poate fi operațională la 4 000 de metri.

Pentru explorarea și eventuala recuperare a **Titanicului** trebuiau îndeplinite cel puțin trei condiții: să se cunoască poziția exactă a epavei, să se dispună de mijloacele tehnice adecvate, și să se dispună de fondurile necesare.

Ultima condiție a fost satisfăcută cea dintîi și primele expediții de căutare debutînd în 1980, în 1981 și 1983, și fiind finanțate de către un multimilionar petrolist american, Jack Grimm. După prima expediție, eșuată datorită timpului nefavorabil, acesta încearcă să recupereze fondurile consumate prin publicarea unei cărți și printr-un mijloc ingenios de publicitate: organizează într-un ziar de mare tiraj un concurs tip „cine știe cîștigă" pe tema Titanic. Premiul este o machetă de 1981 grame aur de 14 carate a transatlanticului.

Dacă în prima expediție, nava oceanografică a marinei militare ce fusese închiriată localizase nu mai puțin de 14 „ținte" ce puteau fi mult dorita epavă, cea de a doua expediție a cercetat în mod deosebit ținta nr. 13, lăsînd în adîncuri camere de luat vederi. Grimm a susținut că a reușit să fotografieze o elice a pachebotului. Furtunile au dus din nou la întreruperea căutărilor, același lucru petrecîndu-se și în 1983.

În 1985 o expediție mixtă americano-franceză localizează și fotografiază, în sfîrșit **Titanicul**. Pentru cîteva ore, traficul radio între navele din nordul Atlanticului este întrerupt. Nimeni nu mai emite, toți sînt pe recepție și așteaptă continuarea mesajului prin care nava oceanografică Knorr anunțase găsirea, după 73 de ani, a celebrei nave. Era un omagiu spontan adus legendei.

8. CINE SÎNT CEI CARE AU GĂSIT EPAVA?

După cum am văzut, o echipă mixtă găsește nava, nu după puține eforturi și deloc întîmplător. Animatorul întregii expediții este specialistul american în geologie submarină Robert Ballard, preocupat de găsirea **Titanicului** de peste două decenii. Lipsa de mijloace materiale și poate chiar de șansă l-au privat de fericirea de a-și pune în aplicare ideile pînă în 1985 cînd marinele militare ale SUA și Franței (ambele dotate cu submarine nucleare strategice și cu antecedente spectaculoase în cercetarea „oceanografică") au hotărît să întreprindă o acțiune comună de testare a posibilităților de colaborare în salvarea de la mari adîncimi. Căci, după cum au sesizat foarte bine unii dintre ziariștii ce au tratat subiectul, dacă o femeie frumoasă servește ca mijloc de reclamă de propagandă pentru dezvoltarea și perfecționarea mijloacelor de explorare a adîncurilor?

Așa se face că în vara anului 1985 navele **Le Suroit** (franceză) și **Knorr** (americană) încep să baleieze o zonă de circa 400 kilometri pătrați. Francezii remorcau la circa 50 de metri deasupra fundului un vehicol complex denumit SAR. Acesta avea în dotare două aparate de detecție tip sonar cu baleiere laterală ce emiteau unde acustice al






căror ecou permitea reconstituirea imaginii fundului. Mai mult, la bordul lui SAR era montată o sondă acustică ce făcea analiza solului pînă la o adîncime de 80 metri. Nava americană avea la remorcă robotul telecomandat ARGO, echipat cu camere de luat vederi la mare adîncime.

După două luni de lucru intens francezii nu au găsit nimic. Entuziasmul inițial dispăruse, deși magnetometrele de la bordul lui **Le Suroit** detectaseră trei puncte „fierbinți", locuri în care se presupunea prezența unor mari mase metalice.

La 1 septembrie 1985, ora 3,49 GMT epava **Titanicului** este în sfîrșit reperată. Pe unul din monitoarele tv de la bordul lui **Knorr** apăruseră resturile unui cazan identificat rapid prin comparație cu fotografiile din timpul construcției ca aparținînd **Titanicului**. S-au luat circa 2 000 de clișee ale zonei, vremea deteriorîndu-se rapid.

Cei doi descoperitori ai epavei erau Robert Ballard de la Woods Hole Oceanographic Institution din Massachusetts și inginerul francez Jean-Louis Michel, conducătorul echipei franceze de la IFREMER.

9. CUM ARATĂ TITANICUL ASTĂZI?

Locul precis unde se găsește epava a fost păstrat secret și în vara anului 1986 americanii au revenit pentru a studia starea resturilor. S-a efectuat un studiu sistematic al **Titanicului** și au fost spulberate iluziile celor care mai credeau încă în posibilitatea de a scoate nava la suprafață.

Corpul este rupt în trei fragmente, cel mai mare fiind cel din prova, intact pînă la al treilea coș. Tot lemnul de la bord a fost devorat de microorganisme marine, cu excepția zonelor unde oxizii metalici l-au făcut „necomestibil". Secțiunea prova a „căzut" cu o viteză respectabilă (circa 40 km/h) îngropînd etrava la circa 12 metri în mîl, răsucindu-se ușor spre babord; apoi uriaș nor de mîl s-a așezat pe chilă. În urma impactului au căzut coșurile nr. 2 și 3. Apoi a început să lucreze timpul. Pe toate tablele corpului au început să se formeze excrescențe asemănătoare stalactitelor, formate de niște bacterii anaerobe ce transformă fierul în oxizi. Acestea cresc continuu, pînă cînd se rup sub propria greutate. Marele pachebot (ceea ce a rămas din el) se transformă încet și sigur în... minereu. Peste întreg peisajul este așternută o mizgă albicioasă.

Între cele trei fragmente mai importante de navă se întinde un cîmp de cărbuni risipiți din magazii. Nu mai există de mult nici un fel de rămășiță umană, doar obiecte: un candelabru de cristal ce atîrnă încă în salonul clasei I, un cap de păpușă de porțelan, o oliță de copil, o ceașcă, o farfurioară, sticle ce ar mai putea conține încă vin la peste 400 de atmosfere, o cadă de baie emailată, dar bîntuită de rugină, inscripții gravate în alamă de tipul „Această ușă numai pentru folosința echipajului", frapiere și sticle de șampanie.

Toate descoperirile nu au dus la descoperirea nici unei rămășițe umane. Mari emoții au fost încercate la descoperirea unui cap de păpușă de porțelan ce au fost confundate cu un craniu, dar atît. Și totuși majoritatea pasagerilor s-au scufundat cu nava și principalul argument al celor ce nu doreau ridicarea epavei sau obiectelor de la bord se baza pe faptul că acesta este mormîntul a aproximativ 1 500 de victime.

La cei 4 000 de metri adîncime temperatura apei este de aproximativ 2—3°C, iar presiunea este de 400 Kg/cm². În acest mediu trăiesc bacterii și o macrofaună formată din anumite specii de pești și crustacei de 5—20 cm lungime, ce joacă rolul de hiene și păsări necrofage. Dizolvarea oaselor a necesitat 30—40 de ani, fiind direct legată de adîncime. Începînd de la circa 4 500 de metri $CaCO_3$ se dizolvă în apă mult mai repede. Apele calde, superficiale, sînt deja suprasaturate de $CaCO_3$, deci puterea lor de dizolvare este redusă; în schimb apele profunde, mai reci și cu presiuni superioare, nu sînt saturate. Ele au dizolvat integral osemintele.

Și totuși au fost găsite obiecte de proveniență organică, cum ar fi ziare, bancnote sau obiecte de piele. Studii mai vechi, efectuate cu astfel de materiale la adîncimi diferite, au arătat că începînd de la 2 000 de metri, pie-



lea naturală şi hîrtia se dizolvă complet. Extraşi de celuloză (componenţi ai hîrtiei) au fost dizolvaţi în proporţie de 80% în numai 20 de zile. Este deci de mirare că astfel de obiecte au putut supravieţui 75 de ani, la 4 000 de metri. Explicaţia ar putea fi dată de modul de tăbăcire al pielii din tocul de ochelari recuperat, ce ar fi putut fi un mediu bacterian nefavorabil. La fel şi geanta de piele în interiorul căreia au fost găsite ziare şi bancnote.

10. LOVITURĂ DE TEATRU: 800 DE OBIECTE SCOASE DE SUB NASUL „AMERICANILOR"

Descoperirea **Titanicului** a fost urmată de o întreagă campanie de presă şi televiziune în întreaga lume. Membrii asociaţiilor constituite pentru salvarea navei au primit noi şi noi „soluţii tehnice" din partea amatorilor, formaţii de muzică uşoară au lansat noi şlagăre cu titlul **Titanic** sau ceva apropiat, puţinii supravieţuitori arătîndu-şi pe de o parte mulţumirea pentru performanţa tehnică şi fiind pe de altă parte absolut împotriva tulburării liniştii a ceea ce ei considerau a fi mormîntul a sute de corpuri umane.

Protejarea **Titanicului** de amatorii de suveniruri s-a făcut iniţial prin păstrarea secretului asupra locului exact al epavei, dar cei care l-au descoperit nu erau nici feriţi de suspiciunea de a lua diverse obiecte şi a le folosi în diverse scopuri, mai ales pecuniare.

Culmea campaniei protecţioniste a fost atinsă atunci cînd reprezentantul Walter Jones din Carolina de Nord a supus în 1985 spre aprobare Congresului SUA o lege denumită „Titanic Maritime Memorial Act".

De altfel, în primăvara şi vara lui 1985, asupra întregii acţiuni a plutit un văl de mister. Deşi principalul sponsor american al acţiunii era marina militară, purtătorul de cuvînt al lui Ballard, avocatul Mike Levine a insistat asupra secretului total. IFREMER, principalul sponsor francez al expediţiei, a mizat pe o înţelegere cu americanii de a furniza împreună ştiri cu privire la mersul cercetărilor. Mărul discordiei a fost lansat de un elicopter de la bordul lui **Knorr** imediat după găsirea **Titanicului** sub forma unei casete video „ilicite", vîndută unei companii de televiziune canadiană. Ministrul marinei a trebuit să ridice din umeri în faţa reporterilor, directorul institutului Woods Hole la fel, iar Jean-Louis Michel să facă noi planuri de colaborare.

În plină dezbatere şi polemică, problema valorificării turistice, recuperării epavei sau a obiectelor, neglija un aspect important: contribuţia franceză. Lezaţi pe bună dreptate de lipsa de atenţie acordată participării lor la găsirea şi studierea epavei, posesori ai unei tehnici subacvatice de avangardă mondială aceştia au hotărît să-şi ia revanşa şi în vara trecută au vizitat din nou epava luînd însă de această dată circa 800 de „suveniruri".

Transportate în Franţa, obiectele au fost atent studiate şi apoi supuse unor tratamente speciale de conservare şi restaurare. 200 dintre ele au fost selecţionate pentru a fi prezentate marelui public într-o emisiune specială de televiziune, ele bucurîndu-se de privilegiul de a fi tratate gratuit, celelalte fiind conservate şi restaurate contra cost.



11. CARE SÎNT COSTURILE ULTIMEI EXPEDIȚII?

Facturile prezentate sponsorului expediției din vara lui 1987, cea care a recuperat cele 800 de obiecte, sînt în valoare de 38,5 milioane de franci francezi (circa 6,5 milioane de dolari SUA). ORE a plătit această sumă firmelor Taurus International și IFREMER.

Costurile au inclus închirierea submersibilului **Nautile** ce poate coborî pînă la adîncimi de 6 000 de metri cu trei persoane la bord, a robotului său video **Robin**, a navei de bază **Nadir** și a navei de asistență **Abeille-Supporter**, inclusiv salariile personalului de bord (circa 70 de marinari, tehnicieni și fotografi).

Campania a durat 54 de zile în cursul cărora au fost efectuate 32 de scufundări cu 152 de ore pe fundul oceanului.

ORE speră să recupereze o parte din acești bani prin publicarea unui catalog al obiectelor recuperate, al unei cărți și prin organizarea unei expoziții itinerante în diverse mari orașe ale lumii, încă de la sfîrșitul anului 1988. Nu fără amărăciune, Robert Ballard își amintește într-un interviu că întrebase oficialități ale muzeului Smithsonian, cea mai mare instituție muzeografică americană, dacă există interes pentru piese de pe **Titanic**. Răspunsul primit a fost clar: „Ele nu au nici o valoare arheologică". Chiar și francezii rămîn sceptici — va fi mitul **Titanic** destul de puternic pentru a aduce un număr suficient de mare de vizitatori-plătitori în sălile de expoziție?

Principala sursă de venituri va fi totuși televiziunea. Fără a cunoaște suma exactă obținută pentru filmul de două ore referitor la recuperarea obiectelor, presupunînd însă că este mai mare sau cel puțin egală cu suma încasată de comandantul Cousteau (3 000 de franci minutul și drepturile de difuzare pe post se negociază separat cu fiecare) se pot acoperi cheltuielile, și se pot obține beneficii respectabile.

Publicitatea servește și la creșterea prețului obiectelor de pe pachebot, obiecte ce în final ar putea constitui obiectul unei licitații publice — în acest context un „suspense" continuu este cultivat cu grijă. Noi obiecte, noi „enigme" dezlegate și noi mistere apar peste noapte.

De pe bordajul navei au fost recuperate numai literele **T I T N I C**, turnate în bronz masiv. Cu toate insistențele, A-ul nu s-a lăsat descoperit. Urcarea la suprafață și deschiderea unui cufăr, a unei serviete, teoria incendiului din magaziile de cărbuni, toate contribuie la întreținerea aureolei de mister, implicit la creșterea publicității și deci a veniturilor...

12. CINE SE ASCUNDE ÎN SPATELE INIȚIALELOR ORE?

Cineva a spus acum multe zeci de ani că **Titanicul** a fost și va fi asemeni aisbergului care i-a decis soarta, o zecime numai la suprafață, restul va rămîne invizibil marelui public. O să îi dați și dv. dreptate aflînd răspunsul la această întrebare.

ORE sînt inițialele de la **O**cean **R**esearch and **E**xploration (Cercetarea și explorarea oceanului). Ea este societatea care a finanțat expediția de recuperare a obiectelor. Este înregistrată în Marea Britanie și are un director... elvețian, Carlos Piaget, care a rămas tot timpul extrem de discret. Purtătorul de cuvînt a fost George Tulloch, un american de 35 de ani care lucrează pentru firma de automobile BMW. El a declarat că întreaga afacere este un rod al unui grup de „hobiști" americani!!! Este vorba de circa doisprezece mici industriași ce doresc să rămînă anonimi și care au strîns împreună șase milioane de dolari pentru a-i plăti firmelor franceze specializate. Cei doisprezece ar fi în general din Connecticut și pasionați de istoria **Titanicului**. O parte s-au „împrumutat" pentru a furniza banii necesari finanțării expediției, convinși fiind de un interviu acordat de Ballard în iarna lui 1985, cînd declara că ar reveni pentru a recupera obiecte.

Ulterior Ballard și-a revăzut declarațiile și în toamna lui 1987 afirma: „Înțeleg starea resimțită în întreaga Franță. Faptul că a ratat descoperirea TITANICULUI cu cîteva sute de metri în 1985, diferendele asupra drepturilor de difuzare, contribuția majoră a IFREMER-ului ce nu a fost recunoscută în țara mea, s-a adăugat decepției de a trebui să renunțe în ultimul moment la expediția din vara lui 1986 (în lipsă de fonduri) la care am participat numai noi. Am sentimente de compasiune pentru această frustrare. Înțeleg perfect că diferendele provin din justețea ridicării sau nu a obiectelor. După mine ele ar trebui să rămînă unde sînt". Evident, francezii au considerat declarația perfidă.

Pentru ei este vorba de păstrarea prestigiului într-un domeniu în care dețin tehnologii de avangardă; dar... **navele franceze și utilajul aferent a fost de fapt închiriat tot de către americani**. Este ca într-un meci de base-ball între două echipe americane în care una folosește măciuci, mingi și mănuși de fabricație franceză...

Partea nevăzută a aisbergului mai arată din cînd în cînd cîte ceva și Tulloch nu se sfiește să declare: „Obiectele salvate ne amintesc că moartea celor 1 500 de victime nu a fost zadarnică, ele evitînd alte catastrofe. În final noi lucrăm pentru aceste victime. Iată de ce nu îmi este rușine de ceea ce fac". Era răspunsul la o acuzație de jefuit morminte și, chiar dacă este foarte sincer, nu se poate să nu sesizăm o alunecare către senzațional și mai ales către comercial.

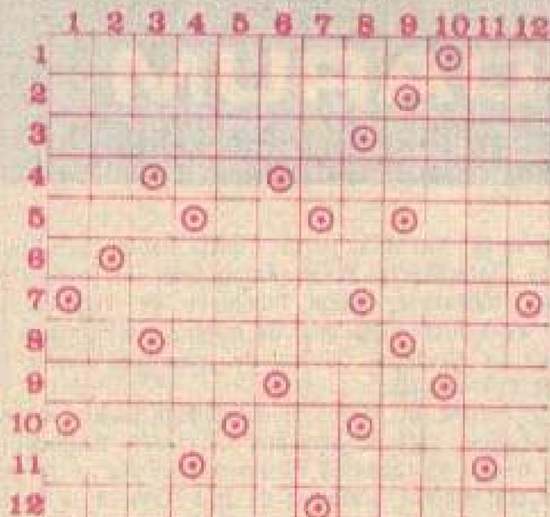
13. CE A MAI RĂMAS NEELUCIDAT ÎN ISTORIA NAUFRAGIULUI?

Dacă pînă în 1985 enigmele naufragiului erau deja clasice (a existat sau nu nava fantomă ce a trecut printre **Titanic** și **Caledonian**, a văzut sau nu **Caledonian** semnalele de naufragiu, au fost sau nu clandestini la bordul navei, care este cifra exactă a victimelor, cîte sute de milioane de dolari se găsesc în casele de valori, cum a murit comandantul Smith) în noile condiții ele s-au multiplicat și, din considerente comerciale probabil, se vor multiplica în continuare. A fost sau nu a fost incendiu în magazia de cărbuni este o „enigmă" de mîna a doua față de aranjamentele financiare și de ce nu militare din spatele recuperărilor de obiecte și vînzărilor de drepturi de distribuire.

Cele două marine militare, americană și franceză, și-au efectuat manevrele la mare adîncime pe banii unor particulari, producătorii de aparate de scufundare și-au făcut reclamă în contul **Titanicului**, pentru cîteva momente setea căutătorilor de senzațional a fost satisfăcută.

CRISTIAN CRĂCIUNOIU

DRAGOSTE





ORIZONTAL: 1) Regizor român, semnatarul ecranizării romanului lui Dinu Săraru, „Dragostea și revoluția" — Dana Florescu 2) „...sentimentală", filmul lui Alexandre Astruc, o duioasă poveste de dragoste — Din neamul burilor 3) Protagonistă, alături de Alan Bates, în filmul „Un fel de dragoste" (June) — Dragostea, poveste veche 4) Oală — Pară! — Actor american ce apare, alături de Charles Chaplin, în „Idilă pe cîmp" (Albert) 5) International Academy of Astronautics (abr.) — Post scriptum — Și alții 6) „...iubiri", filmul Malvinei Urșianu (neart.) 7) Comic de film, actor și regizor, realizator, printre altele, al filmului „Sportiv din dragoste" — Strigăt la corida 8) Pomadă — Îndrăgostit pînă peste cap — „...începe dragostea", melodie compusă de Nicolae Kirculescu, pe versurile lui Puiu Maximilian 9) Înnăscut — 1—0 la șah — Aramă 10) Dragul mamei și al tatei — Cură! — Ceață 11) Suspin — „Te iubesc...", melodie aparținînd cîntărețului Paul Anka (nom.) 12) „Intermezzo pentru o dragoste...", desen animat de Ion Popescu-Gopo — „...filantrop din dragoste", comedie cu Buster Keaton

VERTICAL: 1) „Imposibila iubire", a adus acestui regizor și actorilor Ovidiu Iuliu Moldovan și Tora Vasilescu premii la Avellino — Plantă textilă — Suflet de poet! 2) Dragoste — Actriță poloneză, prezentă în filmul lui Wojciech Has, „Dragoste neîmplinită" (Barbara) 3) Uluit — Se spune că te trage în dragoste (pl.) — Îndrăgostite în sfîrșit! 4) Doica iubitoare a celor doi frați, Romulus și Remus — Scriitor contemporan, semnatarul volumului „Anotimpul dragostei" (Iuliu) 5) Actor sovietic din filmul lui Mihalkov, „Sclava iubirii" (Rodion) — Fănuș Neagu 6) A apărea — Tel — Plină de ură 7) Sat doljean — „Păcală îndrăgostit", primul desen de acest fel realizat în țară, în 1921, de Aurel Petrescu 8) Cămașă populară — Lapte bătut — Sunet de trompetă — Noroi 9) Tudor Stănescu — Rocada mică — Iubitul mamei 10) Învelește mireasa — Serbare 11) Regizor român, semnatarul filmului „Pădurea îndrăgostiților" (Cornel) 12) Actriță din filmul lui Pierre Etaix, „Marea dragoste" (Ketty) — Compozitor francez, semnatarul muzicii la filmul „Legenda îndrăgostiților", de Delannoy

UMOR

● „Unul dintre oamenii cei mai plini de tact pe care i-am întîlnit" își amintește un tîmplar din California, „este cel care m-a dat afară din prima mea slujbă. M-a chemat la el și m-a zis: Băiete, nu știu, zău, cum ne vom descurca fără tine, dar de luni vrem neapărat să încercăm".

● Turistul în stațiune: E un loc sănătos?

Băiatul: Vezi bine! Cînd am venit aici nici nu puteam îngăima un cuvînt, nu știu dacă aveam vreun fir de păr în cap, nu aveam putere să mă tîrăsc nici pînă la ușă și — vai de capul meu! — eram transportat numai în brațe.

T: Extraordinar! Și de cît timp ești aici?

B: Sînt născut aici.

● Soțul, citind un roman: „Dacă e vreun erou adevărat în romanul ăsta, trebuie să-l omoare pe autor."

● „Tu ce-ai zice dac-ai vedea acum trei monștri?" își întrebă un băiețel prietenul de joacă.

„Bună-ziua! Bună-ziua! Bună-ziua!"

● Un microb se întîlnește pe o venă cu un alt microb, cam slăbit: „Ce-i cu tine, prietene?", îl întrebă primul. „Vai, să nu te apropii de mine, cred că am luat penicilină..."

● EXPERTUL ÎN EFICIENȚA AFACERILOR: Un om îndeajuns de deștept ca să-ți explice cum să te descurci tu în afaceri, dar mult prea deștept ca să se apuce el singur.

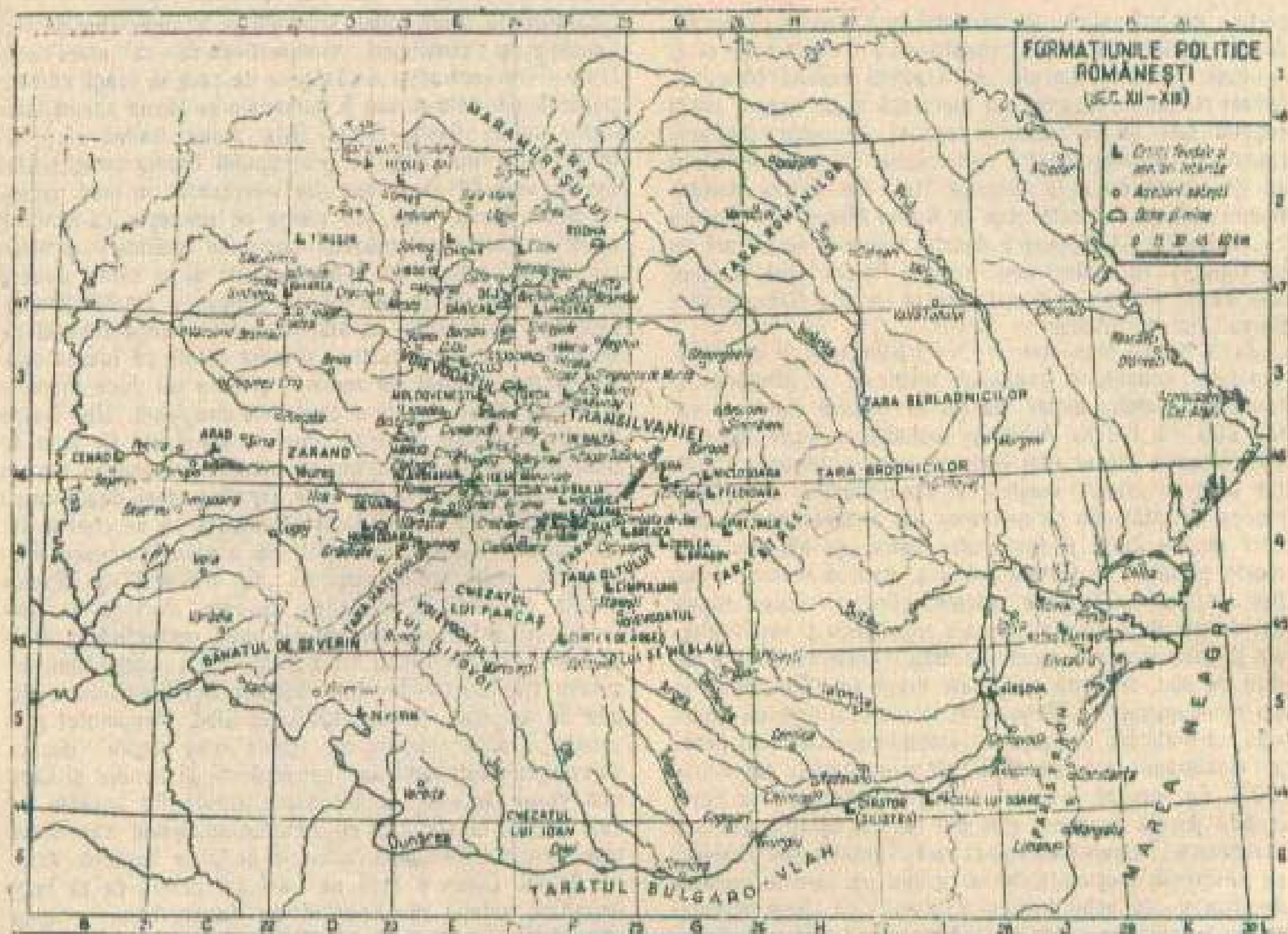
RES GESTAE REGUM ET VOYEVODARUM

După dispariția tatălui său Almus, ucis în țara împădurită de la nord de Maramureș, la trecerea Carpaților, în luptele „cu volochii și cu slavii care trăiau acolo" și întemeierea, pe pămîntul cucerit cu trudă („muncă"), a localității numită cu un cuvînt împrumutat din limba autohtonilor „Muncaci" Arpad — precizează „gesta" lui Simon de Keza — împreună cu neamul său (veni săi Zuard și Cadusa cu cetele lor) — nu și-a fixat lîngă fluviul Ung ei cel dintîi tabăra sa".

De remarcat faptul că, în rîndul numeroaselor căpetenii cumane cărora li se alătură gestele maghiare îl menționează și pe **Urs** din „Țara Cumanilor". După cucerirea Ungului (Hung) și înfrîngerea de către Arpad a necunoscutului stăpînitor numit de autohtoni **„pe limba lor... duca"**, "Salanus" și supușii săi români, bulgari și slavi îi vor boteza fără să vrea desemnîndu-i ca pe cei ce vin dinspre Unguar pe noii veniți care, trecînd Dunărea, au „intrat în Pannonia" (Simon de Keza), fondînd cetatea Albă (viitoarea Alba Regală), salutînd prin intermediul solilor maghiari care le aduceau ultimatumul „oarecum în batjocură, pe Arpad (ca) ducele Hungariei, și pe ai săi i-au numit în ris Hunguari" (Anonymus). Era pentru Arpad anul marilor încercări, 903, cînd din Hung și-a trimis oastea maghiaro-cumano-kazaro-slavo-secuiască spre sud reușind să ocupe „tot pămîntul dintre Tisa și Bodrog pînă la Ugocea" (Anonymus).

Continuînd ofensiva, după cucerirea cetății Borșova (Borșoa) de pe rîul cu același nume, unde s-a evidențiat probabil cumanul Bunger care-și va numi fiul „Borsu", oștile lui Arpad vor cuprinde întreg teritoriul pînă la rîul Sájo. Componența etnică a oștirii este evidențiată de numele principalelor căpetenii: Ound, tatăl lui Ethe, va fi în minoritate cu forțele sale față de cumanii Ketel și Turzol. Explicația o oferă cu promptitudine gestele: maghiarii erau prea puțin numeroși pentru a se putea hazarda singuri la cucerirea Pannoniei, însumînd doar „o sută opt neamuri, nu mai multe. Iar celelalte care s-au unit cu ele sunt sau străine sau provenite din robi" (Simon de Keza), deci populații supuse cu armele și luate la remorca valului maghiar, cum au fost kazarii (kabarii). Astfel, populația româno-slavă a Pannoniei îi va contopi în numele de „hunguari" (unguri) alături de maghiari și pe secuii („zaculi") „rămășițe ale hunilor" (mai probabil ale avarilor) care din „cîmpia de la Cigla" (Simon de Keza, Cronica pictată) vor ieși în Galiția în întîmpinarea lor, pe rutenii, moravii, bulgarii care li s-au supus ca și pe pecenego-cumanii, aflați în faza de asimilare în mediul românesc (de unde numele de Urs-Ursu) și pe kazarii care li s-au alăturat în masă sub conducerea căpeteniilor Ethe, Edu și Edumen, viitori stăpîni ai pădurii Matra și strămoși ai viitorului rege al Ungariei, cumano-românul Samuel, supranumit Aba (Oba) = Tată (turc. baba); Bunger, Dusad, tatăl lui Ursuuor sau Urs (Ursu); Boyta, strămoșul familiei Brucsa (Baracska) și Kekel (Ketel) tatăl lui Tulma (Olujtulma), fondatorul cetății Komarom. Pe lîngă aceștia, mulți alți cumani i-au urmat pe maghiari în Pannonia „împreună cu soțiile și fiii lor, de asemenea, cu o mare gloată" (Anonymus).

Prin urmare, nu singuri ci cu sprijinul tuturor populațiilor racolate, care îi întreceau în număr, maghiarii vor reuși treptat să răpească Pannonia stăpînilor ei de drept, eveniment sintetic prezentat de zisa „Cronică" a lui Nestor: „În urmă însă ungurii goniră pe Volohi și luară în stăpînire această țară și se așezară cu slavii împreună pe care și-i supuseră și de atunci țara se chiamă Ungaria". Grup războinic puțin numeros, în căutare de „noi patrii", maghiarii împrumută nu numai un nume nou, dar și obiceiuri, credințe, elemente de port, cuvinte, tot ceea ce le este superior prin sute sau mii de ani de civilizație (la popoarele slave, la germani, bizantini, italieni, români) și în primul rînd oameni. Politica de maghiarizare în masă forțat sau prin acordarea de privilegii însoțite de căsătorii mixte începe cu neamurile kazare care i-au însoțit și bulgare care i-au urmat în ultima etapă europeană a odiseei continuă cu secuii care le-au ieșit în întîmpinare la frontarile românești, înghite masiv pe pecenego-cumani aflați ca popor nomad pe o treaptă similară de dezvoltare, pe slavii deja sedentarizați și se manifestă ca o tendință permanentă față de români. După creșterea forțată sub ducele „Geicha" (Geysa, Geza) și fiul său Ștefan cel Sfînt, după constituirea regatului „apostolic" a cărui misiune — agresiune permanentă — necesita cadre de conducere pregătite sînt atrași în masă la curtea de la Buda nobili săraci din întreaga Europă — germani, francezi, spanioli, italieni, cehi, poloni care, alături de căpeteniile cumane creștinate sau ducii (voievozii și cnezii) români trecuți la catolicism, vor furniza elita conducătoare noului regat eterogen, regat cîrmuit de o dinastie maghiaro-slavo-română inițial, franco-italiană, ceho-germană, româno-maghiară, polonă etc. ulterior. O mărturisesc Simon de Keza, el însuși de origine „spaniolă" (în capitolul „Despre nobilii străini"). Cronica pictată prezentînd originea principalelor familii nobiliare, precum și numele sutelor de nobili Dragffy, Banffy, Kendenfy, Türok, Jossica, Teleki, Hunyade, Bekeș, Bethlen, Majlath, Kenez, Vajda, Olahus etc. De la împrumuturile de purtători de spadă, arhitecți, cărturari, la elementele de port, limbă, obiceiuri, credințe, legende, activități umane, totul ilustrează efortul substanțial, tenacitatea unei societăți tinere, în plin proces de constituire a unui popor nou la formarea căruia componenta maghiară face dovada puterii de adaptare și adoptare, de cucerire prin asimilare, conștientă că aceasta este singura cale de supraviețuire în mijlocul unor popoare aflate pe o treaptă superioară de dezvoltare. Fără acestea, li



primul rînd fără aportul românilor și slavilor, este greu de crezut că cei ce nu văzuseră un oraș decît de la distanță, călăreții păstori care „nu aveau case făcute de meșteri, ci numai corturi pregătite din scoarță", care „se îmbrăcau în blănuri de samur și de alte animale sălbatice", lăsîndu-se adesea „mînați de cruzime", de „sălbăticia lor fioroasă", uzînd de teroare ca de o armă suplinitoare a numărului, jertfind totul „violenței și furiei lor bestiale", ar fi putut fi transformați în termen relativ scurt în prețuitori ai produselor pămîntului, dacă nu în agricultori și meșteșugari. „Căci toți aceștia — concluzionează Anonymus — erau bărbați și războinici viteji în inima lor, a căror singură misiune era să subjuge popoare pentru domnul lor și să jefuiască țările altora". Aportul acelora care, după dispariția lui Attila, singurul lor învingător, potrivit declarației lui Menumorut — fie că izvoarele îi numesc „blahi", „vlahi", „volohi" „romani", „latini", „păstori ai romanilor" — sînt prezenți ca „stăpîni" în țara strămoșilor lor traco-daci și romani, de la Dunărea mijlocie la anticul Tyras, din Carpații Păduroși la Haemus, a fost esențial la transformarea societății maghiarilor. După rezistența inițială, în Pannonia, românii continuă să-și practice activitățile moștenite, păstoresc la Dunăre „și acum" în vremea lui Anonymus, extrag sarea și o transportă pe Mureș spre marele fluviu, seamănă ogoarele, taie copacii și ridică cetățile căpeteniilor lui Arpad, constituind acel „mult popor" „locuitorii țării" (Anonymus) pe care acesta îi împarte cu dărnicie ca pe bogăția cea mai de preț a pămîntului, credincioșilor săi. Iar la est de Tisa, românii autohtoni vor rezista sub conducerea ducilor lor Menumorut, Glad (Vlad) Gelu Românul și a urmașilor acestora, români, româno-maghiari, sau româno-cumani, 'unificîndu-și treptat țările într-un mare voievodat transilvan în jurul căruia vor gravita voievodatele și cnezatele românești ale Banatului (Timișului), Crișanei, Nyrului și Maramureșului. Temporar, Tuhutum, întemeietorul neamului Moglout, Thosu și Zobolsu încearcă, în 903, în cursul primelor lupte cu Menumorut „sfătuindu-se împreună" să stabilească „marginea regatului ducelui Arpad... la poarta Mezeșului" unde „locuitorii țării", la porunca lor, au zidit „porți de piatră și au făcut o îngrăditură mare de copaci la marginea drumului" (Anonymus). Încercarea de a le depăși, în ciuda biruinței asupra lui Gelu Românul, va duce la ștergerea amintirii lui Tuhutum, la confundarea urmașilor săi cu voievozii transilvani din familia Giuleștilor, la asimilarea sa și a însoțitorilor săi prin creștinarea în rit ortodox (după Skylitzes, Kedrenos și Zonaras) în mediul românesc, la geneza legendei despre un strămoș Jula, Geula sau Gyla al voievozilor Giulea, venit din Pannonia. Perpetuîndu-se în cronici și acte de cancelarie realitatea că dincolo de Tisa se afla un alt „regnum" condus de un voievod, hotarele Ungariei medievale — creuzetul în care a avut loc, spre interiorul spațiului mărginit de salba popoarelor vecine parțial cotropite, geneza poporului ungar medieval din maghiari, slavi, germani, pecenego-cumani, bulgari, italici, români etc. — se vor fixa în actele oficiale ca fiind cele trasate de Zulta, fiul lui Arpad: „din partea Grecilor pînă la poarta Wacil și pînă la țara Raciei, spre apus pînă la mare, unde este Slapetina (Spalato) și din partea theutonilor pînă la podul Guncil (pe rîul Laita) și în aceeași

părţi a dat ruthenilor care veniseră în Pannonia cu ducele Almus, bunicul său, să-şi construiască o fortăreaţă şi la aceeaşi frontieră, dincolo de mlaştina numită Musun a aşezat nu puţini pecenegi să locuiască acolo spre a apăra regatul său, ca nu cumva vreodată, în viitor, theutonii (germanii) supăraţi pentru nenorocirea ce li s-a întîmplat să devasteze hotarele Ungariei. Iar, din partea dinspre Boemi a fixat hotarele pînă la fluviul Morva, cu condiţia ca ducele lor să plătească ducelui Ungariei pe fiecare an un tribut şi în acelaşi chip, dinspre Poloni, pînă la muntele Turtur (Tatra) precum fixase la început hotarele ţării Borsu, fiul lui Bunger".

Zulta, primul legislator, era un produs tipic al epocii începutului constituirii regatului medieval al Ungariei şi formării poporului ungar. Născut la sfîrşitul marilor cuceriri, 903, ca fiul lui Arpad şi probabil al ficei „ducelui" Ţării Ungului sau al altei prinţese morave, întrunea calităţile ambelor origini, maghiar şi slavo-română, fiind „asemenea cu tatăl său ca moravuri, dar neasemenea ca fire. Căci ducele Zulta a fost puţin peltic, şi alb, cu părul moale şi bălai, de statură mijlocie, duce războinic, cu suflet curajos, dar faţă de cetăţeni blînd, cu vocea suavă, dar doritor de putere şi pe care toţi nobilii şi toţi soldaţii din Ungaria îl aveau grozav de drag" (Anonymus). Este hărăzit de mic, de către tatăl său, drept soţ (904/905) fiicei neînduplecatului Menumorut pe care armele nu izbutiseră să-l alunge din ţara sa moştenind astfel „în pace" atît posesiunile acestuia (906) cît şi ale tatălui său Arpad (907). Ca rezultat al acestei căsătorii mixte se va naşte în 931 ducele cu nume ales din familia numelor cumane românizate, Tocsun sau Toxun (vezi Tocsabă sau Toxabă), cu trăsăturile moştenite de la români pe care le remarcă Anonymus: „cu ochii frumoşi şi mari", „cu părul negru şi moale avînd plete ca de leu". Avea să se arate un conducător înţelept, care va atrage în Ungaria „mulţi străini de la diferite popoare", fixînd de exemplu la hotarul răsăritean al ducatului său, la Tisa, grupul peceneg al lui Tanuzaba (Thonus-oba, Thanus-abad). Cu puţin timp înainte de moartea sa (c. 935), Zulta va aduce pentru fiul său, ca soţie, pecetluind astfel o nouă alianţă, nu o principesă „cumană", (altfel izvoarele ar fi menţionat-o ca atare), ci „o femeie din Ţara Cumanilor" (Anonymus) „ţară" care la acea dată acoperea ca realitate politică şi nu etnică teritoriul românesc extracarpatic şi parţial intracarpatic. În situaţia în care procesul de asimilare a pecenego-cumanilor în mediul românesc (dovadă urmele lăsate în onomastică Basarabă, Tocsabă, Asan, Coman, Berindei etc.) se afla în plină desfăşurare şi lipseşte menţiunea „cumană" s-ar putea concluziona că, prin această prinţesă, probabil din ţinuturile extracarpatice se întărea aportul pe care societatea românească autohtonă şi-l adusese deja prin fiica lui Menumorut la asigurarea continuităţii primei dinastii a Ungariei zisă „arpadiană". O dovadă ar constitui-o faptul că soţia lui Tocsun era creştină ortodoxă de vreme ce şi-a botezat unul dintre copii Mihail (Mihal) şi însuşi Geysa (Geicha, Geza), primul său născut, va proteja pe creştini, fiind primul duce care (poate el însuşi creştin ortodox) va îndemna pe maghiari şi cumani să adopte noua credinţă. Mai mult, Mihail, fratele lui Geysa, îşi va boteza fiii Vasile şi Vladislav (Ladislau „cel Pleşuv"), Geysa însuşi, nepot al lui Menumorut, frate al lui Mihail şi unchi al lui Vasile şi Vladislav, duce şi el „de Hunguar", aparţinînd noului popor al Ungariei medievale în formare — pentru că, în ultimă instanţă, ar fi absurd să iei în calcul numai picăturile de sînge, omul simţindu-se al unei etnii şi prin educaţie şi convingeri, manifestîndu-se ca atare prin fapte — a contractat o căsătorie de care se leagă confecţionarea din cele 4 sau 5 personaje cu nume asemănător (Jula, Julius, Gyyla, Geula, Gyla, Julea, Giulea etc.), cîteva secole mai tîrziu a prototipului Giulea (maghiarizat Gyula), voievod ultrasilvan. Ne interesează în mod deosebit acel „Geula" care, de vreme ce primeşte ca atribute toate atributele personajelor contopite ulterior în prototipul „Gyula" trebuie să fi găsit (şi nu ni se spune dacă a venit din altă parte sau tot din Ardeal) o cetate romană. Este cert doar faptul că stăpînea o fortificaţie ridicată pe temeliile unui mare castru, „o mare cetate ce fusese construită mai demult de romani" şi „era un duce mare şi puternic". Nu putea fi o căpetenie maghiară, cîtă vreme Arpad şi urmaşii săi erau „dux", comandanţii lor apar cu titlul de „capitanneus", iar el, stăpînul ultrasilvan era un „dux magnus et potens", mai puternic deci decît însuşi Geysa. „El avea o fată foarte frumoasă ce se chema Sarolt (alteori Sarolta, Saroltha), de a cărui frumuseţe vorbeau de multă vreme ducii de prin provincii". Şi Cronica pictată ne lasă să înţelegem la care „duci" şi la care „provincii" se referă, întrucît calitatea respectivă în afara scoborîtorilor din Arpad nu o aveau decît conducătorii ducatelor (ţărilor) româno-slavo-bulgare din Pannonia, cotropite de maghiari, urmaşii lui Gelu, Glad, Menumorut şi ai celorlalţi „duca" români din „ţările" sau „codrii" (ducate, voievodate) autonomi sau conducătorii cumanilor şi kazarilor vasali ducelui „de Hunguar" (Ung). „Pe aceasta ducele Geysa, la sfatul şi cu sprijinul lui Beliud, care stăpînise teritoriul lui **Culan**, a luat-o de soţie legitimă. Acestui Beliud, Culan o dete pe fiica sa, pentru ca să lupte împotriva fratelui său Kean (Khan, Kagan, han — conducătorul suprem la avari, bulgari şi la cumani). Şi după moartea lui Culan, ţara sa a moştenit-o acelaşi Beliud". Trecuseră 60 de ani de la luptele lui Gelu cu Tuhutum, astfel încît acest Gyyla, în fapt potrivnic izvoarelor „Geula", tatăl Saroltei şi al Caroltei (Caroldu), nu poate fi nicidecum confundat cu „Jula", „căpitanul armatei a treia" a lui Arpad, după Simon de Keza, venit din Pannonia „ultra silva". „Geula" bătrînul — nume prezent în onomastica românească sub formele Gelu, Giulea şi derivatele Giuliţa, Giuleşti, extrem de răspîndit în Transilvania şi în Maramureş, ca şi în toponimie în toate regiunile ţării — avea deci două fete „Sarolta" (Saraolta) şi „Carolta" (Cara Olt) „Oltul Alb" şi „Oltul Negru" în cumană. Românii au păstrat în timp legenda despre doi fraţi Olt şi Mureş dar aici pare mai curînd vorba despre două teritorii, două „ţări" decît despre două rîuri, ambele localizabile în bazinul Oltului, probabil pe ambii versanţi ai Carpaţilor: o „ţară" independentă deci „albă" potrivit semnificaţiei cuvîntului în limbile turcice, şi una dependentă de cineva, vasală cumanilor deci „neagră" (vezi Raşid Od Din, informaţiile despre „karaulaghi", românii din Cumania Neagră, şi „ulakut", românii albi din Ţara românească independentă a lui Asan, precum şi ulterior, denumirile de Ac Iflak pentru Moldova şi Kara Vlahia sau Kara Iflak pentru Ţara Românească, în condiţiile recunoaşterii suzeranităţii Porţii). Ne interesează Sarolta, „Oltul Alb", sau pentru maghiarii epocii de început „pămîntul udat de apa Oltului". Numele real al prinţesei nu-l cunoaştem, dar pentru a stabili că provenea din „Ţara Oltului" şi era fiica puternicului „duca" Giulea, pentru că frecvent orientalii au numit persoanele al căror nume fusese uitat cu numele ţării de provenienţă

(vezi Bogdanul, pentru voievozii Moldovei) și invers (vezi Bogdania, de la Bogdan din Cuhea). Tradiția maghiară și cea germană (vezi Cronica pictată și I. Haugen, apud G. Popa Lisseanu FHDR, Fasc. XI București, 1937, p. 146 și nota 1) ne transmit prețioasa informație că „Sarolta" era **creștină ortodoxă**, scria cu litere **morave** (românii adoptaseră recent alfabetul chirilic și slavona ca limbă liturgică) și că, fiul ei, născut prin 967 sau 969, a fost botezat la naștere cu numele de „Voicu" (Waic), nume foarte răspîndit în Transilvania evului mediu (vezi tatăl lui Iancu de Hunedoara) și care, apare frecvent în actele cancelariei ungare însoțit de explicația „Wayc **Olachis**". Ca prinț moștenitor, în limba oficială a statului condus de tatăl său Geysa, a fost numit cu corespondentul Bela. „Sarolta" i-a mai dăruit lui Geysa o fată care, căsătorită cu un descendent al ducilor cumani (în fapt, poate kazari) amintiți, avea să dea naștere viitorului rege al Ungariei, Samuel, (Samuil, Samoilă) numit de rudele sale cumano-kazare Aba (Tata) Samuel (1041—1044). Legat de cognomenul vărului său, este interesant faptul că, Voicu-Bela, trecînd la catolicism, în semn de venerație, îl va numi pe italianul Deodatus cel care „împreună cu sfîntul episcop Adalbert din Praga" îl rebotează Ștefan, în **românește** (limbă vorbită în familie) Tată. „Căci fiindcă din considerație pentru el — ne informează Cronica pictată — sfîntul rege Ștefan nu i-a pronunțat numele, ci l-a numit Tată, s-a pierdut numele de Deodatus și a rămas numele de Tata. De aceea și mănăstirea (Tata ctitorită de Deodatus în Pannonia — n.n.) s-a numit astfel". Trecut la catolicism către anul 1 000 cînd deținea deja demnitatea supremă, de duce al Ungariei de prin anul 992 — potrivit precizării gestelor că a murit în 1038, după 46 de ani de domnie — uns de către trimișii papei Silvestru al II-lea (999—1003) rege, Voicu-Bela devenit Ștefan, și în viitor „cel Sfînt" pentru noul popor ungar la constituirea statului căruia a pus piatra de temelie, avea să acționeze în virtutea „misiunii apostolice" încredințate, folosind ca pretext datoria sa de convertire a schismaticilor (românii ortodocși) pentru revendicarea moștenirii mamei sale — ducatul (voievodatul) ultrasilvan, unificat de bunicul său Giulea. Acela care, pornind din Țara Oltului „într-o vînătoare" se făcuse recunoscut unic stăpînitor în întreg spațiul intracarpatic, și la Dăbica și la Apulum, antica cetate a dacilor apuli, apoi centru economic, politic și militar daco-roman care avea să-i poarte numele latinizat, devenind din Cetatea Albă (Bălgrad), Alba cetate a lui Giulea (Julius, Iulius), cetatea Alba Iulia. „În cele din urmă — precizează Cronica pictată — fiindcă Gyula (Giulea) a fost dușman **ungurilor ce locuiau în Pannonia** (și nu în Transilvania românească — n.n.) și și-a făcut o situație grea în multe privințe, a fost trecut de regele Ștefan cel Sfînt în Pannonia. Totuși nu acest comandant Gyula ci al treilea după acesta". „Regele Ștefan cel Sfînt — notase și Simon de Keza — după ce, în urmă a fost ucis ducele Cuppan, a fost adus în Ungaria din cele șapte castre (din Transilvania în Ungaria vecină — n.n.) unchiul său Jula împreună cu soția și cu cei doi fii ai lui și unind cele șapte castre cu Pannonia (în război — n.n.) a purtat război cu Kean (țarul Samuil?) ducele bulgarilor și al sclavilor". Data conflictului — c. 1002—1003. Un război asemănător celui declanșat de regele Eduard al III-lea al Angliei (1327—1377) în 1377 pentru Coroana Franței, nerecunoscută ramurii de Valois, război intrat în istorie sub numele de „Războiul de 100 de ani" (1337—1453). Revendicînd moștenirea mamei sale în dauna acestui al treilea voievod transilvan al dinastiei întemeietoare de Țară românească, a Giuleștilor, poate fiu sau nepot al lui Giulea cel Bătrîn, deci unchi sau văr al său (oricum rudă, de vreme ce nu-l ucide ci îl ia ca prizonier, în familie, la Buda), Ștefan (Voicu-Bela) avea să dezlănțuie un lung conflict pentru subordonarea față de Coroana Ungariei a bogatului „regnum" românesc intracarpatic. În paralel, va continua acțiunea de cotropire a voievodatelor (ducatelor) românești de la est de Tisa, ale urmașilor lui Menumorut și Glad (Vlad) în demnitatea voievodală deja vasali ai ducilor apoi ai regelui de la Buda și se va declanșa, ca un corolar, ofensiva împotriva Giuleștilor maramureșeni care se va încheia cu trecerea Carpaților de către voievodul Bogdan din Cuhea. În acest sens trebuie privită, în contextul rezistenței românilor din „Vlahia Cisalpină" (Banat) sub Ahtum, urmașul lui Glad (Vlad), „trădarea" lui Chanadinus (Sunad, Cenad), ruda transilvăneană a lui Voicu-Ștefan. Pe Ahtum, povestește Anonymus „în vremea regelui Ștefan cel Sfînt, l-a omorît în cetatea sa de pe Mureș, Sunat (Cenad) **fiul lui Dobuca (Dăbica) nepotul regelui**, fiindcă i-a fost în toate adversar numitului rege și căruia numitul rege i-a dăruit o soție și fortăreața Ohtum (să fie vorba despre cetatea lui Ahtum sau Ahtum să fie numele împrumutat de cetate voievodului descendent din Glad, al cărui nume încă nu-l cunoaștem? — n.n.) cu toate apartenențele sale... Această fortăreață se numește acum Cenad".

Rezistența îndelungată a voievodatelor românești de la est de Tisa în fața agresiunii triburilor maghiare, continuare firească a rezistenței românilor din Carpații Păduroși și a celor din Pannonia ducelui „Salanus", a constituit așadar fundalul pe care, paralel cu procesul de formare din elemente etnice diferite și în etape succesive a poporului ungar și a regatului Ungariei medievale, „țările" (voievodatele sau „ducatele" și cnezatele) românești protejate de „corona montium" s-au unificat sub sceptrul „marelui duce" („dux magnus") sau marelui voievod Giulea cel Bătrîn. Ca prim stat feudal centralizat și independent românesc, a luat astfel ființă, în veacul X, în fața primejdiei maghiare Țara românească a Transilvaniei sau „Vlahia Transiuana" (vezi Codex Latinus Parisinus). Susținută împotriva expansiunii ungare sub pretextul împlinirii „misiunii apostolice" rezistența românească declanșată din



chiar momentul constituirii Ungariei ca regat medieval — sub conducerea marelui voievod Giulea cel Tînăr (Giulița), al treilea membru al dinastiei Giuleștilor ardeleni — avea să se prelungească pînă la hotarul veacului XIV, sub voievozii separatiști Roland Borș (1282, 1284, 1288—1293) și Vladislav (Ladislau) Kan (Kean?, Han?) 1294—1293). Ultimul, prin tratatul de pace de la Seghedin (8 aprilie 1310), era nevoit să recunoască suzeranitatea regelui Ungariei, Carol Robert de Anjou (1308—1342), căruia îi restituia Coroana Sfîntului Ștefan capturată în 1305. Tratatul consfințea statutul Transilvaniei, care va apare în actele cancelariei ungare ca „regnum", entitate etnică și politică aparte, separată de regatul Ungariei medievale, cu realități economice și sociale, organizare administrativ-teritorială, politică și militară proprii, legată însă de regii de la Buda în virtutea relațiilor feudovasalice, prin jurămîntul depus de voievod (care nu se va mai intitula „mare" și nici ca în principatele extracarpatice surori „singur stăpînitor" sau „dominus" — domn) Coroanei, așa cum Flandra a fost legată de Spania sau Aquitania de Anglia. Aceasta a fost datorită specificului etnic românesc realitatea pe care, încercînd să și-o explice cauzal, oameni politici și istorici unguri de prestigiu au exprimat-o sintetic astfel: „Transilvania și Ungaria nu s-au confundat niciodată și totdeauna ele au format două țări diferite", deoarece „acul busolei transilvane" era fixat spre Orient din cauza populației (românești — n.n.) care aparținea în majoritate bisericii orientale (ortodoxe — n.n.) pe cînd Ungaria era orientată spre Occident, încă din epoca primului său rege" (Szandor Szylagyi). Motivul pentru care Transilvania a avut „o istorie aparte de cea a Ungariei a rezidat în faptul că a rămas „în afară (de Ungaria — n.n.) ca o unitate fizico-geografică distinctă. In decursul istoriei această situație a fost totdeauna pusă în evidență. Fie ca Dacia, fie ca principat al Transilvaniei, ea a avut mereu o istorie proprie" (Jenă Kalnoky), făurită de populația autohtonă, de „națiunea valahilor" care „sînt în Transilvania urmașii vechilor colonii romane" (Huszti András).

Iar voința nestrămutată de a trăi liberi și uniți, stăpîni pe destinele lor, în patria strămoșilor lor, reconstituită într-un „Regat daco-roman" românii și-au întemeiat-o în fața opresorilor lor „pe drepturile asupra moșiei de odinioară, a proprietății originare — **niciodată pierdute, ci numai îngrădite** prin oprimare și uzurpare — și pe multe altele de acest fel" (Wesselenyi Miklos). Cu mîndria de a fi dăruit vecinului lor „care e om străin și duce lipsă de multe", cunoștințe și oameni — un Voicu, un Matia Corvin, un Nicolaus Olahus, conți, oameni de cultură și politicieni — de la Menumorut, Gelu și Giulea, la Horea „rex Daciae", „craiul munților" Iancu Avram și zecile de mii de voluntari ardeleni căzuți eroic la datorie în războiul reîntregirii și eliberării naționale (1916—1918), românii și-au apărat cu tenacitate „sărăcia și nevoile și neamul" transmițîndu-și prin veac, din generație în generație, îndemnul neînfricatului duce bihorean Menumorut, de a nu ceda „din pămînt nici cît un deget", „niciodată, cîtă vreme vom fi în viață" (Anonymus).

MIRCEA DOGARU

